

วารสารศึกษาศาสตร์ JOURNAL OF EDUCATION

ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2560

Vol. 28 No. 1 January - April 2017

ISSN 0125 - 3212

บทความวิชาการ

- ภาวะผู้นำตนเอง : แนวคิดการพัฒนาความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21
- บทบาทของสติในนักจิตวิทยาการศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

บทความวิจัย

- การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา
- ผลสัมฤทธิ์และการยอมรับของผู้เรียนในการใช้สื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ความรู้เรื่องการทำนวลหัวเหลืองเสริมแคลเซียม
- ความสุขใจของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริงที่มีต่อทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
- การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟิง ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
- การพัฒนาระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- กิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ที่เสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
- รูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์
- การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน
- สภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7
- ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
- เพื่อนช่วยเพื่อน : การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา รายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น

บทความปริทัศน์หนังสือ

- พระมหาขัตติย์ไทยกับพระพุทธศาสนา

วารสารศึกษาศาสตร์

Journal of Education

ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2560
Vol. 28 No. 1 January - April 2017
ISSN 0125-3212

ข้อมูลทั่วไปของวารสาร

ชื่อวารสาร

(ภาษาไทย) วารสารศึกษาศาสตร์

(ภาษาอังกฤษ) Journal of Education

ISSN 0125-3212

ชื่อหน่วยงานเจ้าของวารสาร

สำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ชื่อบรรณาธิการ

ดร.จันทร์พร พรหมมาศ

ที่อยู่ทำงาน

สำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

โทรศัพท์ 038-102084 โทรสาร 038-391043

E-mail : edubuu_journal@hotmail.com

เว็บไซต์ของวารสาร

<http://www.edu.buu.ac.th/journal/>

วัตถุประสงค์ของวารสาร

วารสารศึกษาศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการทางด้านการศึกษาที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ดำเนินการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 30 ปี โดยเป็นวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) มีวัตถุประสงค์เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการ เผยแพร่การทดลอง การค้นคว้า การวิจัยของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการวิจัยแขนงศึกษาศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตการตีพิมพ์ของวารสาร

วารสารศึกษาศาสตร์พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ ที่มีสาระเกี่ยวข้องกับ การศึกษา การบริหารการศึกษา การเรียนการสอน หลักสูตร จิตวิทยาการเรียนการสอน จิตวิทยาการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา การวัดผล การประเมินผลทางการศึกษา การศึกษากับการพัฒนาสังคม การศึกษาพิเศษ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสอนภาษาต่างประเทศ การฝึกอบรม และสาขาวิชาอื่นๆ ในสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นโยบายของวารสารศึกษาศาสตร์

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้จัดทำวารสารศึกษาศาสตร์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาวิชาการแขนงศึกษาศาสตร์ โดยเป็นแหล่งกลางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ แบ่งเป็น ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม และฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - ธันวาคม

ปัจจุบันวารสารศึกษาศาสตร์ ได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์จนได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และอยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ของวารสารด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพให้มีมาตรฐานเทียบเคียงกับระดับชาติหรือระดับสากล จึงมีข้อกำหนดในการรับตีพิมพ์ผลงานวิจัยและเอกสารเชิงหลักการ (Conceptual paper) ของนักศึกษาระดับปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก อาจารย์ และนักวิจัย จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และสังคมวิทยา ภาษาที่ใช้เขียนบทความอาจเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ แต่ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน

ทั้งนี้ ผู้เสนอบทความต้องจัดทำบทความตามแบบฟอร์มที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด ทุกบทความจะต้องมีบทคัดย่อและคำสำคัญไม่เกิน 5 คำ ทั้งสองภาษา จะต้องเขียนอย่างพิถีพิถัน มีใช้การนำบทคัดย่อรายงานการวิจัยมาเป็นบทคัดย่อบทความ มีความถูกต้อง และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ ตลอดจนต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยจรรยาบรรณการวิจัย เนื้อหา บทความ หรือข้อคิดเห็นที่พิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นของผู้เสนอบทความเท่านั้น กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เสนอบทความทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เสนอบทความ

ระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณากลับกรองบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์ ใช้เวลาประมาณ 60 วัน กองบรรณาธิการจะออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ในเมื่อบทความผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) แล้วและผู้ส่งบทความปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วเท่านั้น หากมีความจำเป็นเร่งด่วนโปรดส่งลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่นแทน โดยกองบรรณาธิการจะไม่รับบทความหากผู้เสนอบทความไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย

บรรณาธิการอาวุโส

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร

บรรณาธิการ

ดร.จันทร์พร พรหมมาศ

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์
3. ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี
4. ศาสตราจารย์ ดร.สิน พันธุ์พินิจ
5. ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพล
6. Prof. Dr.Do-Yong Park
7. Prof. Dr.Madeline Milian
8. Prof. Dr.Maria Lahman
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจ้อย
11. รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอรารธรรม์
14. รองศาสตราจารย์ ชาริ มณีศรี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง เจริญจิต
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี กาญจนชาติรี
18. ดร.บุญลือ ทองอยู่
19. ดร.ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์
20. ดร.พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา
21. ดร.บุรพาทิศ พลอยสุวรรณ
22. ดร.จุฑารัตน์ วิบูลผล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์
2. ดร.เด่นชัย ปราบจันดี
3. ดร.วีระพันธ์ พานิชย์
4. ดร.พรณวลัย เกวะระ

เลขานุการกองบรรณาธิการ

ดร.วาทัญญู วุฒิวรรณ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

อดีตรองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Illinois State University

University of Northern Colorado

University of Northern Colorado

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

อดีตผู้อำนวยการ RIHED, SEAMEO

อดีตเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กำหนดออกรวสาร

ปีละ 3 ฉบับ

เดือนมกราคม – เมษายน, เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
และเดือนกันยายน – ธันวาคม

สถานที่ติดต่อ

สำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทรศัพท์ 038-102084 โทรสาร 038-391043
E-mail : edubuu_journal@hotmail.com
www.edu.buu.ac.th/journal/

ค่าธรรมเนียมในการส่งบทความ

2500 บาท/ บทความ

วิธีการชำระเงิน

1. เงินสด ชำระด้วยตนเอง ที่สำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์
2. ธนาคาติ สั่งจ่ายในนาม บรรณาธิการวารสารศึกษาศาสตร์
ปพ. มหาวิทยาลัยบูรพา 20131

วิธีการส่งบทความ

ทางไปรษณีย์ : กองบรรณาธิการวารสารศึกษาศาสตร์
สำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ :

E-mail: edubuu_journal@hotmail.com

ทาง <http://www.tci-thaijo.org/index.php/edubuu>

ผู้ที่มีความประสงค์จะส่งบทความผ่านทาง Web จะต้องลงทะเบียน
การใช้งานผ่านทางเว็บไซต์ก่อน จากนั้นสามารถส่งบทความ
และติดตามความเคลื่อนไหวของบทความผ่านทางเว็บไซต์ได้

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

ภาวะผู้นำตนเอง : แนวคิดการพัฒนาความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21	1
จิตาวัลย์ อุ่นกอง	
บทบาทของสติในนักจิตวิทยาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ	14
ดลดาว ปุณณานนท์	

บทความวิจัย

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา	28
จันทร์ชลี มาพุทธ	
ผลสัมฤทธิ์และการยอมรับของผู้เรียนในการใช้สื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ความรู้เรื่องการทำนมถั่วเหลืองเสริมแคลเซียม	41
อลงกต สิงห์โต อรพินท์ บรรจง และจันต์ จูญญรักษ์	
ความสุขของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	55
วรากร ทรัพย์วิระพรรณ และเกรียงศักดิ์ รัฐกุล	
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริงที่มีต่อทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	69
ธราทิพย์ เกตุหอม เวชฤทธิ์ อังกะนันทพร และคงรัฐ นวลแปง	
การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	85
นภาลักษณ์ ตั้งอรุณศิลป์ สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์ และอุดม รัตนอัมพรโสภณ	
การพัฒนาระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	98
วาสนา ทวีกุลทรัพย์	
กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ที่เสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	110
จุฑาทิพย์ เต็มวิบูลย์โชค ญาณิน กองทิพย์ และณัทย ฤกษ์ฤทัยรัตน์	
รูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์	124
วทันย ภูดิวรรณ์ จันทรพร พรหมมาศ และสุมาลี กาญจนชาติ	

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	140
สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์	
การบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน	154
จิรพร นาคสัมฤทธิ์ ยุทธชัย เฉลิมชัย และสิงหา แซ่ตั้ง	
สภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียน มัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7	168
ทศกร คำประโคน เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม และภารดี อนันต์นาวี	
ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3	181
ยุวดี ประทุม สุรัตน์ ไชยชมภู และธนวิน ทองแพง	
เพื่อนช่วยเพื่อน : การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา รายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น	195
เรวัต สุขสิลาญจน์	
บทความปริทัศน์หนังสือ	
พระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา	208
สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์	

Content

	Page
Editorial	
Review Article	
Academic Issues	
Self Leadership : The Concept of the Development for School Administrators in the 21 st Century	1
Thidawan Unkong	
Role of Mindfulness in Buddhist Counselo	
Doldao Purananon	
Research in Education	
Students' ways of Life with the Philosophy Sufficiency Economy in Higher Education	28
Chanchalee Mapudh	
Effectiveness and Acceptance of Educational Media Modules in Educating Learners on Calcium-Fortified-Soybean Milk Cooking Methods	41
Alongkote Singhato, Orapin Banjong and Gene Charoonruk	
Happiness of Undergraduate Students in Faculty of Education at Burapha University	55
Warakorn Supwirapakorn and Kriangsak Rattakul	
The Effects of Learning Activities Based on Constructivist Theory on Mathematical Written Communication Skills and Learning Achievement on Real Number of Mathayomsuksa Six Students	69
Tarathit Kethom, Vetcharit Angganapattarakajorn and Kongrat Nualpang	
A Construction of Instructional Packages on Beginning Chinese to Develop Chinese Character Memorizing by Using Morphing Techniques and Co-operative Learning for Mathayomsuksa Four Students	85
Napaluk Tangarunsin, Saponnapat Srisanyong and Udom Rattanampornsopon	
Development of an Instructional System Focusing on Experience of Bringing Local Wisdom to School at the Basic Education Level	98
Wasana Tavegullthap	
Mathematical Instructional Activities Using Jigsaw Technique to Enhance Problem-Solving Abilities on Measure of Central Tendency for Mathayomsuksa Five Students	110
Chuthatip Temviboonchok, Yanin Kongthip and Nahathai Rerkruthairat	

Elementary Teachers Development Model for Science Subject Instructional Design Integrated Nature of Science	124
Watanyou Wutthiwan, Chanphorn Prommas and Sumalee Kanchanachatree	
The Developing of Model for School Management According to Sufficiency Economy Philosophy for Secondary Schools under the Jurisdiction of District 27	140
Sutum Thummatasananon	
An Alternative School Administration Based Cultural Landscape Management and Sustainable Development Concepts	154
Jareeporn Naksamrit, Yutthachai Chalermchai and Singha Saetueang	
Situations, Problems and Guided Development of Teaching – Learning English Instruction towards the ASEAN Community of Secondary Schools in Sakaeo, under the Secondary Educational Service Area Office 7	168
Tisakorn Khamprakone, Charoenwit Sompongdam and Paradee Anannawee	
Administrative Factors Affecting School Effectiveness under the Office of Roi-Et Primary Educational Service Area 3	181
Yuwadee Pratoom, Surat Chaichompoo and Thanawin Tongpang	
A Study on Visual for Industrial Design Learning Achievement of Drawing by Buddy Learning	195
Rewat Suksikarn	
Book review	
The King of Thailand and Buddhism	208
Suwichai Kosaiyawat	

บทบรรณาธิการ

วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับนี้ ขึ้นปีที่ 28 ทั้งบทความวิชาการ และบทความวิจัยยังคงมีเนื้อหาด้านศึกษาศาสตร์ที่ผ่านการตรวจสอบทางวิชาการ จากผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ที่นำเสนอในฉบับนี้ ประกอบด้วย บทความวิชาการ 2 เรื่อง เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและนักจิตวิทยาการศึกษา และบทความวิจัยอีก 13 เรื่อง ที่ข้อค้นพบนั้นเป็นการขยายต่อยอดองค์ความรู้ด้านศาสตร์การศึกษาที่นำไปใช้อ้างอิงและประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป ส่วนบทความปริทัศน์เป็นเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา ที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสถาบันได้เป็นอย่างดี

ในโอกาสนี้ วารสารศึกษาศาสตร์ขอขอบคุณทุกท่านที่ติดตาม ให้ความสนใจ ตลอดจนนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารศึกษาศาสตร์จะเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการที่ให้คุณค่าให้แก่วงการการศึกษาไทย ตลอดไป

จันทร์พร พรหมมาศ

(ดร.จันทร์พร พรหมมาศ)

บรรณาธิการวารสารศึกษาศาสตร์

วารสารศึกษาศาสตร์

ภาวะผู้นำตนเอง : แนวคิดการพัฒนาความเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคศตวรรษที่ 21

Self Leadership: The Concept of the Development for School Administrators in the 21st Century

ธิดาวัลย์ อุ่นกอง*

Thidwan.unkog@gmail.com

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำตนเอง เป็นคุณลักษณะสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของงาน มีองค์ประกอบจากการเริ่มต้นกระทำการต่างๆ ด้วยตนเอง มีการกำหนดทิศทางและการจูงใจด้วยตนเองมีการให้รางวัลผลความสำเร็จส่วนตน และมีการติดตามตรวจสอบหาสาเหตุของความล้มเหลว โดยภาวะผู้นำตนเองเป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการตัดสินใจของผู้บริหาร และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปรับปรุงสิ่งที่บกพร่อง และพัฒนาพฤติกรรมให้เหมาะสม ทำให้มีความภูมิใจในความสำเร็จ เพิ่มความสุข ลดความเครียด มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดผลดีต่อสถานศึกษาในภาพรวมที่ทำให้บุคลากรมีความพร้อมในการปรับปรุงตนเองทันต่อการทำงานรูปแบบใหม่ที่อาศัยเทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิต มีความพยายามในการปฏิบัติงานร่วมกันของทีม ทำให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันในเชิงคุณภาพและประสิทธิภาพกับสังคมอื่น ตลอดจนเพิ่มความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษา ทั้งนี้มีแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการพัฒนาด้านบุคลิกภาพที่ต้องมีความมั่นใจในตนเอง ความอดทน วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความดีงาม สุขภาพร่างกาย ส่วนการพัฒนาด้านการจูงใจจะเป็นพลังภายในที่หนุนเสริมทั้งตัวผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา และการพัฒนาด้านทักษะและประสบการณ์ความรู้ความสามารถที่สัมพันธ์กับงาน หากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำตนเองแล้ว จะเป็นพลังสำคัญร่วมกับผู้ร่วมงานในการขับเคลื่อนพันธกิจของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำตนเอง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตนเอง

Abstract

Self leadership is a key feature related to the effectiveness of the work of elements with a start doing things with their direction of orientation and motivation self. The successful personal

* อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

Monitoring and inspection to find out the cause of the failure. Self driven by leadership ability in decision making. And produces creativity more. Administrators need to prepare to get 21 century situation up so quickly, improve what defect. And develop proper behavior The proud of the success, happy, to reduce stress and flexibility

in their practice and perform. Efficient overall education to personnel readiness to self-improvement. Catch up on work new pattern relying on Technology in productivity. There are efforts in working together of the team. The competitiveness in terms of quality and efficiency with the society. As well as increasing creativity and innovation in schools. The development of the self of the principals. The development of personality to have confidence that their patience, emotional maturity, goodness, healthy body, the development of motivation is the power that support both administrators and staff in the school. And the development of skills and experience knowledge related to the job. If the administrator can develop the condition of the self. Is the important power to provide power to colleagues to share powered mission of school achieve success goals.

Keywords : self leadership/self development

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรที่ต้องใช้ความรู้เป็นฐานทั้งนี้ เพราะเป็นสถานที่บ่มเพาะความรู้แก่เด็กและเยาวชน ตลอดจนคนในชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมคุณภาพของการคิด (Quality of Thinking) ของทุกคนในสถานศึกษา เพิ่มการสร้างโอกาสแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มสมรรถนะ (Competencies) ของครูและบุคลากร เพื่อให้คนเหล่านี้กลายเป็นผู้นำที่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้า และนำการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ การสร้างวัฒนธรรมใหม่ และการปรับปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ ของสถานศึกษา จะทำให้ทุกคนสามารถแสดงภาวะผู้นำได้อย่างกว้างขวางทั่วทั้งสถานศึกษาเต็มไปด้วยผู้นำ (Leader – Full Organization) แนวคิดดังกล่าวจะบรรลุผลได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารงานให้ก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง (สมุท ร ชำนาญ,

2552, หน้า 4) ดังนั้นองค์กรยุคใหม่จึงควรมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำ เพราะภาวะผู้นำเปรียบเสมือนความสามารถที่สำคัญขององค์กรซึ่งความสามารถที่ผู้นำควรมีคือการพัฒนาคุณภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคล การตัดสินใจอย่างรอบคอบ การจัดการสถานการณ์ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรจากศักยภาพที่แท้จริง ตลอดจนมีความสามารถในการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ การให้ความสนใจต่อรายละเอียดและการจัดการในภาพรวม ภาวะผู้นำที่เกิดจากการปฏิบัติงานภายใต้สภาพเสมือนจริง ตลอดจนภาวะผู้นำที่มีศักยภาพเป็นเลิศที่มีความสามารถเป็นผู้นำตนเองและผู้อื่น รวมทั้งบ่มเพาะภาวะผู้นำที่มีศักยภาพเป็นเลิศในทุก ๆ ระดับขององค์กร (นภวรรณ คณารักษ์, 2552, หน้า 136) สอดคล้องกับ ปกรณ์ วงศ์รัตนพิบูลย์ (ออนไลน์, 2559) ที่กล่าวว่าผู้บริหารสมัยใหม่ต้องเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง บทบาทที่เคยแค่ทำหน้าที่บริหารจัดการและสั่งการเพื่อให้ทีมงานดำเนินการตามเป้าหมายนั้นไม่เพียงพออีกต่อไปแล้ว ผู้บริหารต้องปรับตัวเองมาเป็นผู้นำเพื่อการปฏิรูปซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้คนใน

องค์กรใช้ศักยภาพของตัวเองอย่างเต็มความสามารถและทำให้คนเก่ง (Talent People) ทำงานตามความสามารถและมุ่งมั่นสู่เป้าหมายขององค์กร

ฉะนั้นผู้นำสูงสุดของโรงเรียนคือผู้บริหารจะต้องมีแนวคิดใหม่และทักษะภาวะผู้นำใหม่ ลดการบริหารสถานศึกษาแบบเก่าที่ส่วนใหญ่ยังบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ ตัดสินใจสั่งการจากบนสู่ล่าง (Top – Down) และให้คุณค่าความสำคัญสูงในเรื่องความมีประสิทธิภาพ (Doing Things Right) ให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานที่ดี มีความสามารถในการแข่งขันได้ตลอดจนทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในงานได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างสูงสุด และมีการจูงใจผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษาโดยอาศัยภาวะผู้นำตนเอง (Self-Leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแรงผลักดันขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่เป้าหมายต่อไป

ในปัจจุบันประสิทธิภาพของภาวะผู้นำนั้นเป็นจุดสำคัญของความสำเร็จขององค์กร และการพัฒนาภาวะผู้นำนั้นก็มีความสำคัญต่อองค์กรมากกว่าในอดีตตลอดระยะเวลา 20 ปี ที่ผ่านมามีการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นประเด็นสำคัญที่มีการกล่าวถึงกันเป็นอย่างมาก และการพัฒนาภาวะผู้นำนั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่การพัฒนาบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมของผู้นำเฉพาะรายบุคคลเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำที่ครอบคลุมไปถึงการใช้ภาวะผู้นำอย่างเต็มความสามารถในองค์กร และการจัดการถึงการใช้ชีวิตของผู้นำให้เกิดความสมดุลระหว่างปริมาณงานและการใช้ชีวิตส่วนตัวอีกด้วย (Hernez-Broome & Hughes ,2004) ซึ่งสอดคล้องกับ จันทกานต์ ต้นเจริญพานิช (2550, หน้า 83) ที่กล่าวว่าในทศวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาภาวะผู้นำกลายเป็นประเด็นที่องค์กรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ดังจะเห็นได้จากหลักฐานมากมายที่แสดงให้เห็นว่า องค์กรต่างๆ ได้มีการลงทุนด้านการพัฒนาภาวะผู้นำเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในรูปของการประชุม การนำเสนอในวารสาร

วิชาการ หลักสูตรการเรียนการสอนและการประชุมปฏิบัติการ

ดังนั้นในบทความนี้ จึงขอเสนอสาระที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำตนเอง ประกอบด้วย นิยามของภาวะผู้นำตนเอง ความสำคัญของภาวะผู้นำตนเอง และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำตนเองคืออะไร

ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะที่สำคัญซึ่งมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของงาน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยจำนวนมากที่ทำการศึกษเกี่ยวกับภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของงาน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำสูงและจะต้องสร้างให้ผู้ที่บังคับบัญชามีภาวะผู้นำด้วย ซึ่ง ฉันทนา จันท์บรรจง (2542, หน้า 180) กล่าวว่า การพัฒนาภาวะผู้นำจะต้องพัฒนาทั้งคุณลักษณะที่ดีทั้งภายในและภายนอก (Intrinsic and Extrinsic Personality)

ปัจจุบันแนวคิดด้านภาวะผู้นำตนเอง (Self-Leadership) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคปัจจุบันที่ได้รับความนิยม ซึ่งแนวคิดภาวะผู้นำตนเองมีพื้นฐานอ้างอิงมาจากแนวคิด “ตนเป็นผู้นำตนเอง” (Self Leading the Self) โดย Manz (1986) ได้กล่าวถึงความหมายของการนำตนเองของว่า เป็นการดำเนินงานใดๆ ที่มีการเริ่มต้นด้วยตนเอง (Self-starter) มีการกำหนดทิศทางและการจูงใจด้วยตนเอง (Self-direction and Motivation) มีการให้รางวัลผลความสำเร็จส่วนตน (Rewarding Personal Accomplishment) และมีการติดตามตรวจสอบหาสาเหตุของความล้มเหลว (Chastising Personal Failure) ซึ่ง Center for Creative Leadership (2015, หน้า 1) ได้เสนอสมรรถนะที่ทำนายของผู้นำ 5 ระดับ โดยระดับแรกเริ่มจากการนำตนเอง ระดับที่สองพัฒนาขึ้นเป็นการนำบุคคลในที่ ระดับที่สามเป็นการนำหัวหน้างานระดับต่างๆ ในองค์กร ระดับที่สี่เป็นการนำบุคคลตามโครงสร้างของ

หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในองค์กร และระดับที่หาเป็นการนำระดับสูงสุดคือการนำองค์กร จะเห็นว่า การนำตนเองเป็นสมรรถนะแรกๆที่ผู้นำต้องพัฒนาแสดงว่า การนำตนเองมีความสำคัญมากเพราะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำระดับที่สูงขึ้นต่อไป

องค์ประกอบของภาวะผู้นำตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำตนเองชัดเจนขึ้น ทั้งนี้โดยมีสถาบันที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเกิดขึ้นจำนวนมากทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย โดยผู้เขียนขอเสนอว่าควรนำ BTARR Model ของ Takashi UCHIDA สถาบัน Followdream Inc. (2007) ที่นำเสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำตนเองดังแสดงในรูปที่1

รูปที่ 1 BTARR Model and 10 Self Strategy Tools (Takashi, U., 2016)

จากรูปที่ 1 อธิบายองค์ประกอบของการพัฒนาภาวะผู้นำตนเอง ดังนี้

B = Belief ความเชื่อคือ มีความชัดเจนในคุณค่าของตนเอง (Clarify Your OrientingValue) โดยมีเครื่องมือในการดำเนินการขั้นตอนนี้ ได้แก่ แผนการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง (Self Leader Sheet) และ กำหนดกลยุทธ์ของความเชื่อและวิสัยทัศน์ของตนเอง (Credo & iVision Strategy)

T = Thoughts ความคิด คือการเสริมสร้างความคิดเพื่อโอกาสที่ท้าทาย (Strengthen Your Thoughts Models to Seize Challenging

Opportunities) โดยมีเครื่องมือในการดำเนินการขั้นตอนนี้ ได้แก่ การกำหนดกรอบการบริหารจัดการใหม่ (Reframing Management) การจัดเตรียมยุทธศาสตร์ (Strategic Preparation) และ การค้นหาแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าด้านการพัฒนาดตนเอง (IRBV =Information Resource Business Value)

A = Action ลงมือปฏิบัติ คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการปฏิบัติเพื่อเผชิญกับอุปสรรคปัญหาในสภาพจริง (Strengthen Your Actions to Tackle Tough Realities) โดยมีเครื่องมือในการดำเนินการขั้นตอนนี้ ได้แก่ การกำหนดยุทธศาสตร์การสร้าง

ก้าวหน้ามากถึง 102% (102% Growth Strategy) และการสร้างความเป็นผู้นำที่สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง (Self Motivation Leadership)

R = Relationship ความสัมพันธ์ คือ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้สัมพันธ์กับบุคคล สภาพแวดล้อม และตนเอง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ยั่งยืนในสภาพจริง (Innovate Relationship with People, Environment, and Oneself to Neutralize Tough Realities) โดยมีเครื่องมือในการดำเนินการขั้นตอนนี้ ได้แก่ การกำหนดข้อต่อรองของตนเอง (Self Negotiation) และการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง (Change Management)

R = Realization การทำให้เห็นจริง คือ การทำความเข้าใจของตนเองให้สำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับบุคคลอื่น ๆ (Realizing Your Dream Lead Others To Theirs as Acting a Role Model) โดยมีเครื่องมือในการดำเนินการขั้นตอนนี้ ได้แก่ การแสวงหาความเป็นผู้นำแห่งการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiring Leadership)

สรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำตนเอง เป็นความสามารถหรือพฤติกรรมส่วนบุคคลที่จะนำตนเองไปสู่การบรรลุผลของตนเอง เริ่มจากการมีความซาบซึ้งในคุณค่าของตนเอง การแสวงหาโอกาสที่ท้าทาย การลงมือปฏิบัติเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย โดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลและสภาพแวดล้อม และการทำความเข้าใจตนเองให้สำเร็จ

ความสำคัญของภาวะผู้นำตนเอง

Bryant และ Kazan (2012) กล่าวว่า ภาวะผู้นำตนเองเป็นตัวขับเคลื่อนความสามารถในการตัดสินใจ และความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นแม้มีอุปสรรค และพฤติกรรมที่เป็นลักษณะภาวะผู้นำตนเองด้วยการตระหนักรู้ การกำหนดค่าเป้าหมายด้วยตนเอง การคิดบวก การสื่อสารและความสามารถในการรับและแสดงความคิดเห็น โดยได้เสนอประโยชน์ของภาวะผู้นำตนเองเป็น 2 ประเด็น คือความสำคัญต่อตนเองและความสำคัญต่อองค์กร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ความสำคัญต่อตนเองเป็นการเตรียมตนให้มีความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อรับกับสถานการณ์ทั้งหลายได้ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เป็นการปรับปรุงสิ่งที่บกพร่อง และพัฒนาพฤติกรรมให้เหมาะสม ขจัดคุณลักษณะที่ไม่ต้องการออกจากตัวเอง และเสริมสร้างคุณลักษณะที่สังคมต้องการ เป็นการวางแผนทางให้ตนเองสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายในชีวิตได้อย่างมั่นใจ ส่งเสริมความรู้สึกในคุณค่าแห่งตนให้สูงขึ้น มีความเข้าใจตนเอง สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตนได้เต็มศักยภาพสรุปได้ว่าภาวะผู้นำตนเองมีประโยชน์ต่อตนเองดังนี้

1. ทำให้มีความรู้สึกภูมิใจในความสำเร็จ กล่าวคือเมื่อบุคคลมีความตระหนักรู้ในตนเอง มีเป้าหมายวิธีการของตนเองไปสู่เป้าหมาย ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ขึ้นชมในความสำเร็จตามเป้าหมาย

2. เพิ่มความสุขการปรับปรุงสิ่งที่บกพร่องของตนเองและพัฒนาพฤติกรรมให้เหมาะสม การขจัดสิ่งที่ไม่ต้องการออกจากตัวเอง และเสริมสร้างคุณลักษณะที่สังคมต้องการ เป็นการพัฒนาปรับปรุงตนเองเป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งชีวิตส่วนตัวการทำงานและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในชุมชน ที่จะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. ความเครียดลดลงการส่งเสริมคุณค่าตนเองสูงขึ้น มีความเข้าใจตนเอง สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตนได้เต็มศักยภาพ ย่อมเป็นวิธีการดำเนินชีวิตที่พึงประสงค์ สามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายในชีวิตได้อย่างมั่นใจ ก่อให้เกิดความสุข

4. ความสัมพันธ์ที่ดีเนื่องจากบุคคลมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การพัฒนาในบุคคลหนึ่งย่อมส่งผลต่อบุคคลอื่นด้วย การปรับปรุงและพัฒนาตนเองจึงเป็นการเตรียมตนเองเพื่อให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้อื่นทั้งบุคคลในครอบครัวและเพื่อนที่ทำงาน สามารถเป็นตัวอย่งให้เกิดการพัฒนาในคนอื่น ๆ ต่อไป

5. มีความยืดหยุ่นผู้ที่มิภาวะผู้นำตนเองจะเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี คิดบวก รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จึงมีความยืดหยุ่นสร้างสมดุลในชีวิตได้ด้วยตนเอง

ส่วนความสำคัญต่อองค์กรด้วยภารกิจที่แต่ละองค์กรต้องรับผิดชอบล้วนต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลเป็นผู้ปฏิบัติงาน การที่ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนได้พัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ทันต่อพัฒนาการของรูปแบบการทำงานหรือเทคโนโลยีใหม่ การพัฒนาเทคนิควิธี และทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และคุณภาพของผลผลิต ทำให้หน่วยงานนั้นสามารถแข่งขันในเชิงคุณภาพและประสิทธิภาพกับสังคมอื่นได้สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมได้ ดังนั้น ภาวะผู้นำตนเองจึงมีความสำคัญต่อองค์กรโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในองค์กรมีการกำหนดเป้าหมายและผลลัพธ์ขององค์กรที่ชัดเจนช่วยทำให้การตัดสินใจทำได้เร็วขึ้นและดีขึ้น ช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในองค์กร และเสริมสร้างความพยายามของทีมงานในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตนเองของผู้บริหารยุคศตวรรษที่ 21

การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงแตกต่างจากการศึกษาในศตวรรษที่ผ่านมา ซึ่งสมหมาย อ่าดอนกลอย (2556, หน้า 6-8) กล่าวถึงภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ว่าผู้บริหารต้องรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้มีความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยน

เนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับบุญมี เณรยอด (2545, หน้า78) ที่กล่าวว่า สมรรถนะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการรองรับการปฏิรูปการศึกษามี 5 สมรรถนะ ประกอบด้วย 1) ผู้ร่วมงานศรัทธา 2) ทำงานเป็นทีม 3) เป็นผู้นำทางวิชาการ 4) มีวิสัยทัศน์ และ 5) มีความริเริ่มสร้างสรรค์

นอกจากนี้ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2555, หน้า 8-9) กล่าวว่า การที่ผู้นำทั้งผู้นำโดยทั่วไปและผู้นำการศึกษาของไทยจะต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและเข้าใจปัญหาของสังคมไทยได้ดีและเชื่อมโยงการศึกษากับสังคมไทยนั้น จำเป็นต้องมีคุณสมบัติหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการวิเคราะห์ คือการมองเห็นปัญหาแล้วแก้ไขและเข้าใจถึงประเด็นปัญหาทางสังคมไทยและสังคมโลก ผู้นำรุ่นใหม่จะต้องวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกได้ว่า อะไรคือปัญหา อะไรคือสิ่งที่เกิดขึ้น อะไรคือสิ่งที่อยู่เบื้องหลังสิ่งเหล่านั้น

2. ความสามารถในการสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรทำตนเองและองค์กรให้เกิดการสร้างสรรค เมื่อวิเคราะห์วิจารณ์สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ วิเคราะห์ผู้อื่น สิ่งอื่นแล้วคิดสิ่งใหม่ๆ ที่ต่างไปจากเดิม มีแนวทางเป็นของตนเอง

3. ความสามารถในการสร้างผลงาน คนส่วนใหญ่มักเป็นผู้บริโภคนิยมทั้งในสังคมและตนเอง ถ้าคิดวิเคราะห์วิจารณ์ สร้างสรรคแล้วไม่ลงมือทำสร้างผลงาน ก็จะเป็นสังคมหรือประเทศชาติที่รับหรือซื้ออยู่ตลอดเวลา

4. ความสามารถในการด้านความรับผิดชอบ เป็นการแสดงความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ไม่ว่า

ผู้บริหารจะเป็นแบบไหนก็ตาม สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ ความรับผิดชอบ ต้องอยู่ในฐานของคุณธรรมเป็นหลัก ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบต่อประเทศชาติและทิศทางของโลกในอนาคต สอดคล้องกับ Marquardt (2000) ที่กล่าวว่าผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถเพิ่มเติมจากการเป็นผู้นำแบบเดิมในอีกหลายด้าน คือ ผู้นำจะต้องเป็นนักคิดเชิงระบบ (System Thinker) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ผู้คิดค้นนวัตกรรมใหม่ (Innovator) ผู้รับใช้ (Servant) ผู้ประสานงานที่หลากหลายวัฒนธรรม (Polychromic Coordinator) ครูพี่เลี้ยง (Teacher Mentor) และผู้ที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary) โดยที่การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) นั้นเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำให้มีความสามารถในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2558, หน้า 4-15) ได้บรรยายในหัวข้อ “แนวโน้มการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21” โดยสรุปความได้ว่า การบริหารเน้นการสร้างคนทำงานตามรูปแบบที่กำหนดไว้ตายตัว มีแผนกำหนดไว้ชัดเจน ส่วนโลกสมัยใหม่สิ่งเดิมก็ยังต้องมีเหมือนกันแต่ต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เปลี่ยนแปลงวิธีการต่างๆ ได้ ซึ่งเป้าหมายของบริหารการศึกษาคือเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Learning Outcome) ที่มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อให้บรรยากาศการเรียนรู้ที่มีสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ของตนเอง (Self Organized Learning

Environment) เพื่อให้การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคอนครบด้านตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ของนักเรียนและครูบริหารเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นระบบแห่งการเรียนรู้ (Learning System : 3L ; Student Learning / Teacher Learning /System Learning) สร้างคนเพื่ออนาคตของประเทศ สร้างผู้นำไม่ใช่ผู้ตาม สร้างคนที่มีความอดทนสูง สู้งาน ซื่อสัตย์ไว้วางใจได้ รับผิดชอบ ทำงานร่วมกับคนอื่นได้ คนที่มองไกล ใจกว้าง ใฝ่สูง และสร้างคนที่มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับผิดชอบต่อผลงาน คุณภาพของผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่ครบด้านของนักเรียน ทำให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ของนักเรียน ครู และผู้บริหาร ผู้ปกครอง คนในพื้นที่ มีการส่งเสริม PLC (Professional Learning Community) เป็นกลไกหลักในการพัฒนาครูประจำการ ซึ่งครูต้องเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และต้องบริหารให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ (Transformative Learning) การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (Transformative Curriculum) และการเปลี่ยนแปลงการจัดการ (Transformative Management) จะเห็นว่า คุณสมบัติที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ต้องมาจากการมีศักยภาพภายในตัวตนของผู้บริหาร นั่นคือ ภาวะผู้นำตนเองของผู้บริหารนั่นเอง

ดังนั้นเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำตนเอง จึงขอเสนอขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำตนเองของ Seema Joshi (ออนไลน์ ,2559) ดังรูปที่2

รูปที่ 2 Self-Leadership (Joshi, S., 2016)

จากรูปที่ 2 ในการพัฒนาภาวะผู้นำตนเอง จะเริ่มจากความทะยานอยาก การวาดฝัน การคาดการณ์ และการลงมือทำ โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ความทะยานอยาก (Passions) คือ มีความอยากที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Passion for continuous learning) ศักยภาพภาวะผู้นำไม่ได้สามารถทำได้ภายในชั่วข้ามคืน แต่ต้องอาศัยการพัฒนา ฝึกฝน ปรับปรุง แก้ไข และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาภาวะการเป็นผู้นำควรจะต้องสังเกตดู จดจำ เปลี่ยนแปลง และแก้ไขให้เป็นการฝึกฝนเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ วิเชียร วิทย์อุดม (2558, หน้า 8-12) ที่เสนอว่าการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่ตื่นตัวอย่างแรกคือ เป็นคนไม่หยุดนิ่ง เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง คำนึงถึงความสามารถและเลือกที่จะแสดงออกในสิ่งที่โดดเด่น

การวาดฝัน (Dream) มีวิสัยทัศน์ที่เป็นแรงบันดาลใจในการนำผู้บริหารสถานศึกษาไปสู่การทำงานหรือเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ (An inspiring vision for task/goal to lead you) วิสัยทัศน์ของผู้นำ คือความคิดในอนาคตที่มุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุถึงผลสำเร็จได้จริง วิสัยทัศน์ของผู้นำไม่ใช่แค่ความฝัน แต่เป็นความทะเยอทะยานในอนาคตว่าทุกคนในองค์กรสามารถจะบรรลุผลสำเร็จได้ ซึ่ง วิเชียร วิทย์อุดม (2558, หน้า 8-20) กล่าวว่า วิสัยทัศน์

ที่ดีนั้นต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ เป็นการกระทำและความสามารถของบุคคลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยมีข้อดีของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 3 ประการ คือ 1) วิสัยทัศน์ของผู้นำต้องช่วยสร้างบุคลากรทุกๆ คนได้แสดงความสามารถ กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นและแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจและให้บุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ 2) วิสัยทัศน์ทำให้เกิดความหมายในการทำงาน ผู้นำต้องเข้าใจพื้นฐานความต้องการของบุคคล โดยปกติคนต้องการค้นหาความหมายและความมีศักดิ์ศรีในการทำงาน คนทุกคนต้องการความรักและต้องการเป้าหมายที่สูงขึ้น ตลอดจนความภาคภูมิใจในงานและ 3) วิสัยทัศน์สร้างมาตรฐานที่เป็นเลิศบุคลากรในองค์กรส่วนใหญ่ต้องการที่จะเห็นแนวทางการทำงานที่เหมาะสม และเข้ากันได้ทั่วทั้งองค์กร

การคาดการณ์ (Envisage) มองเห็นผลที่ต้องการตามที่ต้องการให้เป็น (Envisage the desired outcome as you want it to be) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตนเอง วางเป้าหมายไว้ล่วงหน้า ซึ่งฉันทนา จันทรบรรจง (2542, หน้า 182-186) เสนอว่าการพัฒนาภาวะผู้นำโดยการศึกษาตนเอง มีเทคนิคหลากหลาย เริ่มจากการสังเกตตนเอง การวิเคราะห์อดีตชีวิตประวัติ การทบทวน วิเคราะห์ชีวิตที่ผ่านมาในอดีต การทำเป้าหมาย

ให้ชัดเจน ตั้งเป้าหมายในอนาคตและมุ่งไปสู่เป้าหมายนั้น รู้ความต้องการของตนเอง มีแผนงานและวิธีการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่จะไปสู่เป้าหมาย ในระหว่างดำเนินการสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีการรักษาความสัมพันธ์ในทีมเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนคำนึงถึงความสำเร็จที่มาจากการมีส่วนร่วมของทีมถือว่าเป็นชัยชนะขององค์กร ที่จะทำให้ได้ใจของทีมและผลงานของสถานศึกษา และค้นหาความเข้าใจของตนเองและทีมแล้วลงมือทำ

การลงมือทำ (Act) ใช้ความคิดริเริ่มและขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย (Take initiative and make progress towards goals) ในขั้นตอนการลงมือทำนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำตนเองตามแนวทางที่ ปกรณ์ วงศ์รัตนพิบูลย์ ออนไลน์ , 2559) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตนเอง (Self Leadership) ไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ความเชื่อมั่นในตัวเอง ต้องมีทัศนคติเชิงบวกที่จะช่วยให้มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองมากขึ้น โดยบอกตัวเองอยู่เสมอว่า “เราทำได้” แล้วเราก็จะทำได้จริงๆ สอดคล้องกับ กับ Gill (2007) ซึ่งเสนอว่า การพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สิ่งแรกที่จะเริ่มต้นในกระบวนการพัฒนาผู้นำคือ การเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเอง และการควบคุมตนเอง ซึ่งกระบวนการในขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการขั้นที่สำคัญ ขั้นต่อมาเป็นขั้นตอนที่ต้องสร้างความมั่นใจให้กับตนเอง จึงจะสามารถนำผู้อื่นในองค์กรได้ ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “คุณจะสามารถหวังให้ผู้อื่นเชื่อถือในตัวคุณได้อย่างไร หากคุณเองยังไม่เชื่อถือในตัวของคุณเอง”

2. ความมุ่งมั่นทุ่มเทในแผนงานอย่างต่อเนื่อง ผู้นำต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้ตามหรือทีมงาน ผู้นำเป็นอย่างไรผู้ตามก็จะเป็นเช่นนั้น

3. การสื่อสารความเข้าใจกับผู้อื่น ผู้นำต้องมีความสามารถในการสื่อสารวิสัยทัศน์ขององค์กรสู่ทีมงาน

อย่างทั่วถึงทุกกลุ่ม จะทำให้ได้รับการยอมรับจากทีมงาน ได้รับการตอบรับอย่างดี ทุกคนเข้าใจในเรื่องที่ผู้นำสื่อสารอย่างชัดเจน ดังนั้นการสื่อสารจึงต้องมุ่งเน้นที่ผู้ฟังเป็นสำคัญ ต้องใช้ข้อความและภาษาที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม สอดคล้องกับ Gill (2007) ที่กล่าวว่า การพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรจะเริ่มที่การพัฒนาทักษะในระดับย่อย (Micro skills) คือ การตั้งคำถามและการถามคำถาม (Asking Question) การตั้งใจฟัง (Active Learning) การจัดทำถ้อยแถลง (Making Statement) และการใช้ภาษาท่าทาง (Body Language)

4. รับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ การรับฟังเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับผู้นำเพราะการรับฟังทำให้ผู้นำเข้าใจผู้อื่น จะทำให้ได้ความไว้วางใจจากผู้ตาม

5. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยม ผู้นำไม่สามารถทำงานเพียงลำพังคนเดียวได้ดังนั้นจึงควรถือเป็นผู้นำรอบทิศทาง (360 องศา) คือมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลรอบด้านที่ดีเยี่ยมจะทำให้ผู้นำสามารถทำงานร่วมกับบุคคลต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และจะได้รับความร่วมมือที่ดี สุดท้ายงานก็จะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

6. ความมีใจรักในงานที่ทำ ไม่มีใครทำอะไรได้ดี ในสิ่งที่ตัวเองไม่อยากทำ และคนส่วนใหญ่ก็จะทำในสิ่งที่ตัวเองรักอย่างจริงจัง และมีความสุขจึงล้มความเหน็ดเหนื่อย ผู้นำที่มีความรักในงานที่ทำอย่างลุ่มหลงก็จะทำงานนั้นอย่างเต็มที่ ไม่ย่อท้อ แม้ว่าจะพบกับอุปสรรคต่างๆ มากมาย ก็จะทำให้ผู้ตามและอยากร่วมงานด้วยมากขึ้น เพราะพลังที่ผู้นำใช้ในการทำงานจะแพร่ไปถึงผู้ตามด้วยเช่นเดียวกัน ทำให้ทีมงานกระตือรือร้นในเป้าหมายร่วมกัน

7. การรู้จักแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ บทพิสูจน์ผู้นำที่แท้จริง คือ การเผชิญกับปัญหาแล้วสามารถแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ถอยหนีแม้ว่าจะยุ่งยากแค่ไหนก็ตาม ผู้นำมักจะอยู่ด้านหลังเวลางานนั้นสามารถได้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย แต่ผู้นำจะออกมายืนแถวหน้าทันที

เมื่องานนั้นพบกับ ปัญหาที่คาดไม่ถึงถึงเกิดขึ้น และผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำที่ทีมงานต้องการและไว้วางใจที่สุด

8.ความเป็นผู้รับผิดชอบอย่างแท้จริง ผู้นำจะรับผิดชอบและชอบในผลงาน ไม่ว่าผลลัพธ์จะเป็นเช่นไรก็ตาม ความรับผิดชอบเป็น คุณสมบัติที่ผู้นำหลายคนประกาศ ก้องก่อนทำงานว่า ยินดีรับผิดชอบทุกอย่าง และเมื่อนั้น ทีมงานก็จะมีหัวใจพองโต ที่พร้อมจะลุยไปข้างหน้า ร่วมกับผู้นำ

นอกจากนี้ John Heider (อ้างถึงใน เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ออนไลน์, 2557) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง The Tao of Leadership ได้ประยุกต์หลักปรัชญาเต๋ามาใช้เป็นหลักในการพัฒนาภาวะผู้นำ การบริหารจัดการตนเอง พัฒนาภาวะผู้นำโดยความตอนหนึ่งในหนังสือได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า “การที่จะรู้ว่าใครเป็นอย่างไรนั้นต้องใช้ความฉลาด แต่การจะรู้ตนเองเป็นอย่างไรมันต้องใช้ปัญญา ในการจัดการชีวิตผู้อื่นนั้นต้องใช้ความเข้มแข็ง แต่การจัดการกับชีวิตของตนเองนั้นต้องใช้อำนาจที่แท้จริง” ความเป็นผู้นำในบางครั้งเราคุ้นเคยกับการนำคนให้คนทำงานตามคำสั่งต่าง ๆ ตามแผนงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยต้องฉลาดในการรู้จักแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้รู้ว่าจะใช้ใคร ทำสิ่งใด จึงเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผู้นำที่ประสบความสำเร็จ ไม่เพียงขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้คนเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการตนเองให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การเรียนรู้วิธีที่จะพัฒนาตนเองจึงเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำตนเอง มีแนวทางการพัฒนาในภาคปฏิบัติดังนี้

1. หมั่นสำรวจตนเองผู้นำที่พัฒนาตัวเอง จะศึกษาอย่างรอบคอบถึงพฤติกรรมของตนที่ท้อแย่ บุคลิกลักษณะที่เฉพาะเจาะจง อาจเริ่มต้นด้วยการสำรวจและประเมินตนเอง โดยใช้ความซื่อสัตย์และไม่สร้างภาพลักษณ์หลอกลวงตนเอง สำรวจดูว่าเรามีคุณสมบัติพื้นฐานเหล่านี้ครบถ้วนหรือไม่ ด้วยการตอบคำถามเหล่านี้ อาทิ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความเคารพในความคิด

เห็นที่แตกต่าง ความซื่อสัตย์ ความน่าเชื่อถือ ความมุ่งมั่น ที่สำคัญอีกคำถามหนึ่ง คือ การถามตัวเองว่า เรานำคนอื่นเช่นนี้ ถ้าเราเป็นผู้ตาม เราอยากทำตามการนำแบบนี้หรือไม่? การตอบคำถามเหล่านี้ ให้เราตอบตัวเองด้วยการพิจารณาสิ่งที่ตนเองทำอย่างรอบคอบ ด้วยความซื่อสัตย์และปราศจากอคติ ขณะเดียวกัน ให้เราสังเกตจากการตอบสนองของคนรอบข้างในสิ่งต่าง ๆ ที่ทำว่ามีปฏิกิริยาอย่างไรบ้าง อาจเปิดโอกาสให้ทีมงาน โดยเฉพาะคนที่ได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมและการตัดสินใจของเรา ได้สื่อสารความรู้สึกที่แท้จริงและให้คำแนะนำแก่เรา การสำรวจและทบทวนสิ่งที่ตนเองทำลงไปนั้น หากเราทำให้ใจให้เป็นกลางไม่มีอคติ ไม่ปกป้องเข้าข้างตนเองหรือประเมินตนเองต่ำเกินความเป็นจริง เราจะสามารถสกัดความเป็นเรา ทั้งในส่วนของจุดแข็งที่เราควรเสริมสร้างให้แข็งแกร่งขึ้น และ จุดอ่อนที่เราควรแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้

2. ยอมรับจุดอ่อน – จุดแข็งของตนเองโดยทั่วไป ความเป็นผู้นำไม่ได้สมบูรณ์เพียบพร้อมมาตั้งแต่เกิดแต่เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้และพัฒนา โดยจำเป็นต้องถ่อมใจยอมรับในข้อบกพร่องจากนั้นต้องใช้ความกล้าหาญและความตั้งใจจริงในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองในแต่ละเรื่องอย่างลงรายละเอียดและเอาจริงเอาจัง

3. พัฒนาให้ครบถ้วนทุกด้านในการพัฒนาความเป็นผู้นำจำเป็นต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทุกด้าน อันได้แก่ ด้านความรู้ โดยควรมีความรู้ใหม่ ๆ อะไรบ้างที่เราต้องเรียนรู้เพิ่มเติม ด้านทักษะ มีอะไรบ้างที่เราควรฝึกฝน ด้านลักษณะชีวิต มีเรื่องอะไรบ้างที่เรายังขาดอยู่ และด้านประสบการณ์ที่เราต้องหาเพิ่มเติม

4. ตั้งเป้าหมายการพัฒนาให้ชัดเจนความตั้งใจ จะไม่ประสบความสำเร็จหากไม่ตั้งเป้าหมาย ดังนั้นเราจำเป็นต้องตั้งเป้าหมายให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนพอที่เราจะทำได้ มีระยะเวลาที่เหมาะสมเมื่อเราทำสำเร็จ เรื่องหนึ่งให้เราพิจารณาตัวเองและกำหนดเป้าหมายที่ต้องพัฒนาในขั้นต่อไป

นอกจากนี้Dubrin (1998, หน้า 330-356) ให้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตนเองเป็น 5 วิธี ดังนี้

1. การทำความรู้จักตนเอง โดยอาศัยกระบวนการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับตัวผู้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อช่วยให้สามารถปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิผลมาก ประโยชน์ของการทำความรู้จักตนเอง คือ ช่วยให้ผู้รับการพัฒนาภาวะผู้นำ ใช้ประโยชน์จากการคิดทบทวนหาเหตุผล การพยายามทบทวนเพื่อทำความเข้าใจเหตุผลของสิ่งที่เกิดขึ้น จะช่วยให้ผู้นำสามารถปฏิบัติงานหรือใช้ภาวะผู้นำได้เหมาะสมขึ้นในโอกาสต่อไป

2. การสร้างวินัยในตนเอง การพัฒนาภาวะผู้นำนั้นจำเป็นต้องมีวินัยในตนเอง วินัยในตนเองในที่นี้หมายถึง ความพยายามที่จะรักษาระดับความสนใจที่มีต่อการบรรลุเป้าหมายไว้ให้มั่นคง วินัยในตนเองมีความจำเป็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทุกรูปแบบ เช่น การที่ผู้นำเห็นว่าการเป็นผู้ฟังที่ดี เป็นพฤติกรรมภาวะผู้นำที่สำคัญ ผู้นำจะต้องอ่านและศึกษาหรือเข้าฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการฟัง ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นผู้ฟังที่ดี วินัยในตนเองมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาตามพฤติกรรมของบุคคลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าบุคคลดังกล่าวได้มีการพัฒนาตนเองจริง

3. การศึกษา หมายถึง การถ่ายทอดความรู้โดยไม่คำนึงถึงการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างทันทีทันใด เช่น ผู้นำศึกษาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ก็เป็นที่หวังว่าสักวันหนึ่งเขาอาจจะมีโอกาสใช้หลักคณิตศาสตร์ที่เรียนมาอธิบายเหตุผลของเหตุการณ์ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความเป็นผู้นำให้เป็นที่ยอมรับ การนำการศึกษาไปเป็นประโยชน์ต่อภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพผู้นำส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่มีสติปัญญาสูง มีความรู้ดี สามารถเรียนรู้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ต่างๆ จากงานที่ทำ ความรู้ที่ได้จากการศึกษาอย่างเป็นทางการ และความรู้ที่ได้จากการทำงาน จะช่วยให้ผู้นำมีสารสนเทศในการแก้ปัญหาใหม่ๆ เสมอ

4. การแสวงหาประสบการณ์ ประสบการณ์ที่เกิดจากการทำนบนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการใช้ภาวะผู้นำให้มีประสิทธิภาพ เพราะถ้าหากขาดประสบการณ์ก็จะไม่สามารถแปรความรู้ให้เป็นทักษะได้ แหล่งที่มาของประสบการณ์มี 2 แหล่งหลักๆ คือ เพื่อนร่วมงานและเนื้อหาความกว้างขวางของประสบการณ์ภาวะผู้นำด้านต่างๆ นั้นมักขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำจึงจำเป็นต้องพยายามรวบรวมประสบการณ์การบริหารจากสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

5. การมีผู้ให้คำปรึกษา เป็นวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยืดประสบการณ์เป็นหลักอีกวิธีหนึ่งซึ่งเชื่อว่าการพัฒนาภาวะผู้นำควรจะมีการฝึกสอนโดยผู้นำที่มีทั้งความรู้และประสบการณ์ซึ่งเรียกว่าที่ปรึกษา (Mentor) จะคอยพัฒนาภาวะผู้นำแก่นักเรียนโดยอาศัยการสอน (Tutoring) การฝึก (Coaching) การแนะนำ (Guidance) และการให้กำลังใจ (Emotional Support) ที่ปรึกษาต้องเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ

สรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา เริ่มจากต้องมีความอยากเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีแผนงานที่กำหนดเป้าหมายในอนาคตของตนเอง กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการสู่เป้าหมายนั้น โดยการลงมือทำอย่างสร้างสรรค์ มีการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงาน ตลอดจนถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากร และสร้างให้ทุกคนรู้สึกมีส่วนร่วมในความสำเร็จของสถานศึกษา และมีผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษามาเป็นที่ปรึกษา (Mentor) และให้การชี้แนะ (Coaching)

บทสรุป

การมีภาวะผู้นำตนเองต้องเริ่มจากตนเอง รู้จักปรับตนเองให้เป็นผู้ที่มีแนวคิด วิสัยทัศน์กว้างไกลต่างจากผู้อื่น และควรมีความคิดก้าวไกลทันโลกทันเหตุการณ์

การพัฒนาภาวะผู้นำตนเองไม่ใช่เป็นเรื่องไกลตัว หรือเริ่มทำเมื่อเป็นผู้บริหารแล้ว แต่ควรเรียนรู้และควรได้รับการพัฒนาตั้งแต่เนิ่นๆ เพื่อให้การขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นมีความพร้อมทั้งด้านทักษะการทำงาน และภาวะความเป็นผู้นำ หากองค์กรใดให้ความสำคัญเรื่องภาวะผู้นำตนเองแก่บุคคลทุกระดับแล้ว องค์กรนั้นก็พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในทุกระดับเช่นกัน เนื่องจากศักยภาพภาวะผู้นำ ไม่สามารถทำได้หรือเรียนรู้ได้ในวันเดียว แต่ต้องอาศัยการพัฒนา ผึกฝน ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การตั้งเป้าหมาย ความอดทนและอดกลั้น จะเป็นจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ ในการพัฒนาภาวะผู้นำตนเอง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองโดยบุคคลที่เป็นผู้นำจะมีลักษณะแตกต่างและมีสิ่งที่เหนือกว่าคนอื่น ๆ และควรพัฒนาตนให้มีคุณลักษณะดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ถ้าผู้นำมีบุคลิกภาพที่ประกอบด้วย ความมั่นใจในตนเอง ความอดทนอดกลั้น วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความดีงาม และต้องมีสุขภาพกาย

สุขภาพจิตที่ดี ย่อมจะมีส่วนช่วยให้งานประสบความสำเร็จได้โดยง่าย 2) คุณลักษณะด้านการจูงใจอันจะเป็นพลังที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละบุคคลที่จะหนุนเสริมการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการทำงานอย่างสร้างสรรค์ โดยการค้นหารูปแบบ การชื่นชม การกระตุ้น และการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ และ 3) คุณลักษณะทางด้านทักษะและประสบการณ์ความรู้ความสามารถที่สัมพันธ์กับงานถ้ามีทักษะเหล่านี้แล้วก็สามารถดำเนินการให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้โดยง่าย

ผู้ประสบความสำเร็จมักมีสิ่งหนึ่งที่แตกต่างไปจากคนทั่วไป นั่นก็คือ “ภาวะผู้นำตนเอง” เพราะสิ่งนี้จะเป็นพลังภายในตัวของผู้นำในการขับเคลื่อน หนุนเสริมให้พลังแก่ผู้ร่วมงานในการขับเคลื่อนให้ชีวิตมุ่งไปข้างหน้า พลังภาวะผู้นำตนเองของผู้นำรวมกับพลังของผู้อื่นรอบข้าง ย่อมมีส่วนช่วยส่งเสริมให้การบริหารจัดการบรรลุผลสำเร็จได้อย่างแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ “เป็นมืออาชีพอย่างเป็นเพียงอาชีพ” *วารสารงานวัน* 698 (16), วันที่ 5-12 สิงหาคม 2557. สืบค้นจาก <http://www.kriengsak.com>
- จันทกานต์ ต้นเจริญพานิช. (2550) . ทิศทางการพัฒนาภาวะผู้นำภาครัฐของไทยในคริสต์วรรษที่ 21 , *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*.1 (33), 83.
- ฉันทนา จันทรบรรจง. (2542). *จิตวิทยาการบริหาร*. พิษณุโลก : โรงพิมพ์ตระกูลไทย.
- นภวรรณ คณานุรักษ์. (2552). “ภาวะผู้นำเพื่อองค์กรที่มีประสิทธิภาพ”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*.4 (29), 136.
- บุญมี เณรยอด . (2545). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : วิธีและวิธีไทย* ใน อีระ ฐญเจริญ ปรากฏา กล้าผจญ และสมนา ธนินธ์ (บรรณาธิการ) . *การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้*. (หน้า 89-95). กรุงเทพฯ : เยาว์โลกการพิมพ์.
- ปกรณ วังศรีตันพิบูลย์. สืบค้นจาก http://www.entaining.net/article06_leadership.php
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2555). *ออกแบบผู้นำการศึกษาใหม่ : ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- วิจารณ์ พานิช .(2558) . *แนวโน้มการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*, บรรยายแก่นักศึกษาดุษฎี
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2558 ณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิเชียร วิทยาอุดม . (2558). *ภาวะผู้นำ (ฉบับใหม่) LEADERSHIP*. นนทบุรี : ธนัชการพิมพ์.
- สมหมาย อ่าดอนกลอย. (2556). “บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ” ใน *วารสาร บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 1 (7), 3-7.
- สมุทร ชำนาญ. (2552). “ภาวะผู้นำทีม”(Team Leadership): แบบผู้นำที่สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษา
ในยุคโลกาภิวัตน์. ใน *วารสารการบริหารการศึกษา*. 2 (3), 1-14.
- Andrew ,D.J.. (1998). *Leadership research findings, practice, and skills*. Houghton Mifflin Company.
- Bryant, A. & Kazan, A.. (2012). *Self Leadership*. Retrieved from
[https://www.amazon.com/Self-Leadership-Become-Successful-Efficient-Effective/
dp/0071799095/ref=la_B009LE0DHG_1_1?s=books&ie=UTF8&qid=1475599137&sr=1-1](https://www.amazon.com/Self-Leadership-Become-Successful-Efficient-Effective/dp/0071799095/ref=la_B009LE0DHG_1_1?s=books&ie=UTF8&qid=1475599137&sr=1-1)
- Center for Creative Leadership.(2015). *The leadership development roadmap*. Retrieved
from: <http://www.ccl.org/>
- Gill, R. (2007). *Theory and practice of leadership*. New Delhi : Sage.
- Hernez-Broom, G. & Hughes, R.L. (2004). Leadership development : past ,present, and future.
Haman Resource Planning, 27 (1) , (p. 24-32) .
- Joshi ,S. *Self Leadership*, Retrieved from
[https : www//yoursmusingly.wordpress.com/tag/leadership/](https://www.yoursmusingly.wordpress.com/tag/leadership/)
- Manz, C. C. (Jul., 1986). *The academy of management review*. 11, 3 : 585- 600.
- Marquardt, M. J. (2000). *Action learning and leadership*. The Learning Organization, 7 (5), 233-241.
- Takashi Uchida. PPT Self Leadership “Leadership Within Yourself” Retrieved from
<http://www.followdream.jp-a.googlepages.com/followdreaminc>

บทบาทของสติในนักจิตวิทยาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

Role of Mindfulness in Buddhist Counselor

ดลดาว ปุณณนท

doldao.p@buu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อนำเสนอความสำคัญและบทบาทสติของนักจิตวิทยาการปรึกษา โดยเฉพาะนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ ที่เป็นผู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้รับการปรึกษาได้ตระหนักรู้ ยอมรับ ความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ตลอดจนสามารถยอมรับและอยู่กับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ผ่านกระบวนการปรึกษา บทบาทของสติในนักจิตวิทยาการปรึกษานี้ จึงเปรียบเสมือนแสงไฟส่องทางให้นักจิตวิทยาการปรึกษา มีความชัดเจนในความคิด ความรู้สึก การรับรู้ปัจจุบัน ในแต่ละขณะ ตลอดกระบวนการการปรึกษาเชิงจิตวิทยา กล่าวได้ว่าสติในนักจิตวิทยาการปรึกษา สิ่งที่ทำให้การปรึกษานั้นมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสติจึงเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธต่อความเข้าใจ รับรู้ และต้องพัฒนาด้านให้ รู้ต้น รู้ตัว รู้เท่าทันจิตใจของตนเองเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

คำสำคัญ : สติ บทบาทของสติ นักจิตวิทยาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

Abstract

This article focuses on the importance and role of mindfulness in counselor. The Buddhist counselor is to facilitate the client to be aware of accept and understand of him/herself authentically and the ability to accept their experience through process of counseling. The role of mindfulness in counselor is recognized as the light shining for counselor to have clear thinking and feeling at the moment of present time in order to gain the effective counseling. As result mindfulness state is a magnificent characteristic of Buddhist counselor to understand, perceive, and develop him/herself on being awaken, consciousness and enlighten him/herself to willingly help people.

Keyword : mindfulness, role of mindfulness, Buddhist counselor

บทนำ

“พุทธธรรมเน้นความสำคัญของสติเป็นอย่างมากในการปฏิบัติจริยธรรมทุกขั้น การดำเนินชีวิตหรือการประพฤติปฏิบัติโดยมีสติกำกับอยู่เสมอ นั้น มีชื่อเรียกโดยเฉพาะว่า อัปปมาท หรือความไม่ประมาท” (พระธรรมปิฎก, 2546, หน้า 809)

ดั่งที่ พระธรรมปิฎก (ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต)) ได้กล่าวข้างต้นถึงความสำคัญของสติ ต่อคนเราทุกคน ทั้งนี้ สติโดยทั่วไป หมายถึง การระลึกได้ ความรู้สึกตัว ความไม่เผลอ ไม่เลินเล่อ ไม่ฟุ้งเฟ้อเลื่อนลอย ความระมัดระวัง ความตื่นตัวต่อหน้าที่ ภาวะที่พร้อมอยู่ในอาการคอยรับรู้ต่อสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องและตระหนักว่าควรปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ๆ อย่างไร (พระพรหมคุณาภรณ์, 2557) สติถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์ เพราะหากขาดสติแล้ว การทำงานหรือการดำรงชีวิตย่อมผิดพลาดได้ง่าย เพราะตั้งอยู่ในความประมาท ในการดำเนินชีวิตประจำวันนั้นสติจึงมีความสำคัญมากแต่ก็ต้องดำเนินควบคู่กับสัมปชัญญะคือ ความรู้ตัว เพื่อเสริมให้สติทำงานได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้นและก่อให้เกิดปัญหา ภาวะรู้ตัวทั่วพร้อมในปัจจุบันขณะ หรือที่เรียกว่าสตินั้น เป็นสภาวะของจิตที่ระลึกถึงปัจจุบัน ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต เป็นภาวะไร้เวลา ในตัวบุคคลผู้ดำรงสติอยู่เสมอ เมื่อเป็นดังนั้นแล้ว

สำหรับนักจิตวิทยาการศึกษา สติ จะมาพร้อมกับใจของนักจิตวิทยาการศึกษาที่ว่าง เป็นภาวะที่มาพร้อมกับความสงบนิ่งแห่งจิต คือ ใสใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่อยู่ตรงหน้าตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งภาวะนี้เป็นภาวะที่เอื้อให้นักจิตวิทยาการศึกษานั้น ได้รับรู้ถึงสภาวะต่าง ๆ ที่เกิดจากอายตนะ¹ของตนเองได้อย่างเต็มที่ ในกระบวนการศึกษาเชิงจิตวิทยา เช่น เมื่อนักจิตวิทยาการศึกษาเริ่มทำการศึกษาเชิงจิตวิทยาให้กับผู้รับการปรึกษาทั้งรูป

แบบรายบุคคลและกลุ่มตลอดจนกระบวนการปรึกษาที่เกิดขึ้นนั้นได้สิ้นสุดลง ภาวะแห่งสติที่เกิดขึ้นภายในตัวนักจิตวิทยาการศึกษาการศึกษานั้นเอง ที่ทำให้นักจิตวิทยาการศึกษาการปรึกษารับรู้ถึงสภาวะทั้งหมดของผู้มารับการปรึกษาหรือสมาชิกในกลุ่มการปรึกษาอย่างชัดเจน เป็นไปตามภาวะนั้น ๆ โดยในรูปแบบของการปรึกษากลุ่มนั้นได้รับรู้ว่ามีสมาชิกในกลุ่ม มีสภาวะใจที่เกิดขึ้นของเขาเหล่านั้นเป็นเช่นไร ใจที่ถูกบีบคั้นจากความยึดมั่นถือมั่นของตน ใจที่อยู่กับความอยากของตนจนไม่สามารถยอมรับความเป็นจริงของชีวิตตนได้ จนก่อให้เกิดความทุกข์ขึ้น ซึ่งเป็นการยากที่จะอธิบายถึงภาวะแห่งสตินี้ ด้วยถ้อยคำ แต่เมื่อตัวบุคคลผู้ที่มีการรับรู้สภาวะใจของตนเองอย่างตื่นตัว ไม่เผลอเลอแล้วเห็นได้อย่างชัดเจนในขณะที่เกิดขึ้นนั้น ๆ นั้นก็เรียกว่า สติ กล่าวได้ว่าสติอาจเกิดขึ้นเมื่อตกปลาอยู่ หรืออาจเกิดขึ้นเมื่อเดินเล่น เล่นฟุตบอล นั่งเย็บผ้า รดน้ำต้นไม้ ซึ่งโดยรวมๆ แล้วเรียกได้ว่าสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกขณะที่บุคคลผู้นั้นเลือกที่จะกำหนดสติ อันหมายถึงเลือกที่จะรับรู้สภาวะที่เกิดขึ้นแก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของตนเอง

สติจึงเป็นภาวะทั้งหมดของใจที่รับรู้อย่างชัดเจน เป็นภาวะที่กระจ่าง ที่เห็นได้อย่างชัดเจนในสิ่งที่อยู่ตรงหน้า ได้รับรู้ถึงใจของบุคคลตรงหน้าได้อย่างชัดเจน สติจะเป็นตัวบอกการกระทำเองว่านักจิตวิทยาการศึกษาควรดำเนินกระบวนการปรึกษาเช่นไร ในปัญหาแบบใด ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้มาจากการคิด แต่มาจากการรับรู้ที่ชัดเจน และเมื่อคิดใดๆ สิ่งที่ทำแล้วก่อให้เกิดความชัดเจนนั้นก็ไม่มา แม้แต่ความคิดที่ว่า ต้องพยายามก็ตาม ก็ทำให้ขาดการรับรู้ที่ชัดเจนในกระบวนการการปรึกษาแล้ว

ในบทความนี้ ผู้นิพนธ์ได้นำเสนอ ความสำคัญของสติ ตามด้วยสติในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

¹ อายตนะภายนอก 6 ที่เชื่อมต่อให้เกิดความรู้, แตนต่อความรู้ฝ่ายภายนอก รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสทางกาย, สิ่งที่ถูกต้องกาย และอารมณ์ที่เกิดกับใจ, สิ่งทีใจนึกคิด ทั้ง 6 นี้ เรียกทั่วไปว่า อารมณ์ 6 คือ เป็นสิ่งสำหรับให้จิตยึดเหนี่ยว

และบทบาทของสติในการทำงานของนักจิตวิทยาการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความสำคัญของสติ

สติ (Mindfulness) มีรากฐานมาจากพุทธศาสนา และในผู้ปฏิบัติญาณนิยมอื่น ๆ ที่นั่นมีความใส่ใจในจิตความตระหนักรู้ถึงการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังมาแล้ว มันเป็นคำนิยามอย่างธรรมดาที่สุดเกี่ยวกับสติ คือระดับของการเอาใจใส่กับการอยู่และตระหนักถึงอะไรที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น ท่านญาณโปกกะเถระ (1972) ที่กล่าวถึง สติว่า “โปร่งโล่งใสและภาวะใจที่ตระหนักเกี่ยวกับอะไรที่เกิดขึ้นกับเราขณะนั้นและในตัวเรารับรู้ถึงความต่อเนื่องขณะนั้น” Nhat Hanh, (1976) ได้ให้คำนิยามของสติไว้เช่นกันว่าเป็นการที่รู้ตัวทั่วพร้อมกับความจริงในปัจจุบัน

สติแปลได้ว่า ความระลึกได้ ความไม่ลืม คือระลึกได้โดยมีความรู้สึกตัวก่อนที่จะทำอะไร หรือเคลื่อนไหวร่างกาย ทำให้ไม่เผลอ ไม่เลินเล่อ ตื่นตัวต่อหน้าที่ เป็นภาวะที่พร้อมอยู่เสมอในการคอยรับรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และตระหนักรู้ (Awareness) ว่าควรปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ๆ อย่างไร (พระธรรมปิฎก, 2543, หน้า 804) เช่นเดียวกับที่พุทธทาสภิกขุ (2531, หน้า 7-8) กล่าวว่า สติ แปลว่า เล่น เป็นการเล่นมาของความรู้ เล่นมาของปัญญา สติ เป็นเครื่องขนส่งปัญญามาใช้งาน ถ้าไม่มีสติก็จะไม่มีอะไรขนส่งปัญญา

Hanh (1976) กล่าวว่า สติ คือ ขณะที่ตนเองทำอะไรอยู่นั้น ต้องรู้ตัวทั่วพร้อมว่าตนเองนั้นกำลังทำอะไรอยู่ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ รู้ตัวทั่วพร้อมถึงปัจจุบันกาลของตนเอง รู้พร้อมทั้งมนสิการ และวิกรรมต่าง ๆ ไม่มีอะไรมาทำให้หวั่นไหวได้

Sobin S. Namto (1989, pp. 26-27) อดีตพระสงฆ์ไทย ผู้ก่อตั้งสำนักฝึกสมาธิและสติ ตามแนวพุทธศาสนาในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้อธิบายว่า สติเป็นประสบการณ์เกี่ยวกับการประมวลความจริงที่เกิดขึ้น

กับตนในทุกขณะของการดำเนินชีวิต สติเป็นการให้ความสนใจต่อความคิด และความรู้สึกที่เกิดขึ้น เช่นการคิดต่าง ๆ การโกรธ สงบ เป็นต้น และสนใจต่อสภาวะทางกาย เช่น ท่าทางการเคลื่อนไหว ลมหายใจ เป็นต้น

Mikulas (1990, pp. 154-155) กล่าวว่า สติ (Mindfulness) หมายถึง การตระหนักรู้ (Awareness) โดย Mikulas กล่าวว่า การตระหนักรู้ไม่ได้หมายถึง การคิด แต่หมายถึง การรู้ถึงความคิดที่เกิดขึ้น โดยไม่มีการคิดต่อเนื่องเพิ่มเติม เพียงแต่ดูไปตามความคิดที่เกิดขึ้น

Kabat-Zinn (1994) กล่าวถึงสติ “ความเป็นผู้มีสติ” “สติ” และ “การเจริญสติ” เป็น “การเพ่งความใส่ใจของตนไปที่อารมณ์ ความคิด และความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนี้ โดยตั้งใจ โดยยอมรับ โดยไม่มีการตัดสิน

ดังนั้น สติ คือ การระลึกได้ การตื่นตัวอยู่เสมอ การไม่เผลอ และให้ความสนใจต่อสภาวะปัจจุบันของตนที่เป็นอยู่ขณะนั้น และลักษณะการคิดต่าง ๆ จนทำให้รู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกของตนเองอยู่เสมอ ทั้งทางด้านสภาวะทางร่างกาย และลักษณะความคิดต่าง ๆ

การดำเนินชีวิตหรือการประพฤติปฏิบัติโดยมีสติกำกับอยู่เสมออันมีชื่อเรียกโดยเฉพาะว่า อัปปมาท หรือ ความไม่ประมาท มักให้ความหมายว่า การเป็นอยู่โดยไม่ขาดสติ ซึ่งขยายความได้ว่า การระมัดระวังอยู่เสมอ ไม่ยอมถลำลงไปทางเสื่อม และไม่ยอมพลาดโอกาสสำหรับความเจริญก้าวหน้า ตระหนักถึงสิ่งที่จะต้องทำ และต้องไม่ทำ ใส่ใจสำนึก

สำหรับการทำงานโดยทั่วไปของสตินั้นการทำหน้าที่ของสติมักถูกเปรียบเทียบกับนายประตูที่คอยเฝ้าระวังคนเข้าออกอยู่เสมอ และคอยกำกับการโดยปล่อยคนที่ควรเข้าออกได้ และคอยกันห้ามคนที่ไม่ควรเข้าไม่ให้เข้าไป คนที่ไม่ควรออกไม่ให้ออกไป สติจึงเป็นธรรมะสำคัญในทางจริยธรรมอย่างมาก เพราะเป็นตัวควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นตัวคอยยับยั้งตนเอง ทั้งที่จะไม่ให้หลงเพลินไปตามความชั่ว และที่จะไม่ให้ความชั่วเล็ดลอดเข้าไปในจิตใจได้ (พระธรรมปิฎก, 2546, หน้า

809 และ 816-817) กล่าวว่า มีบทบาทเด่นชัด คือ การไม่ปล่อยใจให้เลื่อนลอย ไม่ปล่อยอารมณ์ให้ผ่านไปเรื่อยเปื่อย ฝาคอยระวัง จับตาความคิดแต่ละอย่างที่ผ่านมา ฝาคูตุดิต ๆ ไม่คลาดหาย โดยไม่รู้เห็นตามที่มันเป็นในขณะนั้น คือ ดู-เห็น-เข้าใจ แบบตรงไปตรงมา แบบปรนัยวิสัย (Objective) ไม่ใส่ความคิดเห็น หรือความรู้สึกเข้าไปด้วย หรือแบบอัตวิสัย(Subjective) การติดตามเป็นการตามทันสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นหรือกระทำอยู่ในขณะนั้น ๆ ไม่ติดข้องค้างคากับความคิดหรืออารมณ์ที่ผ่านมาไปแล้ว และไม่ลอยคว้างไปข้างหน้าเลยไปหาสิ่งที่ยังไม่มาและยังไม่มี ถ้าพิจารณาเรื่องในอดีต หรือสิ่งที่ทำในอนาคต จะต้องเป็นความคิดปัจจุบันขณะนั้น คือ รู้ตัวอยู่ตลอดเวลาว่า กำลังคิดเรื่องอะไร ไม่หลุดลอย เลื่อนลอยไปสู่อดีต หรืออนาคต สติจะทำงานโดยจะติดตามสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น เป็นไปอยู่หรือกำลังกระทำอยู่ในขณะนั้น ๆ เรียกว่า "สติจะเป็นอยู่ในปัจจุบัน"

เมื่อพิจารณา ลักษณะของสติ จะพบว่า สตินั้นเป็นทั้งลักษณะเฉพาะของบุคคล (State) และลักษณะเมื่อเผชิญกับสภาพการณ์ (Trait) ซึ่งลักษณะของสติที่เด่นชัด คือไม่ปล่อยใจให้เลื่อนลอย ปล่อยอารมณ์ให้ล่องลอยไป ฟุ้งซ่าน ผู้ที่มีสตินั้นจะมีตัวทั่วพร้อมทั้งใจของตน อยู่กับสภาวะปัจจุบันที่เกิดขึ้นด้วยปัญญา ดังนั้นสติจึงเป็นลักษณะที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้ในบุคคล และได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะของสติไว้หลายท่านด้วยกันดังนี้

1. สติเป็นสิ่งที่มิเป็นธรรมชาติทั้งในมนุษย์และสัตว์ จะเห็นได้จากการมีสติทำให้เดินไม่สะดุด ไม่หกล้ม ไม่ได้รับอุบัติเหตุต่าง ๆ แต่สติที่มีอยู่ตามธรรมชาตินั้นไม่เพียงพอ เพราะจะเฉื่อยชา ช้า และงุ่มง่าม (พุทธทาสภิกขุ, 2536, หน้า 11-16)

2. สติเป็นสิ่งที่ฝึกอบรมให้เกิดมีมากขึ้นได้ สติที่ฝึกดีแล้ว จะรวดเร็วและมากพอ ลึกซึ้งพอที่จะช่วยให้มนุษย์มีชีวิตที่ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น (พุทธทาสภิกขุ, 2536, หน้า 11-16)

3. ลักษณะบางอย่าง เช่น ศรัทธา ความเพียร ต้องมีพอเหมาะพอตึงจะเป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ ถ้ามีมากเกินไปอาจทำให้โทษได้ เช่น มีศรัทธามากไปอาจทำให้เป็นคนเชื่ออะไรรงมง่าย มีความเพียรมากไปก็อาจเป็นโทษต่อร่างกาย แต่สติเป็นสิ่งที่มีความเท่าไรจะยิ่งดีต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมากเท่านั้น (พระศรีวิสุทธิกวี 2530, หน้า 124-125)

4. สติมีลักษณะเป็นทั้งลักษณะประจำตัวของบุคคล (trait) และยังมีสติเกิดเมื่อเผชิญปัญหา กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า (state) (พุทธทาสภิกขุ 2536, หน้า 11-16 ; ปัญญานันทภิกขุ 2543, หน้า 9-10)

5. สติจะมีกำลังกล้าแข็ง หรือชำนาญคล่องแคล่ว ขึ้นมาได้ ถ้ามีปัญญา (หรือความรู้ การคิดเหตุผล ฯลฯ) มาร่วมทำงานกัน (พุทธทาสภิกขุ, 2536, หน้า 11-16)

ในด้านประโยชน์ของสตินั้น พระธรรมปิฎก (2543, หน้า 1810-1817) และพุทธทาสภิกขุ (2527, หน้า 11-16) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสติ ซึ่งสามารถจะรวบรวมได้ดังนี้

1. ระลึกทัน ก่อนที่จะทำ พูด หรือเคลื่อนไหว ระลึกทันในขณะที่ทำขณะที่พูด และขณะที่คิด และนึกออกเมื่อได้ทำ ได้พูด ได้คิด ไปแล้ว ทำให้ตระหนักได้ถึงสิ่งที่ต้องทำ และสิ่งที่ไม่ควรทำ

2. ควบคุมตนเองให้อยู่ในภาวะที่ต้องการ ได้โดยการตรวจตรากระบวนการรับรู้ และความคิด เลือกที่จะรับสิ่งที่ต้องการ และกันสิ่งที่ไม่ต้องการออกไป ตรึงกระแสความคิดให้นิ่งเข้าที่ ทำให้เกิดสมาธิได้ง่าย

3. สามารถดึงเอาความรู้ที่มีอยู่มาใช้ได้ผลดีที่สุด เพราะจะไม่ถูกเคลือบแคลงหันเหไปด้วยความรู้สึกเอนเอียง และอคติต่าง ๆ ทำให้เห็นได้ตามที่มันเป็น คือ รู้ตามความจริง นั่นคือ การฝึกสติก็เพื่อจะช่วยให้ใช้ปัญญาได้อย่างเต็มที่นั่นเอง

4. สามารถแก้ไข ความเคยชิน และสร้างแนวโน้มใหม่ เพราะสติช่วยให้ตามทันอยู่กับการกระทำ และความคิดในปัจจุบัน

5. จากการติดตามดูรู้ทันสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันทุกขณะ ทำให้มองเห็นตนเองได้มากขึ้น จะช่วยให้รับรู้แลเผชิญสภาพที่เป็นจริงของตนเองตามที่มีมันเป็นไป หลีกหนี ไม่หลอกลวงตนเอง เมื่อได้รับการสนับสนุนด้วยความรู้ต่าง ๆ จะสามารถช่วยแก้ปัญหาของตนเองได้ดี

6. สามารถตัดต้นโซ่ของปัญหาได้ เพราะรู้ทันความคิดของตนเองตั้งแต่ระยะเตือน ก่อนเข้าสู่ปัญหา จึงทำให้สามารถเลือกทำในสิ่งที่ต้องการได้ ก่อนที่จะเข้าสู่ปัญหาจนเกิดพฤติกรรม และอารมณ์อย่างอัตโนมัติต่อไปแล้ว

สติในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนั้น หลักสำคัญหลักหนึ่งที่นักจิตวิทยาการศึกษา พึงยึดเป็นหน้าที่ คือ การพาคนจากที่ความทุกข์ (ภาวะที่บีบคั้นของจิตใจ) จากอวิชชาไปสู่สัมมาทิฐิ ซึ่งหมายถึงการพาคนที่มาหาจากภาวะใจที่ขุ่นมัว เรียกรวม ๆ ว่าเป็นทุกข์ หรือเป็นสุขตามภาษาทางโลก ให้ได้เห็นถึงความจริง ให้เป็นอิสระจากความหลงที่อยู่ในการรับรู้ที่ผิดพลาม ให้ไม่ถูกขังจากสิ่งที่มองไม่เห็นจริงที่เรียกว่าอวิชชา ซึ่งภาวะเหล่านั้นอาจแสดงได้หลายอาการ เช่น โกรธ เศร้า เสียใจ ดีใจ สงสัย สับสน กังวล ว้าวุ่น เหนง นักจิตวิทยามีหน้าที่ที่จะพาคนให้ออกจากภาวะเหล่านี้ให้เข้าถึงความจริงของชีวิต โดยให้เขาเดินออกจากภาวะเหล่านี้ด้วยตนเอง อย่างยินยอมพร้อมใจ

นักจิตวิทยาการศึกษาผู้ที่พัฒนาแนวคิดจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธ ท่านหนึ่งของประเทศไทย คือ โสริช โพธิแก้ว (2553ก) ได้กล่าวว่า การปรึกษาเชิงจิตวิทยา แนวพุทธ ว่า หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือที่นักจิตวิทยาการศึกษา (Counselor/Therapist) ทำงานร่วมกับผู้รับการปรึกษา (Client) โดยอาศัยหลักพุทธธรรม ซึ่งเป็นการเข้าใจโลก ชีวิต และธรรมชาติ เป็นแผนที่นำทางของนักจิตวิทยาการศึกษา และเป็นฐานในการช่วยเหลือและพัฒนาผู้รับการปรึกษา จากสภาวะ

จิตใจที่เจ็บปวด ผิดหวัง ถูกบีบคั้น อันมีสาเหตุมาจากความไม่รู้ ให้เกิดความเข้าใจเห็นจริง อันจะนำไปสู่ภาวะใจที่โล่ง โปร่ง และสุขสงบ ซึ่งเป็นภาวะที่บุคคลยอมรับตนเองและสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง ทั้งนี้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธมีขอบเขตของการทำงาน ทั้งในมิติของการพัฒนาความงอกงาม (Growth) และมิติของการแก้ปัญหา (Counseling) ซึ่งทั้งสองมิตินี้จะผสมผสานอย่างเป็นเนื้อเดียวในการดำเนินการ

ในกระบวนการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนั้น นักจิตวิทยาการศึกษาได้อาศัยการมองเห็นถึงความขัดแย้งระหว่างความจริงกับความปรารถนาภายในใจ โดยเรียกว่า จับเอาภาวะแห่งความขัดแย้งนั้นมาพิจารณาให้เห็นชัด ให้ผู้ที่มารับปรึกษาได้เห็นถึงภาวะใจที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง เรียกว่า เป็นการช่วยให้ผู้ที่มารับการปรึกษาได้มีสติในการรับรู้ตนเองอย่างชัดเจน ผ่านกระบวนการปรึกษาของโดยมีนักจิตวิทยาการศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความเข้าใจโลกและชีวิต (สัมมาทิฐิ) อยู่พอสมควรนั้นเป็นผู้ทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้ผู้รับการปรึกษาได้เห็นถึงภาวะที่เกิดขึ้นกับใจของตนเอง ณ ขณะนั้น ผ่านการรับรู้ที่ชัดเจนด้วยภาวะสติของเขาและด้วยกระบวนการปรึกษานี้ นักจิตวิทยาการศึกษาต้องมีความพร้อมของภาวะใจที่ต้องอาศัยการรับรู้ที่ชัดเจน และเป็นจริง เพื่อที่จะพาให้บุคคลที่มาหาออกจากทุกข์ (ภาวะใจที่ไม่เห็นจริง ไม่กลมกลืนกับความจริง) ไปสู่ภาวะแห่งการรับรู้จริง การทำงานนักจิตวิทยาการศึกษานั้น ภาวะใจต้องว่าง เป็นภาวะที่สงบนิ่ง รับรู้สภาวะใจของตนเองพร้อมที่จะช่วยให้ผู้รับการปรึกษายอมรับความจริงที่เกิด ซึ่งในขณะที่กำลังดำเนินการปรึกษายู่ ณ ใจของนักจิตวิทยาการศึกษาใสใจ ระลึก จดจ่ออยู่กับภาวะทั้งหมดของผู้ที่มารับการปรึกษาในขณะนั้น เรียกว่า ดำรงภาวะแห่งสติ

หากอธิบายให้ชัดเจนมากขึ้น นักจิตวิทยาการศึกษาอาศัยผู้รับการปรึกษาเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรับรู้ที่ชัดเจนนั้น และจดจ่อ มีสมาธิ มีสติอยู่กับการรับรู้

ตรงนั้น เป็นภาวะแห่งจิตใจที่พร้อมที่จะเปิดรับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้มารับการปรึกษาที่ส่งผ่านมา และการรับรู้ที่ชัดเจนขึ้นนี้เองที่จะนำพาให้ผู้มารับการปรึกษาได้มองเห็นถึงความคลาดเคลื่อนของการรับรู้ ความจริงของตนเอง และเกิดความตระหนักเห็นถึงความจริง นั้น ที่เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ภาวะที่ผู้มารับการปรึกษาได้รับรู้และตระหนักถึงความจริง (Realization) ได้อยู่กับความจริงได้อย่างกลมกลืน และเกิดการเรียนรู้ชีวิต เกิดความเข้าใจชีวิตมากขึ้น

นักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธ ใช้ตนเองเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนพาผู้รับการปรึกษาให้เข้าใจ เห็นจริงในชีวิต โดยอาศัยกลวิธีในการปรึกษา 3 อย่าง คือ การเชื่อมสมาน การพินิจรอยแยก และการเข้าใจเห็นจริง โดยนำหลักอริยสัจ 4 มาเป็นแนวทาง เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและประสบการณ์ และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาดตนเอง (ดลดาว ปุณณานนท์, 2551)

(1) การเชื่อมสมาน (Tuning in) คือ การที่นักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธประสานตนเองเข้ากับโลกของผู้รับการปรึกษาโดยใช้สติ เพื่อรับรู้แง่มุมชีวิตของผู้รับการปรึกษา ในมุมมองของผู้รับการปรึกษาเอง ทั้งในแง่ของเรื่องราวชีวิตโดยทั่วไปของผู้รับการปรึกษา ปมปัญหาภายในใจของผู้รับการปรึกษา ที่รบกวนคลี่คลาย และประสบการณ์ชีวิตที่สร้างสรรค์และมีคุณประโยชน์ นักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธอาศัยการฟังอย่างลึกซึ้ง ท่าทีที่สงบนิ่งและอ่อนโยน รวมถึงถ้อยคำที่เรียบง่าย กล่าวคือ โดยทั้งหมดนี้ดำเนินการผ่านเรื่องราวชีวิตของผู้รับการปรึกษา จุดมุ่งหมายของการเชื่อมสมานตนเองนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธคือ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธกับผู้รับการปรึกษา และการร่วมกันทำความเข้าใจปัญหาและประสบการณ์ชีวิตของผู้รับการปรึกษา

(2) การพินิจรอยแยก (Identifying split) คือ การที่นักจิตวิทยาการศึกษาค้นหาสาเหตุแห่งสภาวะทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจของผู้รับการปรึกษา ซึ่งปัญหาของ

มนุษย์เกิดจากความปรารถนาที่ไม่สอดคล้องกับความจริงในชีวิตนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่านักจิตวิทยาการศึกษาต้องมองหารอยแยกหรือความไม่ลงรอยกันของความปรารถนาและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้รับการปรึกษา ด้วยภาวะแห่งการมีสตินั้น จะทำให้นักจิตวิทยามองเห็นอย่างชัดเจนถึงสาเหตุของสภาวะทุกข์ที่เกิดขึ้น จากนั้นจึงชวนให้ผู้รับบริการตระหนักถึงรอยแยกที่เกิดขึ้นภายในใจของตนเอง และจัดการกับสาเหตุของปัญหา ผ่านทางการเอื้ออำนวยของนักจิตวิทยาการศึกษา

(3) การเข้าใจเห็นจริง (Realization) คือ การที่นักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธเอื้อให้ผู้รับการปรึกษาเกิดการแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนาจิตใจของตนเอง โดยในด้านการแก้ปัญหา นักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธอาศัยความเข้าใจโลกและชีวิตจากฐานของอริยสัจ 4 มาช่วยให้ผู้รับการปรึกษา เกิดความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเกิดสัมมาทิฐิ และนำไปสู่การจัดการกับความปรารถนาที่ไม่สอดคล้องกับความจริงในใจของตนเอง ซึ่งเป็นสาเหตุของเกิดสภาวะทุกข์ขึ้น จนเกิดการคลี่คลายจากความทุกข์ ไปสู่การเกิดขึ้นของความสงบสุขภายในจิตใจ ส่วนในด้านการพัฒนาจิตใจ นักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธช่วยให้ผู้รับการปรึกษา ตระหนักถึงคุณค่าของประสบการณ์ชีวิตของตนเอง กล่าวคือเมื่อผู้รับบริการสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับสภาวะแห่งความจริงที่เป็นอยู่ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นวิถีแห่งมรรค นักจิตวิทยาการศึกษาจะเอื้ออำนวยให้ผู้รับการปรึกษาได้มีสติ ตระหนักถึงคุณค่าในทางดำเนินชีวิตที่เป็นจริงถูกต้องเหมาะสมของตนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จะเห็นว่าในกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่นักจิตวิทยาการศึกษาจะมีการรับรู้อย่างชัดเจนไม่ได้ เพราะหากเกิดความไม่สงบของจิตใจก่อให้เกิดความคิดใด ๆ ก็ตามขึ้น เมื่อนักจิตวิทยาการศึกษาครุ่นคิดจะหมกหมุ่นอยู่กับความคิดของตนเอง ภาวะใจจะถูกรบกวนด้วยความคิดเหล่านี้ เรียกว่าได้เกิดอุปสรรคในการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งนักจิตวิทยาการศึกษาจะ

ทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพนั้นต่อเมื่อเมื่อปราศจากความคิดที่หมกมุ่น (มีความว่างของจิตใจ) ต้องรู้ตัวพร้อมจดจ่อกับภาวะปัจจุบันที่เกิดขึ้น ทำให้มีการรับรู้ที่ชัดเจนเกิดขึ้นเรียกว่า เมื่อเกิดความคิดนั้น ตัวนักจิตวิทยาการศึกษาเองจะถูกปิดกั้นจากภาวะทั้งหมดที่อยู่ตรงหน้า กลับอยู่แต่ในโลกของความคิดที่ตนเองสร้างขึ้นมา ไม่ได้อยู่กับภาวะตามจริงที่อยู่ตรงหน้า ณ ขณะนั้น ภาวะเช่นนี้ส่งผลให้เกิดการรับรู้ที่คลาดเคลื่อน ไม่เป็นจริง ไม่ชัดเจน ไม่เต็มอ้อม ไม่เต็มที่ กับหน้าที่ของนักจิตวิทยาการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อนำพาผู้รับการปรึกษาหลุดพ้นจากความทุกข์ ทำให้ประสิทธิภาพของการปรึกษาลดลงเมื่อขาดความว่างของจิตใจ ขาดการระลึกรู้ชัดจ่อกับปัจจุบันของนักจิตวิทยาการศึกษาหรือที่เรียกว่า “การขาดสติ” นั่นเอง

บทบาทของสติในนักจิตวิทยาการศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ

เมื่อกล่าวถึง บทบาทของสติในนักจิตวิทยาการศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ แล้ว จะเห็นว่านักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธ ต้องแจ่มแจ้งด้วยตนเองในเรื่องของตนเอง ชีวิต และธรรมชาติ ต้องรับการฝึกฝนอบรมให้รู้จักธรรมชาติของจิตใจ และธรรมชาติของธรรมชาติอย่างชัดเจนระดับหนึ่งที่จะนำมาใช้งานได้ จะต้องศึกษาตนเองจนรู้จักที่จะสังเกตเห็นความพลุ่งพล่านของอารมณ์ปรารถนาของตนและต้องเข้าใจในโครงสร้างของอารมณ์ปรารถนาเหล่านั้นเพื่อจะได้ขัดเกลาหรือขจัดหรือลดความปรารถนานั้นจนสามารถใช้ชีวิตอยู่บนรากฐานของความจริงได้อย่างแจ่มใสชัดเจนด้วยตัวเองโดยอาศัยตนเองเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ จะต้องรู้จักหลักอริยสัจสี่ โดยมีตัวเองเป็นบทเรียนอย่างแจ่มแจ้ง จะต้องเข้าใจถึงสัมมาทิฐิ ซึ่งเมื่อเข้าใจถึงสัมมาทิฐิย่อมเข้าใจถึงมิจฉาทิฐิและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผูกพันเป็นปัจจัยเอื้อต่อทิฐิทั้งสองนั้นและผลที่เกิดขึ้นจากทิฐิทั้งสองนั้น (โสรัช โพธิ์แก้ว, 2553)

“พุทธศาสนาก็หาใช้จิตวิทยาหาประโยชน์อย่างจิตวิทยายุคปัจจุบันไม่ แต่เป็นจิตวิทยาเพื่อแก้ปัญหาทางจิตใจของมนุษย์ ในรูปแบบของวิทยาศาสตร์อีกนั่นเอง” (โสรัช โพธิ์แก้ว 2536, หน้า18)

ดังนั้นคุณค่าของนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธจึงขึ้นอยู่กับว่า สามารถลดละขจัดทุกข์ให้เพื่อนมนุษย์ได้เพียงใดงานของนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธเป็นการทำงานเกี่ยวกับทุกข์ของมนุษย์

งานของนักจิตวิทยาการศึกษาไม่ต่างอะไรกับการปฏิบัติธรรม จึงมีความสำคัญที่นักจิตวิทยาการศึกษาจะต้องมีสติกำกับอยู่เสมอในขณะปฏิบัติการปรึกษา เนื่องจากนักจิตวิทยาการศึกษาเป็นผู้ที่ต้องใช้ความเป็นตัวเอง (Self as Instrument) ในการเอื้ออำนวยให้ผู้รับการปรึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจตนเอง ดังนั้นการรับรู้ของผู้รับการปรึกษาตามความเป็นจริงนั้น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการปรึกษาอย่างยิ่ง แต่โดยธรรมชาติมนุษย์ทุกคนมีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ บิดเบือน คลาดเคลื่อนไปตามความปรารถนา ตามตณฺหาหรือความอยากตามใจตน มีความไม่พอใจเมื่อเกิดสิ่งที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของตน และเกิดความกลัวที่ซ่อนอยู่ในใจของทุกคนปรากฏออกมาในรูปแบบของความทุกข์ต่างๆ นานา

ในพระพุทธศาสนานั้นเห็นว่า ไม่ว่าจะเป็ นร่างกาย หรือสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ ตั้งอยู่ตามสภาพของธรรมชาติที่เป็นจริง และเป็นไปตามกฎของธรรมชาติตามความจริงในชีวิต หรือแม้แต่จิตใจของมนุษย์ แต่มนุษย์ปิดบังตนเองจากความจริงที่เป็นอยู่ หรือไม่มองภาพของความจริงนั้นบิดเบือนไป หรือไม่บางครั้งหลอกลวงตัวของมนุษย์เอง ดังที่ท่านพระธรรมปิฎก (2546) ได้กล่าวว่า

“ตัวการที่ปิดบัง บิดเบือน หรือหลอกลวงก็คือการตกลงไปในกระแสของกระบวนธรรม (ความชอบใจหรือขัดใจ การเลื่อนไหลลงไปในอดีต อนาคต ความคิดปรุงแต่งเนื่องด้วยภูมิหลังที่ได้สั่งสมไว้ ชักจูงให้แปล

ประสบการณ์หรือสิ่งที่รับรู้ให้เอนเอียงบิดเบือนหรือยอมสไปตามอำนาจของมัน การปรุงแต่งซ้ำหรือเพิ่มกำลังแก่ความเคยชินผิด ๆ ที่จิตได้สั่งสมเรื่อยมา) เครื่องปิดบังบิดเบือน หรือหลอกก็มีอยู่แล้ว ยิ่งความเคยชินคอยชักลากให้เขวไปเสียอีก โอกาสที่จะรู้ความจริงก็แทบไม่มี” (พระธรรมปิฎก, 2546, หน้า 868)

การรับรู้ของมนุษย์ที่บิดเบือนไปจากความจริงที่เป็น พร้อมทั้งใจที่ปรุงแต่งนี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่องานร่างกายและจิตใจมนุษย์ ซึ่งแสดงออกมาทางความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมทำให้เกิดปัญหาต่อตนเองและผู้อื่น

ในทฤษฎีของนักจิตวิทยาแนวพุทธ Padmasiri De Silva (1997) ได้กล่าวถึงว่า การรับรู้ และความคิดในบุคคล โดยทั่วไปมักจะมีคามบิดเบือนไปจากความจริงเนื่องมาจากความต้องการภายในของตน และบุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกรับรู้ในสิ่งที่ตนเองมีแรงจูงใจลึก ๆ ที่อยากให้เห็น อยากเป็นและมีกลไกป้องกันตนเอง (Defense mechanism) ที่ทำให้บุคคลไม่เผชิญกับความจริงของชีวิต และตามทฤษฎีของ John Welwood (2000) นักจิตวิทยาแนวพุทธอีกท่านหนึ่งได้กล่าวถึงในลักษณะเดียวกันนี้ว่า สิ่งที่อยู่ขณะนี้ (Now) นั้นมีลักษณะเป็นกลองหลาย ๆ กลองซ้อนกันกลองที่สะท้อนความคิดตามรวบยอดของตนเอง (Self-concept) ความจำ ความเชื่อ และความคิดเหล่านี้ที่เกี่ยวกับความจริง แท้จริงแล้วหาใช่ตัวความจริงไม่ แต่เป็นความคิดที่เกิดจากสิ่งที่บุคคลอยากมี อยากเป็นและคิดว่าตนเองเป็น และ Welwood ยังกล่าวอีกว่า นักจิตวิทยาการศึกษามักจะไม่สามารถที่จะ “เข้าถึง” หรือ “เปิด” ประสบการณ์ของผู้รับการศึกษานี้ เพราะเมื่อเข้าไปสัมผัสกับประสบการณ์เหล่านั้นผู้รับการศึกษาก็จะเพิ่มประสบการณ์นั้นในกลองความคิดของตนเองและตีความให้เข้ากับสิ่งที่คุ้นเคยปกป้องตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงจากความจริงในชีวิตที่ต้องเผชิญ ในกรณีที่ผู้รับการศึกษานั้นเริ่มที่จะเปิดเผยตนเองไปสู่แง่มุมของชีวิตที่เป็นจริงมากขึ้น กว้างขึ้น หากแต่นักจิตวิทยาการศึกษาไม่

สามารถเปิดโลกของตนไปรับรู้ตามโลกที่แท้จริงของผู้รับการศึกษาย่างที่เขาเป็นจริง ๆ นั้นได้ ผู้รับการศึกษาก็จะถอนตัวกลับไปสู่ตัวตนเดิม ๆ ที่คุ้นเคยในโลกที่เขาสร้างขึ้นมาจากความปรารถนาของตนเอง ดังนั้นจึงทำให้ผู้รับการศึกษาดูโอกาสที่จะรับรู้ตนเอง เรียนรู้ตนเองเปลี่ยนแปลงตนเอง นั้นเป็นไปได้ยาก

เมื่อมนุษย์มีธรรมชาติแห่งการรับรู้ที่บิดเบือนเช่นนี้ การทำงานการศึกษาเชิงจิตวิทยาให้มีประสิทธิภาพนั้น คือ การเอื้ออำนวยให้ผู้รับการศึกษารู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น นั้นไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่าย ซึ่งนักจิตวิทยาการศึกษาที่เป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาที่มีธรรมชาติไม่ต่างไปจากคนอื่น ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ ผักผ่อน พัฒนาตนเองตลอดเวลา เพื่อมีการเปลี่ยนแปลงตนเองให้มีการรับรู้ที่ชัดเจน เพื่อให้มีศักยภาพในการทำงานการศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ของนักจิตวิทยาที่พัฒนาด้านตนเองตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา (Welwood, 2000; Epstein, 1998) พบว่าการฝึกสติเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักจิตวิทยาการศึกษามีคุณสมบัติที่พร้อมต่อการทำงานการศึกษา

การฝึกสติ คือ การสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้นของจิต ซึ่งท่านพระธรรมปิฎก (2557) ได้กล่าวถึงกระบวนการเจริญสติในหัวข้อ “สติปัฏฐาน” ว่า

“อาการที่กำหนดเพ่งพิจารณานั้น มีสาระสำคัญอยู่ที่ ให้รู้เห็นตามที่มีมันเป็นในขณะนั้น...โดยไม่สร้างปฏิกิริยาใด ๆ ขึ้นในใจ ไม่มีการคิดกำหนดค่า ไม่มีการคิดวิจารณ์ ไม่มีการวินิจฉัยว่า ดีชั่ว ถูกผิด ไม่ใสความรู้สึก ความโน้มเอียงในใจ ความยึดมั่นต่าง ๆ ลงไปว่า ถูกใจ ไม่ถูกใจ ชอบ ไม่ชอบ เป็นต้น” (พระพรหมคุณาภรณ์, 2557, หน้า 760)

สอดคล้องกับท่าน ดิข นัท ฮันท์ พระสงฆ์ชาวเวียดนามที่เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณผู้หนึ่งของโลกกล่าวถึงการฝึกสติหรือการภาวนาไว้ว่า

“...ใช้วิธีสังเกตตามรู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ โดยไม่ต้องให้คุณค่า ...ไม่ว่าเราจะมีความรู้สึกเมตตากรุณาหรือพยาบาทโกรธเคือง เราต้องรับรู้ความรู้สึกนั้น ๆ อย่างเสมอภาคกัน เพราะความรู้สึกนั้น ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของเราร่วมกัน” (ติช นัท ฮันห์, ม.ป.ป., หน้า 63)

การฝึกสติ จะทำให้จิตใจแจ่มใส (ติช นัท ฮันห์, ม.ป.ป.) เพราะเป็นการเฝ้าดูความชุ่นอย่างสงบ ดูให้เห็นการเคลื่อนไหวต่าง ๆ โดยไม่เข้าไปรบกวน เปรียบเสมือนการทำน้ำชุ่นให้ใส การพยายามจัดการกับตะกอนหรือความชุ่นในน้ำเท่ากับทำให้มันชุ่นยิ่งขึ้น จึงไม่มีวิธีใดที่จะเหมาะไปกว่าการทำน้ำให้ “นิ่ง” ซึ่งหมายถึงความสงบของจิตใจนั่นเอง

การทำจิตใจให้สงบและแจ่มใสมีความสำคัญต่อกระบวนการศึกษาเชิงจิตวิทยาอย่างยิ่ง เพราะในกระบวนการศึกษาเชิงจิตวิทยานั้น นักจิตวิทยาการศึกษาจะรับรู้ผู้รับอย่างที่เป็น ติดตามความเคลื่อนไหวในใจไม่ว่าทุกข์หรือสุขอย่างเป็นคลื่นเดียวกัน แต่จิตใจของมนุษย์ไม่ได้สงบและแจ่มใสตลอดเวลา บางครั้งถูกเจือปนด้วยเรื่องราวภายนอก บางครั้งถูกเจือปนด้วยความรัก ความโกรธ ความกลัวในใจของตนเอง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการทำจิตใจให้แจ่มใสเหมือนกับการทำน้ำชุ่นให้ใส

John Welwood (2000) นักจิตวิทยาแนวพุทธที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกันให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เช่นกัน Welwood พบว่า ความแจ่มใสของใจ (the clearer) เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของนักจิตวิทยา เพราะว่าความแจ่มใสของใจนี้จะทำให้นักจิตวิทยาอยู่กับปัจจุบันขณะอย่างไม่มีเงื่อนไข เป็นความสามารถที่จะสัมผัสกับประสบการณ์ที่อยู่ตรงหน้าอย่างเต็มที่และตรงไปตรงมา ปราศจากการเสริมเติมแต่งการรับรู้ใด ๆ เมื่อนักจิตวิทยามีคุณสมบัติดังนี้ สิ่งที่อยู่ภายในใจผู้รับบริการจะสามารถผ่อนคลายและเปิดออกได้อย่างเต็มที่

การเข้าถึงตัวตนที่แท้จริงของผู้รับบริการศึกษานั้น จึงต้องอาศัยกำลังของสติเพื่อจะประคองภาวะใจที่มี

คุณภาพตลอดระยะเวลาของการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธจึงต้องฝึกฝนสติเหมือนกับมิดีที่ถูกกลับวันแล้ววันเล่า จนสามารถเรียนรู้และเข้าใจถึงภาวะที่รับรู้ตนเองอย่างที่เป็น โดยไม่เข้าไปจัดการ หรือสร้างปฏิกิริยาทางใจใด ๆ ไม่ตัดสิน ไม่ควบคุม ปล่อยให้ธรรมชาติที่แท้จริงปรากฏออกมา ความอ่อนโยนต่อตัวเองก็จะเกิดขึ้น ประสบการณ์เช่นนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของความอ่อนโยนต่อคนอื่น (Welwood, 2000; Epstein, 1998)

ในเรื่องนี้ท่าน ติช นัท ฮันห์ ก็ได้ให้ความคิดเห็นไว้อย่างสอดคล้องกัน ดังนี้

“พระพุทธองค์ตรัสว่า การดำเนินชีวิตให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยความมีสติ นั่นก็หมายถึงการตระหนักรู้ในทุก ๆ ปัจจุบันขณะ บุคคลที่ตระหนักในทุกสิ่งที่อยู่ภายในตัวและรอบ ๆ ตัวเขานั้นถือว่าเขาได้สัมผัสชีวิตอย่างแท้จริง ถ้าบุคคลใช้ชีวิตอย่างนี้ต่อไปเรื่อย ๆ เขาก็จะสามารถเข้าใจตัวเขาเองและผู้คนรอบข้าง ความเข้าใจจะนำไปสู่ความอดทนและความรัก เมื่อมนุษย์ทุกคนเข้าใจกันและกัน เขาก็จะยอมรับและรักกันและกัน” (Nhat Hanh, 1991, pp. 130)

จากคำกล่าวของท่าน ติช นัท ฮันห์ ข้างต้นจะเห็นความเชื่อมโยงกันระหว่างสติกับความเข้าใจและความรักซึ่งทั้งหมดนี้เป็นคุณภาพของนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธ ทุกคนกล่าวได้ว่าการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้รับบริการให้พ้นจากความทุกข์ มีจุดเริ่มต้นที่ความร่วมมือรู้สึกของนักจิตวิทยาการศึกษา การจะร่วมรู้สึกได้ขึ้นอยู่กับความสงบและแจ่มใสของใจ ซึ่งความสงบและแจ่มใสของใจเป็นผลมาจากการพัฒนาตนเองด้วยการสติของนักจิตวิทยาการศึกษาแนวพุทธนั่นเอง

การศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธนั้นไม่เพียงแต่นักจิตวิทยาการศึกษาจะมีสติอยู่กับตนเองแต่ยังต้องมีสติในการรับรู้ผู้มารับบริการอีกด้วย การรับรู้ผู้รับบริการอย่างมีสติคือการรับรู้ตามที่ เป็น ในเรื่องนี้ท่านพระธรรมปิฎกได้กล่าวไว้ดังนี้

ในชีวิตประจำวัน เราจะต้องเกี่ยวข้องกับคนอื่นๆ เมื่อเราเกี่ยวข้องกับเขา ก็พึงเกี่ยวข้องโดยมีสติ รู้เขาตามที่เขาเป็นและตามที่ประจักษ์แก่เราเท่านั้น คือรู้ตรงไปตรงมาแค่ที่รู้เห็นเกี่ยวข้องแค่นั้น...จะได้ไม่คิดปรุงแต่งวุ่นวายไปเกี่ยวกับคนอื่น ทำให้เกิดระคาย บ้าง โทสะ บ้าง เป็นต้น (พระธรรมปิฎก, 2543, หน้า 815)

การศึกษาวิจัยที่ผ่านมา ได้สนับสนุนความสำคัญของการฝึกสติของพุทธศาสนาต่อคุณสมบัติความเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาหรือผู้ช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ (Graves, 1999 ; Hollomon, 2000) ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Alexander (1997) ได้พบเช่นกันว่า สติเป็นสภาวะเฉพาะของจิตที่สำคัญในการพัฒนานักจิตวิทยาเพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างสมดุลระหว่างการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในเชิงร่วมรับรู้และการสังเกตความสามารถของอีโก้ (Ego) นอกจากนี้ Graves & Louise Ann (1999) อภิปรายว่าการเจริญสติภาวนาเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับบาทหลวงนักจิตวิทยาการปรึกษา ในการช่วยให้การเยียวยาและรักษาทางจิตวิทยาและจิตวิญญาณของผู้รับการปรึกษา เขาอภิปรายว่าสติภาวนาช่วยให้สามารถขยายการตระหนักรู้ การตระหนักรู้ที่ขยายกว้างช่วยให้คนสามารถออกจากรูปแบบนิสัยทางพฤติกรรมเดิมๆ ช่วยให้ตอบโต้ได้อย่างสร้างสรรค์ต่อประสบการณ์

ตารางที่ 1 ตัวอย่าง การดำเนินกลุ่มของนักจิตวิทยาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธผ่านทางเรื่องราวของสมาชิกกลุ่มเมื่อนักจิตวิทยามีภาวะแห่งสติ (ดลดาว ปุณณานนท์, 2551)

บทบาท	ภาวะของผู้ในกลุ่ม	การเอื้ออำนวย	ตัวอย่าง “เรื่อง”
ผู้นำกลุ่ม	ความเป็นเนื้อเดียวกันของ คุณลักษณะ การสมาน การพินิจรณแยก การรู้ แจ้งเห็นจริง ที่พร้อมจะ ปรากฏตัวออกมาทาง วาจา ท่าทาง และการ กระทำเพื่อเอื้อการดำเนิน การกลุ่ม และในตัวของ สมาชิก	การเปิดเรื่อง โดยคำถาม หรือโดยกิจกรรมให้ สมาชิกเกิด ความรู้สึก คู่กัน ทำให้เกิดเผยเรื่องราวตนเองให้ สมาชิกอื่นได้รับรู้	สมาชิก “หนูไม่พอใจพ่อหนูเลย แก่เข้มงวดกับ หนูมาก ทำให้หนู เบื่อ รำคาญมากบางครั้งหนู หนีไม่เข้าบ้าน ไปนอนบ้านเพื่อน แก่ก็ยัง โมโห อีก บางทีหนู รู้สึกสะใจ ที่ทำให้พ่อโมโหได้” ผู้นำกลุ่ม “หนูอดคิดถึงมากนะคะที่ พ่อเข้มงวดกับหนูมาก” ฯลฯ

อีกการศึกษาหนึ่ง โดย Carlson et al. (2001) ได้ศึกษาเรื่องประโยชน์ของสติบนฐานความสัมพันธ์ของคู่สามีภรรยา พบว่าสติส่งผลทำให้สามีภรรยามีความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่ครองของตน ยอมรับซึ่งกันและกันได้ดี และทำให้มีการมองโลกในแง่ดี มีความผ่อนคลาย และเมื่อศึกษาต่อในระยะติดตามผลก็พบว่าผลจากการฝึกสติของคู่สามีภรณานั้นมีความคงทนอยู่ได้อีกในสามเดือนต่อมาภายหลังการถอนโปรแกรมแล้ว กล่าวได้ว่า การฝึกฝน พัฒนา สตินั้น นั้นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ เพราะจะเป็นกุญแจเบื้องต้นที่นำพานักจิตวิทยาการปรึกษามีการระลึกได้ รับรู้ได้ถึง ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองและผู้มารับการปรึกษา ช่วยเหลือให้เกิดสติที่รับรู้ความจริงของชีวิตที่ไม่บิดเบือน ทำให้เกิดการปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ

การปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักจิตวิทยาการปรึกษาและผู้รับการปรึกษานั้น นักจิตวิทยาการปรึกษาจึงจำเป็นต้องฝึกสติทั้งในส่วนของการเฝ้าระวังตนเอง และส่วนของการรับรู้ผู้รับการปรึกษาอย่างที่เป็น ดังตัวอย่าง การดำเนินการดำเนินกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาของนักจิตวิทยาการปรึกษาผ่านทางเรื่องราวของสมาชิกกลุ่มเมื่อนักจิตวิทยามีภาวะแห่งสติ

บทบาท	ภาวะของผู้ในกลุ่ม	การเอื้ออำนวย	ตัวอย่าง “เรื่อง”
	การปฏิสัมพันธ์ ชวนสมาชิกให้เปิดใจ ใส่ใจ สนใจ ร่วมรับฟัง ในประเด็นเรื่อง ของสมาชิกกับสมาชิกทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ และการเรียนรู้ ร่วมกันและกัน		ผู้นำกลุ่ม “เพื่อนๆ ได้ฟังเรื่องของ เพื่อนแล้วมีความรู้สึก ในใจที่อยากให้เพื่อน รับรู้ไหมจะ” ฯลฯ
	การรอกงาม ชวนสมาชิก ให้เห็นคุณค่า หรือยินดี อิ่มใจ เปรมใจในการ กระทำที่เขาได้ในความคิดที่เขาได้คิด ในคำพูดที่เขาได้พูด ในการ แสดงออกที่ เขาได้แสดงออก		ผู้นำกลุ่ม “หนูได้ตระหนักถึงความรัก ความห่วงใยที่ยิ่งใหญ่ของพ่อแม่ ซึ่งซ่อนอยู่ในความกังวล ความเข้มงวดที่แสดงออกมานะคะ” สมาชิก “คะ หนูเพิ่งเข้าใจอย่างชัดเจน ที่ผ่านมามาหนูเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง ค่ะเลยมองไม่เห็นค่ะ” ฯลฯ
	การแก้ปัญหา ผู้นำกลุ่มชี้ให้สมาชิกเห็น รากเหง้าของปัญหา ความไม่สบายใจที่เกิดขึ้น จากความยึดมั่น ของตนและนำ ทางให้สมาชิก เห็นช่องทาง ในการแก้ปัญหาด้วยตัวเองอย่างเป็นขั้นเป็นตอน		(ในกรณีผู้นำกลุ่ม “พลิก” ทศนะของสมาชิกให้เห็นสภาวะหนึ่งในใจของพ่อ) ผู้นำกลุ่ม “หนูไม่อยากให้พ่อเข้มงวดกับหนู” สมาชิก “ใช่ค่ะ มันทำให้หนูรู้สึกไม่อิสระเหมือนกับถูกกักขังอยู่ในคุกยังไม่รู้” ผู้นำกลุ่ม “ทรงซึ่งที่หนูรู้สึกว่าคุณงั้นนะ อยากรจะชวนให้หนู คิดเล็กๆ ว่าสร้างด้วยความรู้สึกอะไรบ้างคะ” สมาชิก “ไม่แน่ใจค่ะ” ผู้นำกลุ่ม “มันอาจจะเป็นกรง ของความกังวล ความวิตก ความกลัว แต่หนูก็รู้ว่ามีความห่วงใยอยู่ในนั้นด้วย ใช่ไหมคะ” สมาชิก “ค่ะ...อืม! หนูคิดว่ามันเป็น กรงอย่างเดียว สัมไปว่ามันสร้างด้วยอะไร” ผู้นำกลุ่ม “ค่ะ เป็นกรงที่พ่ออยากจะ ชังหนูไว้ให้ปลอดภัย ให้ไม่อันตราย เป็นคุกที่จะทำให้หนูไม่ตกไปในที่เสี่ยง นะคะ” สมาชิก “ค่ะ ดิฉันค่ะ หนูเพิ่งรู้สึกว่ามันเป็นกรง ที่จริง ๆ แล้ว มีสายของใจพ่อ มาโอบอุ้มอยู่ด้วย” ผู้นำกลุ่ม “แม้เป็นกรง แต่ก็เป็กรงที่ช่วยรักษาเราละนะ” สมาชิก “ค่ะ” (ผู้นำกลุ่มนำให้สมาชิกเกิดความเข้าใจ และทศนะใหม่ต่อการถูกเข้มงวด)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะแห่งสติสำหรับนักจิตวิทยาการปรึกษาที่จำเป็นต้องฝึกให้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาของการทำงานการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธโดยมีอริยสัจ 4 เป็นฐานเนื่องจากความมีสตินี้จะทำให้นักจิตวิทยาการปรึกษาสามารถนำพาช่วยเหลือผู้มารับการปรึกษาออกจากความทุกข์ที่เกิดจากความคิดที่บิดเบือนหลักหิณความเป็นจริง มีความกลัวจนปรุงแต่งให้เกิดความทุกข์ทรมานใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ด้วยความมีสติของนักจิตวิทยาจะเข้าใจเห็นจริงใน ความต้องการหลีกเลี่ยงการเผชิญกับความจริง จึงทำให้เห็นรอยแยกของปัญหาที่เกิดขึ้น และรับรู้เข้าใจผู้มารับการปรึกษาอย่างแท้จริงในสภาวะที่เกิดขึ้น ด้วยภาวะแห่งสตินี้จึงส่งผ่านก่อให้เกิดความมีสติในผู้รับการปรึกษา และเข้าใจเห็นจริงตามความจริงที่เกิดขึ้น จนเกิดทัศนะใหม่ที่ถูกต้องตามความจริงในชีวิต

บทสรุป

สตินั้นเป็นภาวะทั้งหมดของใจที่ ระลึกได้ รับรู้ ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือเป็นเป็นภาวะที่เห็นจริงในขณะนั้นในสิ่งที่ปรากฏอยู่ตรงหน้า สติมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลอย่างยิ่ง ยังมีสติมากยิ่งขึ้นมาอย่างต่อเนื่องการดำเนินชีวิตประจำวัน สติทำให้บุคคลระมัดระวังตน ไม่เพเลอเลอ ไม่ประมาทเลินเล่อ มีการตื่นตัวอยู่เสมอ ทำให้รู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกของตนเอง อยู่เสมอ สติเป็นตัวควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นตัวคอยยับยั้งตนเอง ให้ติดตามเท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และในขณะนั้น ไม่ทำให้ความคิดล่องลอย เลื่อนลอยไปสู่อดีตที่ผ่านมา หรืออนาคตที่ยังมาไม่ถึง ที่ก่อให้เกิดบุคคลหลุดพ้นจากความเป็นจริงของชีวิตตนที่ต้องอยู่ในปัจจุบันขณะ

นั่น นั่นคือสติจะเป็นอยู่ปัจจุบันก็จะไม่ติดกับอดีตที่ผ่านมา หรือคาดหวังกับอนาคตที่จะเกิดขึ้น สติจะทำให้บุคคลเต็มอิมกับปัจจุบันในชีวิตของตนเอง นอกจากนี้สติยังมีความสำคัญในการเฝ้าระวัง กำกับใจตนไม่ให้หลงเพลิน ถลางไปในทางเสื่อมที่จะดึงตนให้ตกต่ำ สติทำให้บุคคลตระหนักเข้าใจถึงความจริงแท้ของชีวิตที่เป็นไปตามกฎแห่งธรรมชาติ ไม่สามารถทำให้ทุกอย่างเป็นไปตามความปรารถนาของใจตนเองได้ ดังนั้นบทบาทสติในนักจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักจิตวิทยาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ จะต้องเข้าใจและเห็นถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างสติกับกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธที่มีความมุ่งหมายที่จะพาผู้รับการปรึกษาเข้าใจเห็นจริงในความเข้าใจโลกที่แท้จริง ผ่านการทำงานด้วยภาวะแห่งสติในตัวตนของนักจิตวิทยา ด้วยความมีสติของนักจิตวิทยาการปรึกษาจะเป็นเครื่องนำทางส่องสว่างตลอดกระบวนการปรึกษาให้เห็นความเป็นจริงที่ชัดเจนของผู้มารับการปรึกษา และก่อให้เกิดการปรึกษาที่มีคุณภาพช่วยให้ผู้รับการปรึกษาเกิดภาวะแห่งสติที่มองเห็นเหตุแห่งทุกข์ในใจตนเองอย่างชัดเจน และรู้วิธีการจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้นของตนได้ สติจึงเป็นคุณภาพใจที่สำคัญยิ่งของนักจิตวิทยาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธทุกคน อาจกล่าวได้ว่าการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้รับการปรึกษาให้พ้นจากความทุกข์ มีจุดเริ่มต้นที่ความร่วมมือรู้สึกของนักจิตวิทยาการปรึกษา การจะร่วมมือรู้สึกได้ขึ้นอยู่กับความสงบและแจ่มใสของใจ ซึ่งความสงบและแจ่มใสของใจเป็นผลมาจากการพัฒนาบ่มเพาะตนเองของนักจิตวิทยาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ ที่มีบทบาทของสตินั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- ดลดาว ปุณณานนท์. (2551). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธแบบกลุ่มต่อการเพิ่มพูน สันติภาวะโดยมีเมตตาเป็นตัวแปรสื่อ. คุุณวินิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรคุุณวินิพนธ์ิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาส ภิกขุ. (2536). อริยสัจจากพระโอษฐ์ภาคต้น. พิมพ์ครั้งที่3. สุราษฎร์ธานี: กองตำรา คณะธรรมทาน.
- พุทธทาส ภิกขุ. (2536). อริยสัจจากพระโอษฐ์ภาคปลาย. พิมพ์ครั้งที่3. สุราษฎร์ธานี: กองตำรา คณะธรรมทาน.
- พุทธทาส ภิกขุ. (2529). เรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จักรานุกูลการพิมพ์.
- พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ). (2543). หน้าที่ของคณ(ฉบับสมบูรณ)คณดีและคณสมบัติพิเศษของนักรบริหาร. กรุงเทพมหานคร. ธรรมสภา
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์: ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสื่อตะวัน จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2557). พุทธธรรม: ฉบับขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 39 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่21. พิมพ์ครั้งที่ 20 : สำนักพิมพ์พิมพ์สวย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). พระไตรปิฎก: สิ่งที่ชาวพุทธต้องรู้. บริษัท เอส อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด : กรุงเทพฯ. พิมพ์ครั้งแรก.
- พระศรีวิสุทธิกวี. (2530). การพัฒนาจิตใจ. กรุงเทพฯ: สภาการศึกษาามกุฎราชวิทยาลัย
- พระศรีวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ). (2521). คู่มือการบำเพ็ญกรรมฐาน. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฎราชวิทยาลัย.
- โสรัช โพธิ์แก้ว. (2536). จิตวิทยาตะวันออกกับความงอกงามของมนุษย์. เอกสารประกอบการสอน. ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสรัช โพธิ์แก้ว. (2536). จิตรักษาตามแนวพุทธศาสนา. ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสรัช โพธิ์แก้ว. (2553 ก). รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องการประยุกต์อริยสัจ 4 ของพระพุทธศาสนากับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและจิตรักษา. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสรัช โพธิ์แก้ว. (2553 ข). การสังเคราะห์หลักอริยสัจ 4 สู่กระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยา/ จิตรักษาเพื่อพัฒนารักษา และเยียวยาชีวิตจิตใจ: แนวคิด แนวทาง ประสบการณ์ และงานวิจัย. กรุงเทพฯ: หลักสูตรสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสรัช โพธิ์แก้ว. (2553 ค). จากจิตวิทยาสู่พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- Alexander, N. L. (1997). Balancing theory with presence: The importance of cultivating mindfulness in the psychotherapist. Retrieved from www.lib.umi.com/dissertations/
- Carlson, L. E., Ursuliak, Z., Goodey, E., Angen, M., & Specia, M. (2001). The effects of a mindfulness meditation based stress reduction program on mood and symptoms of stress in cancer outpatients: Six-month follow-up. *Supportive Care in Cancer*, 9, 112–123

- Epstein, Mark. (1998). *Going to pieces without falling apart: A Buddhist perspective on wholeness*. New York: Broadway
- Hanh, T.N. (1976). *The miracle of mindfulness: A manual of meditation*. Beacon. Boston.
- Hanh, T.N. (1991). *Old part white clouds: walking in the footsteps of the Buddha*. San Francisco: Parallax Press.
- Hollomon, D. (2000). *The "I" of the therapist: Eastern mindfulness and the skillful use of self in psychotherapy*. (Doctoral dissertation, The Union Institute, 2000). Dissertation Abstracts International, 61(6-B), 3279.
- Mikulas, W. (1990). Mindfulness, self-control and personal growth. In M.G.T.Kwee (Ed.), *Psychotherapy, Meditation and Health* (pp.151-165). Delft NL: Eburon.
- Muramoto, ShoJi. (1985). Buddhism and psychotherapy in the world today. *Psychologia*, 28, 101-114.
- Namto, Sobin S. (1989). *Moment to moment mindfulness: A pictorial manual for meditators*. Vipassana Dhura Meditation Society, Fawnskin, California.
- Kabat-Zinn, J. (1994). *Wherever you go, there you are: Mindfulness meditation in everyday life*. New York: Hyperion.
- Silva, P. (1990). Buddhist psychology: A review of theory and practice. *Current Psychology : Research & Reviews*, 9(3), 236 – 254.
- Silva, N. W. (2001). *Effect of empathy training on masters-level counseling students*. Dissertation, University of Florida, USA
- Welwood, J. (2000). *Toward a psychology of awakening: Buddhism, psychotherapy, and the part of personal and spiritual transformation*. Boston: Shambhala

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา

Students' Ways of Life with the Philosophy

Sufficiency Economy in Higher Education

จันทร์ชลี มาพุทธร*

chanchalee@buu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา และเปรียบเทียบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมกับกลุ่มควบคุมสอนแบบบรรยาย ตอนที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและตอนที่ 2 กลุ่มทดลองโดยใช้กิจกรรมจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและจดบันทึก สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษาโดยรวมอยู่

ในระดับปานกลาง ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการแต่งกาย ด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่ายของนิสิตอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การดำเนินชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research were to study 1) students' ways of life with the philosophy of sufficiency economy in higher education. The participants were 400 students. The instruments used to collect the data were questionnaires 2) students' ways of life with the philosophy of sufficiency economy in higher education between experimental group by activities and control group by lecture. The experiment group composed of 30 students and the control group composed of 30. The instruments used to collect data were questionnaires and note taking. The statistics used in

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

data analysis were percentage, mean, standard deviation, independent, t-test and content analysis. Research findings were as follows:

The overall students' ways of life with the philosophy of sufficiency economy in higher education has the moderate average. Health care, the dress, economic and expense have the moderate average.

2. Students' ways of life with the philosophy of sufficiency economy between experimental group by activities and control group by lecture were different at .01.

Keywords : ways of life, sufficiency economy, higher education

บทนำ

สภาพปัจจุบันของสังคมไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่พัฒนามาจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม สภาพการแข่งขันกันทำงาน สภาพครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ห่างเหิน ขาดการดูแลอย่างใกล้ชิดซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาหล่อหลอมค่านิยมต่าง ๆ อีกทั้งสภาพสังคมที่มีความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงระบบสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งทำให้สังคมไทยก้าวสู่ความเป็นสังคมวัตถุนิยม สังคมบันเทิง สังคมบริโภคมากขึ้นและวิกฤตปัญหาจริยธรรม (นลินี ทวีสิน, 2549, หน้า 1) การเติบโตของประเทศไปสู่สังคมอุตสาหกรรมทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรมโดยเฉพาะสังคมเมือง ไม่ว่าจะเป็นเมืองเล็กตามจังหวัดหรือเมืองใหญ่ตามนครหลวงก็ตาม ได้มีวิถีชีวิตไปในแนวทางอุตสาหกรรมการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกเพื่อรองรับอุตสาหกรรมแม้แต่ในชนบทรูปแบบและวิถีชีวิตของอุตสาหกรรมเข้าไปครอบงำทำให้ต้องเร่งรีบทำงานภายใต้เวลาเป็นหลักทำให้ชีวิตเคร่งเครียด สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองมากขึ้นทุกที่ทั้งเปลี่ยนโดยสภาพของวัตถุและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำการช่วยเหลือกันต้องมีผลตอบแทนมากกว่าความจริงใจช่วยเหลือ สภาพสังคมเมืองหลวงที่เน้นและย้ำแต่ทางวัตถุเป็นหลักทำให้ความสงบในรูปแบบเดิมๆ เปลี่ยนแปลงไป (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557 หน้า 36 - 37)

เศรษฐศาสตร์กระแสหลักมุ่งไปในทิศทางที่สอนให้มนุษย์มีความต้องการมากขึ้นไม่มีวันสิ้นสุด จริยศาสตร์ของเศรษฐศาสตร์สังคมสอนให้มนุษย์รู้จักคำว่า “พอดี” หรือ “เพียงพอ” เศรษฐศาสตร์กับจริยศาสตร์จึงเป็นเรื่องเดียวกัน นักทฤษฎีที่อยู่ในกระแสความคิดนี้มีมาตั้งแต่ ซิสมอนดี (Sismondi) คานธี และ ชูมาเกอร์ (Ghandi and Schumacher) และกลุ่ม Post-Schumacher ในยุคโลกาภิวัตน์ ในที่นี้คำว่า “พอเพียง” ไม่ได้มีนัยยะว่ามนุษย์ควรพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่หรือพอใจกับชะตากรรมแห่งความยากจน แต่หมายความว่าถึงสถานการณ์พัฒนาที่ทุกคนมีปัจจัยการดำรงชีพขั้นพื้นฐานอย่างพอเพียง สมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เมื่อมีความเพียงพอในแง่ nàyแล้วจำเป็นต้องอยู่อย่างพอดี ไม่เบียดเบียนมนุษย์และธรรมชาติ แบบนี้จึงจะเรียกว่าหนทางที่ยั่งยืนของวิถีการบริโภค (Sustainable Steady State Consumption Path) ตามแนวคิดของจริยศาสตร์แบบคานธี (อภิชัย พันธเสน, 2549, หน้า 73) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 - 7 เน้นเรื่องเศรษฐกิจและความเจริญทางวัตถุเป็นสำคัญ ไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาคนด้านจิตใจเท่าที่ควร จึงทำให้ปัญหาสังคมเพิ่มมากขึ้น เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อการสร้างความมั่งคั่งในด้านรายได้

ปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคมการย่อหย่อนในศีลธรรมจริยธรรม ขาดระเบียบวินัย

การเอาวัดเอาเปรียบกัน ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมที่ติงามของไทยเริ่มจางหายไป พร้อมกับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เกิดความเจริญมั่งคั่งทางวัตถุ (Material Wealth) เพิ่มมากขึ้น แต่ความเจริญมั่งคั่งทางจิตใจ (Spiritual Wealth) กลับลดน้อยลง ไม่ได้ก้าวหน้าเทียบทันกับความเจริญมั่งคั่งทางวัตถุ จึงทำให้เกิดช่องว่างที่ห่างกันระหว่างความเจริญมั่งคั่งทางวัตถุและความเจริญมั่งคั่งทางจิตใจ แม้เศรษฐกิจจะดีขึ้นมีวัตถุที่อำนวยความสะดวกและความสะดวกสบายอย่างมากแต่จิตใจกลับเสื่อมลง มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เห็นแก่ผู้อื่นและส่วนรวมน้อยลง การที่สังคมโลกไม่ได้พัฒนาโดยยึดหลักทางสายกลาง มุ่งแต่สร้างความเจริญทางด้านวัตถุ โดยไม่ให้ความสนใจในการพัฒนาด้านจิตใจเท่าที่ควร จึงทำให้โลกของเราต้องประสบภาวะวิกฤติในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การก่อการร้าย การสู้รบ การทำสงครามระหว่างกัน ทำให้โลกขาดสันติสุขและสันติภาพ ทางสายกลางจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความเจริญมั่งคั่งทางวัตถุและความเจริญมั่งคั่งทางจิตใจ จะช่วยแก้ปัญหาสังคมที่เพิ่มมากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้น จะช่วยพัฒนาสังคมและโลกของเราให้มีความเจริญมั่นคงอย่างยั่งยืน มีสันติสุขและสันติภาพที่แท้จริง (สมพร เทพสิทธา, 2549, หน้า 9 - 11) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-ปัจจุบัน จึงหันมาเน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนในสังคมได้หลุดพ้นจากหนี้สินความยากจนพึ่งตนเองได้มีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) กำหนดให้อุดมศึกษาไทยในช่วงปี 2555 - 2559 โดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และต้องส่งเสริมให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน

และสังคมไทยให้มีคุณภาพผลิตกำลังคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเอง และเพื่อช่วยเหลือสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีสุขภาวะทั้งร่างกายและจิตใจ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้สามข้อ คือ หนึ่ง พัฒนาคณะรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา สอง สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สาม พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, หน้า 10 - 11) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตที่ก้าวพ้นความคิดแบบตะวันตก มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยที่เชื่อมโยงทุกมิติของวิถีชีวิตเข้าด้วยกัน จึงเป็นทฤษฎีแบบบูรณาการเป็นองค์รวม มีความเป็นสากล เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้ผลจริง กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติมีความสุขได้ตามอัตภาพที่เหมาะสมกับสถานะของตน โดยประยุกต์ใช้ได้กับการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตลอดเวลา ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งมีความทันสมัยในการนำเสนอสังคมให้สามารถอดพ้นวิกฤต และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้เป็นอย่างดี (ถวัลย์ มาศจรัส, 2550, หน้า 22 - 23) การเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมทำให้เกิดการแข่งขัน การต่อสู้ การเอาชนะกันทางเศรษฐกิจอย่างเข้มข้นระบบการโฆษณาชวนเชื่อจะตามมา การเลือกการรับจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากสำหรับเด็กรุ่นใหม่ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557, หน้า 2) พฤติกรรมในการดำรงชีวิตของแต่ละคน ซึ่งวิถีชีวิตในปัจจุบันเป็นตัวเร่งให้การเสื่อมสภาพนั้นเร็วขึ้นไปอีก ได้แก่ ความเครียด มลภาวะ การใช้ชีวิตที่เร่งรีบ ขาดการออกกำลังกาย กินไม่เป็นเวลา กินของที่ไม่มีประโยชน์ สูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์ นอนดึก นอนน้อย ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่บั่นทอนสุขภาพ

ทำให้ร่างกายอ่อนแอจนเกิดเป็นโรคเรื้อรังหรือโรคภัยแรงถึงชีวิตในระยะยาว ในทางตรงกันข้าม การใช้ชีวิตที่เหมาะสมทั้งการกินอยู่หลับนอน ทำงาน ออกกำลังกาย การดูแลร่างกายอย่างถูกต้อง จะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น (สุภาภรณ์ ปิติพร, 2558, หน้า 17)

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาให้เยาวชนไทยสามารถดำรงอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างมั่นคงและยั่งยืน (ประทีป พิชทองกลาง และคณะ, 2553, หน้า 1) ผลการศึกษาเรื่อง ปัญหาเด็กไทยในมิติวัฒนธรรม พบว่า ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยกำลังเผชิญกับกระแส “วัฒนธรรมกินดื่ม ซอป” เป็นตัวเร่งให้เกิดค่านิยมบริโภคอย่างมหาศาล (อมรวิทย์ นาครทรรพ, 2549, หน้า 45) โดยเฉพาะค่านิยมของเยาวชนในสังคมไทย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานของเยาวชนไทยให้มีจิตสำนึกโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตเพื่อให้คนสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมในสังคมปัจจุบันและอนาคตการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันอุดมศึกษา สามารถดำเนินการได้หากผู้เรียนและผู้สอนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่า นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักและเห็นคุณค่าสถาบันอุดมศึกษา ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตออกไปสู่สังคมตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตในระดับอุดมศึกษาเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาการดำเนินชีวิตของนิสิตในระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตของนิสิตระดับอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมกับกลุ่มควบคุมสอนแบบบรรยาย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา
2. ได้กิจกรรมไปพัฒนาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษาของกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมสอนแบบบรรยาย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ตอนที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตระดับอุดมศึกษาจำนวน 60,000 คน ที่ศึกษาภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตจำนวน 400 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)
ตอนที่ 2 กลุ่มทดลองจำนวน 30 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 2/2558

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตอนที่ 1 ศึกษาการดำเนินการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ด้านอาหารด้านการแต่งกาย ด้านบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ด้านการดูแลสุขภาพด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่าย โดยศึกษาตามกรอบหลักเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐานของมาสโลว์

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นิสิตระดับอุดมศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงห้าด้าน ประกอบด้วย

ด้านอาหาร

ด้านการแต่งกาย

ด้านที่พักอาศัย

ด้านการดูแลสุขภาพ

ด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

3. นำเครื่องไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยแล้วนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC - Index of Item Objective Congruence) เท่ากับ .82 ซึ่งข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC มากกว่า .50 โดยมีค่าอยู่ระหว่าง.80-1.00นำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา

ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.87

เกณฑ์และการแปลความหมายข้อมูล

เกณฑ์และการแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปแปลความหมายข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

1.2 ลงรหัสเพื่อประมวลผล

1.3 เกณฑ์การให้คะแนน การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติร้อยละ 70 - 100

3 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติร้อยละ 51 - 70

2 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติร้อยละ 31 - 50

1 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติร้อยละ 1 - 30

0 คะแนน หมายถึง ไม่ปฏิบัติเลยร้อยละ 0

มีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, หน้า 162) ผู้วิจัยได้กำหนดค่าน้ำหนักมาตราส่วนดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึง ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.50 – 1.49 หมายถึง ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อย

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.49 หมายถึง ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

1.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

1.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์

ตอนที่ 2 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมและกลุ่มควบคุมสอนแบบบรรยาย

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมและกลุ่มควบคุมสอนแบบบรรยาย เป็นแบบแผนการวิจัยชนิด Nonrandomized Control Group Posttest-Design ดังแสดงในตารางที่ 1 (พรณี ลีกิจวัณนะ, 2556, หน้า160)

กลุ่ม	ก่อนทดลอง	การให้สิ่งทดลอง	จำนวนนิสิต
E		X_1	T_E
C		X_2	T_C

สัญลักษณ์ที่ใช้

E แทน กลุ่มทดลอง

C แทน กลุ่มควบคุม

X1 แทน การสอนจัดกิจกรรม

X2 แทน การสอนแบบบรรยาย

TE แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ของกลุ่มทดลอง

TC แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ของกลุ่มควบคุม

การทดลองผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ดำเนินการสอนกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมและกลุ่มควบคุมสอนแบบบรรยาย โดยผู้วิจัยทำการสอนด้วยตนเองทั้งสองกลุ่ม ในภาคเรียนที่ 2/2558 ดังนี้

กลุ่มทดลองจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การฟังอย่างลึกซึ้ง สนทนา สะท้อนความคิดและการจดบันทึก

1.2 กลุ่มควบคุม สอนแบบบรรยาย

2. ทดลองสอนนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2558 รวม 12 สัปดาห์ จำนวน 24 ชั่วโมง

3. เมื่อสิ้นสุดการทดลองประเมินการดำเนิน

ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตโดยใช้แบบสอบถามและการวิเคราะห์เนื้อหา

4. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์แล้วนำไปทดสอบสมมติฐาน

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการทดลอง ดำเนินการทดลองเปรียบเทียบ 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการออกแบบกลุ่มทดลองดังนี้(ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 216 -217)

เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กิจกรรมการฟังอย่างลึกซึ้ง สนทนา สะท้อนความคิดและการจดบันทึก
ระยะเวลาในการทดลอง ทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 เป็นเวลา 12 สัปดาห์ จำนวน 24 ชั่วโมง
ประเมินหลังเรียน
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติร้อยละ $\bar{X}$, SD และ สถิติเปรียบเทียบ Independent T – Test

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดูแลสุขภาพ การแต่งกาย เศรษฐกิจและการใช้จ่าย อยู่ในระดับปานกลาง

2. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมกับกลุ่มควบคุมสอนแบบบรรยาย พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา จากการจดบันทึก หลังการทดลอง พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา ดังนี้

ด้านการดูแลสุขภาพ

นิสิตดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการออกกำลังกาย เดินไปเรียนที่รถจักรยานยนต์น้ำตันไม้ นอนหลับพักผ่อน ดื่มน้ำสะอาดและอยู่ในอากาศที่บริสุทธิ์ ทำให้สุขภาพดีมีภูมิคุ้มกันและประหยัดดังข้อความที่ว่า

“...ในตอนเช้า ๆ ยังสามารถทำกิจกรรมดี ๆ หลายอย่าง รดน้ำต้นไม้ ที่ระเบียง ซึ่งดินได้ปลูกต้นไม้ไว้ ทำให้สดชื่นพร้อมที่จะรับความรู้ในการไปเรียน...ฉันเดินเพื่อออกกำลังกายและเป็นการประหยัดเงินทั้งสัปดาห์...” (นิสิตคนที่ 4)

“...เมื่อได้ถามราคาของวินมอเตอร์ไซด์เท่านั้นแหละ ดินตกใจมาก ไม่คิดว่าค่ารถจะแพงขนาดนี้ ค่าโดยสารอยู่ที่ราคา 60 บาท...ดินจึงคิดว่าเก็บเงิน 60 บาทนี้ไว้ แล้วออกเดินไปโดยเข้าไปประตูหลังมหาวิทยาลัย เดินไปเรื่อย ๆ เพียงแต่วันต่อไปดินต้องเตรียมตัวให้ไวกว่าเดิม เพื่อให้พอติดกับการเดินไปถึงตึกคณะ เพราะนอกจากที่จะประหยัดเงินในกระเป๋าแล้ว การเดินก็ถือว่าเป็นการออกกำลังกายไปด้วย ได้ทั้งประหยัดและสุขภาพดีไปในตัวเลยครับ...” (นิสิตคนที่ 6)

“...ในสัปดาห์นี้ ข้าพเจ้าได้ตื่นแต่เช้าและไปเรียนด้วยการใช้จักรยานแทนรถจักรยานยนต์ เพื่อลดการสิ้นเปลืองพลังงานน้ำมันและยังประหยัดค่าใช้จ่ายในการเติมน้ำมันอีกด้วย การใช้รถจักรยานแม้จะถึงช้ากว่าการใช้รถจักรยานยนต์ แต่ก็เป็นการออกกำลังกายที่ดี อีกทั้งยังได้สูดอากาศที่สดชื่นในยามเช้า เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะได้รับการเรียนรู้...” (นิสิตคนที่ 9)

ด้านการแต่งกาย

นิสิต เลือกเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับฐานะและสภาพอากาศ ไม่ตามกระแส เลือกซื้อเสื้อผ้าช่วงที่ลดราคา นำน้ำจากซักผ้าไปรดน้ำต้นไม้ รีดผ้าครั้งละมาก ๆ จะได้ไม่เปลืองไฟฟ้า ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย ดังข้อความที่ว่า

“...ดินก็ซักผ้าด้วยการซักมือ เพราะมันทำให้เสื้อผ้าสะอาดมากกว่าการซักด้วยเครื่องซักผ้า แล้วน้ำที่เอาซักผ้ามันยังสามารถนำมารดน้ำต้นไม้ได้อีก เพราะน้ำจากการซักผ้าจะมีฟอสฟอรัส ซึ่งเป็นธาตุหลัก ทำให้ต้นไม้เจริญเติบโตได้ดี ไม่ต้องซื้อปุ๋ยเคมีมาให้เปลือง...” (นิสิตคนที่ 3)

“...การดำรงชีวิตปกติ ในการอยู่หอพัก ฉันก็รู้จักประหยัด การซักผ้า บางคนชอบไปซักตู้ยัดเหรียญเพราะ

เห็นว่าสะดวกดี ความจริงมันก็สบายจริงแต่เราต้องเสียเงินอีก 20 บาท...” (นิสิตคนที่ 12)

“อีกข้อหนึ่งคือฉันจะใช้สิ่งของทุกชิ้นอย่างรู้คุณค่า ไม่ตามแฟชั่นจนเกินฐานะ โดยมีการคิดคำนวณก่อนที่จะซื้อของสิ่ง ๆ หนึ่ง ว่าสิ่งของนั้น ๆ สามารถใช้ได้นานแค่ไหน คำนึงกับซื้อมาหรือไม่ การทำแบบนี้ทำให้ฉันได้ของที่มีประสิทธิภาพ และยังเป็นการประหยัดเงินของฉันอีกด้วย...” (นิสิตคนที่ 26)

ด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่าย

นิสิตทำบัญชีรายรับรายจ่าย มีเงินเหลือออมไว้ใช้ในยามจำเป็น มีแผนการใช้จ่าย ซื้อของโดยคำนึงถึงความจำเป็นมากกว่าซื้อตามโฆษณา มีเหตุผล มีความพอดี มีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้เงินมีความประหยัด ดังข้อความที่ว่า

“...การคิดให้รอบคอบก่อนการใช้จ่าย ศึกษาถึงความจำเป็น ว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด คิดและไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะใช้เงิน นอกจากนี้ยังต้องมีความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์กับตนเอง ไม่จ่ายเกินตัวและเกินความจำเป็น เศรษฐกิจพอเพียงทำให้ฉันมีเงินเก็บ รู้จักค่าของเงิน มีเหตุผลในการใช้จ่าย ไม่ใช้เงินเกินตัว สามารถแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองได้ สามารถฝึกนิสัยในการประหยัดอดออมได้อีกด้วย...” (นิสิตคนที่ 1)

“...สัปดาห์นี้ฉันเริ่มต้นด้วยการทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อจดบันทึกว่าเราใช้เงินไปมากน้อยเพียงใด อาจจะยังไม่คุ้นเคยกับการทำแบบนี้ บางวันฉันนึกอยากทำก็ทำ ทำให้ไม่ค่อยแม่นยำนัก แต่พอช่วงหลังของสัปดาห์ ฉันก็เกิดความเคยชิน เริ่มบันทึกทุกวัน จากการทำบันทึก ทำให้ฉันเกิดความประหยัดมากขึ้น อาจเพราะรู้ว่าเงินที่เราใช้ไปกับบางสิ่งนั้นมันไม่เกิดประโยชน์เลย และทุกครั้งที่ฉันจะใช้เงิน ฉันก็จะนึกทุกครั้งที่จะฉันจะใช้เงิน ฉันก็จะนึกทุกครั้งว่าจะต้องกลับไปเขียนบันทึกทำให้ฉันใช้เงินน้อยลง ถ้าใช้เยอะก็จะต้องกลับไปเขียนเยอะ วิธีนี้จึงเป็นวิธีที่ดีที่จะทำให้ฉันเก็บเงินได้มากขึ้น...” (นิสิตคนที่ 30)

ด้านอาหาร

นิสิตเลือกอุปโภคบริโภคอาหารที่มีความเหมาะสม มีประโยชน์ต่อร่างกาย สะอาดและ

ปลอดภัยราคาไม่แพง มีความพอดี มีเหตุผล มีความคิดรอบคอบ มีความสุข ดังข้อความที่ว่า

“...การใช้ในการอุปโภค บริโภค ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาหารที่บริโภคนั้น ก็จะกำกับด้วย คุณภาพ ราคา ปริมาณ ว่าเหมาะสมเพียงใดกับความต้องการของดินฉัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อร่างกายของดินฉันเป็นหลัก...” (นิสิตคนที่ 6)

“...ฉันได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในแต่ละสัปดาห์ ในการรับประทานอาหารนั้น ก็จะเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ถูกหลักโภชนาการ ไม่รับประทานอาหารที่มีไขมันและคอเรสเตอรอลสูง และยังมีราคาแพงอีกด้วย เพราะอาหารเหล่านี้ไม่ดีต่อสุขภาพ มีแต่ส่งผลเสียต่อร่างกาย นอกจากอาหารแล้ว ฉันก็ได้ซื้อนมสดดื่มหรือไม่ก็เป็นน้ำผลไม้ ที่มีวิตามินซีสูง ช่วยบำรุงสุขภาพ บำรุงสมอง ซึ่งส่งผลดีต่อสุขภาพและราคาไม่แพง และในอาหารแต่ละมื้อนั้นเราควรมีความพอประมาณ กินแต่พออิ่ม...” (นิสิตคนที่ 17)

“...เราอาจจะคิดว่ามันเป็นเรื่องไกลตัวเป็นเรื่องของเศรษฐกิจน้อย ใหญ่ เป็นเรื่องเขยเป็นเรื่องของชาวนา ชาวสวน แต่ผู้เขียนก็เพิ่งจะเข้าใจเองว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้สอนให้เราจน หรือว่าสอนให้เราไม่ทำอะไรก็พอแค่นั้น ไม่หามาเพิ่มอันนั้นก็ไม่ใช่สิ่งที่ต้องการปรัชญานี้สอนให้เราเดินอยู่บนความพอตัวอย่างเช่น ถ้าหากว่าเราเป็นคนจนมาก ๆ อยู่มาวันหนึ่ง มีคนพาเราไปกินอาหารภัตตาคารที่แพงที่สุดในโลก ได้กินอาหารรสเลิศถ้าเราเห็นแกกินกันไป คือ มีเท่าไรก็กินให้หมด พอกินไปกินมาลืมนึกว่า กระเพาะเราก็มีความจำกัดเหมือนกันกินซะจนกระเพาะแตกและตายในที่สุด แต่หากว่า เราไม่โลภ รู้จักความพอดี เราก็กินแต่เพียงว่าอร่อย พออิ่มท้อง

พอใจในอัตภาพที่กำลังเป็นอยู่ เราก็จะมีความสุขได้...”
(นิสิตคนที่ 25)

ด้านที่พักอาศัย

นิสิตเลือกที่พักที่ราคาเหมาะสมปลอดภัย ใช้ไฟฟ้าและน้ำอย่างประหยัด เปิดไฟและใช้น้ำอย่างเหมาะสม ปิดไฟและน้ำหลังการใช้แล้ว นำน้ำจากการซักผ้าและล้างจานไปรดน้ำต้นไม้ มีเหตุผล มีความพอประมาณ มีความประหยัด ดังข้อความที่ว่า

“...ดิฉันเลือกที่จะเดินแทนการขึ้นลิฟต์ เพราะการกดลิฟต์เพียงหนึ่งครั้งมีค่าเท่ากับเงินเจ็ดบาท ซึ่งถ้าเราฟังดูในตอนแรกมันอาจไม่มากสักเท่าไร แต่ถ้าเรากดลิฟต์วันละหลาย ๆ หน จากหลักสิบก็จะกลายเป็นหลักร้อย หลักพันในที่สุด ซึ่งดิฉันมีความคิดว่าการเดินนั้น นอกจากจะช่วยประหยัดพลังงานแล้ว ยังช่วยให้เราได้ออกกำลังกายไปในตัวอีกด้วย...” (นิสิตคนที่ 13)

“...การใช้ไฟ ใช้น้ำที่พอ ถ้าอากาศไม่ร้อนมากจนเกินไป ดิฉันก็จะเปิดพัดลม ไม่เปิดแอร์ เพราะแอร์จะกินไฟมาก ซึ่งทำให้ค่าไฟสูงขึ้น และไม่เปิดไฟทิ้งไว้เวลาที่ลงไปซื้อข้าวได้พอ ถึงแม้ว่ามันจะเป็นเพียงช่วงเวลาที่ไม่นาน เวลาเปิดน้ำก็เหมือนกัน ดิฉันก็จะคอยดูว่าน้ำใกล้จะเต็มถึงหรือยัง ถ้าใกล้จะเต็มแล้ว ดิฉันก็จะปิดก่อนที่น้ำจะล้น เพราะน้ำทุกหยดมีค่า เวลานึกถึงคนที่เขาขาดแคลนน้ำแล้วเราก็จะเห็นถึงคุณค่าของน้ำว่ามีค่ามากแค่ไหน ถึงแม้ว่ามันจะเป็นเพียงเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ...” (นิสิตคนที่ 20)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากน้อยไปมากได้แก่ ด้านการดูแลสุขภาพ การแต่งกาย เศรษฐกิจและการใช้จ่าย อยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากนิสิตระดับอุดมศึกษามีการดำเนินชีวิตที่อิสระ ทำให้ขาดความมีวินัยในตนเอง โดยเฉพาะด้านการใช้เงิน การใช้เวลาและด้านการใช้สิ่งของเครื่องใช้ ไม่สามารถควบคุม

ตนเองได้ซึ่งสอดคล้องกับยรรยงค์ ณ บางช้าง (2551) วิจัยเรื่องผลการใช้วิธีการเอ็มทีในการเสริมสร้างพฤติกรรม การประหยัดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการเสริมสร้างพฤติกรรม การประหยัดโดยใช้วิธีการเอ็มทีทั้งในการวิเคราะห์โดยภาพรวมและจำแนกตามระดับชั้น 2) นักเรียนโดยภาพรวมมีพัฒนาการของพฤติกรรม การประหยัดในด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสูงสุด รองลงมา คือ พัฒนาการของพฤติกรรม การประหยัดในด้านการใช้เงิน พัฒนาการของพฤติกรรม การประหยัดในด้านการใช้สิ่งของเครื่องใช้ และพัฒนาการของพฤติกรรม การประหยัดในด้านการใช้เวลาตามลำดับ และเมื่อจำแนกตามระดับชั้น พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 มีพัฒนาการของพฤติกรรม การประหยัดในด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการใช้เงิน ด้านการใช้เวลา และด้านการใช้สิ่งของเครื่องใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และชิตาภรณ์ ทองขุ่ม (2551) วิจัยเรื่องการปฏิรูปหลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิตที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พุทธเศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์มนุษยนิยมและเศรษฐกิจชุมชนมีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจการผลิตและการบริโภคแต่พอประมาณ โดยเน้นทางสายกลางซึ่งเป็นหลักของพระพุทธศาสนาเป็นจุดร่วมของทุกแนวคิด แต่มีความแตกต่างกัน คือ เศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจชุมชนเน้นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามอัตภาพหรือตามความสามารถที่มีอยู่ ส่วนพุทธเศรษฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยมเน้นการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานแนวคิดทั้งสี่ด้านมีความครอบคลุมองค์ประกอบของความพอเพียงสามประการ คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีและมีเงื่อนไขของความพอเพียงสองประการคือ ความรู้คุณธรรม โดยมีความมุ่งหมายเดียวกันคือ นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาสอนเป็นหลักสูตรเศรษฐศาสตร์

บัณฑิต ส่วนใหญ่เปิดสอนเป็นวิชาเลือกในหมวดการศึกษาทั่วไป ซึ่งมีความคิดเห็นว่าวิชาเศรษฐศาสตร์มีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากมีการคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมและคุ้มค่า จากข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาชี้ให้เห็นว่าควรมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นสาระสำคัญในการปฏิรูปหลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิตที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยหลักการ แนวคิดในการปฏิรูป นโยบายในการปฏิรูปได้แก่ นโยบายระดับประเทศ ระดับองค์กรที่เกี่ยวข้องและระดับสถาบันการศึกษา แนวทางการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ปรัชญาเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและรายวิชา กระบวนการจัดการเรียนการสอน แนวทางสุดท้ายคือ การจัดการศึกษาในระดับสถาบันการศึกษา ส่วนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำรงชีวิตในสภาพปัจจุบันมีสี่ด้านคือด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและจิตใจซึ่งจะต้องมีความสมดุลทั้งสี่ด้าน

2. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมและกลุ่มควบคุมสอนแบบบรรยายพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การจัดกิจกรรมทำให้นิสิตได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันทั้งยังสามารถนำความรู้ประสบการณ์ไปใช้ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับหุติยรัตน์ รื่นเรือง (2552) วิจัยเรื่องการบริหารจัดการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาพยาบาลหลังการเรียนการสอนวิชาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพยาบาลดีกว่าก่อนการเรียนการสอน 2) พฤติกรรมการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาพยาบาลหลังการเรียนการสอนวิชาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพยาบาลอยู่ในระดับดีมาก 3) ความรู้และ

พฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการประเมินผลตามความสามารถที่แท้จริงของนักศึกษาพยาบาลระหว่างการเรียนการสอนด้านคุณธรรมและด้านความพอประมาณน้อยกว่าด้านอื่น 4) การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพยาบาลอยู่ในระดับดีมากปริญญาชนะวาทิ. (2551). วิจัยเรื่องการศึกษาการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน ควรนำวิชาศิลปศึกษามารวมบูรณาการกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำไปจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ และควรวางแผนขั้นตอนการทำงานก่อนจัดทำหลักสูตร นักเรียนควรได้เรียนวิชาศิลปศึกษาโดยสอดแทรกเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไป ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนควรได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชน สามารถประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทำความเข้าใจในด้านการวัดและประเมินผล ครูผู้สอนควรวัดและประเมินผลจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยวิธีอันหลากหลายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเรียม นิลพันธุ์ (2554) วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาชีวพรรณณิคณะศึกษาศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาชีวพรรณ ประกอบไปด้วยแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และการจัดการเรียนรู้ซึ่งมี 6 ขั้นตอน คือ 1) Motivation: M ขั้นการสร้างแรงจูงใจ 2) Awareness : A ขั้นการสร้างตระหนักรู้ 3) search : R ขั้นการจัดการเรียนรู้โดยการศึกษาค้นคว้านำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในเนื้อหาวิชาและการสอน 4) Enhancement and ation : E ขั้นการส่งเสริมให้นักศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการใน

หน่วยการเรียนรู้และแผนจัดการเรียนรู้ 5) Assessment : A ขั้นการประเมินผล และ 6) Modification and Transmission : M ขั้นการปรับขยายผลและประยุกต์ใช้ นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมากและ Sajjanaroj, Suthiporn (2012) วิจัยเรื่อง การสอนหลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับประถมศึกษา : กรณีศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า การคิดแบบวิจักษณ์ญาณเกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครให้เห็นคุณค่าและเชื่อในหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน การสอนหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวไม่น่าจะประสบผลสำเร็จ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยพบว่า ผู้สอนบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับรายวิชาในชั้นเรียน ผักกาดัดเมื่อผู้สอนออกแบบการสอนแบบอิสระ ใช้การอ้างอิงเกี่ยวกับความเชื่อและอัตลักษณ์ส่วนบุคคลเป็นแหล่งเรียนรู้ ครูใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต การประหยัด การใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ผู้สอนบางคนโดยเฉพาะครูวิชาคณิตศาสตร์ไม่เชื่อว่า จะบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการสอนได้แม้ว่าจะเข้ารับการอบรมเรื่องนี้มากก็ตาม ผู้สอนไม่แน่ใจว่าจะนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้อย่างไร การวิจัยครั้งนี้เห็นได้ชัดเจนว่าผู้สอนต้องเชื่อและมีเจตคติเชิงบวกในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนสอน

การวิเคราะห์เนื้อหาจากการจดบันทึก พบว่า นิสิตนำความรู้ความเข้าใจจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันในด้านต่าง ๆ ดังนี้การบริโภคอาหารของนิสิตระดับอุดมศึกษา เลือกบริโภคอาหาร ที่มีประโยชน์ สะอาด ปลอดภัย การบริโภค

น้ำมีผลดีต่อสุขภาพ และบริโภคพอประมาณ บางคนทำอาหารรับประทานเอง การแต่งกายของนิสิตระดับอุดมศึกษา เลือกเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับฐานะและสภาพอากาศซื้อเสื้อผ้าช่วงที่ลดราคา รีดผ้าครั้งละมากๆ จะได้ไม่เปลืองไฟฟ้าด้านที่อยู่อาศัยของนิสิต ระดับอุดมศึกษา ใช้ไฟฟ้าและน้ำอย่างประหยัด นำน้ำจากการซักผ้าและล้างจานไปรดน้ำต้นไม้ ด้านการดูแลสุขภาพของนิสิตระดับอุดมศึกษา ใช้ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดูแลสุขภาพ ออกกำลังกาย นอนหลับพักผ่อน ดื่มน้ำสะอาดและอยู่ในอากาศที่เป็นธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่ายของนิสิตระดับอุดมศึกษา ทำบัญชีรายรับรายจ่าย มีเงินเหลือออมไว้ใช้ในยามจำเป็น มีแผนการใช้เงิน ซื้อของโดยคำนึงถึงความจำเป็นมากกว่าซื้อตามโฆษณา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ (2553) เรื่อง พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ได้แก่ การออมเงิน การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การใช้ทรัพยากรทุกอย่าง อย่างประหยัดและรู้คุณค่า การประหยัดของเก่าให้กลับมาใช้ได้อีกครั้ง และสอดคล้องกับ วารินทร์ แก้วอุไร (2554) ที่วิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิชาชีพครู กลุ่มมหาวิทยาลัยภาคเหนือ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษายึดหลักพอเพียงมาใช้ในการรับประทานอาหาร ดังนี้ เลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อร่างกาย เลือกซื้อและรับประทานอาหารพอประมาณพอประมาณพออิ่ม แล้วรับประทานให้หมดจาน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิตระดับอุดมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดูแลสุขภาพสุขภาพ ด้านการแต่งกาย

ด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่ายอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

2. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจัดกิจกรรมโดยใช้การฟังอย่างลึกซึ้งสุนทรียสนทนา สะท้อนความคิดและการจดบันทึก หลังการทดลองครั้งนี้ ด้านการดูแลรักษาสุขภาพนิสิตมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการออกกำลังกาย เดินไปเรียนขี่รถจักรยาน รดน้ำต้นไม้ นอนหลับพักผ่อน ดื่มน้ำสะอาดและอยู่ในอากาศที่บริสุทธิ์ ทำให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีและประหยัดค่าใช้จ่ายด้านการแต่งกาย นิสิตเลือกเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับฐานะและสภาพอากาศ ไม่ตามกระแส เลือกซื้อเสื้อผ้าช่วงที่ลดราคา นำน้ำจากชักฟ้าไปรดน้ำต้นไม้ รีดผ้าครั้งละมาก ๆ จะได้ไม่เปลืองไฟฟ้า ทำให้ประหยัดด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่ายนิสิตทำบัญชีรายรับรายจ่าย มีเงินเหลือออมไว้ใช้ในยามจำเป็น มีแผนการใช้เงิน ช้อของโดยคำนึงถึงความจำเป็นมากกว่าซื้อตามโฆษณา มีเหตุผล มีความพอดี มีความรอบคอบ ระมัดระวังมีความประหยัดด้านอาหารนิสิตเลือกอุปโภคบริโภคอาหารที่มีความเหมาะสม มีประโยชน์ต่อร่างกาย สะอาดและปลอดภัยราคาไม่แพง มีความพอดี มีเหตุผล มีความคิดรอบคอบ มีความสุขด้านที่พักอาศัยนิสิตเลือก

ที่พักอย่างเหมาะสม ปลอดภัย ใช้ไฟฟ้าและน้ำอย่างเหมาะสมเปิดปิดไฟและน้ำเมื่อใช้แล้ว นำน้ำจากการชักฟ้าและล้างจานไปรดน้ำต้นไม้ มีเหตุผล มีความพอประมาณ มีความประหยัด

3. ผู้สอนและนิสิตเองร่วมมือกันทำกิจกรรมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนิสิต/นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชน

2. ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาโดยสอดแทรกลงในทุกรายวิชา

คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่สนับสนุนทุนวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ตอบแบบสอบถาม และนิสิตที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี.

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2549). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์. (2551). *แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์ : แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2550). *MODEL การจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง”*. กรุงเทพฯ : ธารอักษร.
- ประทีป พิษทองกลาง และคณะ. (2553). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมกรบริโภคต่อสติปัญญาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับวัยรุ่น*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาพายัพ.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2557). *ประวัติศาสตร์การศึกษาไทย : มองผ่านยุคสมัยของโรงเรียน การศึกษากับสังคมไทย : มองผ่านยุคสมัยของการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2557). *อัตลักษณ์ของครูผู้นำ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2558). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา: ส่งมอบคนที่ดีที่สุดในสังคม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มาเรียม นิลพันธุ์ . (2554). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาครู ทัศนศึกษา ศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วารินทร์ แก้วอุไร. (2554). *รายงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาชีวศรกลุ่มมหาวิทยาลัยภาคเหนือ*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2555). *สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย(พิมพ์ครั้งที่6)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภกิจวงศ์ วิวัฒน์นุกิจ. (2559). *พจนานุกรมศัพท์การวิจัยและสถิติ(พิมพ์ครั้งที่3)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2549). *การศึกษาตามรอยพระยุคลบาทเศรษฐกิจพอเพียงช่วยแก้ปัญหาความยากจนและ การทุจริต(พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสารจำกัด.
- สุภาภรณ์ปิติพร.(2558). *บันทึกของแผ่นดิน 8 สมุนไพรรักษาโรคภัยไข้เจ็บ*. กรุงเทพฯ : บริษัท ประมัตต์การพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)*. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษายใน ระดับ อุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557(ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา.
- อมรวิชช์ นาครทรรพ. (2549). *เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันรามจิตติ.
- อภิชัย พันธเสน. (2549). *สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Sajjapanroj, Suthiporn. (2012). *Teaching sufficiency economy philosophy in primary school : A micro - ethnographic case study*.Indiana: Indiana University.
- Sipos,Jessica Busch. (2008). *The way of Choju:Self-sufficiency ,health and longevity in Ashikitatown, an agrarian community in southern Japan*. Hawaii: University of Hawai’I at Manoa.

ผลสัมฤทธิ์และการยอมรับของผู้เรียนในการใช้สื่อการสอนที่พัฒนาขึ้น
เพื่อให้ความรู้เรื่องการทำนมถั่วเหลืองเสริมแคลเซียม
Effectiveness and Acceptance of Educational Media Modules
in Educating Learners on Calcium-Fortified-Soybean Milk
Cooking Methods

อลงกต สิงห์โต*

alongkote@buu.ac.th

อรพินท์ บรรจง**

จินต์ จูญรักษ์**

บทคัดย่อ

การรับประทานแคลเซียมไม่เพียงพอในแต่ละวัน จัดเป็นปัญหาทางโภชนาการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีพบได้ในหลายประเทศ ในส่วนของประเทศไทยนั้น การรับประทานนมหรือผลิตภัณฑ์จากนมที่จัดเป็นอาหารที่เป็นแหล่งสำคัญของแคลเซียมถือเป็นปัจจัยสำคัญของการรับประทานแคลเซียมได้ไม่เพียงพอ อีกทั้งภาวะดื้อต่อนม คือการที่ร่างกายขาดเอนไซม์ในการย่อยน้ำตาลแลคโตสเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการรับประทานนมและผลิตภัณฑ์จากนมได้น้อยลง การศึกษาในครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสื่อการสอนในรูปแบบของวิดีโอให้ความรู้เรื่องการทำนมถั่วเหลืองเสริมแคลเซียมเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปรุงนมถั่วเหลืองสูตรดังกล่าวด้วยตนเองในระดับครัวเรือน โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนออกเป็น 2 ขั้นตอนหลักๆ คือ ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาสื่อการสอนจำนวน 2 ชุด และขั้นตอนในการทดสอบผลสัมฤทธิ์ของสื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นในการให้ความรู้แก่อาสาสมัคร ซึ่งผลสัมฤทธิ์ของสื่อการสอนทั้ง 2 ชุดนั้นได้ทดสอบในอาสาสมัครจำนวน 50 คน อาสาสมัครได้รับการมอบหมายให้ตอบแบบสอบถามทดสอบความรู้เรื่องประโยชน์โดยทั่วไปของแคลเซียม (สื่อการสอนชุดที่ 1) และแบบสอบถามความรู้เรื่องวิธีการทำนมถั่วเหลืองเสริมแคลเซียม (สื่อการสอนชุดที่ 2) โดยทดสอบคะแนนความรู้จากการตอบแบบสอบถาม 2 ชุด ดังกล่าวก่อนและหลังรับชมสื่อการสอนเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้ที่ได้รับ ผลการศึกษาพบว่า คะแนนความรู้เฉลี่ยของอาสาสมัครเรื่องประโยชน์โดยทั่วไปของแคลเซียม และเรื่องวิธีการทำนมถั่วเหลืองเสริมแคลเซียมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหลังการรับชมสื่อการสอนเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนความรู้เฉลี่ยก่อนรับชมสื่อการสอน ($p < 0.05$) นอกจากนี้ อาสาสมัครยังได้รับมอบหมายให้ตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการสอนในด้าน

*อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**อาจารย์ สถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล

ต่างๆ ทั้ง 2 ชุด ซึ่งพบว่าคะแนนประเมินความพึงพอใจเฉลี่ยในด้านต่างๆของอาสาสมัครที่มีต่อสื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นทั้ง 2 ชุดอยู่ในระดับที่อาสาสมัครมีความพึงพอใจและให้การยอมรับ จากผลการศึกษาดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่า สื่อการสอนเรื่องการทำนมถั่วเหลืองเสริมแคลเซียมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการให้ความรู้และได้รับการยอมรับจากอาสาสมัครที่เข้าร่วมการศึกษา

Abstract

Inadequate calcium consumption is one of nutritional problem commonly found in several countries. In Thailand, less consumption of milk and milk products, which are the main food sources of calcium, exacerbates the problem. In addition, lactose intolerance is another physiological disorder affecting the digestion of milk and milk products in human body. This study, therefore, aimed to develop the educational media (video) to educate people on the cooking methods of calcium-fortified soybean milk so that self-cooking at home could be practised. The research comprised of 2 phases of study; the instructional media module development, and the effectiveness assessment phases. The effectiveness of the developed educational media modules were evaluated by 50 participants using self-responding questionnaires to determine their knowledge scores on general benefits of the calcium and cooking methods of calcium-fortified soybean milk before and after viewing the educational media modules. Results revealed that participants' knowledge scores on general benefits of the calcium and cooking methods of calcium -fortified soybean milk were significantly improved after viewing the educational media modules. Moreover, satisfaction on the educational media modules was determined by the self-responding questionnaires, which indicated participants' satisfaction with the developed educational media modules. In conclusion, the developed educational media modules were effective and acceptable for teaching the cooking methods of calcium-fortified soybean milk.

Keywords : educational media, video media, calcium fortified soybean milk, beverage

Introduction

Calcium is an essential mineral that plays important roles in the bone formation and other physiological functionings of the cardio-vascular and nervous systems (Theobald, 2005). Long-term inadequate calcium intake can lead to further complications throughout the life time, such as osteopenia and osteoporosis which impact on quality of life and increase risk of

disability (Warensjo, et al ; 2011). Recently, high prevalences of bone diseases have been reported in both high-income and low-income countries. In the US, an estimated 56.3 million older adults were reported to be afflicted with osteoporosis and low bone mass density (Wright, et al ; 2010). In Thailand, a nationwide survey reported that in the rural areas females were at a higher risk in having bone fracture than males, with the

prevalence of 19.3% and 24.7% of the fractures occurring at the femoral neck and lumbar spine, respectively (Limpaphayom, et al, 2001; Pongchaiyakul, et al, 2002). Food consumption is one of most important factors impacting on the bone density. Unfortunately, most reports showed Thai population have inadequate nutrient consumption that does not reach the Dietary Reference Intakes (DRI), especially for calcium which is essential in bone formation and prevention of bone loss in adult life (Ivanovitch, et al, 2014). Therefore, encouraging people to consume more food sources having high calcium, such as milk and milk products should be promoted. Unfortunately, the prevalence of lactose intolerance due to the lack of lactase enzyme to digest lactose was reportedly high in Thai population (Densupsoontorn, et al, 2004).

Educating people through the use of media is an effective strategy that enable them to acquire knowledge without attendance by improving the attractiveness of the pictures and contents that are inspiring (Hobbs & Frost, 2003; Chambers et al, 2006). In recent years, several forms of educational media have been developed to instruct learners on how to acquire knowledge and improve their skills on several topics. For examples, videogames that were effective in improving the learners' language skill, basic math skill, basic reading skill, and social skill (Griffiths, 2002), and the video games that enhanced the knowledge of youngsters at the high school level on renewable

energy (Pojprabun, Boonya, & Suratrungchai, 2016). Other study indicated that the people performances were better in remembering and understanding the contents with video media than without (Brecht, 2012). For several age groups including adults, teenagers, and children, studies also showed the effectiveness of being educated on several topics and skills through the media technology (Lauricella, Gola, & Calvert, 2011 ; Onyenemezu & Olumati, 2014; Pojprabun, Boonya, & Suratrungchai, 2016.)

Dietary calcium supplement and fortification of appropriate amount into foods and beverages was shown to be an effective way to improve dietary calcium intake and increase the amount of calcium consumption (Frost et al, 2007; Lee, Moore, & Radcliffe, 2015). In addition, calcium fortification can help people with lactose intolerance and medical history of milk allergy to achieve sufficient calcium intake even while avoiding the consumption of milk and milk products (Rafferty, Watson, & Lappe, 2011). Hence, dietary fortification of calcium in beverage is one of the convenient approaches to promote the increase of calcium consumption which can be easily carried out by home cooking. This research was a quasi-study aimed to develop educational media modules to educate the methods of calcium-fortified beverage practice by determined the knowledge gained and acceptance of the media.

Method

This study can be divided into 2 phases

Phase 1 Development of questionnaires and the educational media modules

1.1 Survey on the most accepted and popular beverage

The sample of fortified beverage was selected by the survey questionnaires which included the list of beverages commonly found in the community and could be easily utilized in home cooking. A total of 496 participants in Bangkok and nearby areas were asked to choose their most favorite beverage from the list in the developed survey questionnaires (Malinauskas et al, 2007), and soybean milk was a beverage most chosen by the participants.

1.2 Development of educational media modules

1.2.1 Script writing (storyboard) for the educational media modules

Two educational media modules developed by the Institute of Nutrition, Mahidol University (INMU) covered the following topics:

Module 1: General benefits of calcium and principles of calcium fortification (estimated viewing length 15 minutes). This module begins by introducing the importance of calcium in health (ie., bone and teeth formations and maintenances), benefits of calcium supplementary diet, and the recommended appropriate amount of calcium consumption per day. The principles of calcium fortification to the snacks and beverage were introduced

using calcium triphosphate which was approved by the Thai Food and Drug Administration (FDA) at the dose of 0.26 g per portion size (approval code number 84/2557).

Module 2: Methods of cooking calcium-fortified soybean milk (estimated viewing length 9 minutes). This module introduced the methods of cooking calcium-fortified soybean milk step by step, beginning with preparations of the ingredients (soybean, calcium triphosphate, hot water, sugar, and pandan leaf) and the practical cooking steps. All cooking equipment and materials used in the developed media modules were provided by Nutritional Laboratory of INMU.

1.2.2 Production of educational media modules

All scenarios and video recording were conducted at the INMU. The leading presenter was a female officer at the INMU who introduced and guided the viewers through both developed educational media modules. Production of sound, background music, and dubbed voice/narration were added into the educational modules by means of computer graphic packages (Window Movie Maker 2012 [Microsoft Inc. Redmond, WA] and Adobe After Effect CS6 software program [Adobe Systems Inc. San Jose, CA]) under a close supervision by a team of professional computer graphic interface at INMU.

1.3 Development of questionnaires

1.3.1 Knowledge questionnaires

Two sets of self-administered questionnaires were developed specifically for each of the two educational media modules

to test knowledge improvement, i.e., a pre-test (before viewing the developed educational media) and a post-test (after viewing the developed educational media). The questionnaires for module 1 comprised of 6 close-ended questions (each with 4 choices) asking on general benefits of calcium and principles of calcium supplement. For module 2, seven close-ended questions (each with 4 choices) were developed to ask for knowledge on methods of cooking calcium-fortified soybean milk. Examples of questions were “What amount of calcium triphosphate that is suggested for fortification in snack or beverage in 1 portion?”, and “How much soybean weight (in gram) should be used for boiling with 45 liters of water?” Scoring method was 1 point for the right answer and 0 point for the wrong answer.

1.3.2 Satisfaction questionnaires

Five-level scale questionnaires were developed to ask for participants’ satisfaction on the developed educational media modules. Nine self-administered-satisfaction questions were developed to inquire about participants’ satisfaction on contents, visual and audio quality, and the overall satisfaction. The scorings of the questionnaire scales were: Like very much=5 points, Like=4 points, Somewhat like= 3 points, Dislike 2 points, and Dislike very much= 1. The cutoff criteria for average satisfaction score was 4.5-5.00=Like very much, 3.5-4.49=Like, 2.50-3.49=Somewhat like, 1.5-2.49=Dislike, 1.00-1.49=Dislike very much (Magpili & Tangonan, 2008).

All developed questionnaires were reviewed, commented on, and revised by experts in nutritional education at INMU. Once completed, all edited questionnaires and study protocol were submitted to Mahidol University Institutional Review Board (MU-IRB) for review and approval. The approved questionnaires were then pretested among 12 participants, who have similar and comparable demographic background with the intervention group, for their reviews, comments and clear understanding of the developed questionnaires.

Phase 2 Assessing the effectiveness (by knowledge scores) and acceptance (by satisfaction scores) of the developed educational media modules (Intervention)

2.4 Sample selection

This study was conducted at Division of Nutrition, Thammasat University Hospital, Faculty of Medicine, Thammasat University (Rangsit Campus). Fifty healthy participants were recruited to participate in this study following these inclusion criteria: age 18 or above, able to read and write Thai, and having willingness to study. Study exclusion criteria include: not completing all questionnaires, participants with mental disorder, and unable to participate throughout the study period.

2.5 Data collection

An introductory letter was sent to the Director of Thammasat University Hospital to provide information on the study protocol, informed consents, and asking for permission to use a meeting room and projector owned by

Division of Nutrition for conducting the study after the office hours. All participants had to sign the informed consents before participating in this study. Once all the prerequisites were completed, participants were re-invited to the next week session for one day at a meeting room in Division of Nutrition to complete the baseline and knowledge questionnaires for module 1 before viewing the developed educational media modules (pre-test). Next, participants attended a fifteen minute viewing of the developed educational media module 1 on general benefits of calcium and principles of calcium fortification. After finishing the viewing, all participants were asked to complete another set of knowledge questionnaire for module 1 (post-test to compare knowledge scores before and after viewing the developed educational media modules). Furthermore, participants were asked to complete satisfaction questionnaires to determine their satisfaction on the developed educational media module 1

On the next day, participants were re-invited to the same room again to complete knowledge questionnaires on the methods of cooking calcium-fortified soybean milk. After completing the questionnaires, participants attended a nine minute viewing the developed educational media module 2 Once the viewing was finished, participants were asked to complete another set of knowledge questionnaires for module 2 (to compare knowledge scores before and after viewing the developed educational media module 2) Furthermore, participants were

asked to complete a satisfaction questionnaires to determine their satisfaction toward the developed educational media module 2.

2.6 Data analysis

Generations and proportions of each age group, sex, and occupation were reported as percentage. Mean ($\pm$ SD) of knowledge and satisfaction scores were reported. Simple paired t-test was used to compared the mean scores of the knowledge scores between pre-and post-intervention Statistical analyses were performed by using the Predictive Analytics Software Statistic (PASW) version 22 (SPSS Inc, Chicago, IL). Statistical significance was established at $p < 0.05$.

Results

1. The developed educational media modules

The 2 educational media modules were developed. The topic of developed educational media module 1 was about general benefits of calcium and principles of calcium fortification (estimated viewing length 15 minutes) and the topic of developed educational media module 2 was about Methods of cooking calcium-fortified soybean milk (estimated viewing length 9 minutes).

2. The effectiveness and acceptance of the developed educational media modules

2.1 Baseline information of participants

The participants were composed of 44 females and 6 males. Most of them (40%) were in generation X (Gen X), and eighty-two percent of participants were salary earner (Table 1).

Table 1 Baseline data of participants

Variables	N	Percent (%)
Age		
51-60 years (Baby boomers)	11	22
39-50 years (Generation X)	20	40
18-38 years (Generation Y)	19	38
Total	50	100
Sex		
Male	6	12
Female	44	88
Total	50	100
Occupation		
Salary earner	41	82
Student	4	8
Other	5	10
Total	50	100

2.2 Participant knowledge before and after viewing the developed educational media modules

2.2.1 Knowledge improvement on module 1

Participants' knowledge on general benefits of calcium and principles of calcium fortification (module 1) was determined by completing the developed knowledge questionnaires. Results indicated that participants' knowledge scores were significantly increased after viewing the developed media module 1 on the general benefits of calcium and principles of calcium fortification (Table 2).

Table 2 Participants' knowledge scores on the general benefits of calcium and principles of calcium fortification before and after viewing the developed educational media module 1

Knowledge level	Pre-test	Post-test	Paired t-test p-value
Mean (SD)	2.16 (1.18)	4.12 (1.39)	<0.05*

Total score=6

*Significant difference

When focusing on age groups, the results indicated the test scores of Gen X and Gen Y were significantly improved on the general benefits of calcium and principles of calcium fortification ($p < 0.05$). However, the test score of the baby boomer generation (Gen B) was not significantly improved on the general benefits of calcium and principles of calcium fortification after viewing the developed educational media module 1 (Table 3). In addition, no significant difference of the test scores was found when comparison was made between sexes on the general benefits of calcium and principles of calcium fortification (data not shown).

Table 3 Knowledge scores focusing on age groups (module 1)

Age group	Pre-test Mean (SD)	Post-test Mean (SD)	Paired t-test p-value
51-60 years (Baby boomers)	2.45 (0.82)	3.09 (1.04)	0.11
39-50 years (Generation X)	2.30 (1.17)	3.80 (1.40)	<0.05*
18-38 years (Generation Y)	1.84 (1.34)	5.05 (0.97)	<0.05*

Total score=6

*Significant difference

2.2.2 Knowledge improvement on module 2

Participants' knowledge on the methods of cooking calcium-fortified soybean milk (module 2) was determined after completing the developed knowledge questionnaires. Results indicated that participants' knowledge scores were significantly increased on the methods of cooking calcium fortified soybean milk after viewing the developed educational media module 2 (Table 4).

Table 4 Participants' knowledge scores on methods of cooking calcium-fortified soybean milk before and after viewing the developed educational media module 2

Knowledge level	Pre-test	Post-test	Paired t-test p-value
Mean (SD)	1.86 (1.39)	4.38 (1.23)	<0.05*

Total score=7

*Significant difference

When focusing on age groups, the results indicated all age groups' knowledge were significantly improved on the methods of cooking calcium-fortified soybean milk (Table 5). However, no significant difference was found when comparison was made between sexes on the methods of cooking calcium-fortified soybean milk (data not shown).

Table 5 Knowledge scores focusing on age groups (module 2)

Age group	Pre-test Mean (SD)	Post-test Mean (SD)	Paired t-test p-value
51-60 years (Baby boomers)	2.18 (1.17)	3.73 (1.49)	0.02
39-50 years (Generation X)	1.60 (1.57)	4.30 (1.17)	<0.05*
18-38 years (Generation Y)	1.95 (1.31)	4.84 (0.96)	<0.05*

Total score=7

*Significant difference

2.3 Participants' satisfaction toward the developed educational media modules

For the developed educational media module 1, the lowest satisfaction score was on the size and color of fonts used in the media (3.90), while the highest satisfaction score reported was the appropriateness of pictures (4.52). The overall satisfaction score for the developed educational media module 1 was 4.12. Results indicated most aspects of the developed educational media module 1 received the satisfaction score at "Like" from participants, excepted for the appropriateness of pictures that received the satisfaction score at "Like very much" (Table 6).

Table 6 Satisfaction assessment on the developed educational media module 1

Assessment aspects	Scale*					Mean (SD)
	5 N (%)	4 N (%)	3 N (%)	2 N (%)	1 N (%)	
1. Contents						
- Attractiveness of contents	15 (30)	26 (52)	8 (16)	1 (2)	-	4.10 (0.74)
- Easy to understand	17 (34)	24 (48)	8 (16)	1 (2)	-	4.14 (0.76)
2. Visual and audio qualities						
- Size and color of fonts used in the media	9 (18)	28 (56)	12 (24)	1 (2)	-	3.90 (0.71)
- Appropriateness of pictures	29 (58)	19 (38)	1 (2)	1 (2)	-	4.52 (0.73)
- Attractiveness of pictures	13 (26)	25 (50)	11 (22)	1 (2)	-	4.00 (0.76)
- Graphic mobilization	13 (26)	25 (50)	11 (22)	1 (2)	-	4.00 (0.76)
- Audio quality	12 (24)	25 (50)	12 (24)	-	1 (2)	3.94 (0.82)
3. Benefit of media						
- Benefits of learning from the media	18 (36)	22 (44)	9 (18)	-	1 (2)	4.12 (0.82)
4. Overall satisfaction						
- Overall satisfaction toward the developed educational media module 1	18 (36)	22 (44)	9 (18)	-	1 (2)	4.12 (0.82)

*Scale; 5=like very much, 4=like, 3=somewhat like, 2=dislike, 1=dislike very much

For the developed educational media module 2, the lowest satisfaction score was the attractiveness of pictures and audio quality (3.96), while the highest satisfaction score reported was benefits of learning from the media (4.36). The overall satisfaction score for the developed educational media module 2 was 4.32. Results indicated all aspects of the developed educational media module 2 received the satisfaction score at “Like” from participants (Table 7).

Table 7 Satisfaction assessment on the developed educational media module 2

Assessment aspects	Scale*					Mean (SD)
	5 N (%)	4 N (%)	3 N (%)	2 N (%)	1 N (%)	
1. Contents						
- Attractiveness of contents	20 (40)	23 (46)	7 (14)	-	-	4.26 (0.69)
- Easy to understand	15 (30)	28 (56)	7 (14)	-	-	4.16 (0.65)
2. Visual and audio quality						
- Size and color of fonts used in media	13 (26)	28 (56)	9 (18)	-	-	4.08 (0.67)
- Appropriateness of pictures	16 (32)	26 (52)	7 (14)	1 (2)	-	4.14 (0.73)
- Attractiveness of pictures	11 (22)	28 (56)	9 (18)	2 (4)	-	3.96 (0.75)
- Graphic mobilization	12 (24)	31 (62)	7 (14)	-	-	4.10 (0.61)
- Audio quality	16 (32)	27 (54)	6 (12)	1 (2)	-	4.16 (0.71)
3. Benefit of media						
- Benefits of learning from media	22 (44)	24 (48)	4 (8)	-	-	4.36 (0.63)
4. Overall satisfaction						
- Overall satisfaction toward the developed educational media module 2	21 (42)	24 (48)	5 (10)	-	-	4.32 (0.65)

*Scale; 5=like very much, 4=like, 3=somewhat like, 2=dislike, 1=dislike very much

Discussion

Recently, many studies tried to design and develop teaching strategies to improve knowledge, skills, and performance of learners (Kimanuwat, Suratreungchai, Bumrerraj, 2016; Meesiri & Sriwichian, 2016). The results of this study showed the effectiveness of the developed educational media modules in giving knowledge on the methods of cooking

calcium-fortified soybean milk and applying the knowledge to the cooking of a healthy beverage at a household level to increase the amount of calcium intake. The results support the findings of previous studies which showed significant improvements in the knowledge acquired by participants through the use of video media as the main and supplementary tools for instruction (Berk, 2009; Hsin & Cigas, 2013). For age groups,

participants from the Gen B showed no significant improvement on knowledge after viewing the developed educational media module 1 on the benefits of calcium and principles of calcium supplement. This result revealed that increased age may cause the decline in the ability to absorb the new knowledge from the educational media module 1 which was rather lengthy and contained a considerable amount of calculations for calcium fortification (Scullin et al, 2011; Williams & Kemper, 2010). Overall, the results support the findings of previous studies that using media as educational tools was acceptable and satisfying to participants (Donkor, 2011)

Applying the calcium fortification to local food and beverage which are already familiar to local people was the right and essential strategy to improve nutritional status and resolve nutritional problems (Amoa-Awuaa et al, 2007). This study aimed to educate and encourage the application of calcium triphosphate as supplementation in the most favored local beverage which is soybean milk. However, this may not be appropriate for people with chronic renal disease who must avoid food sources having a high level phosphate (Eddington et al, 2010), in which case other forms of calcium supplements should be considered. The two other most common and well-accepted calcium

supplements are calcium carbonate and calcium citrate. Both supplements have been shown to be equally well absorbed when taken with food (Heaney et al, 2001). Moreover, previous studies pointed out that a combination of exercise and calcium intake should be promoted as the way to improve bone mass density and strength because dietary calcium intake alone may not be sufficient in lowering the risk of bone fracture (Todd & Robinson, 2013; Bolland et al, 2015). The limitation of this study was that data on the actual practising test after viewing the developed educational media modules were not collected. Hence, the effectiveness of the media in promoting the practical skill has not been elucidated.

Conclusion

The present study revealed significant improvement on the knowledge after viewing the developed educational media modules. However, the sample sizes in this study were limited to small groups; and therefore, the results cannot be generalized to all Thai population. In conclusion, the developed animated media modules were effective and acceptable for educating people on the methods of cooking calcium-fortified soybean milk.

References

- Amoa-Awuua, W. K., Ngunjirib, P., Anlobea, J., Kpodoa, K., Halma, M., Hayforda, A.E., & Jakobsenc, M. (2007). The effect of applying GMP and HACCP to traditional food processing at a semi-commercial kenkey production plant in Ghana. *Food Control*, 18(11), 1449-1457.
- Berk, R. A. (2009). Multimedia teaching with video clips: TV, movies, YouTube, and mtvU in the college classroom. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 5(1), 1-21.
- Bolland, M. J., Leung, W., Tai, V., Bastin, S., Gamble, G. D., Grey, A., & Reid I. R. (2012). Calcium intake and risk of fracture: systematic review. *British Medical Journal*, 351, h4580.
- Brecht, H.D. (2012). Learning from online video lectures. *Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice*, 11, 227-250.
- Chambers, B., Cheung, A., Madden, N. A., Slavin, R. E., & Gifford, G. (2006). Achievement effects of embedded multimedia in a Success for All reading program. *Journal of Educational Psychology*, 98(1), 232-237.
- Densupsoontorn, N., Jirapinyo, P., Thamonsiri, N., Chantaratin, S., & Wongarn, R. (2004). Lactose intolerance in Thai adults. *Journal of the Medical Association of Thailand*, 87(12), 1501-1505.
- Donkor, F. (2011). Assessment of learner acceptance and satisfaction with video-based instructional materials for teaching practical skills at a distance. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 12(5), 74-92.
- Eddington, H., Hoefield, R., Sinha, S., Chrysochou, C., Lane, B., Foley, R. N., Hegarty, J., New, J., O'Donoghue, D. J., Middleton, R. J., & Kalra, P.A. (2010). Serum phosphate and mortality in patients with chronic kidney disease. *Clinical Journal of the American Society of Nephrology*, 5(12), 2251-2257.
- Frost, R. J. A., Sonne, C., Wehr, U., & Stempfle, H. U. (2007). Effects of calcium supplementation on bone loss and fractures in congestive heart failure. *European Journal of Endocrinology*, 156, 309-314.
- Griffiths, M. (2002). The educational benefits of videogames. *Education and Health*, 20(3), 47-51.
- Heaney, R. P., Dowell, M. S., Bierman, J., Hale, C. A., & Bendich, A. (2001). Absorbability and cost effectiveness in calcium supplementation. *Journal of the American College of Nutrition*, 20(3), 239-246.
- Hobbs, R., & Frost, R. (2003). Measuring the acquisition of media-literacy skills. *International Reading Association*, 38(3), 330-355.

- Hsin, W. J., & Cigas, J. (2013). Short videos improve student learning in online education. *Journal of Circuits, Systems, and Computers*, 28(5), 253-259.
- Ivanovitch, K., Klaewkla, J., Chongsuwat, R., Viwatwongkasem, C., & Kitvorapat, W. (2014). The Intake of Energy and Selected Nutrients by Thai Urban Sedentary Workers: An Evaluation of Adherence to Dietary Recommendations. *Journal of Nutrition and Metabolism*, 2014, 1-17.
- Khanthaphone, T., Chaturanon, W., & Bumrerraj, N. Learning achievement and attitude towards English for communication learning on speaking skill by dramatization of the third year English major students at the Faculty of Education Champasack University. *Journal of Education*, 27(1), 74-88.
- Kimanuwat, N., Suratreungchai, V., & Bumrerraj, S. (2016). The development of instructional model to enhance system thinking process for secondary school students. *Journal of Education*, 27(1), 61-73.
- Lauricella, A. R., Gola, A. A. H., & Calvert, S. L. (2011). Toddlers' learning from socially meaningful video characters. *Media Psychology*, 14, 216-232.
- Lee, J. T., Moore, C. E., & Radcliffe, J. D. (2015). Consumption of calcium-fortified cereal bars to improve dietary calcium intake of healthy women: Randomized controlled feasibility study. *PLoS ONE*, 10(5), e0125207.
- Limpaphayom, K. K., Taechakraichana, N., Jaisamrarn, U., Bunyavejchevin, S., Chaikittisilpa, S., Poshyachinda, M., Taechamahachai, C., Havanond, P., Onthuam, Y., Lumbiganon, P., & Kamolratanakul, P. (2001). Prevalence of osteopenia and osteoporosis in Thai women. *Menopause*, 8(1), 65-69.
- Magpili, M. T., & Tangonan, J. G. (2008). Utilization of taro (palawan) into cheese-flavored chips. *USM R&D Journal*, 16(1), 65-70.
- Malinauskas, B. M., Aeby, V. G., Overton, R. F., Carpenter-Aeby, C., & Barber-Heidal, K. (2007). A survey of energy drink consumption patterns among college students. *Nutrition Journal*, 6, 35.
- Meesiri, W., & Sriwichian, K. (2016). The development of integrated local learning of career and technology of Prothomsuksa six students by using backward design. *Journal of Education*, 101-112.
- Onyenemezu, C. E., & Olumati, E. S. (2014). Educational media and technology: A panacea for effective teaching and learning among trainee adult educators in University of Port Harcourt. *British Journal of Education*, 2(3), 75-81.

- Pojprabun, C., Boonya, K., & Suratrungchai, V. (2016). Effects of teaching the games show events in renewable energy subject and utilization on scientific achievements and Efficiency in Science of Mutthayomsuksa Three Students at Bansuanjananusorn School. *Journal of Education*, 27(2), 56-69.
- Pongchaiyakul, C., Kosulwat, V., Rojroongwasinkul, N., Charoenkiatkul, S., Chotmongkol, R., & Rajatanavin, R. (2002). Bone mineral density in rural Thai adults living in Khon Kaen province. *Journal of the Medical Association of Thailand*, 85, 235–244.
- Rafferty, K., Watson, P., & Lappe, J. M. (2011). The selection and prevalence of natural and fortified calcium food sources in the diets of adolescent girls. *Journal of Nutrition education and behavior*, 43(2), 96-102.
- Scullin, M. K., Bugg, J. M., McDaniel, M. A., & Einstein, G. O. (2011). Prospective memory and aging: preserved spontaneous retrieval, but impaired deactivation, in older adults. *Memory & Cognition*, DOI 10.3758/s13421-011-0106-z
- Theobald, H. E. (2005). Dietary calcium and health. *British Nutrition Foundation Nutrition Bulletin*, 30, 237–277.
- Todd, J. A., & Robinson, R. J. (2003). Osteoporosis and exercise. *Postgraduate Medical Journal*, 79, 320–323.
- Warensjo, E., Byberg, L., Melhus, H., Gedeberg, R., Mallmin, H., Wolk, A., & Michaelsson, K. (2011). Dietary calcium intake and risk of fracture and osteoporosis: prospective longitudinal cohort study. *British Medical Journal*, 342, d1473.
- Williams, K., & Kemper, S. (2010). Exploring interventions to reduce cognitive decline in aging. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services*, 48(5), 42–51.
- Wright, N. C., Looker, N. C., Saag, K. G., Curtis, J. R., Delzell, E. S., Randall, S., & Dawson-Hughes, B. (2010). The recent prevalence of osteoporosis and low bone mass in the United States based on bone mineral density at the Femoral Neck or Lumbar Spine. *Journal of Materials Research*, 29(11), 2520–2526.

ความสุขใจของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Happiness of Undergraduate Students in Faculty of Education
at Burapha University

วารากร ทรัพย์วิระพรรณ*
warakoen13@gmail.com
เกรียงศักดิ์ รัฐกุล**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสุขใจของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 347 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ ชั้นปีที่ศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสม 2) แบบสอบถามความสุข มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ 3) แบบสอบถามต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก 4) แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญความเครียด และ 5) แบบสอบถามความสัมพันธ์กับความเครียดและเพื่อน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ (1) นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มีความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) นิสิตกลุ่มที่มีต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกสูง จะมีความสุขมากกว่า กลุ่มที่มีต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) นิสิตกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนสูงจะมีความสุขมากกว่า กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) นิสิตกลุ่มที่มีความสามารถในการเผชิญความเครียดสูง จะมีความสุขมากกว่า กลุ่มที่มีความสามารถในการเผชิญความเครียดต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (5) ความสามารถในการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา, ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกด้านความสามารถในการเผชิญปัญหา, ระดับชั้นปี 4, นิสิตหญิง, ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกด้านความมั่นใจตัว และ ระดับชั้นปี 1 โดยพยากรณ์ความสุขใจในการเรียนของนิสิตได้ ร้อยละ 43.60

คำสำคัญ : ความสุขใจ นิสิต คณะศึกษาศาสตร์

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Abstract

The purpose of this research was study the happiness of undergraduate students at Faculty of Education Burapha University. The participants were 347 undergraduate students. The instruments used for data collection were 5 questionnaires 1) bio-social characteristic check list, 2) Happiness Questionnaire, 3) Positive Psychological Capital Questionnaire, 4) Coping Stress Questionnaire, and 5) Family and Friends Relationship Questionnaire. Data was analyzed by using independent t-Test, One way ANOVA and Stepwise Multiple Regression.

The results revealed that (1) the subjects had high level of happiness, 2) the subjects who respondents positive psychological capital highly related to happiness ($p < .05$) 3) the subjects who respondents coping stress highly related to happiness ($p < .05$) 4) the subjects who respondents family and friends relationship highly related to happiness ($p < .05$) and 5) The results showed that coping stress (problem solving domain), positive psychological capital (coping domain), 4th year students, female students, work life balance (resilience domain), organization commitment (normative domain), and 1st year students were more powerful predictors of happiness of undergraduate students at 43.60 %.

Keywords: happiness, undergraduate students, Faculty of Education

บทนำ

“สุโข ปัญญา ปฏิลลาโภ” ความได้ปัญญา ให้เกิดสุข คำขวัญของมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งแสดงให้เห็นถึง เป้าหมายสำคัญของการศึกษา คือ ความสุข โดยเชื่อว่า การพัฒนาทางสติปัญญาให้ถึงพร้อม จะช่วยให้คนเกิดความสุขในชีวิตได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษา จึงมุ่งเสริมสร้างปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อให้เกิดความสุข อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์ในสถานศึกษา ถือเป็นด้านสำคัญที่นิสิตจะต้องพึ่งพาให้สำเร็จ กล่าวคือ ก้าวแรกแห่งการเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย เป็นก้าวแห่งการปรับตัว นิสิตต้องพลัดพรากจากครอบครัว เพื่อแสดงความกล้าที่จะเผชิญโลกตามลำพัง และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สามารถพึ่งพาอุปสรรคปัญหาทั้งปวง และผ่านการทดสอบจาก “สนามการศึกษา” ให้ครบทุก “ด่าน” ในแต่ละชั้นปี จวบจนปีสุดท้าย ที่จะก้าวสู่ความเจริญงอกงามทางปัญญาอย่างเต็มความภาคภูมิ

เมื่อนิสิตเข้ามาสู่มหาวิทยาลัย ย่อมมีความตั้งใจสนใจสิ่งรอบข้าง มีอุดมคติสูง ต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม และโดยส่วนใหญ่นิสิตกำลังอยู่ในวัยรุ่นตอนปลายอย่างผู้ใหญ กำลังพัฒนาขึ้นสู่จุดสูงสุดในทุกๆ ด้าน การเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย ทำให้นิสิตต้องเผชิญกับอุปสรรคหลายอย่าง เช่น ปัญหาในเรื่องความรักกับความสัมพันธ์ทางเพศ ปัญหาทางด้านสุขภาพ การจ่ายค่าเรียน การสอบ สัมพันธภาพกับเพื่อน ปัญหาการทะเลาะวิวาทและยาเสพติด เป็นต้น หน้าที่ของมหาวิทยาลัยจึงต้องช่วยให้ นิสิตสามารถก้าวผ่านปัญหาเหล่านี้ และพัฒนาตัวเองอย่างเต็มศักยภาพในทุกด้าน เพราะความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย ย่อมมีมากกว่าการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาสติปัญญาหรือความรู้เท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ในการเสริมสร้างให้แต่ละบุคคลสามารถทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มศักยภาพ จนถึงพร้อมด้วยความสุข

ศูนย์สุขภาพทางจิต (2558: ออนไลน์) ได้ให้ความหมาย ความสุข ไว้ว่า ได้แก่สภาวะที่บุคคลรับรู้

ว่าตนเองได้ทำในสิ่งที่ตนต้องการและทำได้สำเร็จ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความภาคภูมิใจในการกระทำของตน มีความคิดเชิงบวก มีความกระตือรือร้นในการดำเนินชีวิตที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี การพัฒนาตน การมีสัมพันธภาพที่ดีกับคนรอบข้างและสังคม สามารถดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและมีใจที่สงบ สุขกับการเรียนรู้ นั้น มีใช้สิ่งที่แยกขาดจากกัน ที่จริงแล้วเป็นสิ่งที่เกี่ยวกันมาก การเรียนรู้ สามารถทำให้เกิดความสุขได้ ขณะเดียวกันความสุขก็เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้นมีใจผ่องใสโปร่งเบาก็สามารถใช้ความคิดได้ดี เรื่องยากก็สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น

พระไพศาล วิสาโล (2554) กล่าวว่า ความสุขนั้นมีหลายประเภท เกิดขึ้นได้หลายทาง การเรียนรู้ก็เช่นกันสามารถเกิดขึ้นได้หลายวิธี มิได้จำกัดแต่เฉพาะในห้องเรียน เท่านั้น แต่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกหนแห่ง และจากกิจกรรมทุกชนิด และหากเรียนอย่างมีจุดมุ่งหมาย และใช้ความคิดอย่างถูกวิธี ก็สามารถให้ความสุขแก่เรา ช่วยให้ชีวิตมีคุณค่า สามารถพัฒนาตนและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อย่างไม่มีประมาณ

ความสุขเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งถึงความพร้อมในการศึกษา นิสิตจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่นอกจากจะเป็นคนเก่งแล้วจะต้องเป็นคนดีและมีความสุขด้วย ดังนั้น การส่งเสริมให้นิสิตเกิดความสุขจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะส่งผลให้เกิดพลังในการเรียน และส่งเสริมให้ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในชีวิต การศึกษาในมหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มักมุ่งการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ จึงทำให้นิสิตบางส่วนมีปัญหาสุขภาพ ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ เช่น มีภาวะวิตกกังวล และภาวะเครียด ซึ่งส่งผลต่อความสุขของนิสิต และอาจมีผลถึงการประสบความสำเร็จในการศึกษาต่อไป ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับความสุขจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

มีแนวคิดหนึ่งที่เชื่อว่า หากบุคคลใดสามารถดำเนินชีวิต ด้วยความสุข บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มประสบความสำเร็จในชีวิตสูง (Diener, 2002) ด้วยเหตุนี้ สถาบัน

การศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสุขในการดำเนินชีวิตควบคู่กับการเรียน โดยถือเป็นดัชนีชี้วัดตัวสำคัญ ที่จะพยากรณ์ไปสู่ประสิทธิภาพของผู้เรียนในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา คือ ระดับดัชนีความสุขของนิสิต

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสุขของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ว่า นิสิตแต่ละชั้นปี มีความสุขอยู่ในระดับใด และความสุขที่เกิดขึ้นนั้น ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยใดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ได้คัดสรรตัวแปรทางจิตสังคมบางประการ มาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก ความสามารถในการเผชิญความเครียด ความสัมพันธ์กับครอบครัว และเพื่อน กล่าวคือ ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก เป็นคุณลักษณะทางจิตใจ ที่ประกอบด้วยความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ มีสติสัมปชัญญะ มีความหวัง มีความสามารถในการเผชิญปัญหา และมีความฟื้นตัว จากการทบทวนวรรณกรรม ได้ข้อสรุปว่า ผู้ที่มีต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก จะมีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่ดี มีความมั่นคง สามารถเผชิญกับปัญหาอุปสรรคได้อย่างสร้างสรรค์ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ส่วนความสามารถในการเผชิญความเครียด เป็นตัวแปรหนึ่งที่บ่งชี้ถึงศักยภาพของนิสิตในการแก้ไขปัญหา โดยวิเคราะห์ว่า นิสิตสามารถเผชิญความเครียดในรูปแบบใด ใช้การแก้ไขที่ปัญหา หรือแก้ไขที่อารมณ์ ความรู้สึกเป็นสำคัญ

ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และเพื่อน เป็นคุณลักษณะของนิสิตที่รับอิทธิพลทางสังคม ในรูปแบบของการรับรู้ปฏิสัมพันธ์กับคนใกล้ชิด ซึ่งมีอิทธิพลต่อแบบแผนทางพฤติกรรม บุคลิกภาพ และลักษณะนิสัย ซึ่งการรับรู้ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว น่าจะมีผลต่อความสุขในการดำเนินชีวิตของนิสิต

การศึกษาในครั้งนี้ นอกจากจะทำให้ทราบระดับความสุขของนิสิตระดับปริญญาตรีแล้ว ยังทำให้

ทราบถึงอิทธิพลที่ส่งผลต่อความสุขของนิสิตด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญสู่การวางแผน และพัฒนาระบบการ ประสิทธิภาพการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อปรัชญาของ มหาวิทยาลัยที่ว่า “ความได้ปัญญา ให้เกิดสุข”

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ความสุขใจ (Happiness) ความสุขใจ สำหรับ งานวิจัยนี้ อาศัยแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน ของ Diener (2002) นักจิตวิทยาสังคม ซึ่งกล่าวว่า ความสุขใจมีความ สำคัญในตัวของมันเอง เนื่องจากเป็นลักษณะสำคัญของการมีชีวิตที่ดี (Good Life) แม้จะไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดชีวิตที่ดีแก่บุคคลโดยลำพังเพียงปัจจัยเดียวก็ตาม Diener ระบุว่า องค์ประกอบสำคัญของความสุขใจ คือ การตัดสินใจโดยทั่วไป ซึ่งเป็นการประเมินในเชิงการรู้คิด (Cognitive Component) เช่น ความพึงพอใจในชีวิต ความรู้สึกสมปรารถนา หรืออารมณ์ความรู้สึกปัจจุบัน เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนซึ่งเป็นการประเมินในเชิงความรู้สึก (Affective Component) เช่น ความรื่นรมย์ อัน เกิดขึ้นจากการประเมินประสบการณ์ชีวิตด้านบวก หรือ ความรู้สึกผิดหวัง หมองเศร้า อันเกิดจากการประเมิน ประสบการณ์ชีวิตด้านลบ นอกจากนี้ยังรวมถึง ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสนุกสนาน ความรู้สึกสมหวัง เป็นต้น

Diener (2002) กล่าวว่า เมื่อบุคคลเกิดความสุขใจ จะส่งผลที่ดีมาต่อจิตใจ และพฤติกรรมหลายด้าน ดังตัวอย่างผลงานวิจัยที่เป็นเครื่องยืนยัน เช่น บุคคลที่มีความสุขใจจะมีภูมิต้านทานโรคสูง และมีอายุยืนยาว กว่าคนทั่วไป คนที่มีความสุขใจมาก เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง นอกจากนี้ยังมีผลต่อพฤติกรรมที่ดีอีกหลาย ด้าน ได้แก่ การมีลักษณะเป็นพลเมืองที่ดีในการทำงาน การช่วยเหลือผู้อื่น การขาดงานน้อย เป็นต้น ความสุขใจ ยังมีผลต่อสัมพันธภาพ เช่น เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์สูง สร้างมิตรภาพกับผู้อื่นได้มาก เข้าสังคมได้ดี มีคนรักคนชอบมาก และมีลักษณะเป็นคนที่ประสบความสำเร็จ และ ผลการวิจัยยังค้นพบอีกว่า ผู้ที่มีความสุขใจมาก จะเป็น

คนที่มีความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ปัญหา ที่ยุ่งยากได้ดี สามารถมองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหาได้ อย่างสร้างสรรค์ (Roysamb et al., 2003; Wright & Cropanzano, 2002; สุวิมล ว่องวานิช และ นางลักขณ วิรัชชัย, 2548)

2. ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychological Capital) แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก ได้แก่ แนวคิดของ Luthans et al. (2007) ซึ่งได้กล่าวถึงทุนทางจิตใจเชิงบวก (Positive Psychological Capital) ที่เสมือนเป็นภูมิคุ้มกันทางจิต เพื่อให้บุคคลฟันฝ่าวิกฤติต่างๆ ในชีวิตไปได้ ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้ 4 ประการ คือ 1) ความเชื่อในความสามารถของตน (Self-efficacy) เป็นความมั่นใจว่า ความสามารถของตนเพียงพอในการรับมือและเอาชนะ ต่อสิ่งที่ท้าทายที่ต้องเผชิญ 2) ความฟื้นตัว (Resiliency) เป็นความสามารถในด้านบวกในการต้านทานและรับมือ กับความเครียดหรือปัญหาอุปสรรค อีกทั้งสามารถรู้ฟื้น ตนเองกลับสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว หลังเผชิญกับ สถานการณ์ที่ยากลำบาก 3) ความหวัง (Hope) เป็นความรู้สึกด้านบวกต่อจุดมุ่งหมายของชีวิตว่าจะสำเร็จได้ ก่อ ให้เกิดแรงบันดาลใจ ความมุ่งมั่นพากเพียรในการค้นหา และทำตามกระบวนการวิธีเพื่อมุ่งสู่จุดหมายนั้น และ 4) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) เป็นความสามารถในการคาดหวังผลลัพธ์ด้านบวก ท่ามกลางปัญหาอุปสรรค

ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก จึงเป็นคุณลักษณะทาง จิตใจ ที่ประกอบด้วยความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ได้ มีสติสัมปชัญญะ มีความหวัง มีความสามารถในการ เผชิญปัญหา และมีความฟื้นตัว การที่บุคคลจะดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าคือ การมีต้นทุนจิตวิทยาเชิง บวก หรือภูมิคุ้มกันทางจิตที่ดีในตนเอง ที่จะช่วยป้องกัน ตัวเองไม่ให้ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงไม่มั่นคงหรือไม่สามารถ ช่วยเหลือตนเองได้พร้อมที่จะเผชิญผลกระทบและการ เปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทางสังคมได้ รวมถึงสามารถ

จัดการกับปัญหาต่างๆ ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

3. ความสามารถในการเผชิญความเครียด

Lazarus & Folkman (1984) อธิบายว่า ความสามารถในการเผชิญความเครียดเป็นความพยายามของบุคคลทั้งในรูปแบบ พฤติกรรม และ ความคิด เพื่อจัดการกับความเครียดที่เฉพาะ ซึ่งประเมินแล้วว่าต้องใช้แหล่งประโยชน์ที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ความสามารถในการเผชิญความเครียดมีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process-oriented) มากกว่าลักษณะเฉพาะตัว (Trait-oriented) การเผชิญจะแสดงออกในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจงเสมอ มีลักษณะเป็นพลวัต เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ขึ้นกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในแต่ละขณะ ทั้งนี้ลักษณะความสามารถในการเผชิญความเครียดแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) ความสามารถในการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา เป็นวิธีที่สอดคล้องกับกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การหาข้อมูลเพิ่มเติม การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น การเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างท้าทาย การยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง รวมทั้งการนำเอาประสบการณ์ที่เคยใช้ได้ผลในอดีตมาร่วมแก้ไขปัญหาลงแล้วประเมินคุณค่า และผลตอบแทนที่ได้รับ เพื่อจะเลือกวิธีแก้ปัญหาคิดที่ดีที่สุด ทั้งนี้ขึ้นกับชนิดของปัญหาของแต่ละคนที่ได้รับ และ 2) ความสามารถในการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามจัดการกับปัญหา โดยปรับอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสถานการณ์ที่เครียดโดยมิได้มุ่งแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย 2 ลักษณะคือการแก้ไขอารมณ์เพื่อลดความตึงเครียด เช่น การปฏิเสธ การหลีกเลี่ยงปัญหา การเหมินเฉย การฝันกลางวัน การฟังสิ่งเสียดสี การหาแหล่งสนับสนุนทางสังคม รวมทั้งการผ่อนคลายด้วยการนั่งสมาธิ และการออกกำลังกาย เป็นต้น และการแก้ไขอารมณ์โดยเพิ่มความตึงเครียด เช่น การตำหนิตัวเองหรือผู้อื่น การลงโทษตัวเอง หรือมีการกระทำที่เป็นการทำร้ายตัวเอง เป็นต้น ผู้ที่เผชิญ

ความเครียดลักษณะนี้จะรู้สึกว่ามีขึ้นภายหลังได้แสดงอารมณ์ตึงเครียดที่รุนแรง

4. ความสัมพันธ์กับครอบครัว และเพื่อน

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สำหรับการวิจัยนี้ พิจารณาถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความสัมพันธ์กับเพื่อน กล่าวคือ *ความสัมพันธ์ในครอบครัว* เป็นการรับรู้ต่อปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลในครอบครัว ได้แก่ บิดา มารดา พี่ น้อง ญาติ หรือบุคคลใกล้ชิด หรือผู้เลี้ยงดู ซึ่งผูกพันกันมาตั้งแต่เด็ก เป็นความสัมพันธ์ที่แสดงถึงความรัก ความเข้าใจ ห่วงใย เอาใจใส่ ความสัมพันธ์ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย และมีความสุข ส่วน *ความสัมพันธ์กับเพื่อน* เป็นการรับรู้ว่ามีเพื่อนมีความรัก เข้าใจ เอาใจใส่ และมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน พึ่งพาอาศัยกัน ไว้วางใจกัน และมีความสนิทสนมกัน ความสัมพันธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี และมีอิทธิพลต่อการสร้างบรรยากาศทางการเรียน ทำให้เกิดความสุขในการเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสุขของนิสิต จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก ความสามารถในการเผชิญความเครียด และ ความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อน
3. เพื่อหาอิทธิพลของตัวแปรพยากรณ์ ในการทำนายความสุขของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการสำรวจนิสิตระดับปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ถึง 4 ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งลักษณะกลุ่มตัวอย่างตามชั้นปี และ

เพศ จำนวน 347 คน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร
คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane

2. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบไปด้วย

2.1.1 ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ ชั้น
ปี และเกรดเฉลี่ยสะสม

2.1.2 ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก

2.1.3 ความสามารถในการเผชิญ
ความเครียด

2.1.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

2.1.5 ความสัมพันธ์กับเพื่อน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสุขใจของนิสิต

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป
ของนิสิต มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check
List) ประกอบด้วย ลักษณะทางประชากรด้าน เพศ ชั้น
ปี และเกรดเฉลี่ยสะสม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปร
จำนวน 3 ชุด มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณ
ค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ แบบสอบถาม 1)
ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก 2) ความสามารถในการเผชิญ
ความเครียด 3) ความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความสุขใจ มีลักษณะ
เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การสร้างและพัฒนาแบบสอบถามมีลำดับขั้น
ตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษา และรวบรวมเอกสาร ทฤษฎี นิยาม
และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิด
ในการศึกษา และใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

2. สร้างข้อคำถามโดยเรียบเรียง ปรับปรุง ให้
ครอบคลุมนิยามที่กำหนด นำข้อคำถามที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

ทุกข้อ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ จำนวน 30 ฉบับ
เพื่อทำการหาคุณภาพของเครื่องมือ ด้วยการวิเคราะห์
ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้วิธีสห
สัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment
Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม
(Item-Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
โดยมีค่าสหสัมพันธ์ (r) และค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์
แอลฟา ดังนี้

2.1 แบบสอบถามต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก มีค่า
อำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .21 ถึง .50 มีค่าความเชื่อ
มั่น เท่ากับ .806

2.2 แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญ
ความเครียด มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .31 ถึง .52
มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .865

2.3 แบบสอบถามความสัมพันธ์กับครอบครัว
และเพื่อน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .45 ถึง .74
มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .841

2.4 แบบสอบถามความสุขใจในการเรียน มีค่า
อำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .25 ถึง .64 มีค่าความเชื่อ
มั่น เท่ากับ .870

4. การเก็บข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือนิสิต
ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ด้วยแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งผ่าน
การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อ
มั่น (Reliability) แล้ว จำนวน 347 คน โดยผู้วิจัย และ
ผู้ช่วยนักวิจัย เป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูล และรวบรวม
แบบสอบถามกลับด้วยตนเอง ในระหว่างเก็บรวบรวม
ข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลที่เก็บได้ทุกฉบับ ว่า
มีความสมบูรณ์ของข้อมูลหรือไม่ หากพบข้อผิดพลาด
หรือตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยจะดำเนินการ
สอบถามใหม่ทันที เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน
เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนตามจำนวน
ที่กำหนดแล้ว ทำการจัดระเบียบข้อมูล และกรอกรหัส

ให้ถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน และสถิติอ้างอิงดังนี้

5.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการบรรยายลักษณะทางประชากร

5.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการจัดระดับความสุขของบุคลากรสายสนับสนุน

5.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่มที่อิสระต่อกัน (Independent T-test)

5.4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) หากพบผลความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni

5.5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) เพื่อหาตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงในการทำนายความสุขของนิสิต

ผลการวิจัย

1. ระดับความสุขใจของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

จากการวิเคราะห์ระดับความสุขของนิสิต พบว่า มีนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มีความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.78) และเมื่อจำแนกระดับความสุขตามสถานภาพ พบว่า ทุกสถานภาพ มีความสุขอยู่ในระดับมาก ยกเว้น นิสิตที่มีเกรดเฉลี่ย 2.00-2.49 มีความสุขอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ระดับความสุขจำแนกตามกลุ่มลักษณะทางจิตวิทยา พบว่า นิสิตกลุ่มที่ต้นทุนจิตวิทยา

เชิงบวกทั้งสูงและต่ำ ต่างมีความสุขอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับนิสิตที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนทั้งสูงและต่ำ ต่างก็มีความสุขอยู่ในระดับมากเช่นกัน ยกเว้น นิสิตที่มีความสามารถในการเผชิญความเครียดต่ำ จะมีความสุขอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตที่มีความสามารถในการเผชิญความเครียดสูง จะมีความสุขอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความสุขของนิสิตตามตัวแปรสถานภาพ และลักษณะทางจิตวิทยา

ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความสุขของนิสิต ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน และ ลักษณะทางจิตวิทยาที่แตกต่างกัน โดยการทดสอบค่าที (T - test independent) ปรากฏว่านิสิตที่มีสถานภาพ ที่ต่างกัน จะมีความสุข ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ นิสิตเพศหญิง มีความสุขในการเรียน มากกว่านิสิตชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิสิตชั้นปี 1 ชั้นปี 2 และ ชั้นปี 3 มีความสุขในการเรียนมากกว่านิสิตชั้นปี 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.50 - 4.00 มีความสุขในการเรียนมากกว่า นิสิตที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม ระหว่าง 2.00 - 2.49, 2.50 - 2.99 และ 3.00 - 3.49 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิสิตกลุ่มที่มีต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกสูง จะมีความสุขมากกว่ากลุ่มที่มีต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนสูง จะมีความสุขมากกว่า กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ กลุ่มที่มีความสามารถในการเผชิญความเครียดสูง จะมีความสุขมากกว่า กลุ่มที่มีความสามารถในการเผชิญความเครียดต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนิสิต จำแนกตามระดับลักษณะทางจิตวิทยาบางประการ

ลักษณะทางจิตวิทยา	n	Mean	S.D.	ผลต่างของ ค่าเฉลี่ย	t	df	P
ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก							
กลุ่มต่ำ	199	3.55	.51	-.25	-4.601*	345	.000
กลุ่มสูง	148	3.80	.51				
ความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อน							
กลุ่มต่ำ	164	3.55	.56	-.19	-3.454*	314.496	.001
กลุ่มสูง	183	3.75	.46				
ความสามารถในการเผชิญความเครียด							
กลุ่มต่ำ	191	3.44	.42	-.48	-9.711*	345	.000
กลุ่มสูง	156	3.92	.50				

* $p < .05$ **3. ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการทำนายความสุขของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ของตัวแปรสถานภาพ และลักษณะทางจิตวิทยา ที่พยากรณ์ความสุขของนิสิต พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์ความสุขในการเรียนของนิสิต คือ ความสามารถในการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (X1), ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกความสามารถในการเผชิญปัญหา (X2), ชั้นปี 4 (X3), นิสิตหญิง (X4), ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกด้านความมั่นใจตัว (X5) และ ชั้นปี 1 (X6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตัวแปรทั้ง 6 สามารถพยากรณ์ความสุขในการเรียนของนิสิตได้ ร้อยละ 43.60

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับความสุขในการเรียนของนิสิต

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.509 ^a	.259	.257	.44944
2	.575 ^b	.330	.326	.42799
3	.622 ^c	.387	.381	.41009
4	.639 ^d	.408	.400	.40383
5	.652 ^e	.425	.416	.39854
6	.660 ^f	.436	.425	.39552

ตารางที่ 3 คำนวณน้ำหนักความสำคัญของการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิตโดยวิธี Stepwise

ตัวพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.647	.228		2.842	.005
ความสามารถในการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (X1)	.378	.053	.336	7.058	.000
ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกความสามารถในการเผชิญปัญหา (X2)	.235	.053	.229	4.442	.000
สถานภาพชั้นปี 4 (X3)	-.219	.050	-.203	-4.420	.000
สถานภาพเป็นนิสิตหญิง (X4)	.145	.048	.130	2.999	.003
ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกด้านความมั่นใจตัว (X5)	.168	.054	.159	3.110	.002
สถานภาพชั้นปี 1 (X6)	.155	.065	.109	2.395	.017

จากตารางที่ 2 และ 3 พบว่ามีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของความสามารถในการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (X1), ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกด้านความสามารถในการเผชิญปัญหา (X2), ชั้นปี 4 (X3), นิสิตหญิง (X4), ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกด้านความมั่นใจตัว (X5) และ ชั้นปี 1 (X6) ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนของนิสิต มีค่าเท่ากับ 0.336, 0.229, -0.203, 0.130, 0.159, และ 0.109 ตามลำดับ โดยความสามารถในการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (X1) ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนของนิสิตสูงสุด และสถานภาพชั้นปี 1 (X6) ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนของนิสิตต่ำสุด

ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของความสุขในการเรียนกับความสามารถในการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (X1), ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกความสามารถในการเผชิญปัญหา (X2), ชั้นปี 4 (X3), นิสิตหญิง (X4), ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกด้านความมั่นใจตัว (X5) และ ชั้นปี 1 (X6) เท่ากับ 0.660 โดยที่ตัวพยากรณ์ ทั้ง 6 ตัวสามารถพยากรณ์ ความสุขในการเรียนของนิสิตได้ ร้อยละ 43.60 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.39552

สมการพยากรณ์ความสุขในการเรียนของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ เขียนได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = 0.336(X1) + 0.229(X2) - 0.203(X3) + 0.130(X4) + 0.159(X5) + 0.109(X6)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.647 + 0.378 (X1) + 0.235(X2) - 0.219(X3) + 0.145(X4) + 0.168(X5) + 0.155(X6)$$

อภิปรายผล

1. นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มีความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.78) โดยข้อที่มีความสุขเฉลี่ยสูงสุด (Mean = 3.92) อยู่ในระดับมาก คือ ข้อ 15 “ฉันพอใจในผลการเรียนของตนเอง” รองลงมา ได้แก่ ข้อ 4 “ฉันมีความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในตนเอง” (Mean = 3.86) แปลผลได้ว่า น่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการศึกษา ที่จัดว่าเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนามนุษย์ ให้สามารถแสวงหาหนทางที่จะเติมเต็มความต้องการได้อย่างเป็นรูปธรรม และเหมาะสม ความสุขของนิสิตเกิดจากการได้สนองความต้องการของตนเอง ตามทฤษฎีของ มาสโลว์

(Maslow,1998) ที่ได้ระบุว่า มนุษย์มีความต้องการการเรียนรู้ เป็นความต้องการที่บุคคลปรารถนาในด้านความรู้ ความหมายของชีวิตและการดำรงชีวิต มีความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงในสังคม เป็นความต้องการเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองว่า มีประโยชน์ มีคุณค่า และต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตน ยอมรับนับถือว่าตนเป็นผู้มีชื่อเสียง มีเกียรติยศและมีศักดิ์ศรีด้วย มีความต้องการความสมหวังในชีวิต ดังนั้นเมื่อนิสิตได้รับความพึงพอใจในผลการเรียน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ นิสิตมีความสุข เป็นสิ่งที่สำคัญที่สามารถสะท้อนความรู้สึกที่เป็นสุขอันเกิดจากการได้รับตอบสนองตามความต้องการ

ข้อที่ นิสิต “มีความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในตนเอง” ได้แสดงให้เห็นถึงการที่ นิสิตเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง สามารถให้เหตุผลในสิ่งที่ตนเองกระทำได้กระจำจรัสมั่นใจในการกระทำ หรือการตัดสินใจของตน กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มั่นคงทางจิตใจ มองโลกในแง่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น ดังนั้นจึงใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข มีความวิตกกังวลน้อย มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต จะมีระบบภูมิคุ้มกันทางจิตวิญญาณให้สามารถเผชิญกับปัญหา และมีพลังในการขจัดสิ่งเลวร้ายในชีวิตออกไป

2. นิสิตเพศหญิง มีความสุขในการเรียน มากกว่า นิสิตชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อค้นพบนี้ อาจจะเนื่องมาจาก นิสิตผู้หญิงมีรูปแบบของชีวิต (Life Style) ที่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ต่อเพื่อนมนุษย์มากกว่า นิสิตชาย และมีการจัดการกับความวิตกกังวลได้ดีกว่า นิสิตเพศชาย สอดคล้องกับ Beare & Myers (1994) ที่กล่าวว่า เพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองต่อความเครียด ดังนั้นการที่ นิสิตหญิงสามารถจัดการกับความวิตกกังวลได้ดีกว่า จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้มีความสุขมากกว่า นิสิตเพศชาย ข้อค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นางลักษณ์

ไหว้พรหม และคณะ (2550) ที่ได้ศึกษาภาวะสุขภาพจิตของ นิสิต และพบว่า เพศหญิงจะมีสุขภาพจิตต่ำกว่า เพศชาย ซึ่งเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจึงมีความวิตกกังวลและความแปรปรวนอยู่มาก

นิสิตแต่ละชั้นปี มีความสุขในการเรียนแตกต่างกัน นิสิตชั้นปี 1 ชั้นปี 2 และ ชั้นปี 3 มีความสุขในการเรียนมากกว่า นิสิตชั้นปี 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นผลมาจากการที่ นิสิตชั้นปีที่ 4 ที่มีการเรียนการสอนค่อนข้างหนักทั้งภาคทฤษฎีและยังต้องไปฝึกงาน นั้นหมายความว่า นิสิตต้องออกไปเผชิญกับสถานที่ทำงานจริงๆ ทำให้ต้องปรับตัวใหม่จึงอาจมีผลต่อระดับความสุขของ นิสิตได้ ส่วน นิสิตชั้นปีที่ 1 ยังมีความรู้สึกภาคภูมิใจและรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ที่สามารถสอบผ่านเข้ามาเป็น นิสิตได้ และมีการปรับตัวโดยรวมในระดับค่อนข้างดี จึงอาจเป็นไปได้ว่าความรู้สึกภาคภูมิใจและการที่สามารถปรับตัวได้ทำให้รู้สึกเป็นสุข นอกจากนี้ นิสิต ชั้นปีที่ 2 และ 3 สามารถปรับตัวด้านการเรียนและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้แล้ว จึงทำให้มีความสุขมากกว่าชั้นปีอื่นๆ

นิสิตที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.50 – 4.00 มีความสุขในการเรียนมากกว่า นิสิตที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00 - 2.49, 2.50 - 2.99 และ 3.00 - 3.49 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการที่ นิสิตมีความพึงพอใจต่อการได้รับการตอบสนอง กล่าวคือ ได้รับผลการเรียนที่เหมาะสมกับความตั้งใจของตนเองย่อมส่งผลให้มีความสุข สอดคล้องกับการศึกษาของ สมพร พรหมจรรย์ (2540) ที่พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมสูงส่วนใหญ่มีความสุขในการเรียนสูงกว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมในการเรียนต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมสูงจะเป็นนักเรียนที่มีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้น สามารถพึ่งตนเองได้ และมีวิธีการวางแผนการเรียนที่ดี สอดคล้องกับ อุมภาพร ตรีรงค์สมบัติ (2543) ที่กล่าวว่า นักเรียนที่มีความรับผิดชอบ

และเกรดเฉลี่ยสะสมในการเรียนสูงจะมีความสุขในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมในการเรียนต่ำ

นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ กลุ่มที่มีต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกสูง จะมีความสุขมากกว่า กลุ่มที่มีต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก เป็นคุณลักษณะทางจิตใจที่ประกอบด้วย ความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ มีสติสัมปชัญญะ มีความหวัง มีความสามารถในการเผชิญปัญหา และมีความมั่นใจตัว การที่บุคคลจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า คือการมีต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกสูง หรือภูมิคุ้มกันทางจิตที่ดีในตนเอง ที่จะช่วยป้องกันตัวเองไม่ให้ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงไม่มั่นคง หรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ พร้อมทั้งจะเผชิญผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทางสังคมได้ รวมถึงสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก มุ่งเน้นทำการศึกษาศักยภาพ ความเข้มแข็ง ความเจริญงอกงามของบุคคล เป้าหมายของจิตวิทยาเชิงบวก คือ การพัฒนาคนให้มีความสุข (Sheldon & King, 2001) ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกสามารถอธิบายผลลัพธ์เชิงบวกได้ดีทั้งในด้านสภาวะทางจิตและทางพฤติกรรม การศึกษาของ Rirolli et al., (2012) ที่ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก ที่ส่งผลต่อความสุขของนิสิตระดับปริญญาตรี ในรัฐทางตะวันตกของสหรัฐอเมริกา จำนวน 141 คน พบว่า ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลต่อความสุขของนิสิต ดังนั้นกลุ่มนิสิตที่มีทุนทางจิตวิทยาสูง จึงมีความสุขมากกว่ากลุ่มที่มีทุนทางจิตวิทยาต่ำ

กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนสูง จะมีความสุขมากกว่า กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนิสิตมีเรื่องเดือดร้อนหรือไม่สบายใจ การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้าง การได้ปรับทุกข์ หรือระบายความคับข้องใจกับคนในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ และเพื่อนสนิท การได้รับความรัก ความห่วงใย คำแนะนำ

จากบุคคลในครอบครัว เพื่อนสนิท ยอมรับฟังความคิดเห็นและ ชื่นชม ย่อมทำให้นิสิตมีความสุขในชีวิตเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ ลักษณะ แพทยนันท์ (2542) ที่ได้ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมว่ามีผลต่อความสุขของนิสิต และการที่นิสิตได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น ได้พูดคุยกับเพื่อนที่นิสิตสนิท จะส่งผลต่อความสุขด้วยเช่นกัน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ นุสราน นามเดช และคณะ (2549) ที่พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสุขและความทุกข์ของนิสิต ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อนความสัมพันธ์กับครอบครัว

กลุ่มที่มีความสามารถในการเผชิญความเครียดสูง จะมีความสุขมากกว่า กลุ่มที่มีความสามารถในการเผชิญความเครียดต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในที่นี้ความสามารถในการเผชิญความเครียด ได้แก่ พฤติกรรมรูปแบบต่างๆ ที่เกิดจากกระบวนการทางความคิดและจิตใจของบุคคล ซึ่งแสดงออกมาเพื่อที่จะควบคุม ลด หรือบรรเทาความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิต เพื่อดำรงไว้ซึ่งภาวะสมดุลทางจิตใจ ความเครียดของนิสิต มีหลายระดับ หลายปัจจัย เช่น ความเครียดที่เกิดจากการปรับตัวจากชีวิตวัยรุ่นสู่วัยผู้ใหญ่ ความเครียดที่เกิดจากการเล่าเรียน นิสิตที่สามารถบรรเทาความเครียดที่เกิดขึ้นเหล่านี้ได้ ย่อมจะมีความสุขในการเรียนและการทำกิจกรรมได้ มากกว่า

3. ความสามารถในการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา, ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกความสามารถในการเผชิญปัญหา, ระดับชั้นปี 4, นิสิตหญิง, ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกด้านความมั่นใจตัว และ ระดับชั้นปี 1 ซึ่งตัวพยากรณ์ ทั้ง 6 ตัวนี้ สามารถพยากรณ์ ความสุขในการเรียนของนิสิตได้ ร้อยละ 43.60

ทั้งนี้การที่นิสิต ก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ มีวุฒิภาวะ มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมักจะใช้พฤติกรรมการเผชิญความเครียดในรูปแบบมุ่งแก้ไขปัญหา ซึ่งวิธีการในลักษณะนี้จะคล้ายกับวิธีที่ใช้สำหรับแก้ปัญหาใกล้เคียงกับการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การหา

ข้อมูลเพิ่มเติม การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น การเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างท้าทาย การยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง รวมทั้งการนำเอาประสบการณ์ที่เคยใช้ได้ผลในอดีตมาร่วมแก้ไขปัญหาลแล้วประเมินคุณค่าและผลตอบแทนที่จะได้รับ เพื่อที่จะเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดมาใช้ ซึ่งพฤติกรรมกรรมการเผชิญปัญหาแบบนี้แตกต่างกันไปตามชนิดของปัญหาที่ได้รับ สอดคล้องกับ Scott, O & Dropkin (อ้างถึงใน ฉัตรทิพย์ ชุมพงค์ 2545) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการเผชิญความเครียด เป็นผลมาจากการใช้สติปัญญา การประเมินสถานการณ์ การใช้สติปัญญาประเมินแหล่งประโยชน์และการประเมินวิถีทางที่จะจัดการกับสิ่งเร้าความเครียดนั้นๆ โดยพฤติกรรมกรรมการเผชิญความเครียด จะเกิดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการและมีเป้าหมายในการแสดงพฤติกรรมนั้นๆอย่างต่อเนื่อง การได้ใช้กระบวนการดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มนิสิต มีความสุขในการเรียน

ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกความสามารถในการเผชิญปัญหา สามารถเป็นปัจจัยพยากรณ์ความสุขในการเรียนของนิสิตได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อภิพร อิสระเสนีย์ (2549) ที่ศึกษาความสุขและความสามารถในการเผชิญปัญหา พบว่า ความสุขมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหา ทั้งนี้เนื่องจาก พฤติกรรมเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหา เช่น การลงมือดำเนินการแก้ไขปัญหา การวางแผน การระงับกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง การชะลอการเผชิญปัญหา การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อหาความช่วยเหลือ เป็นวิธีการเผชิญปัญหาที่มีประสิทธิภาพ หากบุคคลใช้วิธีการเหล่านี้ในการจัดการกับปัญหา บุคคลก็จะสามารถแก้ไขปัญหของตนได้สำเร็จ เกิดความภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนประสบความสำเร็จในชีวิต และมีความสุขเพิ่มขึ้น

ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกด้านความมั่นใจ เป็นความสามารถในด้านบวกในการต้านทานและรับมือกับความเครียดหรือปัญหาอุปสรรค อีกทั้งสามารถรู้พื้น

ตนเองกลับสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว หลังเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก เป็นคุณสมบัติหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคและดำเนินชีวิตได้ อย่างมีความสุข นิสิตที่สามารถฟื้นตัวได้ด้นั้น เมื่อเผชิญกับวิกฤติจะสามารถสงบ มีความสมดุลทางอารมณ์ และสุขภาพ มุ่งแก้ปัญหามากกว่าติดอยู่ในกับดักอารมณ์และความรู้สึก มีความรู้สึกว่ามีคุณค่า ได้รับความรัก ความห่วงใย กำลังใจของตนเองและคนรอบข้าง รู้สึกถึงการเป็นส่วนสำคัญของครอบครัวและสังคม ที่ได้ปลุกฝังให้มีความเห็นอกเห็นใจ ถวายทอดประสบการณ์ เป็นแบบอย่าง รู้สึกมั่นใจ และรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี จัดการกับอารมณ์เศร้าเสียใจและฟื้นตัวได้เร็ว ความฟื้นตัว จึงเป็นปัจจัยพยากรณ์ความสุขในการเรียนของนิสิตได้

ตัวแปร นิสิตหญิง สามารถใช้เป็นปัจจัยพยากรณ์ความสุขในการเรียนของนิสิต เนื่องจากนิสิตเพศหญิงมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ต่อเพื่อนมนุษย์มากกว่านิสิตชาย และมีการจัดการกับความวิตกกังวลได้ดีกว่านิสิตเพศชาย ในขณะที่ ตัวแปร ชั้นปี 1 และชั้นปี 4 สามารถใช้เป็นปัจจัยพยากรณ์ความสุขในการเรียนของนิสิต เนื่องจาก นิสิตชั้นปีที่ 1 ยังเป็นนิสิตเข้าใหม่ มีความรู้สึกภาคภูมิใจและรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่สามารถสอบผ่านเข้ามาเป็นนิสิตได้ และมีการปรับตัวโดยรวมในระดับค่อนข้างดี จึงอาจเป็นไปได้ว่าความรู้สึกภาคภูมิใจและการที่สามารถปรับตัวได้ทำให้รู้สึกเป็นสุข ในขณะที่ นิสิตชั้นปีที่ 4 ถึงแม้จะมีการเรียนการสอนค่อนข้างหนักทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แต่นิสิตยังมีความหวังว่าใกล้ที่จะจบการศึกษา จึงทำให้มีความสุขได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยพบว่า นิสิตมีความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมาก นับว่าเป็นเรื่องที่ดีและควรส่งเสริมให้นิสิตมีความสุขในการเรียนในระดับสูงขึ้นไป ส่วนนิสิตเพศ

หญิง มีความสุขในการเรียน มากกว่านิสิตชาย และนิสิตแต่ละชั้นปี มีความสุขในการเรียนแตกต่างกัน โดยที่นิสิตชั้นปี 1 ชั้นปี 2 และ ชั้นปี 3 มีความสุขในการเรียนมากกว่านิสิตชั้นปี 4 ผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรจะหันมาสนใจการพัฒนาความสุขในการเรียนให้กับนิสิต โดยเน้นไปที่กลุ่มที่มีความสุขในการเรียนต่ำ เช่น กลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำกว่า 2.50 หรือในกลุ่มนิสิตชั้นปีที่ 4 เพื่อที่จะให้นิสิต มีภูมิคุ้มกันในการเผชิญกับปัญหาได้ในอนาคต

2. ผลการวิจัยพบว่า นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ กลุ่มที่มีต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกสูง จะมีความสุขมากกว่า กลุ่มที่มีต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกต่ำ ด้วยเหตุที่ต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก เป็นคุณลักษณะทางจิตใจที่เป็นภูมิคุ้มกันทางใจให้กับบุคคลในการเผชิญกับปัญหา และเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงควรมีกิจกรรมที่เสริมสร้างทุนทางจิตวิทยาให้กับนิสิต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับนิสิต ควรมีการสอดแทรกในหลักสูตรการเรียนการสอน ในเรื่องการเรียนรู้อย่างไรให้มีความสุข จัดกิจกรรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัย โดยใช้การหลักการของการเสริมแรงกระบวนการกลุ่ม การถ่ายโยงการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและแรงจูงใจ เพื่อส่งเสริมให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และรับรู้ศักยภาพของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความสุขในการเรียน

2. ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรมหาแนวทางที่จะช่วยให้นิสิต รู้จักวิธีที่จะเสริมสร้างความสุขให้แก่ตนเอง ลดการแข่งขันกับผู้อื่นลง เพิ่มทักษะในการสร้างความสุขให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา หรือควรมีจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาที่มีความเชี่ยวชาญ ประจำคณะ เพื่อช่วยในการอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ เมื่อนิสิตมีความต้องการคำปรึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรทิพย์ ชุมพงษ์. (2545). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางอารมณ์กับพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงลักษณ์ ไหว้พรหม และคณะ. (2550). *การศึกษาภาวะสุขภาพจิตของนิสิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปีที่ 10(2), 18-23.
- นุสรา นามเดช และคณะ. (2549). *ความสุขของนิสิตพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี*. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี.
- พระไพศาล วิสาโล. (2554). *ความสุขของนักศึกษาเพื่อปัญญาของแผ่นดิน*. กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลักขณา แพทยานันท์. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมและความผาสุกทางจิตวิญญาณกับเซาร์วามณ์ของนิสิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมพร พรหมจรรย์. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช*. ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิมล ว่องวาณิช และ นางลักษณ์ วิรัชชัย. (2548). *รายงานการประเมินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน : พหุกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- อภิพร อีสระเสนีย์. (2549). *ความสุขและความสามารถในการเผชิญปัญหาของกลุ่มครูอาสาสมัครในพื้นที่ ประสบภัยสึนามิ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). *พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Beare, P.G., & Myers, J.L. (1994). *Principles and Practice of Adult Health Nursing* (2nd ed). St. Louis : Mosby.
- Diener, E. (2002). *Frequently asked question (FAQ's) about subjective well-being: A primer for reports and newcomers*.(online) <http://s.psych.uiuc.edu/ediener2faaq.html>.
- Lazarus, R., & Folkman, S. (1984). *Stress appraisal and coping*. New York: Springer Publishing Co.
- Luthans, F., Youssef, C.M, Avolio, B.J. (2007). *Psychological capital*. New York: Oxford University Press.
- Maslow, A. (1998). *Towards a psychology of being*. (3rd ed). New York: Wiley.
- Maslow, A.H. (9 February 2008) *Maslows hierachy of needs*. [online] iloveulove.com, 1998. Retrieved from : <http://www.iloveulove.com/psychology/maslowhon.htm>
- Riulli, L., Savicki, V., & Richards, J. (2012). Psychological Capital as a Buffer to Student Stress. *Psychology*, 3, 1202-1207.
- Roysamb, E., Tambs, K., Rechborn-Kjemnerud, T., Neale, M.C., & Harris, J.R. (2003). Happiness and health: Environmental and genetic contribution to the relationship between subjective well-being, perceived health, and somatic illness. *Personality and Social Psychology*, 85(4) : 1136-1146.
- Sheldon, K.M. & King, L.K. (2001). *Why positive psychology is necessary*. *American Psychologist*, 56, 216-217.
- Wright, T.A. & Cropanzano, R. (2002). Psychological well-being and job satisfaction as predictors of job performance. *Occupational Health Psychology*, 5(1): 84-94.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้เรื่องจำนวนจริง
ที่มีต่อทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียนและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

The Effects of Learning Activities Based on Constructivist Theory
on Mathematical Written Communication Skills and Learning
Achievement on Real Number of Mathayomsuksa Six Students

ธราทิพย์ เกตุหอม*

No.13_07@hotmail.com

เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร**

คงรัฐ นวลแบ่ง***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 50 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้เวลาในการวิจัยจำนวน 14 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ จำนวน 6 แผน ที่มีค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดแบบวัดทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียนที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบที (t-test for One Sample) ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ด้านการเขียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** อาจารย์ ดร. ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ จำนวนจริง

Abstract

The purposes of this research were to compare Mathayomsuksa Six students' mathematical written communication skills of real number and mathematical learning achievement to acquire 70 percent criterion after using learning activities based on the constructivist theory.

The participants of this study were 50 Mathayomsuksa Six students in the second semester of the 2015 academic year at Benchamaracharungsarit School, Chacheongsoa. They were randomly selected by using cluster random sampling. The experiment lasted for 14 periods. The instruments were six lesson plans, mathematical written communication skills of real number test with the reliability of 0.95 and mathematical learning achievement test with the reliability of 0.82. The data were statistically analyzed by using t-test for one sample. The findings were as follows :

1. The mathematical written communication skills of real number of sample group after obtaining learning activities based on constructivist theory was statistically higher than 70 percent criterion at .01 level.

2. The mathematical learning achievement of real number of sample group after obtaining learning activities based on constructivist theory was statistically higher than 70 percent criterion at .01 level.

Keywords: learning activities based on constructivist theory, mathematical written communication skills, learning achievement, real number

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียน และให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์

ได้อย่างถ่องแท้ รอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมนอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 56)

ในรายวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งเนื้อหาความรู้ส่วนใหญ่เป็นนามธรรมจะต้องใช้สัญลักษณ์ ตัวแปร ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์(เช่น รูปเรขาคณิต ตาราง กราฟ สมการ

อสมการหรือฟังก์ชันต่าง ๆ) เข้ามาช่วยสื่อความหมาย และนำเสนอให้ความรู้ นั้น มีความกะทัดรัดและชัดเจน เช่น ใช้สัญลักษณ์ π แทนอัตราส่วนความยาวของเส้นรอบวงของวงกลมต่อความยาวของเส้นผ่านศูนย์กลางของวงกลมเดียวกัน ซึ่งเป็นจำนวนอตรรกยะ ที่เท่ากับ $3.141592653589793238462\dots$ ใช้สัญลักษณ์ $f(x)$ แทนฟังก์ชัน ของตัวแปร x ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดของ f ใช้สมการ $y = 2x + 1$ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร x และ y ใช้กราฟแท่งหรือแผนภูมิวงกลม เพื่อนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อต้องแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นักเรียนไม่เพียงจะอ่านทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา และค้นหาคำตอบ แต่ยังต้องพูดหรือเขียนเพื่ออธิบายความรู้ความเข้าใจแนวคิดคณิตศาสตร์ ผลการวิเคราะห์จากแบบรูป การนำเสนอข้อความคาดการณ์ ตลอดจนการแสดงวิธีทำและการให้เหตุผล โดยข้อความ สัญลักษณ์ ตัวแปร สมการ ตาราง กราฟ ตัวแบบหรือแบบจำลองหรือแบบเชิงคณิตศาสตร์อื่น ๆ มาช่วยในการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555ก, หน้า 54-55)

การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ เป็นทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ แนวคิดทางคณิตศาสตร์ หรือกระบวนการคิดของตนให้ผู้อื่นรับรู้ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายหรือการเขียนแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย เข้าใจได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งและจดจำได้นานมากขึ้นอีกด้วย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555ข, หน้า 59) แม้ในห้องเรียนคณิตศาสตร์ทั่วไปจะนิยมให้นักเรียนสื่อสารโดยการพูดแต่นักการศึกษาหลายท่านให้ความเห็นว่า การให้ผู้เรียนสื่อสารโดยการเขียนเป็นสิ่งจำเป็น

เนื่องจากการเขียนให้ผู้อื่นอ่าน นักเรียนจะต้องใช้ความระมัดระวังมากกว่าการพูด จึงต้องมีการทบทวนไตร่ตรองให้แน่ใจว่าความหมายของสิ่งที่กำลังอธิบายนั้นชัดเจน และตรงตามที่ตนเองต้องการบอกให้ผู้อื่นทราบ (อัมพร ม้าคนอง, 2553, หน้า 10-12) และการเขียนทำให้เกิดความชัดเจนในแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องราวหรือปัญหา และช่วยในการพัฒนาการรับรู้คณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น (Lappan & Schram, 1989, p.16)

ถึงแม้ว่าการสื่อสารมีความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่เมื่อพิจารณาผลจากคะแนนคณิตศาสตร์ของไทยในโครงการ Trends in International Mathematics and Science Study หรือ TIMSS 1999 และ TIMSS 2007 พบว่า นักเรียนไทยทำคะแนนได้น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ยนานาชาติ โดยเฉพาะข้อสอบวัดพฤติกรรมด้านการนำไปใช้ ระดับสูง รวมทั้งข้อสอบที่วัดการถ่ายทอดความคิดที่เป็นเหตุผลออกมาเป็นภาษาเขียน ซึ่งต้องอาศัยความสามารถด้านภาษาทั้งการอ่านการเขียนควบคู่ไปด้วย (ศศิธร แม้นสงวน, 2555, หน้า 337) ทำให้นักเรียนมีปัญหาการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ การสื่อความหมาย และนำเสนอ นักเรียนจึงยังมีความสามารถในด้านนี้ไม่ดีพอ จากปัญหาดังกล่าวพบว่านักเรียนจำนวนไม่มากที่สามารถนำเสนอข้อมูลให้ผู้อื่นเห็นภาพรวมหรือเข้าใจประเด็นสำคัญๆ ของสิ่งที่ต้องการนำเสนอได้ หรือไม่สามารถสื่อความหมายเรื่องบางเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจตรงกันได้ ทั้งที่ผู้เรียนผ่านการเรียนรู้การนำเสนอข้อมูลมาแล้ว (อัมพร ม้าคนอง, 2553, หน้า 56-57) ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูจะต้องช่วยกันคิดแก้ปัญหาด้านการสื่อสารทางคณิตศาสตร์นี้ต่อไปด้วย

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง จำนวนจริง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จัดอยู่ในสาระการเรียนรู้ที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ สอดคล้องกับตัวชี้วัด ค 1.1 ม.4-6/1 แสดงความสัมพันธ์ต่างๆ ในระบบจำนวนจริง ค 1.1 ม.4-6/2 มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่าสัมบูรณ์ของจำนวนจริง และ ค 1.4 ม.4-6/1 เข้าใจคุณสมบัติจำนวนจริงเกี่ยว

กับการบอก การคูณ การเท่ากัน การไม่เท่ากัน และ การนำไปใช้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 81-83) จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ ณะเชิงเทรา พบว่า เรื่อง จำนวนจริง นักเรียนประสบ ปัญหาความไม่เข้าใจในการใช้ศัพท์ ภาษา โครงสร้าง และ สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ และนักเรียนยังเขียนศัพท์ ภาษา โครงสร้าง และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ไม่ถูกต้อง ทำให้นักเรียนเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเนื้อหา เรื่อง จำนวนจริง และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนจริง ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้น การให้นักเรียนได้ สื่อสารเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากการเขียนให้ผู้อื่นอ่าน ผู้เรียนจะต้องใช้ความระมัดระวังมากกว่าการพูด จึงต้อง มีการทบทวนไตร่ตรองให้แน่ใจว่าความหมายของสิ่งที่ กำลังอธิบายนั้นชัดเจนและตรงตามที่ตนเองต้องการบอก ให้ผู้อื่นทราบ

ผู้วิจัยได้พยายามศึกษาค้นคว้าการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน อันจะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการ สื่อสารทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้นพบว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ไม่มีอิทธิพลต่อการ จัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เนื่องจาก เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญที่ตัวนักเรียน ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียน เป็นสำคัญ ทฤษฎีนี้เน้นว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ถูกเราสร้าง ขึ้นโดยนักเรียนใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่เป็น พื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิด ขึ้นภายในตัวผู้เรียนจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ภายนอก นักเรียนแต่ละคนจะสร้างความรู้ด้วยวิธีการที่ แตกต่างกันไป และแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้นี้ จึงเน้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สื่อสาร และปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน โดยผู้สอนคอยช่วยเหลือให้ นักเรียนนำความรู้ที่มีอยู่ออกมาใช้ และไตร่ตรองสิ่งที่ได้ จากการอภิปรายกับผู้อื่น ผู้สอนมีหน้าที่จัดสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ให้เหมาะสม ตั้งประเด็นปัญหาที่ท้าทาย และ

ช่วยเหลือให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ (อัมพร ม้าคนอง, 2546, หน้า 6) และจากคำกล่าวของ Steffe (1991) ได้ กล่าวถึงบทบาทผู้สอนในการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการ สร้างความรู้ว่าครูควรมีการกระตุ้นให้นักเรียนสื่อสารเชิง คณิตศาสตร์ (อัมพร ม้าคนอง, 2546, หน้า 34) และ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ไพจิตร สดวกการ (2539) และ ศราวุธ สุวรรณวรบุญ (2554) พบว่า นักเรียน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้าง ความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ และในงานวิจัยของ มันทกานท์ โคตรชาลี (2545) ศิริ แคนสา (2547) และ รดาวัลย์ น้อยเสนา (2556) พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ มีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และในการศึกษางานวิจัยของพัชรีย์ กาทำมา (2558) พบ ว่า นักเรียนมีทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น และ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงขึ้น เมื่อได้รับการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงใช้การจัดกิจกรรม การเรียนรู้แนวทฤษฎีการสร้างความรู้เป็นแนวทางใน การจัดการเรียนรู้ เพื่อที่จะศึกษาผลการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ที่มีต่อทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารทาง คณิตศาสตร์ด้านการเขียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว

ทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนว
ทฤษฎีสร้างความรู้ มีทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์
ด้านการเขียน เรื่อง จำนวนจริง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ
70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนว
ทฤษฎีสร้างความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์
เรื่อง จำนวนจริง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-
คณิตศาสตร์ โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จังหวัด
ฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 10
ห้องเรียน ซึ่งจัดแบบคละความสามารถ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 โรงเรียนเบญจมราช
รังสฤษฎิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา
2558 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 50 คน โดยวิธีการสุ่ม
แบบกลุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้
ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์
ด้านการเขียน

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
คณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนจริง

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาวิชา
คณิตศาสตร์พื้นฐาน 1 (ค 31101) ระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 เรื่อง จำนวนจริง โดยมีเนื้อหาย่อยดังนี้

3.1 ระบบจำนวนจริง

3.2 สมบัติการเท่ากันในระบบจำนวน

3.3 สมบัติของจำนวนจริงเกี่ยวกับการบวก
และการคูณ

3.4 การไม่เท่ากัน

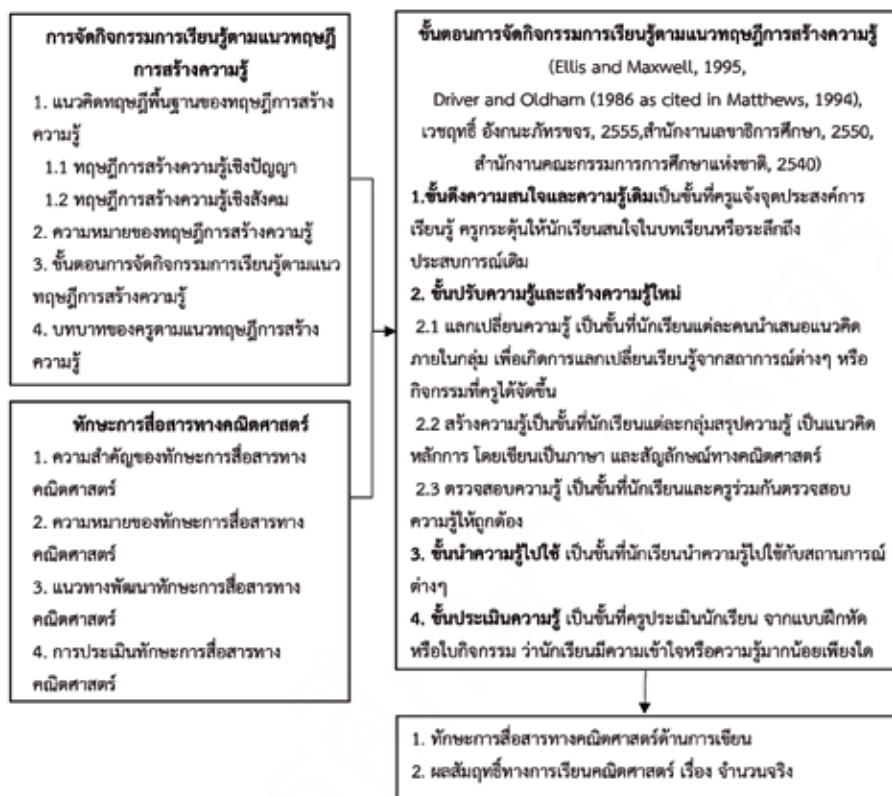
3.5 ช่วง

3.6 ค่าสัมบูรณ์ของจำนวนจริง

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการ
ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ใช้เวลาในการทำ
วิจัย 14 ชั่วโมง จำแนกเป็นการสอนตามแผนจัดการเรียน
รู้ 12 ชั่วโมง และการสอบ 2 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ที่ใช้สอนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 แผน จำนวน 12 ชั่วโมง
2. แบบวัดทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน เรื่อง จำนวนจริง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ
3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนจริง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยดำเนินการในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 1.1 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 แผน จำนวน 12 ชั่วโมง
 - 1.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านจำนวน 5 คน ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบของแผน (IOC) ตั้งแต่

0.60 – 1.00 และนำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 50 คน โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหลังจากทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไข โดยการปรับตัวอย่างและแบบฝึกหัดบางข้อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยสร้างแบบวัดทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน เรื่อง จำนวนจริง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 สร้างแบบวัดทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน เป็นแบบอัตนัย จำนวน 12 ข้อ พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค (Rubric Assessment) แบบองค์รวม (Holistic Scoring)

2.2 นำแบบวัดที่สร้างขึ้นและเกณฑ์การให้คะแนน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และแนวทางในการตอบแบบวัด ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดตั้งแต่ 0.60-1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เรื่อง การใช้คำในการตั้งคำถาม ควรมีความถูกต้องและชัดเจนไม่ก่อให้เกิดความสับสน

2.3 นำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 50 คน โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาตรวจให้คะแนนโดยเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำผลจากการทดสอบที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัด ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 ข้อ ที่มีค่าความยากง่าย

ตั้งแต่ 0.29-0.71 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22-0.32 แล้วนำแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และนำแบบวัดที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้กลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนจริง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ข้อสอบตามผลการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยผู้วิจัยสร้างเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ

3.2 นำแบบวัดที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดตั้งแต่ 0.60-1.00 มีผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีการปรับสำนวนและภาษาให้ได้ใจความ เพื่อที่จะอ่านแล้วเข้าใจง่ายขึ้น

3.3 นำแบบที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 50 คน โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจให้คะแนนและนำผลจากการทดสอบที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัด ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 20 ข้อ ที่มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.22 -0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22-0.63 แล้วนำแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability) โดยใช้สูตร K.R.-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 และนำแบบวัดที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้กลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยในครั้งนี้ ใช้เวลาในการสอน 12 ชั่วโมง สอบ 2 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง

2. เมื่อดำเนินการสอนครบตามแผนการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการวัดทักษะการสื่อสารทาง

คณิตศาสตร์ด้านการเขียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แล้วบันทึกผลการทดสอบโดยใช้เวลาในการดำเนินการทดสอบวัดทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์จำนวน 2 ชั่วโมง

3. ตรวจสอบให้คะแนนการทำแบบวัดทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ด้านการเขียนตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน

คะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
3	คำตอบถูกต้อง และเขียนอธิบายความคิด โดยใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน
2	คำตอบถูกต้อง และเขียนอธิบายความคิด โดยใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้องบางส่วน
1	คำตอบไม่ถูกต้อง แต่เขียนอธิบายความคิด โดยใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้องทั้งหมดหรือถูกต้องบางส่วน
0	คำตอบไม่ถูกต้อง และไม่เขียนอธิบายความคิดหรือเขียนอธิบายความคิด โดยใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์ได้ไม่ถูกต้อง

4. ตรวจสอบให้คะแนนการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ทำถูกต้อง 1 คะแนน ทำผิดได้ 0 คะแนน

5. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์การเขียนและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ได้ไปวิเคราะห์ผลและแปลผลข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t-test for One Sample

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t-test for One Sample

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t-test for One Sample ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	<i>n</i>	คะแนน เต็ม	$\bar{x}$	<i>s</i>	μ (ร้อยละ 70)	<i>t</i>	<i>p</i>
คะแนนทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน เรื่อง จำนวนจริง	50	18	13.56	2.78	12.6	2.44*	.009

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียนหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ด้านการเขียน เรื่องจำนวนจริงของนักเรียนในแต่ละช่วง หลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการของทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน เรื่องจำนวนจริงดังนี้

ในช่วงแรก (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-2) ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ พบว่า นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้และแนวคิดซึ่งกันและกัน แต่นักเรียนยังไม่สามารถอธิบายความรู้ และแนวคิดผ่านการเขียน โดยใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ การใช้ศัพท์ ภาษา และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การเท่ากันในระบบจำนวนจริง ในกิจกรรมเรื่อง การเท่ากันในระบบจำนวนจริง นักเรียนสามารถหาจำนวนต่างๆ มาเติมลงช่องว่างของแต่ละสมการเท่ากันใน

ระบบจำนวนจริงได้อย่างถูกต้อง เช่น สมบัติการบวกด้วยจำนวนที่เท่ากัน 1) ถ้า $4^2 = 16$ แล้ว $(4^2) + 1 = 16 + 12$ ถ้า $\sqrt{9} = 3$ แล้ว $\sqrt{9} + (-3) = 3 + (-3)$ เป็นต้น แต่นักเรียนยังไม่สามารถนำความรู้จากการทำกิจกรรม โดยหาจำนวนต่างๆ ของแต่ละสมบัติการเท่ากันในระบบจำนวนจริงมาเขียนอธิบาย สรุปสมบัติการเท่ากันในระบบจำนวนจริง โดยใช้ศัพท์ ภาษา และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้ เช่น กำหนดให้ *a*, *b* และ *c* เป็นจำนวนจริง สมบัติการบวกด้วยจำนวนที่เท่ากัน คือ ถ้า $a = b$ แล้ว $a + c = b + c$ เป็นต้น เนื่องจากนักเรียนอาจไม่คุ้นเคยในลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เพราะจากการเรียนการสอนที่ผ่านมาส่วนใหญ่ครูเป็นผู้บอกความรู้หรือเนื้อหาในเรื่องนั้นๆ ให้แก่นักเรียนและให้นักเรียนนำความรู้ที่ไปใช้ แต่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ ครูจะเป็นเพียงผู้คอยช่วยเหลือ ชี้แนะ สรุปให้ตรงประเด็นกับความรู้ที่นักเรียนได้เมื่อนักเรียนไม่สามารถทำได้ ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการสร้างความรู้ของตนเองได้เช่น สมบัติการบวกด้วยจำนวนที่เท่ากันครูให้นักเรียนพิจารณาจากใบกิจกรรมแล้วครูถามนักเรียนว่า “มีจำนวนสองจำนวนเท่ากันแต่เขียนไม่เหมือนกันได้หรือไม่ เพราะเหตุใดพร้อมให้นักเรียนยกตัวอย่างประกอบ”แล้วครูถามนักเรียนต่อว่า “ให้นักเรียนนำ

จำนวนมาหนึ่งจำนวนในระบบจำนวนจริงมาบวกทั้งสองข้างของสมการของจำนวนที่เท่ากัน แล้วสมการจำนวนยังเท่ากันอยู่หรือไม่” และจากตัวอย่างที่ครูกำหนด “ให้นักเรียนใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษแทนจำนวนจะพบว่า สมบัติการบวกด้วยจำนวนที่เท่ากันเป็นอย่างไร” เมื่อนักเรียนสามารถสรุปสมบัติการเท่ากันในระบบจำนวนจริงของตนเองได้แล้ว ให้นักเรียนร่วมกันสรุปสมบัติการเท่ากัน จากนั้นครูและนักเรียนจึงร่วมกันสรุปอีกครั้งเพื่อตรวจสอบความรู้ที่นักเรียนสร้างขึ้นให้ถูกต้อง และให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการทำแบบฝึกทักษะที่เตรียมไว้ ซึ่งครูให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถามบนกระดาน เพื่อให้ นักเรียนรู้ข้อผิดพลาดของตนเอง

ในช่วงที่สอง (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3-4) ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ พบว่า นักเรียนสามารถนำความรู้เดิมมาช่วยในการสร้างความรู้ นอกจากการใช้คำถามกระตุ้นครูยังมีกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่มีนักเรียนบางส่วนไม่สามารถอธิบายความรู้ และแนวคิดผ่านการเขียนโดยใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์ เช่น จากแผนการจัดการการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การบวกและการคูณในระบบจำนวนจริง เป็นเนื้อหาที่นักเรียนเคยได้รับการเรียนรู้มาแล้ว แต่ไม่ได้สรุปออกมาเป็นสมบัติของจำนวนจริงเกี่ยวกับการบวกและคูณ ซึ่งการทำงานเป็นกลุ่มได้ทำให้นักเรียน

มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ และแนวคิดซึ่งกันและกัน เพื่อมาช่วยในการสรุปสมบัติของจำนวนจริงเกี่ยวกับการบวกและการคูณ และครูคอยสังเกตว่านักเรียนสามารถเขียนสรุปได้หรือไม่ แต่พบว่า มีนักเรียนบางส่วนไม่สามารถเขียนอธิบายบางสมบัติของจำนวนจริงเกี่ยวกับการบวกและการคูณได้ จากนั้นครูจะคอยช่วยเหลือ ชี้แนะ โดยการใช้คำถามกระตุ้น เช่น สมบัติการสลับที่การบวกและการคูณ ครูใช้คำถามว่า “จำนวนสองจำนวนในระบบจำนวนจริงนำมาบวกหรือคูณกัน แล้วสลับตำแหน่งผลลัพธ์มีค่าเท่ากันหรือไม่ อย่างไร” และจากตัวอย่างในใบกิจกรรมที่ครูกำหนด “ให้นักเรียนใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษแทนจำนวนจะพบว่า สมบัติการสลับที่การบวกและการคูณเป็นอย่างไร” ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถเขียนอธิบายสมบัติการสลับที่การบวกและการคูณได้ถูกต้อง

ในช่วงสุดท้าย (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-6) หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ พบว่า นักเรียนสามารถสร้างความรู้เองได้โดยจากการทำกิจกรรม ซึ่งดูจากการเขียนอธิบายความรู้ แนวคิด สรุปจากการเขียน โดยคำศัพท์ ภาษา และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง เช่น จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ช่วง นักเรียนสามารถเขียนอธิบายความรู้ โดยใช้คำศัพท์ ภาษา และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์แทนช่วงต่างๆ ในระบบจำนวน

จริงได้อย่างถูกต้อง พร้อมกับการนำความรู้ เรื่อง ช่วง มาอธิบายบนเส้นจำนวน เช่น ช่วงครึ่งเปิด(a, b) คือ $\{x \mid a < x < b\}$ เขียนบนเส้นจำนวนดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ช่วงครึ่งเปิด ช่วงครึ่งปิด $[a, b)$ คือ $\{x \mid a \leq x < b\}$ เขียนบนเส้นจำนวน ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ช่วงครึ่งปิด ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้เป็นการจัดกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนได้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t-test for One Sample ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	s	μ (ร้อยละ 70)	t	p
คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์	50	20	16.88	1.78	14	11.44*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่องจำนวนจริง ที่มีต่อทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ด้านการเขียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎี

การสร้างความรู้เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ นั้น เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญ ที่ตัวนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ทฤษฎีนี้ เน้นว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยนักเรียนใช้ความรู้ และประสบการณ์ที่มีอยู่เป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก นักเรียนแต่ละคนจะสร้างความรู้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน และแนวคิด ทฤษฎีการสร้างความรู้ นี้ก็ได้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน โดยครูมีหน้าที่จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เหมาะสม ตั้งประเด็นปัญหาที่ท้าทาย และช่วยเหลือให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ (อัมพร ม้าคนอง, 2546, หน้า 6) รวมทั้งมีการสื่อสารด้วยการเขียนเพื่อให้ผู้อื่นได้เข้าใจ ด้วย เพราะการเขียนสื่อสารแนวความคิดเป็นสิ่งสำคัญ และควรให้นักเรียนได้ฝึกฝน เพื่อให้นักเรียนเห็นว่าการเขียนเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ นักเรียนต้องเข้าใจว่าทำไมจึงต้องเขียนเป็น นั่นคือ เป้าหมายของการเขียนต้องชัดเจนกับนักเรียน (Roman & Morrow, 1993, p.9-11 อ้างใน ศศิธร แม่นสงวน, 2555, หน้า 187-188) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้มีการใช้ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ด้านการเขียนได้อย่างเต็มที่ เช่น ใน กิจกรรม และแบบฝึกทักษะ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งนี้

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ข้างต้นได้มีความสอดคล้องกับคำกล่าวของ Steffe (1991) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทผู้สอนในการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ว่าครูควรมีการกระตุ้นให้นักเรียนสื่อสารเชิงคณิตศาสตร์ (อัมพรม้าคนอง, 2553, หน้า 34) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์

ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ไว้ 4 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นดึงความสนใจและความรู้เดิม เป็นขั้นที่ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ กระตุ้นให้นักเรียนรู้สึกสนใจในบทเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนระลึกถึงประสบการณ์เดิม 2) ขั้นปรับความรู้และสร้างความรู้ใหม่ 2.1) แลกเปลี่ยนความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ของแต่ละคน 2.2) ขั้นการสร้างความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนจะสรุป ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความรู้เป็นแนวคิด หลักการ ซึ่งเขียนเป็นภาษา และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ 2.3) ตรวจสอบความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนและครูร่วมกันตรวจสอบความรู้ให้ถูกต้อง 3) ขั้นนำความรู้ไปใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้ไปใช้กับสถานการณ์ต่างๆ 4) ขั้นประเมินความรู้ เป็นขั้นที่ครูนำผลจากการใช้ความรู้มาประเมินนักเรียน ว่ามีความเข้าใจหรือความรู้มากน้อยเพียงใดเมื่อจบบทเรียนนั้นๆ ซึ่งพบว่าในขั้นที่ 2 นักเรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักเรียนด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด หลักการ ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเขียนเป็นภาษา และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้ ส่วนในขั้นที่ 3 และในขั้นที่ 4 นักเรียนนำแนวคิดที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ทำกิจกรรมหรือแบบฝึกทักษะที่ครูเตรียมไว้ ทำให้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในใช้ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ด้านการเขียนได้ดียิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ด้านการเขียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้เรื่อง จำนวนจริง ของของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธรี กาห์มา (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่เน้นทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสามเหลี่ยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการสื่อสาร

ทางคณิตศาสตร์ในระดับดีขึ้นไป คิดเป็น ร้อยละ 82.35 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้นั้นมีลักษณะเด่น คือ มีการให้ความสำคัญกับกระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสำคัญของความรู้เดิมผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, หน้า 1) และการสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ ในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ คือ ผู้เรียนได้คิดเพื่ออธิบายสิ่งที่ได้ค้นพบจากการเรียนรู้ (อมลวรรณ วีระธรรมโม, 2548, หน้า 17) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน และครูทำให้นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และอธิบายความรู้ แนวคิดที่นักเรียนได้ค้นพบจากการทำใบกิจกรรม โดยผู้สอนคอยช่วยเหลือให้นักเรียนนำความรู้ที่มีอยู่ออกมาใช้ และไตร่ตรองสิ่งที่ได้จากการอภิปรายกับผู้อื่น ผู้สอนมีหน้าที่จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เหมาะสม ตั้งประเด็นปัญหาที่ท้าทาย และช่วยเหลือให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ (อัมพร ม้าคอง, 2546, หน้า 6) และนักเรียนได้นำความรู้ ความเข้าใจจากการค้นพบมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์หรือแบบฝึกทักษะที่ครูกำหนดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์

เมื่อพิจารณาขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น 4 ขั้น พบว่า ในขั้นที่ 2 นั้นเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เนื่องจากการกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการคิดเพื่อให้เกิด

องค์ความรู้ นักเรียนจะเข้าใจขึ้นเมื่อได้พิจารณาความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างความคิดของตนเองกับของคนอื่น ครูจะมีหน้าที่อำนวยความสะดวก เช่น กำหนดประเด็นและกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ส่วนในขั้นที่ 3 นั้นจะเป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้มีโอกาสใช้แนวคิด ความรู้ ความเข้าใจและหลักการมาพัฒนาทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย เมื่อนักเรียนได้นำแนวคิด ความรู้ เข้าใจและหลักการ เพื่อใช้ในการอธิบายและแก้ปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้

จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เรื่อง จำนวนจริง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพจิตร สดวกการ (2539) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ปานกลางที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราวุธ สุวรรณวรบุญ (2554) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเชิงซ้อน ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเชิงซ้อน สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ ครูควรศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี และควรตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อน เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ ต้องเชื่อมโยงความรู้เดิมของนักเรียนกับความรู้ใหม่ที่นักเรียนสร้างขึ้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น และประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เป็นวิธีการสอนที่ให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นครูควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและคอย

ช่วยเหลือ ชี้แนะ และสรุปความรู้เพื่อให้ความรู้ที่นักเรียนสร้างขึ้นตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

3. การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักเรียนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ ดังนั้นครูควรใช้เวลาและโอกาสกับนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้ นักเรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ ในเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เช่น เซต ความสัมพันธ์ ฟังก์ชัน เรขาคณิตวิเคราะห์ เป็นต้น

2. ควรศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ที่มีต่อทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านอื่นๆ เช่น ทักษะและกระบวนการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การเชื่อมโยง หรือความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พัชรีย์ กาฬามา. (2558). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่เน้นทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพจิตร สดวกการ. (2539). *ผลของการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวความคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มันตกานท์ โคตรชาลี. (2545). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รดาวัลย์ น้อยเสนา. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของ Underhill ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องเศษส่วน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เวชฤทธิ์ อังกะนัทรขจร. (2555). *ครบเครื่องเรื่องควรรู้สำหรับครูคณิตศาสตร์: หลักสูตร การสอน และการวิจัย*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ศราวุธ สุวรรณบุญ. (2554). *การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเชิงซ้อน ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาคณิตศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศศิธร แม้นสงวน. (2555). *พฤติกรรมการสอนคณิตศาสตร์ 2*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รามคำแหง.
- ศิริ แคนสา. (2547). *การพัฒนาการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เซต ตามแนวทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันการส่งเสริมสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2555ก). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ : 3-คิว มีเดีย.
- สถาบันการส่งเสริมสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2555ข). *การวัดผลประเมินคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สถาบันการส่งเสริมสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2556). *สรุปผลการวิจัยโครงการ TIMSS 2011 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. กรุงเทพฯ: แอดวานซ์ พรินติ้ง เซอร์วิส.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 -2544.

กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้*. กรุงเทพฯ: กลุ่มส่งเสริม
นวัตกรรมการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

อมรรณ วีระธรรมโม. (2548). ทฤษฎีการสร้างสรรค์ : สติการสอนครูและพฤติกรรมของผู้เรียน.

วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ, 4(1), 10-18.

อัมพร ม้าคอง. (2546). *คณิตศาสตร์ : การสอนและการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมพร ม้าคอง. (2553). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ :

ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Ellis and Maxwell (1995). *Constructivism*. New Jersey: Prentic-Hall.

Lappan, G., & Schram, P. W. (1989). Communication and reasoning: Critical dimensions of sense making in mathematics. In *New Directions for Elementary School mathematics*. (pp. 14-30).

Reston, Virginia: The Nation Council of Teachers of Mathematics.

Matthews, M.R. (1994). *Science teaching: The role of history and philosophy of science*. New York: Routledge.

Steffe L. P. (1991) The constructivist teaching experiment: Illustrations and implications. In: Glaserfeld E. von (ed.), *Radical constructivism in mathematics education*. (pp. 177-194). Dordrech, The Netherland: Kluwer academic.

การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำ
อักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟฟิง ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Construction of Instructional Packages on Beginning Chinese
to Develop Chinese Character Memorizing by Using Morphing
Technique and Co-operative Learning for
Mathayomsuksa Four Students

นภาลักษณ์ ตั้งอรุณศิลป์*

fluke_momo@hotmail.com

สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์**

อุดม รัตนอัมพรโสภณ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟฟิง ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชลราษฎรอำรุง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม และศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟฟิง ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบคะแนนที่ ผลการวิจัยพบว่า

1.ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 99.35/98.23 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80

*นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ ดร. โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

2.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม มีเจตคติต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เทคนิคมอร์ฟিং

Abstract

The purposes of this research were to construct instructional packages on beginning Chinese to develop Chinese character memorizing by using the morphing technique and co-operative learning for Mathayomsuksa Four students compare the students' achievement before and after studying through the packages ,and study the students' attitude towards the packages . The participants consisted of one class of 49 students studying in Mathayomsuksa Four at Chonradsadornumrung School, in the 1st semester of the academic year 2015. The instruments included five sets of instructional package on beginning Chinese learning which developed Chinese character memorizing by using Morphing techniques and Co-operative learning, learning achievement test, and attitudes test towards learning by using the packages . The statistical devices used in the research were percentage , arithmetic mean and t –test.

The results of this research were as follows:

1. The efficiency of activities package for Mathayomsuksa 4 students was shown on 99.35/98.23 which exceeded the criteria of 80/80.
2. The students' learning achievement after studying through the packages was significantly higher than that before studying at the .05 level.
3. The students had high level attitude towards the packages.

Keywords : Instructional Packages, Beginning Chinese, Morphing Techniques

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้ในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัดสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนเพื่อเป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลกโดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งมีความเข้าใจในเรื่องราว และวัฒนธรรมที่หลากหลายของประชาคมโลกและสามารถถ่ายทอดความคิด และวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ และที่สำคัญมีความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลกได้ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา , 2552)

สังคมโลกปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เพราะนอกจากเราจะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารแล้ว ภาษาเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ ในด้านต่างๆ และทำให้เรามีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างๆของประเทศนั้นๆ ภาษาจีนถือว่าเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมอย่างมากในสังคมไทย แต่การสอนภาษาจีนในฐานะภาษาที่สองเป็นเรื่องที่ยากที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ด้วยระยะเวลาอันรวดเร็ว จากข้อมูลการสำรวจเกี่ยวกับการเรียนภาษาจีน

ของผู้ศึกษาภาษาจีนชาวไทยส่วนใหญ่พบว่าการเรียนตัวอักษรจีนเป็นปัญหาในการเรียนภาษาจีนมากที่สุด เพราะเป็นจุดเริ่มต้นในการต่อยอดในการเรียนภาษาจีน ทั้งในเรื่องของการฟัง พูด อ่าน และเขียน

อักษรจีนมีลักษณะเป็นอักษรภาพที่มีความหมายในตัวเอง แต่เนื่องจากภาษาไทยไม่ได้ใช้การอธิบายความหมายของคำด้วยอักษรภาพเหมือนภาษาจีน ภาษาไทยเป็นการผสมคำ ต้องมีพยัญชนะ สระ และเสียงวรรณยุกต์ แต่ภาษาจีนเป็นอักษรภาพ มีความหมายในตัวเอง ตัวอักษรจีนหนึ่งตัวอักษรสามารถสื่อความหมายและมีเสียงเฉพาะที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเดาเสียง เดาความหมายของคำศัพท์ตัวนั้นได้ ดังนั้นสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาจีนชาวไทยจึงต้องใช้ความพยายาม ความอดทนอย่างมาก และจำนวนอักษรจีนที่มีมากก็เป็นเรื่องที่ยากหากไม่รู้วิวัฒนาการความเป็นมา รากศัพท์ ซึ่งทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและท้อแท้เพื่อให้จดจำอักษรจีนได้ ด้วยปัญหาเหล่านี้ผู้สอนจึงเกิดคำถามขึ้นว่า จะทำอย่างไรให้ภาษาจีนเป็นเรื่องที่สนุกเข้าใจง่าย สำหรับนักเรียนผู้เริ่มเรียนภาษาจีนจึงนำไปสู่การใช้วิธีการสอนโดยใช้ภาพ โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং เพื่อเล่าเรื่องราวความเป็นมาและวิวัฒนาการของตัวอักษรจีนเหล่านั้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำตัวอักษรจีนได้ง่ายและนำไปต่อยอดในการเรียนอักษรจีนที่ยากขึ้นได้ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของประกายพริก จักรพันธุ์ ที่ทำการศึกษาคำออกแบภาพเคลื่อนไหวเพื่อการจำอักษรคันจิ พบว่า คำนจิมากกว่าร้อยละ 80 มีประสิทธิภาพดีทั้งในด้านการรับรู้และการจดจำ โดยร้อยละ 84.17 ของคันจิทั้งหมดเข้าใจความหมายได้ง่าย และร้อยละ 80.83 ของคันจิทั้งหมดจดจำง่ายและเห็นว่ามีที่น่าสนใจในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรานนท์ กำแพงแก้ว ที่ทำการศึกษารื่อง ผลการใช้เทคนิคมอร์ฟিংที่มีผลต่อการจำอักษรคันจิของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นพื้นฐาน พบว่าการนำเสนออักษรคันจิโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংมีผลในการ

ช่วยจำความหมายอักษรคันจิ ผู้เรียนทุกคนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบการจำอักษรคันจิสูงกว่าร้อยละ 80

มอร์ฟฟิง หรือ คำว่า มอร์ฟ (Morph) มาจากคำว่าเมตามอร์โฟซิส (Metamorphosis) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปร่างหรือรูปลักษณ์ (Land, Puzin, & Algebra, 2002) ซึ่งผู้เรียนสามารถเห็นภาพในลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลง ผสมผสานจากภาพหนึ่งสู่ภาพหนึ่งได้อย่างกลมกลืน เทคนิคนี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านการมองเห็นที่มีประสิทธิภาพ โดยส่วนมากเทคนิคมอร์ฟฟิงจะถูกนำไปใช้ในงานภาพยนตร์ มิวสิควิดีโอ และนอกจากงานด้านความบันเทิงแล้วเทคนิคมอร์ฟฟิงได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษา อาทิเช่น การสร้างเทคนิคการจำโดยรูปแบบการเคลื่อนไหวหลอมจากภาพสู่การจำคำในเด็กที่มีการเรียนรู้ยาก (Sheehy, 2005)

จากหลักการเรียนรู้ตามมาตรา 22 ที่ว่า การจัดการเรียนรู้ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดและต้องประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้จึงควรมีนวัตกรรมที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ซึ่งชุดกิจกรรมถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีความเป็นระบบ สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ได้ดี ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาถือเป็นประดิษฐ์กรรมด้านการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประยุกต์จากทฤษฎีเทคนิคหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีลักษณะโดดเด่นแปลกใหม่เป็นการเฉพาะของแต่ละชุดกิจกรรม นอกจากนี้การสอนโดยรูปแบบชุดกิจกรรมยังสนองกับวิสัยทัศน์ของประเทศไทยในอนาคตว่าควรเป็นการสอนที่หลากหลายส่งเสริมให้ทุกคนเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของสมอง เป็นการให้ความสำคัญกับการเรียนมากกว่าการสอน เพื่อให้นักเรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมมากขึ้นรู้จักคิดตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียน

เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้านและช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนไม่ทำให้เกิดการเบื่อหน่ายในการเรียน (กุลธิดา ทรัพย์พิพัฒนา, 2546) ชุดกิจกรรมจึงเป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพดังการวิจัยของ ไพรินทร์ พวงจันทร์ (2542) สมใจ ธีระนันท์ (2544) และกุลธิดา ทรัพย์พิพัฒนา (2546) สมทรง สวัสดิ์ (2549) ที่ระบุว่า การเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้น

นอกจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนแล้ว การเรียนแบบร่วมมือ ยังช่วยให้ฝึกทักษะการสื่อสารและทักษะทางสังคม เป็นเทคนิคที่ร่วมกันทำงานโดยสมาชิกของกลุ่มที่มีความสามารถและมีความรู้ต่างกันได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่ตนถนัดและผู้เรียนที่เก่งยังสามารถช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการคิดระดับสูง ทั้งการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เมื่อทำงานออกมาได้ดี ผลที่ตามมานักเรียนจึงเกิดความพึงพอใจ ภูมิใจในตนเอง และในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูผู้สอนควรกำหนดขนาดของกลุ่มกลุ่มละ 4 คนเพราะเป็นขนาดที่เหมาะสมที่สุดและควรมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และมีส่วนร่วมในการทำงานกันอย่างทั่วถึง (ทิศนา ขัมมณี, 2557)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้นหากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิก

ทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลหรือความสำเร็จของกลุ่ม (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2545, หน้า 21)

จากความสำคัญปัญหาและลักษณะการสอนที่กล่าวมา สอดคล้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ เพราะเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นวิธีที่เสริมบทเรียน ให้นักเรียนสามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อจะได้พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องตัวอักษรจีนและเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในระดับที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาจีนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนชลราษฎรอำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 18 อำเภอ เมือง จังหวัดชลบุรี 14 ห้องเรียน จำนวน 612 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนชลราษฎรอำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 18 อำเภอ เมือง จังหวัดชลบุรี 1 ห้องเรียน จำนวน 49 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม
4. เนื้อหาที่นำมาสร้างชุดการสอนครั้งนี้คือ คำศัพท์พื้นฐานภาษาจีน 5 ชุด ชุดละ 8 คำ รวม 40 คำ โดยนำมาจัดหมวดหมู่โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
5. ระยะเวลาในการทดลอง ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โดยใช้เวลาในการสอน 5 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2 ชั่วโมงรวมใช้เวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. ชุดกิจกรรมจำนวน 5 ชุด แต่ละชุดนำเสนอตัวอักษร 8 ตัว และเลือกตัวอักษรที่เหมาะสมได้ 40 ตัว
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีลักษณะเป็นปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 31 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง .27 - .80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .21 - .88 และมีค่าความเชื่อมั่น .93

3. แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .30 - .70 และมีค่าความเชื่อมั่น (α - coefficient) เท่ากับ .87

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre Test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่นำมาปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปดำเนินการสอนด้วยตนเองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/15 โรงเรียนชลราษฎรอำรุง จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โดยใช้เวลาในการสอน 5 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2 ชั่วโมงรวมใช้เวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง

3. เมื่อนักเรียนจบชุดกิจกรรมแต่ละชุดแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดประจำชุดกิจกรรม เพื่อนำคะแนนที่ได้ไปหาค่าประสิทธิภาพ 80 ตัวแรก ทำแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Post test) หลังเรียน เพื่อ

นำคะแนนไปวิเคราะห์และหาค่าประสิทธิภาพ 80 ตัว หลังจากสูตร E1/E2 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ , 2556: 1-19)

4. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการทดลองมาวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน หลังเรียนและก่อนเรียน และนำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการทดลองมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 80/80 ปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก (E1) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ชุดกิจกรรม	จำนวน นักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ประสิทธิภาพ 80 ตัวแรก (E1)
1	49	10	485	98.98
2	49	10	489	99.80
3	49	10	490	100
4	49	10	483	98.57
5	49	10	487	99.39
เฉลี่ย				99.35

จากตารางที่ 1 แสดงผลการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 ตัวแรก (E1) พบว่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์แต่ละชุดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 99.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ตามมาตรฐาน 80 ตัวแรก

ตารางที่ 2 แสดงผลการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง (E2) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การทดลองใช้	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ประสิทธิภาพ 80 ตัวหลัง (E2)
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	49	31	1493	98.23

ตารางที่ 2 พบว่า ร้อยละของคะแนนที่นักเรียนตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมทั้ง 5 ชุด ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 98.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80 ตัวหลัง

ดังนั้น สามารถสรุปได้ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 99.35/98.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD และการทดสอบที (t - test) ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/15 ก่อนเรียน และหลังเรียน

กลุ่มทดลอง	จำนวน นักเรียน	$\bar{x}$	SD	df	t	P
ก่อนเรียน	49	7.00	2.93	48	53.643**	.000
หลังเรียน	49	30.47	1.89	48		

$P < .05$

**มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/15 ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนขั้นพื้นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อ การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนวิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคออร์ฟิงร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 4 เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนวิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคออร์ฟิงร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อความ	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. การเรียนภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรมทำให้ภาษาจีนดูน่าสนใจมากขึ้น	4.45	.542	มาก
2. ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้เรียนวิชาภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรม	4.29	.645	มาก
3. การเรียนด้วยชุดกิจกรรมทำให้วิชาภาษาจีนเป็นวิชาที่เข้าใจง่ายขึ้น	4.45	.647	มาก
4. ข้าพเจ้ารู้สึว่าการเรียนภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรมมีความสำคัญ ในการติดต่อสื่อสาร	4.37	.636	มาก
5. ข้าพเจ้าชอบเรียนวิชาภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรม	4.33	.625	มาก
6. การเรียนภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรมรูปภาพทำให้เข้าใจง่ายขึ้น	4.55	.503	มากที่สุด
7. การเรียนภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรมควรเรียนควบคู่ไปกับการเรียนวัฒนธรรมจีน	4.29	.736	มาก
8. ข้าพเจ้าคิดว่าชุดกิจกรรมนี้ทำให้ภาษาจีนเป็นวิชาที่น่าเรียนมากขึ้น	4.27	.730	มาก
9. การเรียนภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรมทำให้การเรียนวิชาอื่นแย่งลง	3.88	.781	มาก
10. การเรียนด้วยชุดกิจกรรมเป็นกลุ่มทำให้การเรียนภาษาจีนของข้าพเจ้าดีขึ้น	4.33	.718	มาก
11. ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรมมีความจำเป็นต่อชีวิตประจำ	4.27	.700	มาก
12. การเรียนภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรมง่ายกว่าที่คิดไว้	4.35	.855	มาก
13. การเรียนภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรมและการใช้ภาพที่ตนเองจินตนาการทำให้จำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น	4.51	.545	มากที่สุด
14. ข้าพเจ้าชอบเรียนภาษาจีนด้วยชุดกิจกรรมที่ใช้รูปภาพมากกว่าการเรียนแบบท่องจำปกติ	4.43	.577	มาก
15. ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูนำมาใช้ในห้องเรียนทำให้เรียนอย่างมีความสุข	4.45	.647	มาก
รวม	4.23	.372	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อภาษาจีนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/15 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23

สรุปได้ว่า เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/15 ที่มีต่อภาษาจีนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 99.35/98.23 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม มีเจตคติต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีน โดยใช้เทคนิคมอร์ฟিং ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 99.35/98.23 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟিংร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ มีวิธีการสอนที่เป็นลำดับขั้นตอนโดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหา การศึกษาหลักสูตร ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกเนื้อหา และต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งจัดเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชุด ศึกษาการวัดผล ประเมินผลจากสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำมากำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในแต่ละชุดกิจกรรมมีการกำหนดรายละเอียดในการจัดกิจกรรมและกำหนดสื่อการสอนให้มีความเหมาะสมเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีความต่อเนื่องสนุกสนาน และบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากนั้นจึงมีการปรับปรุงและนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมทั้งในด้านภาษา การจัดกิจกรรมการเรียน เวลาที่ใช้ในการทดลอง

ก่อนนำไปใช้จริง ดังนั้นชุดกิจกรรมนี้จึงเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Yang Dan (2553) ที่ทำการศึกษการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคออร์ฟিংร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สอดคล้องกับแนวการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ของ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2535, หน้า 175) ได้กล่าวว่าชุดกิจกรรมเป็นระบบการผลิตและการนำเสนอการเรียนหลายๆอย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน ชุดกิจกรรมแบบนี้มุ่งเน้นในตัวผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน อันนำไปสู่ความเข้าใจอันลึกซึ้ง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคออร์ฟিংร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะว่า ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยสมาชิกในกลุ่มทุกคนจะมีความสำคัญเท่าเทียมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดทักษะทางสังคม แต่ละคนต้องรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนและในขณะเดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆด้วย (Johnson & Johnson, 1994, pp 31 -37) รวมทั้งมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่ม

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงานร่วมกัน สอดคล้องของผลการวิจัยของ จริยา กำลังมาก (2558) ที่ทำการศึกษารื่อง การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกจากการใช้ชุดกิจกรรมและการเรียนรู้แบบร่วมมือแล้วผู้วิจัยยังใช้เทคนิคออร์ฟিংซึ่งเป็นเทคนิคการผสมผสานภาพให้ดูสมจริง การเปลี่ยนรูปหนึ่งเป็นอีกรูปหนึ่งอย่างแนบเนียน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ทางด้านการมองเห็นของมนุษย์ เป็นการถ่ายทอดและสะท้อนให้เห็นภาพจินตนาการ ทำให้ผู้เรียนสนใจและเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข สนุกสนานช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และจดจำได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรานนท์ กำแพงแก้ว ที่ทำการศึกษารื่อง ผลการใช้เทคนิคออร์ฟিংที่มีผลต่อการจำอักษรคันจิของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นพื้นฐาน พบว่า การนำเสนออักษรคันจิโดยใช้เทคนิคออร์ฟিংมีผลในการช่วยจำความหมายอักษรคันจิ ผู้เรียนทุกคนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบการจำอักษรคันจิสูงกว่าร้อยละ 80

3. นักเรียนที่เรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคออร์ฟিংร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีเจตคติต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคออร์ฟিংร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในระดับมาก ด้วยเหตุผลดังนี้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคออร์ฟিংร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นชุดกิจกรรมที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนเกิดความสุข

กับการเรียน และอยากที่จะฝึกพูดและเรียนรู้ภาษาจีน สร้างความกระตือรือร้นให้กับผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการเรียน และสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ การเรียนแบบร่วมมือเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม ในขณะที่เดียวกันก็มีการช่วยเหลือ แบ่งปันกัน ทำให้กระบวนการการทำงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การใช้เทคนิคออร์ฟิงยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความเพลิดเพลิน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน โดยมีครูคอยเป็นที่ปรึกษา ช่วยเหลือ และให้กำลังใจ มีการเสริมแรงทางบวกโดยการกล่าวคำชมเชย ประทับมือ ให้รางวัล เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความสามารถออกมาได้เต็มที่ โดยพฤติกรรมดังกล่าวถือว่าการแสดงออกของผู้ที่มีเจตคติต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนวิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคออร์ฟิงร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการสอนที่มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นก่อนนำชุดกิจกรรมไปใช้ครูผู้สอนจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม โดยการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมให้เข้าใจอย่างทอ่งแท้ และควรมีการตรวจสอบความเรียบร้อยของสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมก่อนทำกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับขั้นตอนจะบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

1.2 ครูผู้สอนควรปรับเนื้อหา และรูปแบบการจัดกิจกรรมตามลักษณะและจำนวนผู้เรียนก่อนจัดกิจกรรมด้วยชุดกิจกรรมนี้ทุกครั้ง ครูควรอธิบายหรือ

ชี้แจงขั้นตอนการทำกิจกรรมทุกครั้งเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและเกิดความเข้าใจตรงกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

1.3 การเตรียมสื่อการเรียนการสอน ควรเป็นสื่อที่หาได้ง่าย ราคาไม่แพง และที่สำคัญต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนด้วย

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนตามชุดกิจกรรมนี้ ครูควรจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมตามที่ระบุไว้ในแผนการเรียน เพื่อให้กิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ครูควรบันทึกปัญหาและข้อสงสัยของนักเรียนที่เกิดขึ้นขณะใช้ชุดกิจกรรมไว้เพราะถึงแม้ว่าชุดกิจกรรมจะผ่านการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขมาแล้วหลายครั้งแต่ก็อาจพบข้อบกพร่องได้จึงควรติดตามผลการใช้ เพื่อจะได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปปรับปรุงชุดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

1.5 ชุดกิจกรรมการเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้กิจกรรมภายในชั้นเรียนเป็นไปด้วยความสะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่อาจทดแทนการสอนได้ทั้งหมด ดังนั้นครูผู้สอนควรมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนขณะทำกิจกรรม ครูควรเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด คอยให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทาง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างชุดกิจกรรม โดยใช้วิธีการสอนแบบอื่นๆ เนื้อหาที่ยากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีความหมายต่อไป

2.2 ควรมีการนำชุดกิจกรรมการเรียนวิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคออร์ฟิงร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดลองหาประสิทธิภาพกับนักเรียนหลากหลายโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เพื่อจะได้ข้อสรุปผลการวิจัยที่กว้างยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2544). การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- กุลธิดา ทรัพย์พัฒนา. (2546). การสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จริยา กำลังมาก. (2558). การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการแบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน Developmental Testing of Media and Instructional Package. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5(1), 1-19.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ, และ สุดา สีนสกุล. (2521). ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณี. (2545). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน . (พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ไพรินทร์ พวงจันทร์. (2542). การสร้างชุดการสอนฝึกทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรานนท์ กำแพงแก้ว. (2553). ผลการใช้เทคนิคมอร์ฟิงที่มีต่อการจำอักษรคันจิของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิชัย วงษ์ใหญ่.(2535). พัฒนาหลักการและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). การพัฒนาการเรียนการสอนภาควิชาหลักสูตรและการสอน.มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมทรง สวัสดิ์. (2549). ผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการฟัง – พูด ภาษาอังกฤษ ที่ใช้หลักการของการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ระยอง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมใจ ถิระนันท์. (2544). การสร้างชุดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). *แผนการพัฒนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8* (2540 - 2544). กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). *ตัวชี้วัดและกลุ่มสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Yang Dan. (2553). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Bloom, B. S. (1976). *Mastery learning : Theory and practice*. New York: Holt.
- Bruner, J. S. (1971). *The relevance of education*. New York: Noton.
- Johnson, D.W., & Johnson, R.T. (1991). *Cooperative learning and non – academic* 296 Matthew T. APPLE.
- Land, M., & Puzin, T. (2002). *Warps and Morphs*. Retrieved from <http://online.redwoods.cc.ca.us/instruct/darnold/LAPROJ/Fall2002/MikeTara/Finalproject1.pdf>
- Sheehy, K. (2005). *Morphing images: A potential tool for teaching word recognition to children with severe learning difficulties*. Retrieved from <http://www3.interscience.wiley.com/journal/118683330/abstract?CRETRY=1&SRETRY=0>
- Skinner, B. F. (1974). *About behaviorism. In psychology in the classroom*. New York: New York Press.

การพัฒนาระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Development of an Instructional System Focusing on Experience of Bringing Local Wisdom to School at the Basic Education Level

วาสนา ทวีกุลทรัพย์*

wasana.lek.tav@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน (2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน (3) สร้างระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน และ (4) ประเมินคุณภาพของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน

การดำเนินการวิจัยมี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาให้ได้องค์ความรู้ด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการสอน การสอนแบบเน้นประสบการณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นที่ 2 ศึกษาความต้องการระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนของครูจำนวน 132 คน และนักเรียนจำนวน 128 คน ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้มาโดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม ขั้นที่ 3 พัฒนากลอบแนวคิดของระบบการสอน ขั้นที่ 4 สนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสนทนากลุ่มหรือแบบแนวคำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับกรอบแนวคิดของระบบการสอน ขั้นที่ 5 ร่างระบบการสอน ขั้นที่ 6 ตรวจสอบและรับรองระบบการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ด้วยแบบประเมินคุณภาพ ขั้นที่ 7 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย มีดังนี้ (1) ครูและนักเรียนต้องการระบบการสอนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ส่วนเหตุผลที่ต้องการ คือ ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาสอนในโรงเรียนไม่ต้องพานักเรียนไปหาภูมิปัญญาท้องถิ่น และช่วยให้นักเรียนสร้างผลงานได้เหมือนกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาสอนโดยตรง และ (2) กรอบแนวคิดของระบบการสอนโดยเฉพาะองค์ประกอบของระบบการสอนมีความชัดเจน ส่วนด้านขั้นตอนมีความสมบูรณ์ทั้งขั้นตอนหลักและขั้นตอนรองซึ่งครอบคลุมขั้นตอนที่เป็นปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ และสอดคล้องกับองค์ประกอบ (3) ระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย (3.1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฐานข้อมูล เนื้อหาสาระและประสบการณ์ วัตถุประสงค์ และการเตรียมการ

*รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

องค์ประกอบด้านกระบวนการ คือ การสอนแบบเน้นประสบการณ์ และการดำเนินการสอน และองค์ประกอบด้านผลลัพธ์ คือ การประเมิน (3.2) ขั้นตอนของระบบการสอน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นที่ 2 วิเคราะห์และกำหนดเนื้อหา ขั้นที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นที่ 4 คัดเลือกและประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นที่ 5 เตรียมการสอนร่วมกับครูกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นที่ 6 ดำเนินการสอนแบบเน้นประสบการณ์โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น และขั้นที่ 7 ประเมินระบบการสอน และ (4) จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่าระบบการสอนมีคุณภาพ มีความชัดเจน มีความเป็นไปได้ และเหมาะสมนำไปใช้ได้

คำสำคัญ : ระบบ การสอนเน้นแบบประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the needs of teachers and students for the instructional system focusing on experience of bringing local wisdom to school ; (2) to study opinions of the experts toward conceptual framework of the instructional system; (3) to construct the instructional system, and (4) to evaluate the quality of the constructed instructional system.

The research process comprised of seven stages as follows: Stage 1 analyzing and synthesizing documents to acquire the body of knowledge on instructional system, instruction focusing on experience, and local wisdom. Stage 2 identifying the needs of teachers and students for the instructional system focusing on experience of bringing local wisdom to school. The research sample consisted of 132 teachers and 128 students at the primary education and secondary education levels in the 2015 academic year, obtained by multi-stage sampling. The employed research instrument was a questionnaire. Stage 3 was the development of conceptual framework of the instructional system. Stage 4 was the focus group discussion involving nine experts using a focus group discussion guidelines sheet or an interview guideline form as the instrument. Stage 5 was the drafting of the instructional system. Stage 6 was the verification and certifying of the instructional system by five experts with the use of a quality evaluation form. Stage 7 was the improvement of the instructional model based on recommendations from the experts. Data were analyzed using the percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

Research findings were as follows: (1) the needs for the instructional system of teachers and students were at the high to highest levels; reasons for the needs are that if the teacher brings local wisdom to be a part of classroom instruction, then the students do not have to go out to learn about local wisdom from the community and they can create their own works just like being directly taught by local wisdom people; (2) concept framework of the instructional system, especially its components was clear; also its steps were complete with the main and sub-steps covering the steps of input, process, and output, and was in accordance with its components; (3)

the developed instructional system focusing on experience of bringing local wisdom to school was composed of (3.1) the input component which included the local wisdom, database, contents and experience, objectives, and preparation the process component which included the instruction focusing on experience, and the operation of instruction; and the output component which included the evaluation; (3.2) the developed instructional system comprised seven steps: the first step was the creation of database on local wisdom; the second step was the analysis and determination of contents; the third step was the determination of objectives; the fourth step was the selection of and coordination with local wisdom people; the fifth step was the preparation of instruction with collaboration from teachers and local wisdom people; the sixth step was the provision of instruction focusing on experience of bringing local wisdom to school; and the seventh step was the evaluation of instructional system; and (4) from evaluation of the instructional system by the experts, they perceived that the developed instructional system was of good quality, clear, feasible, and appropriate for implementation.

Keywords : System, Instruction Focusing on Experience, Local Wisdom

บทนำ

จากการศึกษามาตรการและนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะพบว่ามุ่งเน้นที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม และที่สำคัญความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะสมความรู้ด้านต่างๆ ของการดำรงชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2548 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2552 ในมาตรา 7, 23, 24, 27, 29 และ 57 ซึ่งให้ความสำคัญในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป คือ “ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน มีการเลือกสรรภูมิปัญญามาพัฒนาชุมชน รวมถึงหน่วยงานทางการศึกษาต้องนำประสบการณ์ความรู้ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา” (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542, หน้า 5-28)

นอกจากแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา คือ (1) ให้มีการเรียนการสอนโดยภูมิปัญญาไทยและให้มีการสอนในทุกระดับ ทุกประเภท และทุกรูปแบบของการศึกษา และ (2) ครูต้องมีบทบาทนำความคิด เป็นผู้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน และประสานแหล่งความรู้วิทยากรจากกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนและกระจายความรู้อย่างกว้างขวาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2550)

สภาพปัจจุบันได้เกิดปัญหาการจัดการศึกษาด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่หลายประการ อาทิ (1) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้นำความรู้ในท้องถิ่นหรือชุมชนมาจัดการเรียนการสอน (2) ครูผู้สอนมีความเข้าใจในการนำความรู้และประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย (3) การประชาสัมพันธ์ระหว่างประชากรในโรงเรียนและชุมชนยังไม่ชัดเจน

ชุมชนจึงไม่สามารถเข้าไปร่วมกับโรงเรียนได้ และการจัดการเรียนการสอนยังไม่ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเท่าที่ควร และ (4) ขาดแนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2550, หน้า 69-81)

นอกจากนี้ได้มีผู้วิจัยเชิงคุณภาพการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสำคัญ คือนักเรียนประถมศึกษาไม่ได้รับการถ่ายทอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และระยะเวลาในการถ่ายทอดไม่เพียงพอ (อิฐรัช วิถีภูมิประเทศ 2553) ได้มีความพยายามในการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ มีการจัดทำแผนงานใน 4 ด้าน คือ แผนงานที่ 1 การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา แผนงานที่ 2 การส่งเสริมสำรวจและวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา แผนงานที่ 3 การยกย่องครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา และแผนงานที่ 4 การบริหารและจัดการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่การจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว หากได้มีการนำการจัดการระบบการสอนมาใช้และเป็นการสอนที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียนจะช่วยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดระบบการสอนเน้นประสบการณ์ เป็นการกำหนดองค์ประกอบและขั้นตอนการสอนที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนจากประสบการณ์จริง ได้ฝึกปฏิบัติ ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น การสอนแบบเน้นประสบการณ์ เน้นให้ผู้เรียนทำได้จากการถ่ายทอดประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นมากกว่ามุ่งให้ความรู้ ส่วนระบบการสอนก็จะช่วยในการกำหนดขั้นตอนของการสอนแบบเน้นประสบการณ์ และคุณลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตั้งแต่ในขั้นวางแผน ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ และขั้นประเมิน โดยเน้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนเท่าที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนโดยภูมิปัญญา

ท้องถิ่นโรงเรียนจะพานักเรียนไปยังที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นประกอบอาชีพอยู่ จึงทำให้เสียทั้งงบประมาณ เวลา และไม่เกิดประโยชน์ เพราะนักเรียนจะสนุกสนานกับการได้มาข้างนอกมากกว่าที่สนใจในเรื่องที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นถ่ายทอด

ระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียนมีความสำคัญ คือ (1) เป็นเครื่องมือประกันความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ กิจกรรม และขอบข่ายของการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียนและของฝ่ายผู้สอน (2) ทำให้การดำเนินการสอนมีขั้นตอนชัดเจน มีทางเลือกที่เหมาะสม สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และเมื่อครูและภูมิปัญญาท้องถิ่นพบปัญหาในการสอนแต่ละขั้นตอนสามารถแก้ไขได้ทัน (3) ช่วยประหยัดเวลาของการดำเนินการ สามารถกำหนดตารางเวลาในการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนได้แน่นอนมากขึ้น (4) ทำให้กิจกรรมต่างๆ มีการประสานสัมพันธ์ เสริมประสิทธิภาพซึ่งกันและกัน ทำให้การดำเนินการทุกอย่างตรงไปสู่เป้าหมายเดียวกัน โดยไม่มีอุปสรรคภายในระบบ (5) สามารถตรวจสอบความสำเร็จของการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน และ (6) สามารถตรวจสอบจุดอ่อนและจุดดีของระบบได้ตลอดเวลา (นิคม ทาแดง, 2557, หน้า 20)

จะเห็นได้ว่า ระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน เป็นระบบที่ช่วยให้ทั้งครูและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ร่วมกันจัดการเรียนการสอนอย่างมีขั้นตอน ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ถ่ายทอดประสบการณ์ได้ครบถ้วน นักเรียนหรือผู้เรียนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีโอกาสได้ประยุกต์ความรู้ และประสบการณ์ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนเกิดประสบการณ์นำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้

การพัฒนาการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนสำหรับการศึกษาขั้นพื้น

ฐาน ได้ศึกษาความต้องการของครูและนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จากนั้นนำมาสร้างกรอบแนวคิดของระบบการสอนได้จากการวิเคราะห์เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลจากการศึกษาความต้องการของครูและนักเรียน จึงมาจัดสัมมนาสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นมาพัฒนาระบบที่มีความสมบูรณ์ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบและรับรองอีกครั้ง เพื่อนำระบบไปใช้ต่อไปในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน
2. เพื่อศึกษาความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน
3. เพื่อสร้างระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน

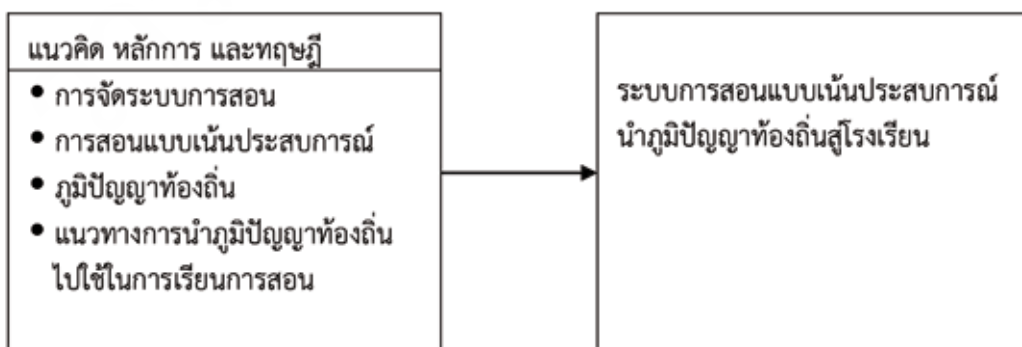
4. เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยประชากร คือ ครูและนักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ (77 จังหวัด) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ครอบคลุม องค์ประกอบ และขั้นตอนของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน
3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย เดือน ธันวาคม 2558 ถึงกันยายน 2559

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดหลักการ ทฤษฎี และทฤษฎี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยและผู้ให้ข้อมูล คือ (1) ประชากรในการวิจัย คือ ครูและนักเรียนประถมศึกษา และมีธยมศึกษาทั่วประเทศ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูประถมศึกษา จำนวน 231 คน (ประกอบด้วย ครูประถมศึกษา จำนวน 117 คน และครูมัธยมศึกษา จำนวน 114 คน) และนักเรียนประถมศึกษาจำนวน 231 คน (ประกอบด้วย นักเรียนประถมศึกษาจำนวน 117 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 114 คน) รวมตัวอย่างทั้งสิ้นในการวิจัยจำนวน 462 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เพื่อศึกษาความต้องการของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน และ (2) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของระบบการสอน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินตรวจสอบและรับรองระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน

2. เครื่องมือการวิจัยมี 4 ประเภท ดังนี้

1) แบบสอบถามความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน มีจำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 สำหรับครู และฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียน ทั้ง 2 ฉบับ เป็นแบบเลือกตอบ แบบมาตราประมาณค่า และแบบปลายเปิดหรือเขียนตอบ แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ มีจำนวน 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินด้วยการหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ฉบับแรก สำหรับครูมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.91 ฉบับที่สอง สำหรับนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.86

2) แบบสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือแบบแนวคำสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เกี่ยวกับกรอบแนวคิดของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน มีจำนวน 4 ตอน ตอนที่ 1 กรอบแนวคิดของบทนำ ตอนที่ 2 กรอบแนวคิดองค์ประกอบของระบบการสอน ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดขั้นตอนของระบบการสอน และตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการนำระบบการสอนไปใช้

3) แบบประเมินคุณภาพระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน ด้วยการหาค่าความสอดคล้อง (IOC) แบบประเมินคุณภาพมี 5 ตอน ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพของบทนำ ตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพองค์ประกอบของระบบการสอน ขั้นตอนของระบบการสอน และแบบจำลองของระบบการสอน ตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพของการนำระบบการสอนไปใช้ และตอนที่ 4 การประเมินคุณภาพโดยรวมของระบบการสอน

4) ระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน ประกอบด้วย องค์ประกอบของระบบการสอน ขั้นตอนของระบบการสอน และแบบจำลองของระบบการสอน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความต้องการระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน ส่งและรับกลับคืนทางไปรษณีย์ มีการทวงถาม 2 ครั้ง ได้แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนฉบับของครูประถมศึกษา จำนวน 132 ฉบับ จาก 231 ฉบับ เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 132 ฉบับ คิดเป็น 57.14% แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนฉบับของนักเรียนจำนวน 132 ฉบับ จาก 231 ฉบับ เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ 128 ฉบับ คิดเป็น 55.41%

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือแบบแนวคำสัมภาษณ์ ดำเนินการติดต่อและประสานงานพร้อมส่งแบบแนวคำสัมภาษณ์ ก่อนการดำเนินการสนทนาโดยผู้วิจัยชี้แจงโดยการบรรยายสรุป จากนั้นเปิดประเด็นการอภิปราย และ

บันทึกสาระสำคัญมีผู้เชี่ยวชาญร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 9 คน คิดเป็น 100%

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบประเมินคุณภาพระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยส่งและรับกลับทางไปรษณีย์ได้จำนวน 5 ฉบับ คิดเป็น 100%

4. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยการศึกษาความต้องการของครูและนักเรียนเกี่ยวกับระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน

1.1 ผลการวิจัยการศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน มีดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ครูผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีสอนระดับชั้นประถมศึกษา

2) ความต้องการของครูเกี่ยวกับระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนเหตุผลของความต้องการคือ ระบบการสอนนี้ช่วยให้ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาสอนในโรงเรียนไม่ต้องพานักเรียนไปหาภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) ความต้องการของครูในขั้นตอนของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนโดยครูต้องการทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก มีอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องการให้มีการคัดเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) ความต้องการของครูในขั้นตอนย่อยของการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมครูต้องการขั้นตอนย่อยทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่นตามขอบข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) ความต้องการของครูในขั้นตอนย่อยของการวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดเนื้อหา โดยรวมครูต้องการขั้นตอนย่อยทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการนำเนื้อหาามาจำแนกเป็นหน่วย หัวเรื่อง และหัวข้อย่อย

6) ความต้องการของครูในขั้นตอนย่อยของการกำหนดวัตถุประสงค์ โดยรวมครูต้องการขั้นตอนย่อยทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ทั่วไปควรกำหนดให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง

7) ความต้องการของครูในขั้นตอนของการคัดเลือกและประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมครูต้องการขั้นตอนย่อยทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการคัดเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นควรคัดเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เคยถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจหรือนักเรียนมาแล้ว

8) ความต้องการของครูในขั้นตอนย่อยของการเตรียมการสอนร่วมกันของครูกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมครูต้องการขั้นตอนย่อยทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการเขียนแผนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ หัวเรื่อง แนวคิด (สาระสำคัญ) วัตถุประสงค์ และประสบการณ์ที่คาดหวัง ภารกิจและงาน และการประเมิน

9) ความต้องการของครูในขั้นตอนย่อยของการดำเนินการสอนแบบเน้นประสบการณ์ โดยรวมครูต้องการขั้นตอนย่อยทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการที่นักเรียนได้ทำผลงานตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

10) ความต้องการของครูในขั้นตอนย่อยของการประเมินระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน โดยรวมครูต้องการขั้นตอนย่อยทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะควรมี

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดและตรวจสอบความรู้ และทักษะความชำนาญครอบคลุม การประเมินตนเองก่อนเรียน การประเมินตนเองระหว่างเรียน และการประเมินตนเองหลังเรียน

2. ผลการวิจัยการศึกษาความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน มีดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2) ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เหตุผลที่นักเรียนต้องการแตกต่างจากครู คือ นักเรียนได้สร้างผลงานเหมือนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนโดยตรง

3) ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนโดยรวม นักเรียนมีความต้องการมีส่วนร่วมทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการช่วยครูรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักเรียนต้องการทราบ โดยรวมนักเรียนมีความต้องการทุกข้อมูลอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการรวบรวมประวัติส่วนตัวของภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) ความต้องการของนักเรียนในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมของห้องเรียนร่วมกับครูและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมนักเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนหรือบริเวณหน้าห้องเรียนเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

6) ความต้องการของนักเรียนในขั้นตอนการดำเนินการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน โดยรวมนักเรียนมีความต้องการอยู่

ในระดับมาก โดยเฉพาะที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การถ่ายทอดประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการออกแบบวิธีการสอนแบบเน้นประสบการณ์สู่โรงเรียน ซึ่งมี 4 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 บทนำของกรอบแนวคิดระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่ามี ความชัดเจน

ประเด็นที่ 2 กรอบแนวคิดขององค์ประกอบของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความเห็นเหมือนกันว่า องค์ประกอบที่นำเสนอใน 3 ด้านสอดคล้องกับขั้นตอน ควรเพิ่มองค์ประกอบกระบวนการ คือ การสอนแบบเน้นประสบการณ์

ประเด็นที่ 3 กรอบแนวคิดของขั้นตอนของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นว่าขั้นตอนสอดคล้องกับองค์ประกอบ และขั้นตอนหลักมีความสัมพันธ์กับขั้นตอนรอง แต่ขั้นตอนรองบางขั้นตอนในขั้นตอนหลักโดยเฉพาะขั้นตอนหลักที่ 1 การจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรเพิ่มขั้นตอนย่อยในการตรวจสอบฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเด็นที่ 4 กรอบแนวคิดของการนำระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนไปใช้ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นเหมือนกันว่าการนำระบบไปใช้มีความชัดเจน มีความเป็นไปได้ และนำไปใช้ประโยชน์ได้

4. ผลการพัฒนากระบวนการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบและขั้นตอน ดังนี้

4.1 องค์ประกอบของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนประกอบด้วย

1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฐานข้อมูล เนื้อหาสาระและประสบการณ์ วัตถุประสงค์ และการเตรียมการสอน

2) องค์ประกอบด้านกระบวนการ คือ การดำเนินการสอน และการสอนแบบอิงประสบการณ์

3) องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ คือ การประเมิน

4.2 ขั้นตอนของระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ครอบคลุม ขั้นตอนย่อย คือ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดหมวดหมู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น การออกแบบฐานข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำฐานข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่น และการตรวจสอบฐานข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ ครอบคลุม ขั้นตอนย่อย คือ วิเคราะห์เนื้อหา รวบรวมเนื้อหา กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ และกำหนดหน่วยประสบการณ์

ขั้นที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์ ครอบคลุม ขั้นตอนย่อย คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป และการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

ขั้นที่ 4 คัดเลือกและประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ครอบคลุมขั้นตอนย่อย คือ คัดเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่น และประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นที่ 5 เตรียมการสอนร่วมกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ครอบคลุมขั้นตอนย่อย คือ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของครูและภูมิปัญญาท้องถิ่น เขียนแผนการสอนที่เน้นประสบการณ์ และเตรียมวัสดุ

อุปกรณ์ สร้างเครื่องมือประเมิน และเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ขั้นที่ 6 ดำเนินการสอนแบบเน้นประสบการณ์ ครอบคลุม ขั้นตอนย่อย คือ แนะนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเมินตนเองก่อนเรียน นำเข้าสู่เรื่องสอนเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับผลงานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดประสบการณ์ฝึกทำตามภูมิปัญญาท้องถิ่น อภิปรายและการประยุกต์ไปใช้ จัดแสดงผลงาน สรุปหน่วยการเรียนรู้และการถ่ายทอดประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น และประเมินตนเองหลังเรียน

ขั้นที่ 7 ประเมินระบบการสอน ครอบคลุม การประเมินขั้นตอนของระบบการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน

5. ผลการประเมินคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน พบว่า (1) โดยเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.95 (2) การประเมินคุณภาพของบทนำของระบบการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.95 (3) องค์ประกอบของระบบการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.91 (4) ขั้นตอนของระบบการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.92 (5) แบบจำลองของระบบการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 และ (6) การนำระบบการสอนไปใช้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ดังนั้น คุณภาพโดยรวมของระบบการสอน มีความชัดเจน มีความเป็นไปได้ และความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

อภิปรายผล

1. จากกระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คนได้ประเมินคุณภาพของระบบการสอนดังกล่าว พบว่า โดยรวมมีความชัดเจน มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการพัฒนาระบบ

การสอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความต้องการของผู้ใช้ระบบการสอน คือ ครูและนักเรียน และนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้ได้องค์ความรู้มาสร้างแบบสอบถามความต้องการระบบการสอน จากนั้นผลที่ได้มาสร้างกรอบแนวคิดของระบบการสอน และขอความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบการสอน จึงพัฒนาเป็นระบบการสอน จึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้งหนึ่งเพื่อทบทวนและยืนยันความชัดเจน ความสมบูรณ์ ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของการนำระบบการสอนไปใช้ ดังจะเห็นได้ว่า จากการขอความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นเหมือนกันว่าระบบการสอนนี้คุณภาพนำไปใช้ได้ อาจเป็นเพราะการพัฒนาการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนมีองค์ประกอบและขั้นตอนของระบบการสอนทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน จึงมีลักษณะด้านประโยชน์ คือ (1) ระบบการสอนนี้มีลักษณะที่มุ่งให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของผู้เรียน คือ ได้สอบถามความต้องการของผู้เรียน จัดให้การสอนตรงกับปัญหาและวิถีชีวิตของบุคคล ท้องถิ่น และสังคม ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสู่โรงเรียน และดึงดูดความสนใจใฝ่รู้ โดยผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสอนแบบเน้นประสบการณ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน (2) ระบบการสอนนี้มีลักษณะความยืดหยุ่นสามารถนำมาใช้ได้ทุกสถานที่ และทุกหลักสูตรและเนื้อหา ทั้งนี้จะเห็นได้ชัดโดยเฉพาะระบบการสอนนี้สามารถใช้ได้ทุกสถานที่และใช้ได้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และ (3) ระบบการสอนนี้มีลักษณะตอบสนองความจำเป็นและความต้องการเรียนรายบุคคล คือ โดยลักษณะของระบบการสอนได้ออกแบบให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองตามความถนัดของแต่ละบุคคลในชั้นฝึกทำ ซึ่งในประเด็นนี้ตรงกับนิคม ทาแดง (2557, หน้า19-20) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของระบบการสอนที่ดีควรประกอบด้วย 3 ประการ

คือ ลักษณะด้านประโยชน์ ลักษณะด้านความยืดหยุ่น และลักษณะตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน

2. ความสอดคล้องกับงานวิจัย ระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียนสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น สอดคล้องและแตกต่างกับงานวิจัยของวชิระ พรหมวงศ์ (2556, หน้า 80-98) ซึ่งทำวิจัยเรื่องการพัฒนาการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ดังนี้

1) ความต้องการของระบบการสอนของทั้ง 2 งานวิจัยแตกต่างกัน คือ นักเรียนและครูต้องการระบบการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ส่วนระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาเข้าสู่โรงเรียนนักเรียนต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

2) เหตุผลที่นักเรียนต้องการมีความเห็นเหมือนกัน คือ นักเรียนต้องการได้รับประสบการณ์ตรง และต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความรู้ความสามารถโดยตรง

3) เกี่ยวกับขั้นตอนของระบบการสอนที่เหมือนกัน คือ มีการเตรียมการสอน และการประเมิน ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญซึ่งทุกระบบการสอนที่ควรมี

4) เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของระบบการสอนจากผู้ทรงคุณวุฒิ การประเมินคุณภาพของระบบการสอนทั้ง 2 ระบบมีความเหมือน คือ มีความสมบูรณ์ มีความชัดเจน ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์

2. ระบบการสอนแบบเน้นประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน ได้นำแนวคิดและหลักการของการสอนแบบเน้นประสบการณ์มาใช้ และผสมผสานกับการสอนที่ถ่ายทอดของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำความรู้และประสบการณ์มาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน โดยจะเห็นได้จากขั้นตอนของระบบการสอนในขั้นที่ 6 มีการดำเนินการสอนแบบเน้นประสบการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีเพราะสอดคล้องกับลักษณะการสอนของภูมิปัญญาท้องถิ่น ในประเด็นนี้ตรงกับหลักการสอนแบบเน้นประสบการณ์ของจอห์น

สันและจอห์นสัน (Johnson, RT & Johnson, D.W., 1994) เช่น (1) การแนะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่เรื่องสอนเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ การเสนอผลงานของภูมิปัญญาท้องถิ่น และการถ่ายทอดประสบการณ์ให้ฝึกทำตาม ซึ่งตรงกับตัวบ่งชี้ของหลักการการสอนแบบเน้นประสบการณ์ คือ ผู้สอนต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือประสบการณ์ด้วยตนเอง (2) การอภิปรายและประยุกต์ใช้ ซึ่งตรงกับตัวบ่งชี้ของหลักการสอนแบบเน้นประสบการณ์ คือ มีการสะท้อนความคิดและการอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่ได้มาประสบมา และ (3) การให้นักเรียนจัดแสดงผลงานและสรุปการถ่ายทอดประสบการณ์ ซึ่งตรงกับให้ผู้เรียนสร้างหลักการและสมมติฐานจากประสบการณ์ที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ต้องมีการกำหนดนโยบายที่ทุกโรงเรียนจะต้องนำระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้

2) ผู้บริหารเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่จะให้ครูนำระบบการสอนไปใช้ ตัวผู้บริหารเองต้องเห็นความสำคัญของระบบการสอน และต้องสนับสนุนในทุกเรื่องเกี่ยวกับการนำระบบไปใช้

3) ครูผู้สอนควรศึกษาและเข้าใจในระบบเป็นอย่างดี และตระหนักถึงความสำคัญ และมีทัศนคติที่ดีต่อระบบการสอนที่นำมาใช้

4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องมั่นใจว่าระบบนี้ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือทำได้ตามแบบอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นสอน โดยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

5) โรงเรียนต้องจัดอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำระบบการสอนไปใช้

6) โรงเรียนควรจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ได้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชนของโรงเรียนมาสอน

7) โรงเรียนควรจัดสถานที่ให้ห้องเรียนเป็นสถานที่ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นถ่ายทอดประสบการณ์ ซึ่งสถานที่จัดเตรียมควรจำลองให้เข้ากับบริบทของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรได้พัฒนาระบบการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้วยการสอนแบบเน้นประสบการณ์ที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน

2) ควรให้พัฒนาระบบการประเมินผลการเรียนด้วยการสอนแบบเน้นประสบการณ์ที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่โรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ธัญธัช วิภาติภูมิประเทศ (2553) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน : กรณีศึกษาวงกลองยาว
อำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน *การสัมมนาเครื่องช่วยวิชาการ-วิจัยสายมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 4 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* วันที่ 30 สิงหาคม 2553
(หน้า 41-42). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิคม ทาแดง (2557) *การสอนในฐานะระบบ ในเอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีการสอน
หน่วยที่ 2 นนทบุรี* : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- วชิระ พรหมวงศ์ (2536) *การพัฒนากระบวนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนประถมศึกษา
ดุขวินินพนธ์ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี (2550) *แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย
ในการจัดการศึกษา* กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี (2542) *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟิก จำกัด*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2553) *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง
(พ.ศ.2552 – 2559)* กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟิก จำกัด

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ที่เสริมสร้างความ สามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

Mathematical Instructional Activities Using Jigsaw Technique to Enhance Problem-Solving Abilities on Measure of Central Tendency for Mathayomsuksa Five Students

จุฑาทิพย์ เต็มวิบูลย์โชค*

chuthatip.tem@gmail.com

ญาณิน กองทิพย์**

ณัทย ฤกษ์ฤทัยรัตน์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) สร้างกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ 3) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้ได้จากการสุ่มแบบเกาะกลุ่ม (Cluster random sampling) จากนั้นมีการสุ่มแบบกำหนด (Random assignment) ให้เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 38 คน โดยนักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ และนักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ และแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการสอนปกติ เรื่องการวัดค่ากลางของข้อมูล 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และ 3) แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค

*นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**อาจารย์ ดร. ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จิกซอร์ ซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for independent samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 แผน โดยทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีความตรงเชิงเนื้อหา 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติที่ระดับนัยสำคัญ .01 และ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์อยู่ในระดับดี สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

คำสำคัญ : เทคนิคจิกซอร์ การวัดค่ากลางของข้อมูล ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purposes of this study were 1) to construct the mathematical instructional activities through the use of the Jigsaw technique on the Measure of central tendency for Mathayomsuksa Five students, 2) to compare the Mathematical problem-solving abilities on Measure of central tendency for Mathayomsuksa Five students between the use of the Jigsaw technique and traditional instructional methods, and 3) to evaluate the satisfaction lever of the experimental group towards the Mathematical instructional activities by using the Jigsaw technique.

The study was conducted during the first semester of the 2016 academic year with Mathayomsuksa Five students at the Debsirin School in Bangkok. The samples in this study consisted of seventy four students divided into two groups, with an experimental group of thirty six students and a control group of thirty eight students. The sample was chosen using cluster random sampling and random assignment. In the experimental group, Mathematical instructional activities were conducted using the Jigsaw technique, while the control group used traditional methods. The instruments used in this research included 1) lesson plans of Mathematical instructional activities Used with the Jigsaw technique and lesson plans of traditional instructional method, 2) a Mathematical problem-solving abilities test with reliability of 0.88, and 3) a satisfaction test for Mathematical instructional activities using Jigsaw technique with reliability of 0.92. The statistics used in the analysis of the data collected were mean, standard deviation and t-test for independent samples

The results showed that 1) we received 5 lesson plans about Mathematical instructional activities by using Jigsaw technique on measure of central tendency for Mathayomsuksa Five students, which all lesson plans had content validity, 2) the students thought that the Jigsaw

technique had a better Mathematics problem-solving abilities than the traditional instructional method with a .01 level of significance, and 3) The scores on the satisfaction test showed that on average the experimental group were satisfied with the instruction that they received. This clearly indicates that the Jigsaw technique can enhance the Mathematical problem-solving abilities of student and give them a more positive satisfaction regarding mathematics.

Keywords : jigsaw technique, mathematical problem-solving abilities

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นวิชาที่ช่วยเสริมสร้างให้มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม แต่ในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในประเทศไทยที่ผ่านมานักเรียนจำนวนมากยังขาดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ (สสวท, 2555, หน้า 1) สอดคล้องกับรายงานผลการประเมินการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยในการสอบ PISA 2012 ได้คะแนนเฉลี่ย 427 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ที่มีค่าเฉลี่ยมาตรฐานที่ 494 คะแนน โดยนักเรียนไทยส่วนใหญ่มีจุดอ่อนที่สุดด้าน กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ได้แก่การแก้ปัญหาตามสถานการณ์ในบริบทที่กำหนดให้โดยใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์ (ฉวีวรรณ แก้วไพฑูริ และสุพจน์ ไชยสังข์, 2557, หน้า 1) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรจะมีทักษะการแก้ปัญหาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน

การสอนการแก้ปัญหาในห้องเรียนจะพัฒนาให้นักเรียนแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดีถ้านักเรียนได้รับการฝึกฝนการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์ที่ได้รับความนิยมและนำไปใช้อย่างกว้างขวางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya, 1957, pp 5-40) ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ ขั้นที่ 1

ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผน ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผล นอกจากนี้ วิลสันและคณะ (Wilson, Fernandez, & Hadaway, 1993, p 60) ได้เสนอกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นพลวัตซึ่งเป็นกระบวนการที่สนับสนุนกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาในรูปแบบที่มีลำดับไม่ตายตัว สามารถวนกลับไปมาได้ นั่นคือหากผู้แก้ปัญหายังไม่สามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จก็สามารถย้อนกลับไปยังขั้นก่อนหน้าได้

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท , 2555, หน้า 153) ได้ระบุไว้ว่าสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านการแก้ปัญหานั้นครูจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการแก้ปัญหาด้วย โดยเสนอว่า ครูควรใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านการแก้ปัญหา จากการสืบค้นงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือพบว่าปัจจุบันมีการนำการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เช่น พรสวรรค์ ชาพา (2558) ได้ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง เซต ด้วยการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ร่วมกับการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI นอกจากนี้ แก้วมะณี เลิศสนธิ์ (2558) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จังหวัดฉะเชิงเทราและที่ผ่านมามีผู้วิจัยได้ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือมาช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เช่น งานวิจัยของ ประจวบ แสงสีบับ (2556) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กลยุทธ์ STAR เรื่องปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวและการแปรผัน ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลปรากฏว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กลยุทธ์ STAR เรื่องปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวและการแปรผัน สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ เหนียพันธ์ และมายันท์ (Nyunt & Myint, 2009) ได้ศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อตรวจสอบศักยภาพในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเน้นแบบ STAD ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถเสริมสร้างศักยภาพการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ จากงานวิจัยที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถเสริมสร้างศักยภาพการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ ซึ่งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศจำนวนมากได้มีการนำการเรียนรู้ร่วมมือรูปแบบต่างๆมาใช้กับวิชาคณิตศาสตร์ และเท่าที่ผู้วิจัยค้นคว้ายังไม่มีการใช้เทคนิคจิ๊กซอว์มาเสริมสร้างการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แต่เทคนิคจิ๊กซอว์ก็อาศัยแนวคิดในการจัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถคล้ายกับการเรียนรู้ร่วมมือรูปแบบอื่น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเทคนิคจิ๊กซอว์มาช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

เทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เป็นการเรียนรู้ร่วมมือรูปแบบหนึ่งที่อาศัยแนวคิดการต่อภาพ ถูกคิดค้นและพัฒนาขึ้น ในปี ค.ศ.1970 โดยอารอนสันและคณะ ซึ่งนักเรียนในห้องเรียนจะถูกแบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ เรียกว่า

“กลุ่มจิ๊กซอว์” สมาชิกแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อคนละหนึ่งหัวข้อ นักเรียนที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มจะรวมกลุ่มกันเรียกว่า “กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ” แล้วช่วยกันทำความเข้าใจหัวข้อที่ได้รับมอบหมายตลอดทั้งวางแผนในการกลับไปสอนเพื่อนในกลุ่มจิ๊กซอว์ หลังจากนั้นสมาชิกแต่ละคนจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจะกลับมาที่กลุ่มเดิม เพื่อนำเสนองานหรือเล่าเรื่องของตนที่ได้ศึกษาให้เพื่อนในกลุ่มฟังจนครบทุกหัวข้อ ซึ่งการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนก็จะขึ้นอยู่กับเพื่อนในกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มจะเป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Aronson, 2000) ข้อดีของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ คือนักเรียนได้ทำงานที่ทำทนาย มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เนื่องจากนักเรียนต่างรู้ว่าตนเองเปรียบเสมือนชิ้นส่วนสำคัญของข้อมูล เพราะต้องทำหน้าที่ในการสอนหรือถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งในการสอนผู้อื่นนั้นนักเรียนจะต้องพิจารณาความคิดและความเข้าใจของตนเองเพื่อที่จะนำเสนอและสื่อสารด้วยการพูดไปยังสมาชิกคนอื่นๆภายในกลุ่ม (Neer, 1987) ตัวอย่างงานวิจัยที่นำเทคนิคจิ๊กซอว์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ได้แก่ งานวิจัยของ นิโนมิยะและภูศรี (Ninomiya & Pusi, 2015) ได้ศึกษาการแก้ปัญหาปลายเปิดในวิชาคณิตศาสตร์โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ สำหรับกิจกรรมจิ๊กซอว์ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสุขและสนุกสนานกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยปรับปรุงทักษะการสื่อสารได้แก่ ทักษะการพูด ทักษะการฟัง ซึ่งนักเรียนจะต้องมีการพิจารณาความคิดและความเข้าใจของตนเองเพื่อที่จะอธิบายให้ผู้อื่นฟัง งานวิจัยของนาโอมิและกิตัว (Naomi & Githua, 2013) ได้ศึกษากลยุทธ์การเรียนรู้ร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อายุ 17 ปี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกลยุทธ์การเรียนรู้ร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สูงกว่านักเรียนที่ถูกสอนโดยใช้การสอนแบบปกติ และงานวิจัยของ ดลฤงยา (Dhugyala, 2016) ได้ศึกษาผลของการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และศึกษาประสบการณ์เรียนรู้และการรับรู้ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนการสอนด้วยกลยุทธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ในประเทศอินเดีย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกลยุทธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ดีกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งจากงานวิจัยที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าเทคนิคจิ๊กซอว์เหมาะกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ นอกจากนี้พระมิตการการเรียนรู้ระบุว่า อัตราการทรงจำเฉลี่ยจากการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้นักเรียนได้มีการอภิปรายกลุ่ม การลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและการสอนผู้อื่น จะทำให้นักเรียนจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ได้ยาวนานขึ้น 50%, 75% และ 90% ตามลำดับ (Bear, 2010, หน้า 9) ซึ่งเทคนิคจิ๊กซอว์มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้นานยิ่งขึ้น สำหรับจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ครูจะยืนบรรยายอยู่หน้าห้องและมีผู้เรียนนั่งฟังอย่างเงียบๆ ซึ่งนักเรียนจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการเรียน แตกต่างจากเทคนิคจิ๊กซอว์ซึ่งเป็นเทคนิคการสอนที่มีจุดเด่นในการเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในชั้นเรียน ถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระจากมุมมองที่แตกต่างกันเพราะได้อภิปรายร่วมกับคนอื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณและช่วยฝึกการแก้ปัญหาจากการลงมือแก้ปัญหาาร่วมกันของนักเรียน (Ninomiya & Pusi, 2015)

ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องการวัดค่ากลางของข้อมูลที่ผ่านมาจะพบว่าการเรียนการสอนในเรื่องดังกล่าวค่อนข้างน่าเบื่อ นักเรียนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการเรียน การจัดการเรียน การสอนส่วนใหญ่จะเป็น

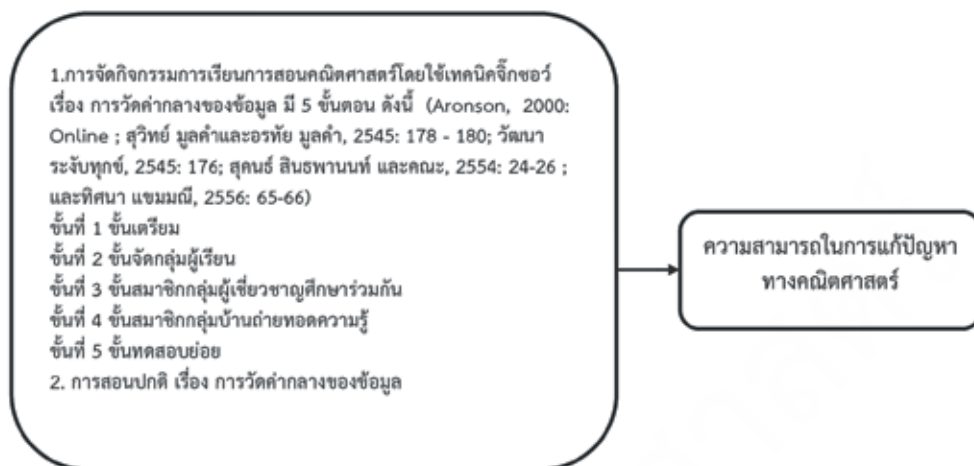
ไปในลักษณะของการจำสูตรและทำแบบฝึกหัด ทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งไม่สนใจเรียน การจัดการเรียนการสอนในแต่ละคาบเกิดความสูญเปล่าต่อนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียน อีกทั้งนักเรียนส่วนใหญ่ยังสับสนในการเลือกใช้ค่ากลางให้เหมาะสมกับข้อมูล (พนิดา พิสิฐอมรชัย, 2559: สัมภาษณ์) นอกจากนี้ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูลเป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์คณิตศาสตร์ที่ใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เพราะสามารถแบ่งเนื้อหาเป็นส่วน ๆ แยกจากกันได้อย่างชัดเจน เป็นเรื่องที่นักเรียนเข้าใจแนวคิดได้ไม่ยาก สามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหา จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเทคนิคจิ๊กซอว์ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์คณิตศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการวัดค่ากลางของข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพศิรินทร์ แขวงวัดเทพศิรินทร์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

1.2 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพศิรินทร์ แขวงวัดเทพศิรินทร์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนทั้งสอง

กลุ่มนี้ได้จากการสุ่มแบบเกาะกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากนักเรียน 5 ห้องเรียน จากนั้นมีการสุ่มแบบกำหนด (Random assignment) ให้เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 38 คน ได้รับการจัดการเรียนการสอนปกติ ซึ่งจากการพิจารณาคะแนนดิบของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 พบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความสามารถใกล้เคียงกัน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ

2.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์

2.1.2 การสอนปกติ

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

2.2.2 ความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีทั้งหมด 5 แผน แต่ละแผนใช้เวลา 100 นาที โดยในขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละแผนประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม ผู้สอนกำหนดหัวข้อที่นักเรียนต้องศึกษาเป็นหัวข้อย่อยๆแล้วชี้แจงให้นักเรียนทราบว่าจะมีการแบ่งกลุ่ม เพื่อให้ให้นักเรียนศึกษาเอกสารแนะแนวทาง กลุ่มละ 3 หัวข้อ โดยนักเรียนแต่ละต้องไปศึกษาเอกสารแนะแนวทางร่วมกับเพื่อนกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาในหัวข้อเดียวกัน เพื่อที่จะกลับมาอธิบายความรู้ให้กลุ่มเดิมของตนเอง แล้วทำใบกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกลุ่มผู้เรียน ผู้สอนจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-ปานกลาง-อ่อน) กลุ่มละ 3 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้าน (Home Group) ให้นักเรียนแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่ม 1 คน เพื่อทำหน้าที่หลักในการบริหารจัดการภายในกลุ่ม จากนั้นมอบหมายให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มบ้านศึกษาเอกสารแนะแนวทางคนละ 1 หัวข้อ

ขั้นที่ 3 ขั้นสมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญศึกษา ร่วมกัน ผู้สอนตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) โดยให้นักเรียนจากกลุ่มบ้าน (Home Group) กลุ่มละ 1 คน มาเข้าร่วมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกับนักเรียนคนอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเอกสารแนะแนวทางหัวข้อเดียวกัน โดยให้ช่วยกันอภิปรายถึงใจความสำคัญของเนื้อหากระบวนการแก้สถานการณ์ปัญหา ตลอดจนวิธีการนำเสนอเนื้อหาให้เพื่อนในกลุ่มบ้านของตนเข้าใจ

ขั้นที่ 4 ขั้นสมาชิกกลุ่มบ้านถ่ายทอดความรู้ สมาชิกแต่ละคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) กลับไปกลุ่มบ้าน (Home Group) ของตน แล้ว

อธิบายถ่ายทอดความรู้ที่ได้ศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ จากนั้นดำเนินการแก้สถานการณ์ปัญหาของกลุ่มขั้นที่ 5 ขั้นทดสอบย่อย ครูทดสอบความรู้ในเรื่องที่นักเรียนได้ศึกษาไป

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการสอนปกติเรื่องการวัดค่ากลางของข้อมูล ที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีทั้งหมด 5 แผน แต่ละแผนใช้เวลา 100 นาที โดยในแต่ละคาบผู้สอนจะบรรยายเนื้อหาในเอกสารประกอบการเรียนแล้วให้นักเรียนจัดกลุ่มตามความสนใจ จำนวนกลุ่มละ 3-4 คน เพื่อลงมือทำใบกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน

3.3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบทดสอบอัตนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 ข้อ เพื่อตรวจสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยแต่ละข้อมีคะแนนเต็มข้อละ 11 คะแนน ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบวิเคราะหซึ่งพิจารณาลักษณะที่แสดงออกถึงความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา (3 คะแนน) 2) ด้านการแปลงข้อมูลของสถานการณ์ปัญหา (3คะแนน) 3)ด้านการดำเนินการแก้สถานการณ์ปัญหา (3 คะแนน) 4) ด้านการค้นหาคำตอบที่ถูกต้อง (2 คะแนน) แบบทดสอบนี้ใช้ระยะเวลาในการสอบ 90 นาทีโดยมีความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.56 ถึง 0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.25 ถึง 0.33 และค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบทดสอบเท่ากับ 0.88

3.4. แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อตรวจสอบความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ ประกอบด้วย ข้อความที่เกี่ยวกับความพึงพอใจที่

มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค จิกซอร์ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อมีความมีความหมายทาง บวกและเลือกแสดงความคิดเห็นได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ เห็น ด้วยมากที่สุด (4 คะแนน) เห็นด้วยมาก (3 คะแนน) เห็น ด้วยน้อย (2 คะแนน) และเห็นด้วยน้อยที่สุด (1คะแนน) โดยค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ แบบวัดความพึงพอใจเท่ากับ 0.92

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียน ดังนี้

4.1.1 ผู้วิจัยสอนนักเรียนกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน ด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ เรื่องการวัดค่ากลางของ ข้อมูล จำนวน 5 คาบเรียน คาบเรียนละ 100 นาที

4.1.2 ผู้วิจัยสอนนักเรียนกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียนจำนวน 38 คน โดยใช้การสอนปกติ เรื่องการวัด ค่ากลางของข้อมูล จำนวน 5 คาบเรียน คาบเรียนละ 100 นาที

ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจะได้รับใบกิจกรรมในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติเป็นรายกลุ่ม จากนั้นผู้วิจัยนำใบ กิจกรรมไปตรวจให้คะแนนทุกครั้ง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับใบกิจกรรมในชั้นเรียน คิดเป็นร้อยละ 20 ของคะแนนรวมทั้งหมด

4.2 เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ และการสอนปกติ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.2.1 ทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการวัดค่ากลางของ ข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยแบบ วัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดย ใช้เวลา 90 นาที ซึ่งคะแนนจากการตรวจแบบทดสอบ วัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มี คะแนนเต็ม 55 คะแนน จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปเทียบ

บัญญัติไตรยางศ์ให้เป็นคะแนนเต็ม 80 คะแนน ซึ่งคะแนน จากการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทาง คณิตศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 80 ของคะแนนรวมทั้งหมด

4.2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบ วัดความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 20 นาที

5. วิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยนำคะแนนรวมจากใบกิจกรรมใน ชั้นเรียนและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทาง คณิตศาสตร์ของนักเรียนจากห้องที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ และ ห้องที่ได้รับการสอนปกติมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทาง คณิตศาสตร์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์กับนักเรียนที่ ได้รับการสอนปกติ โดยใช้ การทดสอบค่าที (t-test for independent samples)

5.2 นำคะแนนจากแบบวัดความพึงพอใจ ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้ เทคนิค จิกซอร์ไปหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยง เบนมาตรฐาน แล้วแปรผลความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรม การเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ โดย การแปรผลระดับความพึงพอใจใช้เกณฑ์ดังนี้ 1) ค่า เฉลี่ยเลขคณิต 3.50 – 4.00 หมายถึง ดีมาก 2) ค่าเฉลี่ย เลขคณิต 2.50–3.49 หมายถึง ดี 3) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 1.50–2.49 หมายถึง ปานกลาง และ 4) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 1.00–1.49 ไม่ดี

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนการสอน คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ที่เสริมสร้างความ สามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัด

ค่ากลางของข้อมูลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีดังต่อไปนี้

จากการตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ เรื่อง การวัดค่ากลางของข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC ของแผนการจัดการเรียนรู้ทุก

แผนมีค่าเท่ากับ 1 นั่นคือ แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผล และการประเมินผลการเรียนรู้ สรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน มีความตรงเชิงเนื้อหา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าทีของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ

กลุ่ม	จำนวนนักเรียน(คน)	$\bar{X}$ (คะแนนเต็ม 100)	SD	P	T
ทดลอง	36	82.25	9.46	*p < .01	4.74
ควบคุม	38	72.16	8.85		

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ และกลุ่มที่ได้รับการสอนปกติ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เท่ากับ 82.25 และ 72.16 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.46 และ 8.85 ตามลำดับ จากการทดสอบค่าที (t-test for independent samples) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ใช้เทคนิคจิกซอร์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนจากแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิกซอร์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านเทคนิคการสอน				
1	เทคนิคจิกซอร์ช่วยให้การเรียนคณิตศาสตร์น่าสนใจมากขึ้น	2.83	0.85	ดี
2	เทคนิคจิกซอร์ช่วยให้ฉันกล้าที่จะซักถามครูหรือเพื่อน ๆ ในสิ่งที่ฉันยังไม่รู้	3.00	0.72	ดี
3	เทคนิคจิกซอร์ช่วยให้ฉันมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น	3.03	0.70	ดี
4	เทคนิคจิกซอร์ทำให้นักเรียนมีโอกาสดูแลเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	2.94	0.89	ดี
5	เทคนิคจิกซอร์ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น	3.11	0.82	ดี
6	ในการจัดกิจกรรมทุกครั้งฉันได้ลงมือแก้ปัญหาพร้อมกับเพื่อนภายในกลุ่ม	3.06	0.67	ดี
7	การจัดการเรียนการสอนมีขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย	3.08	0.77	ดี
ด้านสื่อการสอน สถานที่ และระยะเวลา				
8	ลักษณะใบกิจกรรมเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน	2.72	0.85	ดี

ข้อที่	ข้อความถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
9	ระยะเวลาที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	3.00	0.72	ดี
10	ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งมีอุปกรณ์การสอน สื่อ / เอกสาร ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น	2.97	0.77	ดี
11	บรรยากาศในชั้นเรียนไม่ตึงเครียด	3.75	0.55	ดีมาก
ด้านผู้สอน				
12	ครูส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม/ทีม	3.39	0.69	ดี
13	ครูให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะสอน	3.25	0.81	ดี
14	ครูผู้สอนสามารถตอบคำถามที่ฉันสงสัยได้อย่างชัดเจน	3.47	0.77	ดี
15	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ชักถามปัญหา และสรุปประเด็นร่วมกันในห้องเรียน	3.28	0.74	ดี
ด้านความรู้ในเนื้อหา และการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์				
16	ฉันสามารถอธิบายสิ่งที่ตนเองเข้าใจให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มฟังได้	3.03	0.74	ดี
17	การได้อธิบายให้เพื่อนฟังทำให้ฉันทราบว่าตนเองเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้มากน้อยเพียงใด	3.08	0.77	ดี
18	เนื้อหาที่เรียนไม่ยากเกินไปสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.44	0.73	ดี
19	มีเกณฑ์การประเมินชิ้นงาน/ภาระงานที่เหมาะสม	3.03	0.77	ดี
20	เทคนิคจิ๊กซอว์ทำให้ฉันมีความมั่นใจว่าหากมีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มจะสามารถแก้ปัญหาที่ได้รับมอบหมายได้	2.86	0.87	ดี
รวมทั้งฉบับ		3.12	0.42	ดี

จากตาราง 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของแบบวัดความพึงพอใจทั้งฉบับเท่ากับ 3.12 ซึ่งมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ มีความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์อยู่ในระดับดี

สรุปผลการวิจัย

1. ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ จำนวน 5 แผน โดยทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีความตรงเชิงเนื้อหา

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค จิ๊กซอว์มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ ที่ระดับนัยสำคัญ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์อยู่ในระดับดี

อภิปรายผล

1. จากการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัดค่ากลางของ

ข้อมูลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์มีประสิทธิภาพในการเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหาดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม ใบกิจกรรมกลุ่มที่ผู้สอนเตรียมให้นักเรียนมีเนื้อหาเหมาะสมกับบทเรียนและลักษณะของใบกิจกรรมจะเป็นสถานการณ์ปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกลุ่มผู้เรียน ในขั้นนี้ผู้สอนจัดกลุ่มผู้เรียนเข้ากลุ่มบ้าน โดยจัดละความสามารถ (เก่ง-ปานกลาง-อ่อน) ทำให้นักเรียนได้ฝึกการแก้สถานการณ์ปัญหาร่วมกัน การจัดนักเรียนเป็นกลุ่มทำงานที่ละความสามารถกันนั้นนักเรียนจะต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน กล่าวคือในกลุ่มบ้านทุกคนจะต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งกันสามารถผลัดกันอธิบายและถ่ายทอดความรู้ของตนให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจได้

ขั้นที่ 3 ขั้นสมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญศึกษาร่วมกัน การที่นักเรียนได้ช่วยกันศึกษาเนื้อหาและกระบวนการแก้สถานการณ์ปัญหานั้น พบว่านักเรียนจะสามารถสื่อสารให้เพื่อนๆ เข้าใจได้โดยใช้ภาษาที่เหมาะสมเข้าใจง่าย นักเรียนอ่อนกล้าที่จะซักถามเพื่อนในสิ่งที่ตนเองยังไม่เข้าใจ และมีความพยายามและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ เพราะนักเรียนทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในการทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างละเอียดเพื่อที่จะกลับไปสอนเพื่อนในกลุ่มบ้านของตน ซึ่งหากนักเรียนมีข้อสงสัยในขั้นตอนนี้ครูจะคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

ขั้นที่ 4 ขั้นสมาชิกกลุ่มบ้านถ่ายทอดความรู้ ในขั้นตอนนี้ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารโดยการสอนเพื่อนทุกคนในกลุ่ม มีความกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้นักเรียนได้ลงมือแก้สถานการณ์ปัญหาร่วมกันสามารถทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาก็ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 5 ขั้นทดสอบย่อย เป็นการตรวจสอบความรู้เบื้องต้นของนักเรียนในการเรียนแต่ละครั้ง ซึ่งจะใช้เวลาไม่มาก โดยลักษณะของคำถามแต่ละครั้งจะครอบคลุมหัวข้อย่อยเพื่อวัดความเข้าใจในสิ่งที่นักเรียนจะต้องรู้ในการเรียนแต่ละครั้ง โดยผู้สอนจะเฉลยคำตอบจากใบตรวจสอบความรู้และให้นักเรียนช่วยกันตอบ ทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดในการเรียนแต่ละครั้ง

จากการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์เป็นการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบหนึ่งที่สามารถเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเหนียนท์และมายน์ท์ (Nyunt & Myint, 2009) ที่ได้ศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือเพื่อตรวจสอบศักยภาพในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือโดยเน้นแบบ STAD ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือสามารถเสริมสร้างศักยภาพการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน หลังจากเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่องการวัดค่ากลางของข้อมูล พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์อยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์มีขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่ตึงเครียด ทำให้นักเรียนกล้าที่จะซักถามครูหรือเพื่อน ๆ ในสิ่งที่ตนเองไม่รู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลฤทธา (Dhugyala. 2016) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนสนุกสนานกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และสนใจในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากขึ้น 2) นักเรียนรู้สึกมีความสุขในขณะที่แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3) กลยุทธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์มีผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้และประสบการณ์แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เช่น ช่วยลดความวิตกกังวลและความกลัวในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการเรียนการสอน

1.1 การนำเทคนิคจิ๊กซอว์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ก่อนที่ครูจะนำไปใช้จะต้องศึกษาขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ให้ดี และควรสร้างความคุ้นเคยให้นักเรียนคุ้นเคยกับเทคนิคจิ๊กซอว์ก่อนที่จะเข้าสู่การสอนเนื้อหา

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ครูควรให้คำแนะนำและเอาใจใส่ และให้ความช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด

1.3 ในการออกแบบใบกิจกรรมครูควรมีการแบ่งเนื้อหาเป็นหัวข้อย่อย ๆ ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาโดยใช้ระยะเวลาเท่า ๆ กัน มีความยากง่ายของแต่ละหัวข้อใกล้เคียงกัน และเนื้อหาไม่ควรยากเกินไป นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปอาจปรับเปลี่ยนตัวแปรหรือเนื้อหาที่ศึกษา เช่น

2.1 ความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ เนื่องจากผู้วิจัยเล็งเห็นว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์นั้น นักเรียนได้ใช้การสื่อสารในการพูดอธิบายให้เพื่อนเข้าใจ ตลอดทั้งการเขียนแสดงการแก้ปัญหาของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

2.2 ความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากผู้วิจัยเล็งเห็นว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์นั้น มีขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้แบ่งหัวข้อในการรับผิดชอบแต่ละกลุ่มเป็นหัวข้อย่อย ๆ แล้วจะมีการเข้ากลุ่มไปศึกษากับกลุ่มใหม่ที่ได้รับหัวข้อย่อยเดียวกันก่อนที่จะมาอธิบายให้กับกลุ่มเดิมของตนเข้าใจ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวจะนำไปพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ได้ เพราะนักเรียนจะได้ช่วยกันระดมความคิดที่แตกต่างหลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- แก้วมะณี เลิศสนธิ์. (2558). การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 26(1), 147-158.
- ฉวีวรรณ แก้วไทรยะ และสุพจน์ ไชยสังข์. (2557). การวิเคราะห์การสอบพินิจและโอเน็ตของสถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติเพื่อปฏิบัติการเรียนการสอนคณิตศาสตร์. สืบค้นจาก www.niets.or.th/th/content/download/304
- ทิตินา เขมมณี. (2556). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : แอ็คทีฟพริ้นท์.
- ประจวบ แสงสีบบ. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กลยุทธ์ STAR เรื่องปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวและการแปรผัน ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พนิดา พิสิฐอมรชัย. (2559, 30 มกราคม) สัมภาษณ์โดย จุฑาทิพย์ เต็มวิบูลย์โชค ที่โรงเรียนเทพศิรินทร์
- พรสวรรค์ ชาพา. (2558). การพัฒนานักกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง เซต ด้วยการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ร่วมกับการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 26(1), 237-249.
- วัฒนา ระบุทับทิม (2545). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : 3-คิว มีเดีย
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2554). *วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). 19 *วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- Aronson, E. (2000). The Jigsaw Classroom. Retrieved from <https://www.jigsaw.org/>.
- Baer, J. (2010). Lectures May Be more effective than you think : Learning Pyramid Unmasked. *The International Journal of Creativity & Problem solving*. 20(2): 9.
- Dhugyala, V. R. (2016, April-June). Understanding jigsaw cooperative learning: Influence on scholastic achievement and learning experiences of students in mathematics education. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(4), 101- 106.

- Naomi, M. W., & Githua, B. N. (2013, July). Effects of jigsaw cooperative learning strategy on student' achievement in secondary school mathematics in Laikipia East District, Kenya. *Asain Journal of management sciences and education*, 2(3), 177-188.
- Neer, M. R. (1987). The development of an instrument to measure classroom apprehension. *Communication Education*, 154-166.
- Ninomiya, H., & Pusi, P. (2015, June). The study of open-ended approach in mathematics teaching using jigsaw method: A Case Study of the water beaker problem. *Journal of Saitama University (Faculty of Education)*, 64(2), 11-22.
- Nyunt, N. N., & Myint, A. A. (2009). Enhancing students' mathematical problem solving performance by using a cooperative learning model. *Yangon Institute of Education Research Journal*, 1(1), 1-8.
- Polya, G. (1957). How to solve it : A new aspect of mathematical method. 2nd ed. New York : Doubleday and Company.
- Wilson, J. W., Fernandez, M. L., & Hadaway, N. (1993). *Mathematical problem solving. In research ideas for the classroom: High School Mathematics*. Wilson P.S. pp.57– 78. New York : Macmillan Publish Company.

รูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดแทรกธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ Elementary Teachers Development Model for Science Subject Instructional Design Integrated Nature of Science

วทันญ วุฒิวรรณ*

watanu@hotmail.com

จันทร์พร พรหมมาศ**

สุมาลี กาญจนชาติ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดแทรกธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และเพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นโดยประเมินจากความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์และความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของครูประถมศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดแทรกธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ โดยมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู การเรียนรู้ผู้ใหญ่ และทฤษฎีการสร้างความรู้ และระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดแทรกธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูประถมศึกษา จำนวน 27 คน ระยะเวลาที่ใช้ 36 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการพัฒนาครู 2) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และ 3) แบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที (t-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) รูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษา มีกระบวนการพัฒนาครูดังนี้ ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นปรับพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และการเขียนการจัดการเรียนรู้ให้ครูทุกคนมีความรู้และความใจตรงกัน ขั้นวิเคราะห์ร่วมกัน ครูร่วมวิเคราะห์การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีการสอดแทรกธรรมชาติของวิทยาศาสตร์หรือไม่ ขั้นจัดการปรับปรุง ครูร่วมกันปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีการสอดแทรกธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และขั้นสะท้อนความคิด ครูนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว และวิธีการการทำงานร่วมกัน

* นิติระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** อาจารย์ ดร. ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ของกลุ่มในการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันว่ามีกระบวนการทำงานอย่างไร 2) ครูประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เท่ากับ 2.86 คะแนนสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ครูประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์หลังเข้ารับการพัฒนากับ 2.76 คะแนนสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาครู ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ การออกแบบการจัดการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were to develop the model for elementary school teacher to design instruction on teaching science by incorporating nature of science, and to evaluate the developed model through evaluating the elementary school teacher's ability in: designing science subject instruction and understanding of nature of science. The study process comprised two phases. The first phase was developing the model for elementary school teacher to be able to design instruction on teaching science by integrating nature of science, utilizing the concept of teacher professional development, adult learning and constructivism theory. The second phase was evaluating the effectiveness of the developed model. The samples were 27 elementary school teachers. The time spent for evaluation process was 36 hours. The tools used in the study were: 1) lesson plans for using the developed model, 2) instructional design assessment form, and 3) the test on understanding the nature of science. The statistics for data analyses were mean, standard deviation, and t-test.

The research results were as follows; 1) the teacher development model consisted of the following activities; a) the preparation stage, it is for preparing the knowledge on the nature of science, knowledge on instructional design to build the background knowledge, b) the analysis stage, the teachers analyzed to assure that the lesson plan incorporates the nature of science, c) the revision stage, the teachers revise the lesson plan according to the revision requirement, the final stage, the reflection stage, the teachers reflect and present the revised lesson plan. 2) Concerning the evaluation of the developed model, it was found that scores on the instructional design ability of the teachers was at 2.86 which were significantly higher than the pretest score at the .05 level. 3) The elementary school teacher possessed the score of understanding of nature of science after participating in the development model at 2.76 which is significantly higher than the pre participation at the .05 level.

Keywords : teacher development model, nature of science, instructional design

บทนำ

การศึกษาวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องด้วยวิทยาศาสตร์ประกอบด้วยองค์ความรู้ และกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์สามารถพัฒนาวิธีคิดได้อย่างมีเหตุผล สามารถวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์เทคโนโลยี นวัตกรรม ตลอดจนเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์เพื่อใช้ในการทำงานและการดำรงชีพ วิทยาศาสตร์จึงถูกกำหนดให้เป็นวิชาหลักในหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยมุ่งหวังให้นักเรียนทุกคนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รู้จักคิดเชิงวิทยาศาสตร์ มีจิตวิทยาศาสตร์ รวมถึงสามารถนำวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ครูจึงเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในชั้นเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจสิ่งเหล่านี้ ซึ่งเรียกว่าธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (Nature of Science) ความหมายธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ได้มีนักการศึกษาอธิบายไว้ เช่น McComas, Clough and Almazroa (1998, pp. 3-39) อธิบายว่าธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ คือ ความหมายของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิธีการได้มาซึ่งความรู้วิทยาศาสตร์ และการพัฒนาความรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ National Science Teachers Association (2003, p.16) ที่อธิบายว่าธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย การสืบเสาะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และความรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ต้องมีความเป็นสากล สามารถอธิบายในทางเดียวกัน ตลอดจนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้ามีหลักฐาน หรือความรู้ใหม่มาลบล้างความรู้เดิมของ Lederman and Lederman (2004, pp.36-39) ได้กล่าวถึงความหมายของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ว่าเป็นทั้งค่านิยม และสมมติฐาน รวมถึงกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่ง Bell (2008) ได้อธิบายไว้ว่า ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

ถูกมองในหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นทั้งประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา และปรัชญา ซึ่งวิธีที่จะเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดคือ การรู้วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ทั้งนี้ Bell, Maeng and Peters (2010, p.2) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ว่า ขณะที่เรียนวิทยาศาสตร์ นักเรียนได้ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อค้นหาความรู้ เช่น การสังเกต การสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งนับได้ว่านักเรียนได้เรียนรู้ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ไปในขณะเดียวกัน โดยที่นักเรียนไม่รู้ว่สิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรมเป็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการต่าง ๆ พบว่า ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ได้รับความสนใจมา มากกว่าสิบปี ซึ่งประเทศไทยมีความตระหนักถึงธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เช่นกันจึงได้กำหนดให้อยู่ในสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับนานาชาติ เช่น Programme for International Students Assessment (PISA) ซึ่งประเมินการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ที่ตอบสนองเป้าหมายของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่านักเรียนไทยมีผลการประเมินต่ำซึ่งไม่ถึงในระดับพื้นฐาน และต่ำมากกว่าค่าเฉลี่ย OECD ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การวิจัยของ Abd-El-Khalick and BouJaoude (1997), Bell (2008) และงานวิจัยของสุธาวัลย์ มีศรี (2550) พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และยังไม่สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ได้ดีพอสำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียน สาเหตุสำคัญมาจากครูยังมีความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ไม่ชัดเจน เช่น วิทยาศาสตร์เป็นเพียงความรู้ทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงกระบวนการได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี คือ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คือ ความจริงแท้ และสามารถตอบคำถามได้ทุกคำถาม วิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นวิธีเดียวที่

จะทำให้ได้มาซึ่งความรู้ ภูมิอยู่เหนือธรรมชาติ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ต้องเป็นขั้นตอนตายตัว และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กัน จากความสำคัญของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์นั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เพื่อให้นักเรียนได้รับการถ่ายทอดจากครูจนเกิดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แล้วจะช่วยให้ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ เช่น มีความเข้าใจเนื้อหาวิทยาศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์

จากทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่อธิบายว่า ความรู้เป็นสิ่งชั่วคราว มีการพัฒนา ไม่มีความเป็นปรนัย และถูกสร้างขึ้นภายในตัวบุคคล บุคคลจะสร้างความรู้ หรือความหมายของสิ่งที่รับรู้โดยอาศัยสื่อกลางทางสังคม และวัฒนธรรมขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ความรู้จึงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ หรือความรู้เดิมของแต่ละบุคคล ส่วนการเรียนรู้เป็นกระบวนการกำกับตนเองที่บุคคลใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสิ่งที่เคยรับรู้ หรือความรู้ที่มีอยู่เดิม กับสิ่งที่รับรู้ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม (Fosnot, 1996 อ้างถึงใน จันทพร พรหมมาศ, ม.ป.ป.) และ Glasersfeld (1995) ได้อธิบายทฤษฎีการสร้างความรู้ว่ามีรากฐานมาจากปรัชญา จิตวิทยา และการศึกษา โดยความรู้ไม่ได้เกิดจากการรับรู้เพียงอย่างเดียว แต่เป็นสร้างขึ้นโดยบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจ ส่วนการเรียนรู้เกิดจากการปรับตัว และการนำประสบการณ์ทั้งหมดมาใช้ ดังนั้นในการพัฒนาครู จึงควรส่งเสริมให้ครูได้สร้างความรู้ขึ้นด้วยตัวเองจากข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งจะช่วยให้ครูเกิดการพัฒนาตนเองได้อย่างรวดเร็วจากกิจกรรมที่ได้ลงมือกระทำ จากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสภาพจริง หรือสะท้อนบริบทของสภาพจริงจะนำไปสู่การเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งครู

สามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนกับเพื่อนครูด้วยกัน

นอกจากนี้การพัฒนาครู ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่จึงควรคำนึงถึงทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning theory) Knowles, (1978, p. 31 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ 2555, หน้า 247-249) นักวิชาการด้านการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้ใช้คำว่า Andragogy ได้ให้ความหมายว่าการนำหรือการให้การศึกษาแก่ผู้ใหญ่ หรือศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่ที่แตกต่างจากเด็ก ในทางปฏิบัติคือผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน หรือเป็นผู้ร่วมกิจกรรม ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมไปถึงทักษะพฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติด้วย ซึ่งผู้สอนจะไม่สอนผู้ใหญ่โดยตรงในสิ่งต่าง ๆ แต่ผู้สอนจะช่วยเหลือให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ และเข้าใจด้วยตนเอง Jarvis (1983, pp.130-156 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2555, หน้า 259-270) อธิบายการเรียนรู้ผู้ใหญ่เพิ่มเติมว่า ผู้ใหญ่จะเน้นตนเองเป็นศูนย์กลาง มีความต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่ตรงกับความต้องการ และความสนใจของตนเอง สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ทันที การเรียนรู้ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับครู ครูยังต้องการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น อย่างไรก็ตามการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ครั้งนี้สอดคล้องกับ American Association for the Advancement, of Science (1990) ที่ได้ระบุลักษณะของครูวิทยาศาสตร์ว่าควรมีความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เป็นอย่างดีด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการพัฒนารูปแบบครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นรากฐานที่ดีในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์แก่นักเรียนก่อนที่จะเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของการจัดการ

เรียนรู้วิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น สามารถนำความรู้ และ ประสบการณ์ที่ได้รับจากกระบวนการพัฒนาไปประยุกต์ ใช้กับเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง ใช้ความรู้ ทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริม และออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีสืบเสาะหาความรู้ และ แก้ปัญหาได้

คำถามวิจัย

1. รูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาสามารถ ออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้อง ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร

2. รูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาที่พัฒนา ขึ้นช่วยให้ครูประถมศึกษาออกแบบการจัดการเรียนรู้

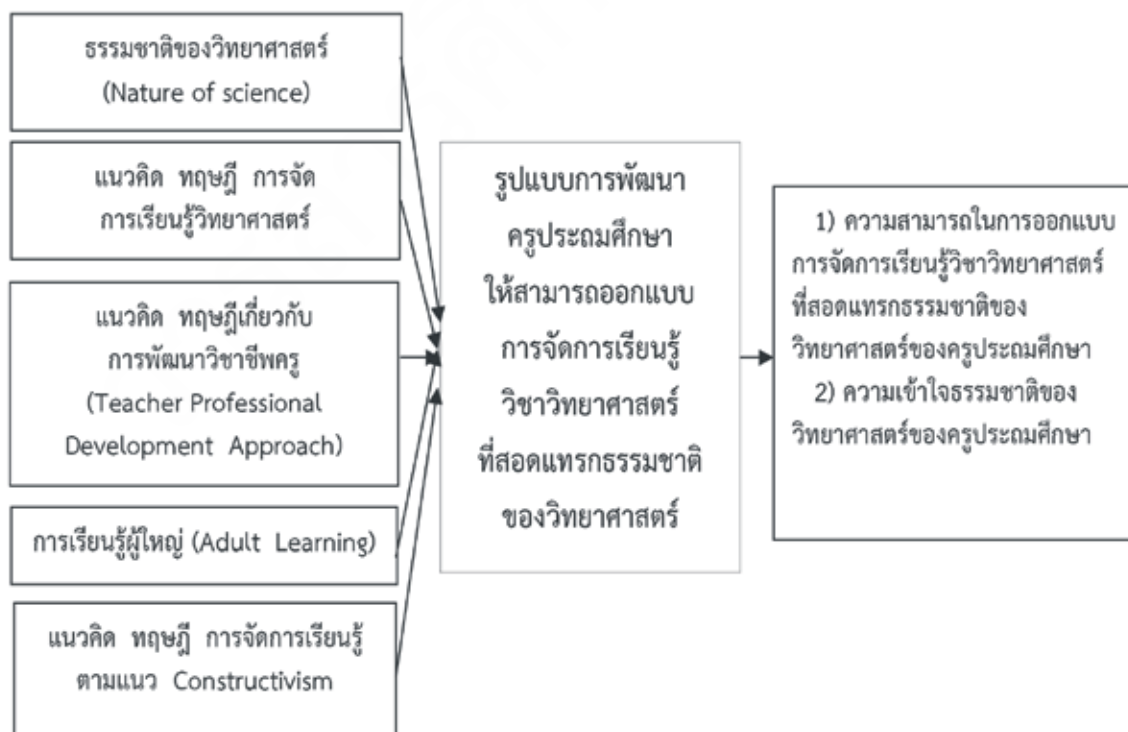
กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษา ให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่ สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

2. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาครูประถม ศึกษาที่พัฒนาขึ้น โดยประเมินจากความสามารถในการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์และความ เข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของครูประถมศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี จำนวน 58 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 27 คน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากครูวิทยาศาสตร์ 7 โรงเรียน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาคู จำนวน 36 ชั่วโมง แบ่งเป็น ทดสอบก่อนการพัฒนา จำนวน 3 ชั่วโมง ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาคูทั้ง 4 ขั้นตอน จำนวน 30 ชั่วโมง และทดสอบหลังการพัฒนา จำนวน 3 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ การออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน รูปแบบการพัฒนาคู แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และการพัฒนาคู

2. พัฒนารูปแบบการพัฒนาคูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์โดย

2.1 สร้างรูปแบบการพัฒนาคูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนาคู และการ

วัดและประเมินผล จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาคูโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผลการตรวจสอบรูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสม

2.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนน และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์มีความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนน 2.4 และแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์มีค่าดัชนีความสอดคล้อง .88

2.3 ทดลองใช้ (Try Out) ผู้วิจัยนำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นตามรูปแบบการพัฒนาคู แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับครูประถมศึกษาที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์โรงเรียนเทศบาลวัดดอนไผ่ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน

3. ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาคูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ด้วยการทดสอบก่อนและหลังการพัฒนา (Pretest-Posttest Design) โดยเป็นการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว

เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูทั้งก่อนการพัฒนา และหลังการพัฒนา ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินแบบรูบริคส์ (Rubric) ที่มีระดับคะแนน 4 ระดับ จำนวน 7 ด้าน

2. แบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดว่าครูมีความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ระดับใด และประเด็นใด ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แบบปรนัย จำนวน 14 ข้อ โดยวัดเป็น 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่แน่ใจ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ มีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบการพัฒนาครูสามารถสรุปเป็นประเด็นหลักได้ 4 ประการ คือ

1) มุ่งเน้นให้ครูเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (Teacher-Centered) 2) เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเองในกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างหลากหลาย เช่น การอภิปราย การสาธิต การสนทนาภายในกลุ่มครู และการแสดงความคิดเห็นที่ท้าทายความคิดเดิมเพื่อให้ครูสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Learning) 3) รูปแบบดังกล่าวเป็นการพัฒนาครูประจำการที่เป็นวัยผู้ใหญ่ซึ่งจะสนใจเรียนรู้เมื่อมองเห็นว่าสิ่งที่เรียนรู้สามารถเชื่อมโยงเข้ากับภาระงานเดิมที่มีอยู่ได้ (Adult Learning) กิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องสัมพันธ์

กับความรู้เดิมโดยเริ่มจากสิ่งที่รู้แล้วไปสู่สิ่งที่ยังไม่รู้ และ 4) กระบวนการพัฒนาเน้นให้ครูเรียนรู้โดยใช้งานสอนที่ดำเนินการอยู่เป็นพื้นฐาน (On the Job Based Learning) ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และ 2) เพื่อพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของครูประถมศึกษา

3. กระบวนการพัฒนาครูมี 4 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อม (Prepare) เป็นการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของครูก่อนเข้ารับการพัฒนา จากนั้นเตรียมความพร้อมครูโดยการให้ความรู้เรื่องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งยกตัวอย่างการการสอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ลงในแผนการจัดการเรียนรู้ การใช้คำถาม เพื่อให้ครูมีความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ร่วมกัน (Analyze and Criticize) ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้จัดการเรียนการสอนมาโต้แย้งและอภิปรายร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้ จุดเด่น และสิ่งที่ต้องปรับปรุงในแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 จัดการปรับปรุง (Redesign) ครูร่วมมือกันลงมือปฏิบัติ โดยนำข้อสรุปที่ได้มาปรับปรุง เพิ่มเติมเนื้อหา หรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีการสอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยผู้วิจัยจัดเตรียมเอกสาร ตำรา และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง ให้เพียงพอสำหรับทุกกลุ่มเพื่อให้ครูร่วมกันค้นคว้า ระดม

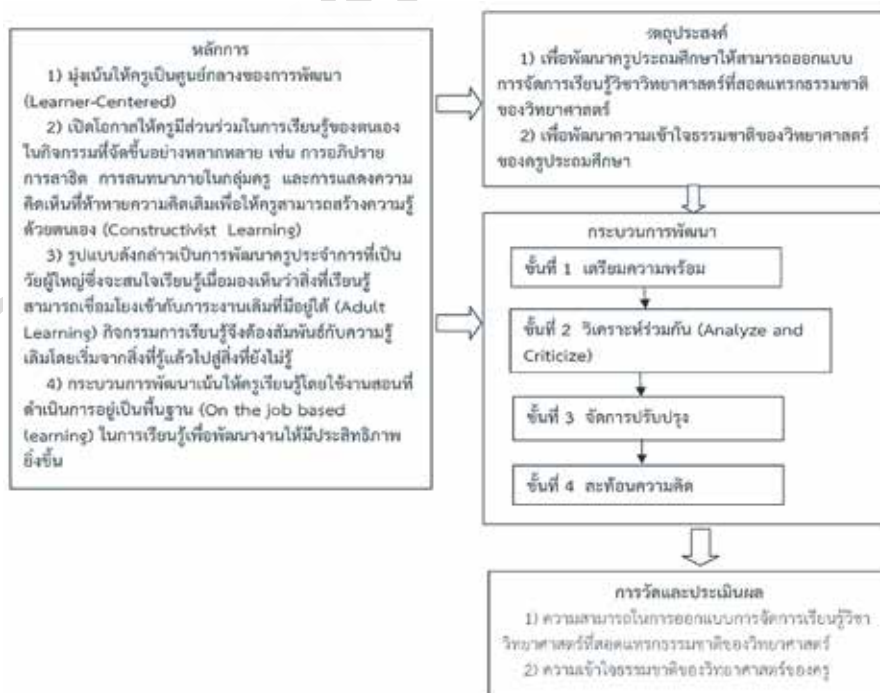
ความคิด แสดงความคิดเห็น และทดลองกิจกรรมเพื่อใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ได้ โดยผู้วิจัยจะให้คำแนะนำและกระตุ้นครูให้สะท้อนความคิด ซึ่งครูจะมีโอกาสได้คิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากผู้วิจัย และความรู้ที่ได้รับจากครูคนอื่นกับความเข้าใจของตนเอง จนสามารถสร้างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ของตนเองขึ้นมา

ขั้นที่ 4 สะท้อนความคิด (Reflect) เป็นขั้นที่เน้นการแสดงความคิด โดยให้ครูนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว และสะท้อนวิธีการทำงานกลุ่มในการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันว่า มีกระบวนการทำงานอย่างไร เช่น การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เริ่มจากขั้นตอนใด ครูต้องรู้อะไรบ้าง เป็นต้น สมาชิกกลุ่มอื่นร่วมแสดงความรู้ สะท้อนความคิดโต้แย้ง และอภิปรายเพิ่มเติมเพื่อให้แผนการจัดการเรียนรู้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการสอนวิทยาศาสตร์ และเพิ่มเติมความรู้ประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ยกตัวอย่างการ

ทดลอง หรือกิจกรรมที่สะท้อนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางให้กับครูในการนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาต่อไป

4. การวัดและประเมินผลของรูปแบบการพัฒนาครู เป็นการวัดและประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของครู ซึ่งประเมินได้จาก 1) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ 2) แบบวัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

รูปแบบการพัฒนาครูที่พัฒนาขึ้น แสดงดังภาพ

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

ระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ พบว่า ครูมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เท่ากับ 2.86 คะแนน ซึ่งสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

เท่ากับ 2.76 คะแนน ซึ่งสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาจากจำนวนครูที่มีความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์พบว่า ประเด็นที่ 7 นักวิทยาศาสตร์ต้องระวัง และจัดความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นในการแปลความหมายข้อมูล มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.30 รายละเอียดตามตารางที่ 1 ตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ก่อนเข้ารับการพัฒนาและหลังเข้ารับการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครู

รายการประเมิน	ก่อนเข้ารับการพัฒนา		หลังเข้ารับการพัฒนา	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีธรรมชาติของวิทยาศาสตร์	2.11	0.66	3.19	0.56
2. ความถูกต้องและเหมาะสมของเนื้อหาที่เชื่อมโยงธรรมชาติของวิทยาศาสตร์	1.85	0.60	2.81	0.62
3. การระบุประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	2.19	0.62	2.85	0.66
4. ความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนการสอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์	2.15	0.53	3.11	0.70
5. ความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้กับเนื้อหา	2.04	0.34	2.48	0.70
6. ความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้กับนักเรียน	2.15	0.53	2.63	0.74
7. ความเหมาะสมของการวัดและประเมินผล	2.19	0.40	2.93	0.78
ค่าเฉลี่ยรวม	2.09	0.53	2.86	0.68

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยรวมของครูประถมศึกษาที่เข้ารับการพัฒนา สูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครู ทั้ง 7 ด้าน เมื่อพิจารณาในรายประเด็น พบว่า ครูมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ สูงขึ้นมากที่สุด คือ ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 3.19$) และความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนการสอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 3.11$)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ก่อนเข้ารับการพัฒนาและ
หลังเข้ารับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครู

ประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์	ก่อนเข้ารับการ พัฒนา		หลังเข้ารับการ พัฒนา	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1. วิทยาศาสตร์คือความรู้ที่อธิบายสิ่งที่เป็นรูปธรรม ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและสิ่งต่างๆ รอบตัวเรา	2.00	0.48	2.70	0.67
2. นักวิทยาศาสตร์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ต่างๆ ภายใต้หลักฐานที่มีอยู่	1.70	0.61	2.56	0.80
3. นักวิทยาศาสตร์จะทำการทดลองซ้ำหลายๆ ครั้ง เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการทดลอง	2.15	0.60	2.93	0.27
4. ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมักมีรูปแบบที่แน่นอนและ สามารถเข้าใจได้	1.59	0.69	2.74	0.53
5. การหาความรู้หรือการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์เป็นงานของนักวิทยาศาสตร์เท่านั้น ความ ต้องการของสังคม วัฒนธรรมของชุมชนไม่มีผลหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง	1.37	0.63	2.67	0.55
6. ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จะเชื่อถือได้เมื่อมีหลักฐาน และพยายามสนับสนุนเพียงพอ	2.30	0.87	2.85	0.46
7. นักวิทยาศาสตร์ต้องระวัง และจัดความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นในการแปลความหมายข้อมูล	1.44	0.58	2.96	0.19
8. ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากมีหลักฐานเพิ่มเติมที่สามารถมาอธิบาย ความรู้เดิมได้ดีกว่า	1.41	0.69	2.81	0.48
9. นักวิทยาศาสตร์มักจะทำงานเพียงลำพังคนเดียวในห้องทดลองเพราะหากทำหลายคนจะ ทำให้ยากต่อการสรุปผลการทดลอง	2.22	0.85	2.63	0.63
10. นักวิทยาศาสตร์ทุกคนหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีการเดียวกัน ซึ่งมีลำดับขั้นตอน ที่ชัดเจนแน่นอน	2.00	0.39	2.93	0.27
11. นักวิทยาศาสตร์ไม่ได้ใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ในการแสวงหาความรู้	1.56	0.85	2.44	0.89
12. ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ต้องได้มาจากการทดลองเท่านั้น	1.59	0.69	2.59	0.80
13. การสะสมข้อมูลหลักฐานทำให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มั่นคง	2.04	0.81	2.85	0.46
14. นักวิทยาศาสตร์ต้องเผยแพร่ความรู้ที่ตนเองค้นพบ และตรวจสอบความรู้โดยนัก วิทยาศาสตร์คนอื่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์	1.93	0.73	2.93	0.27
คะแนนเฉลี่ยรวม	1.81	0.68	2.76	0.52

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของครูประถมศึกษาหลังเข้ารับการ
พัฒนา สูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูฯ ทั้ง 14 ประเด็น เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ครู
มีความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์สูงขึ้นมากที่สุด คือ ประเด็นนักวิทยาศาสตร์ต้องระวัง และจัดความลำเอียง
ที่อาจเกิดขึ้นในการแปลความหมายข้อมูล ($\bar{X} = 2.96$) ส่วนประเด็นที่ครูมีความเข้าใจน้อยที่สุดหลังเข้ารับการพัฒนา
คือ ประเด็นนักวิทยาศาสตร์ไม่ได้ใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ในการแสวงหาความรู้ ($\bar{X} = 2.44$)

ตารางที่ 3 ร้อยละของความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ก่อนเข้ารับการพัฒนาและหลังการพัฒนาของครู ประถมศึกษา

ประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์	ร้อยละของความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์					
	เข้าใจ		เข้าใจบางส่วน		ไม่เข้าใจ	
	ก่อน พัฒนา	หลัง พัฒนา	ก่อน พัฒนา	หลัง พัฒนา	ก่อน พัฒนา	หลัง พัฒนา
1. วิทยาศาสตร์คือความรู้ที่อธิบายสิ่งที่เป็นรูปธรรม ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและสิ่งต่างๆ รอบตัวเรา	11.11	81.48	62.96	7.41	25.93	11.11
2. นักวิทยาศาสตร์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ต่างๆ ภายใต้หลักฐานที่มีอยู่	4.17	74.07	48.15	7.41	37.04	18.52
3. นักวิทยาศาสตร์จะทำการทดลองซ้ำหลายๆ ครั้ง เพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการทดลอง	25.93	92.59	62.96	7.41	11.11	0.00
4. ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมักมีรูปแบบที่แน่นอนและ สามารถเข้าใจได้	11.11	77.78	37.04	18.52	51.85	3.70
5. การหาความรู้หรือการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์เป็นงานของนักวิทยาศาสตร์เท่านั้น ความต้องการของสังคม วัฒนธรรมของชุมชนไม่มีผลหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง	7.41	70.37	22.22	25.93	70.37	3.70
6. ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จะเชื่อถือได้เมื่อมีหลักฐานและพยายามมาสนับสนุนเพียงพอ	55.56	88.89	18.52	7.41	25.93	3.70
7. นักวิทยาศาสตร์ต้องระวัง และจัดความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นในการแปลความหมายข้อมูล	2.96	96.30	35.93	3.70	61.12	0.00
8. ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากมีหลักฐานเพิ่มเติมที่สามารถอธิบายความรู้เดิมได้ดีกว่า	4.17	85.19	4.17	11.11	70.37	3.70
9. นักวิทยาศาสตร์มักจะทำงานเพียงลำพังคนเดียวในห้องทดลองเพราะหากทำหลายคนจะทำให้ยากต่อการสรุปผลการทดลอง	48.15	70.37	25.93	22.22	25.93	7.41
10. นักวิทยาศาสตร์ทุกคนหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้วิธีการเดียวกัน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนแน่นอน	4.17	88.89	70.37	18.52	4.17	29.63
11. นักวิทยาศาสตร์ไม่ได้ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการแสวงหาความรู้	37.04	70.37	11.11	3.70	62.96	25.93
12. ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ต้องได้มาจากการทดลองเท่านั้น	11.11	77.78	37.04	3.70	51.85	18.52
13. การสะสมข้อมูลหลักฐานทำให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มั่นคง	33.33	88.89	37.04	7.41	29.63	3.70
14. นักวิทยาศาสตร์ต้องเผยแพร่ความรู้ที่ตนเองค้นพบ และตรวจสอบความรู้โดยนักวิทยาศาสตร์คนอื่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์	22.22	92.59	48.15	7.41	29.63	0.00

จากตารางที่ 3 พบว่าประเด็นของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ครูมีความเข้าใจหลังเข้ารับการพัฒนามากที่สุด คือ ประเด็นนักวิทยาศาสตร์ต้องระวังและขจัดความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นในการแปลความหมายข้อมูล มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.30 ประเด็นที่ครูเข้าใจน้อยที่สุดมี 3 ประเด็นคือ 1) การหาความรู้หรือการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์เป็นงานของนักวิทยาศาสตร์เท่านั้น ความต้องการของสังคม วัฒนธรรมของชุมชนไม่มีผลหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง 2) นักวิทยาศาสตร์มักจะทำงานเพียงลำพังคนเดียวในห้องทดลองเพราะหากทำหลายคนจะทำให้ยากต่อการสรุปผลการทดลอง และ 3) นักวิทยาศาสตร์ไม่ได้ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการแสวงหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 70.37

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ มีประเด็นหลักที่นำมาอภิปราย 2 ประเด็น คือ

1. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครู

การพัฒนารูปแบบดำเนินการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ แต่ละขั้นตอนของการพัฒนามีความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยได้สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของครูโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นครูประถมศึกษาที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่าครูประถมศึกษาที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำสาระการเรียนรู้ที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปบูรณาการกับทุกสาระ และครูต้องการมีความรู้เรื่องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูวิทยาศาสตร์ให้ความสำคัญกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เพื่อต้องการที่เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ให้มีความชัดเจนขึ้นเพื่อนำไปสอดคล้องในเนื้อหา และปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ นำธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

ไปบูรณาการกับทุกเนื้อหา ดังนั้นจึงพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้รูปแบบการพัฒนาครู ที่มีกระบวนการพัฒนาครู 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมความพร้อม ผู้วิจัยให้ความรู้เรื่องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการบรรยาย เพื่อให้ครูที่เข้าร่วมการพัฒนามีความเข้าใจที่ตรงกัน เป็นการนำเข้าสู่กระบวนการพัฒนาโดยใช้ความสนใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบแรงจูงใจของเคลเลอร์ (Keller's ARCS Model) (สวัณณ์ วัฒนวงศ์, 2555, หน้า 10-13) ที่ว่าความตั้งใจและความสนใจของผู้ใหญ่เป็นปัจจัยกระตุ้นการเข้ารับการพัฒนาประการแรก แรงจูงใจในการเรียนรู้ผู้ใหญ่จะต้องมองเห็นความสัมพันธ์และสิ่งเกี่ยวข้องกับการที่รับผิดชอบ รวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับการพัฒนา ขั้นวิเคราะห์ร่วมกัน ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้เดิมของตนเองมาวิเคราะห์โดยใช้ความรู้ที่ได้รับจากขั้นเตรียมความพร้อม จากนั้นแลกเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองกับสมาชิกในกลุ่มเพื่ออภิปรายถึงความถูกต้องของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การสอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ในแผนการจัดการเรียนรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ จุดเด่นของแผนการจัดการเรียนรู้ และสิ่งที่ต้องปรับปรุงในแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่ไทรเวอร์ และเบลล์ (Driver and Bell, 1986, pp. 443-456) กล่าวไว้ว่า การสร้างความหมายเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำจากสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนจะตั้งสมมติฐาน ตรวจสอบ และอาจเปลี่ยนสมมติฐานในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ และผู้อื่น ขั้นร่วมกันปรับปรุง ครูนำข้อคิดเห็นจากการอภิปรายร่วมกันที่ได้จากสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาหรือกิจกรรมให้มีการสอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้

ถูกต้อง กิจกรรมในขั้นนี้ส่งเสริมให้ครูได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนครู จึงเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ขึ้น ขั้นสะท้อนความคิด ครูนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว และกระบวนการทำงานของตนเองในการปรับแผนการจัดการเรียนรู้ว่าเริ่มจากขั้นตอนใด ครูร่วมกันอภิปรายและโต้แย้งความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้แผนการจัดการเรียนรู้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยสะท้อนความคิด อธิบายและขยายความคิดเพิ่มเติมในประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ มีการยกตัวอย่างการทดลอง หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่สะท้อนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางให้กับครูในการนำไปประยุกต์สำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่น ในขั้นตอนนี้จะใช้เวลาค่อนข้างมาก เนื่องจากทุกกลุ่มอยากรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากกลุ่มอื่นและผู้วิจัยเพื่อนำไปปรับปรุงในแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ครูที่สอนในระดับชั้นที่แตกต่างกันจะแสดงความคิดเห็นถึงเนื้อหาที่สอน กิจกรรมที่ใช้ เพราะสามารถบอกได้ว่าจัดกิจกรรมแบบใดที่จะทำให้เกิดความต่อเนื่องด้านเนื้อหาของนักเรียนได้

การคัดเลือกครูที่เข้ารับการพัฒนามาตามรูปแบบการพัฒนาครูนั้น ยังคัดเลือกจากครูที่มาด้วยความสมัครใจ เต็มใจ กระตือรือร้น มีความสนใจเรียนรู้เมื่อมองเห็นว่าสิ่งที่เรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงเข้ากับภาระงานหรือประสบการณ์ที่มีอยู่ได้ มีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อพัฒนางานที่รับผิดชอบให้ดีขึ้น โดยผู้วิจัยเลือกวัน และสถานที่ที่ใช้ในการพัฒนาตามความสะดวกของครู บรรยากาศของการเรียนรู้ที่ไม่เคร่งเครียด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของโนลส์ที่ได้อธิบายว่า การให้การศึกษาแก่ผู้ใหญ่ แตกต่างจากเด็ก คือผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน และช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมไปถึงทักษะ พฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติด้วย ซึ่งผู้สอนจะไม่สอนผู้ใหญ่โดยตรงในสิ่งต่าง ๆ แต่ผู้สอนจะช่วยเหลือให้ผู้ใหญ่เรียน

รู้และเข้าใจด้วยตนเอง (Knowles, 1978, p. 31 อ้างถึงในสุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2555, หน้า 247-249)

2. การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1) ครูประถมศึกษาที่มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์หลังเข้ารับการพัฒนาสูงกว่า ก่อนเข้ารับการพัฒนาย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลวิจัยแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการพัฒนาครูที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาครูในด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และด้านความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนการสอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 3.19 และ 3.11 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์มากกว่า 5 ปี เมื่อผู้วิจัยให้ความรู้ ยกตัวอย่างกิจกรรมที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในชั้นเตรียมความพร้อมแล้ว ครูสามารถนำความรู้ใหม่ที่ได้รับไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกในกลุ่มที่สอนในชั้นต่าง ๆ กัน จึงทำให้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมต่อเนื่องเนื้อหาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อวิเคราะห์รายด้านของผลการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ พบว่าด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ยังมีความต่างของคะแนนก่อนและหลังการพัฒนาที่สูงกว่าด้านอื่น ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ Abd-El-Khalick and Lederman (2000), และ Schwartz and Lederman, (2000) ที่ว่า ครูต้องเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ จึงจะสามารถจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ได้ แสดงให้เห็นว่าในชั้นเตรียมความพร้อมครูเกิดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่ม

มากขึ้น สามารถนำความรู้ใหม่ที่ได้รับไปปรับใช้กับภาระงานที่ตนเองต้องรับผิดชอบได้เป็นอย่างดี ในขั้นวิเคราะห์ร่วมกัน ขั้นจัดการปรับปรุง และขั้นสะท้อนความคิด ครูได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเองจากการอภิปราย การสนทนาภายในกลุ่มครู วางแผนทำงาน และเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้เกิดการสื่อสาร และสะท้อนความคิดอย่างต่อเนื่อง จุดเน้นคือ ครูได้ลงมือปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้ครูเรียนรู้จากประสบการณ์ เมื่อมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดที่หลากหลายระหว่างกันซึ่งในขณะเดียวกันก็เกิดการสร้างความรู้ขึ้นมาในระหว่างที่มีการตอบโต้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตามที่ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่ไดรเวอร์ และเบลล์ (Driver and Bell, 1986, pp. 443-456) กล่าวไว้ว่า การสร้างความหมายเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำจากสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนจะตั้งสมมติฐาน ตรวจสอบ และอาจเปลี่ยนสมมติฐานในขณะมีปฏิสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ และผู้อื่น

2) ครูประถมศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เท่ากับ 2.96 คะแนน ซึ่งสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครูฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาจากจำนวนครูที่มีความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์พบว่า ประเด็นที่ 7 นักวิทยาศาสตร์ต้องระวัง และจัดความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นในการแปลความหมายข้อมูล มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.30 จากการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับครูระหว่างดำเนินกิจกรรมการพัฒนาครูนั้น พบว่า ครูมีความสนใจที่จะนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เพิ่มเติมมาในครั้งต่อไปเพื่อมาช่วยกันวิเคราะห์ ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ร่วมกันสะท้อนความคิด แลกเปลี่ยนความคิด และร่วมมือกันออกแบบกิจกรรมการทดลองที่ใช้วัสดุ อุปกรณ์รอบตัวที่สามารถนำมาทดแทนอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนของตนได้ สร้างสื่อการสอนที่สร้างสรรค์ และเหมาะสมกับวัยของนักเรียนมากขึ้น อีกทั้งยังเกิดเครือข่าย

ของครูวิทยาศาสตร์ระหว่างโรงเรียน และระหว่างสังกัดได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ว่า ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้สิ่งที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที ไม่เป็นการเพิ่มภาระ ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกเท่านั้น ครูเน้นให้ครูเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมที่ไม่เพิ่มภาระให้กับครู นำงานที่ครูรับผิดชอบมาเป็นกิจกรรมในการปรับปรุง พัฒนางาน โดยความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถช่วยให้ครูก้าวหน้าในหน้าที่ได้ ปัจจัยในการเลือกสถานที่ และระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมก็ควรจัดตามความสมัครใจของครูด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ครูควรตระหนักถึงความสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนรู้และศึกษาธรรมชาติของวิชาที่ตนเองสอน รวมทั้งคำนึงถึงวิธีการสอน การเลือกสื่ออุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับนักเรียน
2. การสร้างเครือข่ายครูในการแลกเปลี่ยนความรู้ หรือร่วมกันระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาที่พบในชั้นเรียนเป็นจุดเด่นที่ น่าจะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ได้อย่างรวดเร็ว
3. การกำหนดระยะเวลา สถานที่ ที่ใช้ในการพัฒนาตรงกับความต้องการ และ ความสมัครใจของครู เป็นส่วนใหญ่ เพราะจะทำให้ครูมีความเต็มใจในการเข้าร่วมมากยิ่งขึ้น
4. การพัฒนาครูไม่ควรเพิ่มภาระให้กับครู ครูควรนำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุงงานที่ได้รับมอบหมายให้ดียิ่งขึ้น หรือสามารถนำมาแก้ไขสิ่งที่ต้องการได้
5. กระบวนการพัฒนาครูต้องเน้นให้ครูได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่อนคลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรติดตามครูในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชั้นเรียน

2. ควรสัมภาษณ์นักเรียนถึงการจัดการเรียนการสอนของครูวิทยาศาสตร์ถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ในชั้นเรียน

3. ควรพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา หรือในวิชาอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2553). แนวคิดคลาสิกเคลื่อนของครูวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์, *วิทยาลัยการฝึกหัดครู*, 2 (1), 115-131.

จันทร์พร พรหมมาศ. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 400431 บูรณาการการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 1*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

สุธาวัลย์ มีศรี. (2550). ผลของโปรแกรมฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการสอนเรื่องธรรมชาติของวิทยาศาสตร์, *วิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 2(1), (101-110).

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2555). *จิตวิทยาเพื่อการอบรมผู้ใหญ่*, (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Abd-El-Khalick, F. & BouJaoude, S. (1997). An exploratory study of the knowledge base for science teaching. *Journal of Research in Science Teaching*, 34, 673-699.

Abd-El-Khalick, F. & Lederman, N.G. (2000). Improving science teachers' conceptions of nature of science : A critical review of the literature, *International Journal of Science Education*. 22(7): (665-701).

American Association for the Advancement of Science. (1990). *Science for all Americans*. New York: Oxford University Press.

Bell, R. (2008). Teaching the Nature of Science: Three Critical Questions. *Best Practices in Science Education*.

Bell, R.L., Sterling, D., Maeng, J., & Peters, E. (2010, November). *Teaching about scientific inquiry and the nature of science*. A paper presented at the annual meeting of the Virginia Association of Science Teachers, Hampton, VA.

Driver, R. & Bell, B. (1986). Student's thinking and the learning of science : A constructivist view. *School Science Review*, 67(240), 443-456.

E. von Glasersfeld. (1995). *Radical Constructivism*. The Falmer Press. Washington D.C.

Lederman, N. G., & Lederman, L. S. (2004). Revising Instruction to Teach Nature of Science. *The Science Teacher*, 71(9): 36-39.

- McComas, W. F., Clough, M. P., & Almazroa, H. (1998). The Role and Character of the Nature of Science in Science Education. In W. McComas (Ed.), *The Nature of Science in Science Education: Rationales and Strategies*, (pp.3-39). Dordrecht: Kluwer.
- National Science Teachers Association. (2003). *Standards for Science Teacher Preparation*. (Online). www.nsta.org/preservice/docs/NSTStandards2003.pdf.
- Schwartz. R.S., & Lederman, N.G. (2000). It's the Nature of the Beast: The Influence of Knowledge and Intentions on Learning and Teaching Nature of Science. *Journal of Research in Science Teaching*, 39(3): 205-236.

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

The Developing of Model for School Management according to Sufficiency Economy Philosophy for Secondary Schools under the Jurisdiction of District 27

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์*

Sutum-t@hotmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง) ของสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27และพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน และครู จำนวน 335 คน รวม จำนวน 443 คน ได้จากวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) การศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 5 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบ จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยการอิงผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึก แบบประเมินฯ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น PNI

ผลการวิจัย พบว่า

1.สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, $SD=0.92$) พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$ $SD=$

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

0.90) ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ฯ สูงกว่าสภาพปัจจุบัน และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ 0.01

2. รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 แบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต /ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูลป้อนกลับ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 กระประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการศึกษา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The Developing of Model for School Management was responding to the Sufficiency Economy Philosophy for secondary schools under the jurisdiction of District 27. The purposes of this study were 1) to investigate the present states and desirable states of the school management according to the sufficiency economy philosophy for secondary schools under the jurisdiction of District 27 and 2) to develop the model for school management according to the sufficiency economy philosophy for secondary schools under the jurisdiction of District 27. The respondents were 443 which consisted of 108 school principals and 335 teachers selected by stratified random sampling. Field study was 5 schools which were the best practice on the school management according to the sufficiency economy philosophy by interviewing 10 school principals and teachers. The developing model had been evaluated for suitability and possibility by 10 experts. The instruments were questionnaire, a structured interview form, an evaluation form and a record form. The analysis of quantitative data was using mean, standard deviation and priority needs index, and qualitative data was using content analysis.

The finding were as follows :

1. The present states of the school management according to sufficiency economy philosophy as the whole was at the highlevel , the desirable states of the school management according to sufficiency economy philosophy as the whole was at the highest level, and the priority needs index was at the high level.

2. The model for school management according to sufficiency economy philosophy for secondary schools under the jurisdiction of District 27 consisted of 5 parts which were 1) principles , concepts and objectives of the model 2) the model had 5 components : external environment,

input, process, output ,and feedback 3) model implementation 4) model evaluation, and 5) condition for success. The model had been evaluated both for suitability and possibility at high level.

Keywords : model education management, sufficiency economy philosophy

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจากแนวคิด ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ แต่การประยุกต์ใช้แนวคิด ดังกล่าว และสร้างความมั่นใจว่าการพัฒนาจะเป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืนและสร้างความสุขให้กับคนไทยจำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศอย่างรอบด้านและวางจุดยืน ในการพัฒนาระยะยาว ภายใต้วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี 2560 ซึ่งพิจารณาถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ปี 2560 ไว้ดังนี้ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีกับวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลการบริการสาธารณะ ที่ทั่วถึงมีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคงอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2554 หน้า 19)

กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสำคัญกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่ระบบการศึกษา และได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาเป็นลำดับมีการบรรจุหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งสถานศึกษาทุก

แห่งจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะ สร้างอุปนิสัยอย่างพอเพียงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อีกทั้งได้กำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษา ในสังกัดทุกแห่งที่กระจายอยู่ทั่วประเทศน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบันเพื่อให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนนักเรียนสามารถน้อมนำวิถีชีวิตของตนเองเข้าสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นไปตามศักยภาพของตนเองและลักษณะของภูมิสังคม มีการบูรณาการทั้งในส่วนของการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาบุคลากร และได้กำหนดเป็นโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา มีเป้าหมาย 3 ระยะเวลา ระยะที่ 1 ปี 2550 กำหนดให้สถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่าง ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่ำกว่าจำนวน 80 แห่ง ระยะที่ 2 ปี 2551-2552 พัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบ อย่าง ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทุกจังหวัดเป็นจำนวน 800 แห่ง ระยะที่ 3 ปี 2553-2554 พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาได้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ ซึ่งมีการดำเนินการติดตามและประเมินผลทุกระยะ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554)

จากการติดตามการดำเนินการที่ผ่านมา มีสถานศึกษาสมัครใจเข้ารับการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือที่เรียก

ว่า “สถานศึกษาพอเพียง” ปัจจุบันมีสถานศึกษา ที่ผ่านการประเมิน ทั่วประเทศ จำนวน 14,602 แห่ง และมี ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา จำนวน 39 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบาย ในการดำเนินการ เรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและกำหนดเป็นแผน ยุทธศาสตร์ ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ ปี 2558-2560 มีเป้าหมาย ให้สถานศึกษาทั่วไปต้องผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษา พอเพียงครบ ทุกแห่ง และให้มีศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาครบทุกจังหวัดในปี 2558 และครบทุกเขตพื้นที่ การศึกษาภายในปี 2560 (สำนักงานคณะกรรมการการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ได้ดำเนินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง สู่สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีสถาน ศึกษาในสังกัดสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นสถาน ศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการ บริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในปี 2557-2560 กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดนโยบายขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จึงมีนโยบายในการพัฒนา สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดให้ได้รับ การพัฒนาสู่สถาน ศึกษาพอเพียงต้นแบบ ศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกสหวิทยาเขต ตามยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างน้อย สหวิทยาเขตละ 1 ศูนย์การเรียนรู้ ด้วยหลักการและ เหตุผลดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จึงต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้ม แข็งในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะรูปแบบการบริหาร จัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะ สมกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 (สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษาเขต 27. 2558)

ดังนั้นเพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานการศึกษาพอเพียง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการ บริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสม กับบริบทแต่ละสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึง ประสงค์การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษาเขต 27
2. พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแนว คิดการบริหาร จัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของกระทรวงศึกษาธิการ (2554 หน้า 3) ได้กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการบริหาร จัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ 4 ด้าน 13 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1. ด้านการบริหาร จัดการสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ 2.ด้าน หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ 3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีองค์ ประกอบ 15 ตัวบ่งชี้ 4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถาน ศึกษา มี 2 องค์ประกอบ 7 ตัวบ่งชี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 รวม จำนวน 2,847 คน กลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 443 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 หน้า 43-46)

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27

ระยะเวลา ในการวิจัย

มีนาคม 2559 – สิงหาคม 2559

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 4 แนวคิด ดังนี้ 1. แนวคิดเรื่องการพัฒนาารูปแบบ แนวคิดของพลสุข หิงคานนท์ (2540) สมาน อัสวภูมิ (2537) และดิเรก วรรณเสียร (2545) ประกอบด้วย (1) การศึกษาเอกสารเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (2) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (3) การสร้างรูปแบบ (4) ขึ้นตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบและความเหมาะสมในการนำไปใช้ (5) ปรับปรุงและ นำเสนอรูปแบบ 2.แนวคิดเชิงระบบ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถานศึกษาในฐานะระบบ โดย ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีระบบของ Kast and Rosenzweig (1985), Robbins (1990),

Lunenburg and Ornstien (2008); Hoy and Miskel (2001), วิจิตร ศรีสอาน (2523), ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2547) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของระบบ เป็น 5 ด้าน ดังนี้ (1) ปัจจัยนำเข้า (2) กระบวนการ (3) ผลผลิต (4) ขอมูลป้อนกลับ (5) สภาพแวดล้อม 3.แนวคิดการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 3) ได้กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ 4 ด้าน 13 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1.ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ 2.ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ 3.ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบ 15 ตัวบ่งชี้ 4.ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบ 7 ตัวบ่งชี้ 4.แนวคิดการจัดการอย่างมีคุณภาพวงจรเดมมิ่ง (Deming, 1995) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act)

วิธีการดำเนินการวิจัย

แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 รวม จำนวน 2,847 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 443 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 หน้า 43- 46)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาโรงเรียน ปฏิบัติที่ดีสู่ความเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 5 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบจำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบยืนยันประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 โดยการอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ และเป็นคณาจารย์ที่สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 เครื่องมือแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและ

การจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสอบถามนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .31 - .80 ได้ข้อที่มีอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ 50 ข้อ และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเท่ากับ .98 ส่วนการศึกษาโรงเรียนปฏิบัติที่ดีสู่ความเป็นเลิศ (Best Practice) เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้าง (Structured Interview)

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง) ของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เครื่องมือแบบบันทึกการสนทนากลุ่มและแบบประเมินความเหมาะสมเป็นไปได้ของรูปแบบฯ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเท่ากับ .96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เพื่อขออนุญาต ในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผ่านตู้ รับ-ส่ง และติดต่อขอรับคืน โดยใส่คืนที่ตู้ รับ-ส่ง หนังสือราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 หรือส่งคืนทางไปรษณีย์
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียน ที่ปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
3. การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้วิจัยกับผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

ร้อยละ (Percentage, %)

ค่าเฉลี่ย (Mean)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D)

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า130)

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 117)

เกณฑ์และการแปลความหมาย

5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวม

ข้อที่	การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับความต้องการ
		$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ		
1	ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	3.92	0.94	มาก	4.03	0.89	มาก	0.03	3
2	ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	3.56	0.92	มาก	4.03	0.89	มาก	0.13	4
3	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.02	0.97	มาก	4.05	0.91	มาก	0.01	2
4	ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	2.65	0.85	ปานกลาง	4.03	0.89	มาก	0.26	1
โดยรวม		3.54	0.92	มาก	4.04	0.90	มาก	0.01	

2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายเกณฑ์

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 –4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, $SD=0.92$)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$ $SD= 0.90$) ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{X} =4.04$ $SD=0.90$) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน และมีค่าดัชนีความต้องการ การจำเป็นเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ 0.01

3. รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง) ของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 5 ส่วน

ประกอบด้วยส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงฯ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้าองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต /ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูลป้อนกลับ

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง) ของสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, $SD=0.92$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสำคัญ กับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่ระบบการศึกษาและได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาเป็นลำดับและบรรจุหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการปลูกฝัง อบรมบ่มเพาะ สร้างอุปนิสัยอย่างพอเพียงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อีกทั้งได้กำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งที่กระจายอยู่ทั่วประเทศน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบันเพื่อให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนนักเรียนสามารถน้อมนำวิถีชีวิตของตนเองเข้าสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นไปตามศักยภาพของตนเอง และลักษณะของภูมิสังคม มีการบูรณาการทั้งในส่วนของการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาบุคลากร และได้กำหนดเป็นโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) สอดคล้องกับเพ็ญภา ธีรทองดี (2553, หน้า 125) ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับทรงศักดิ์ โหมะเฉลา (2557, หน้า 98 -102) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยพบว่า

1.สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2.สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$ $SD = 0.90$) ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.04$ $SD = 0.90$) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบายอย่างต่อเนื่องและกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ ปี 2558-2560 มีเป้าหมาย ให้สถานศึกษาทั่วไปต้องผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงครบ ทุกแห่งและให้มีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาครบทุกจังหวัดในปี 2558 และครบทุกเขตพื้นที่ การศึกษาภายในปี 2560 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ทำให้สถานศึกษาดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับชวลิต จันทรศรี (2555, หน้า 87- 110) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ รุ่งฤดี โชติวิเชียร (2557, หน้า 144-146) วิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการ

ศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต1 พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.87

3.รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 แบ่งเป็น 5 ส่วนประกอบ ด้วย ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1สภาพแวดล้อมภายนอก องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยป้อนเข้า องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ องค์ประกอบ ที่ 4 ผลผลิต/ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 5 ข้อมูล ป้อนกลับ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 กระประเมินผลส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้ ได้มา ซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้องชัดเจนสามารถนำมาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้อย่างถูกต้องตามหลักทฤษฎีและสามารถอธิบายเชิงเหตุผลของเรื่อง ที่ศึกษาได้สอดคล้องกับแนวคิดของ พูลสุข หิงคานนท์ (2540, หน้า 75) ที่กล่าวไว้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบต้องมีความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง สามารถใช้การ พยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์อธิบายปรากฏการณ์เชิงเหตุผล ได้อย่างชัดเจนนำไปสู่การ สร้างความคิดใหม่และมีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่ทำการศึกษา สอดคล้องกับ

แนวคิดในการพัฒนารูปแบบของสมาน อัสวภูมิ (2537, หน้า 21) และดิเรก วรรณเศียร (2545, หน้า 29) ซึ่งได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบไว้ว่าการพัฒนารูปแบบนั้นเริ่มต้นจากการศึกษาหลักการข้อมูลพื้นฐานและองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างเพื่อนำผลที่ได้ มากำหนด กรอบแนวคิดและร่างรูปแบบจากนั้นออกแบบและนำเสนอรูปแบบใหม่เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดีกว่าเดิมแล้วหาความเชื่อมั่นของรูปแบบ โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ และสุดท้ายจะต้องมีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบสอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวลิท จันท์ศรี (2555, หน้า 87-110) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่ารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมบุคลากร การจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการวางแผนและการนำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา และผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่าการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02) และมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15) และสอดคล้องกับงานวิจัยของภูติศ พัดพิน (2557, หน้า 198) วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูป

แบบฯ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวลิท จันท์ศรี (2555, หน้า 87-110) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 2) เพื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 3) สร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 และเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินผลการใช้รูปแบบฯ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการประชุมการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมบุคลากร การจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการวางแผนและการนำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน และ

การปรับปรุงพัฒนา และผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า การใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$)

สำหรับแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า 1) โรงเรียนต้องสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกิดในตัวผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้องจนถึงขั้นสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม 2) พัฒนาครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) จัดประชุมสัมมนา ร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมายการ พัฒนาโรงเรียนสู่สถานศึกษาพอเพียง 4) จัดทำคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาพอเพียง ให้ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม 5) ดำเนินติดตามและประเมินผล สัมฤทธิ์ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ตลอดจนการติดตามประเมินผลความเหมาะสมของการดำเนินงานแต่ละด้าน และรายงานผลการดำเนินการจัดการศึกษาเป็นระยะทั้งภายในสถานศึกษา ต่อสาธารณชนและต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวลิศ จันทรศรี (2555, หน้า 87-110) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบ

ว่ารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมบุคลากรโรงเรียน สร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วมและทีมงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน พัฒนาคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครู และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ความ เข้าใจ และมีทักษะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด การจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนของเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบแม้ว่ารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา 27 จะมีความสมบูรณ์เพียงใดก็ตาม แต่ก็มิอาจจำกัดด้วยเงื่อนไขหลายประการ อาทิเช่น ภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกัน บริบทที่แต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเงื่อนไขความสำเร็จที่พบจากการวิจัยนี้ พบว่า 1) ระดับเขตพื้นที่การศึกษาการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาพอเพียง ต้องกำหนดนโยบาย จัดรูปแบบ อบรมให้ความรู้ บุคลากร การติดตามประเมินผล 2) ระดับสถานศึกษาสถานศึกษาที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการสถานศึกษา ต้องตั้งแต่คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา การสร้างวัฒนธรรมองค์กร การจัดสภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนรู้ ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยกฤติศ พัดพิน (2557, หน้า 198) วิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษาการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาพอเพียง ต้องกำหนดนโยบาย จัดรูปแบบ อบรมให้ความรู้ บุคลากร การติดตามประเมิน

ผลอย่างต่อเนื่อง และระดับสถานศึกษาสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและวัฒนธรรมองค์กร การจัดสภาพแวดล้อม การจัดการเรียนรู้ ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ในการพัฒนาโรงเรียนสู่สถานศึกษาพอเพียง ชัดเจนและปฏิบัติตามมาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จที่สามารถวัดได้จริง

2) ผู้บริหาร ต้องกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ส่งเสริมให้บุคลากรทุกมีส่วนร่วมฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยภูมิทัศน์ พัฒน (2557, หน้า 198) วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหา สถานศึกษาขาดการกำกับ นิเทศติดตามทุกระดับ ขาดความตระหนัก ความรู้ ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน และมีกรอบในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

2.1 ความต้องการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านที่มีความต้องการมากที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักและให้ความสำคัญในด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ การพัฒนา

สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ควรพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้องควรมีการกำกับติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูบุคลากรทางการศึกษาทุกคนควรศึกษา หลักการ กฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน ด้วยความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ สู่การดำเนินงานพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูบุคลากรทุกคน ควรจะมีการปฏิบัติตามองค์ประกอบตัวชี้วัดของการดำเนินงานพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง” ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และมีความรู้ความสามารถในงานที่ปฏิบัติ สร้างความตระหนักในการกิจให้บุคลากรในสถานศึกษารับทราบ ผู้บริหารต้องแสดงภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนการทำงาน สร้างขวัญ กำลังใจ และเข้าใจงานทั้งระบบ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรมีการนำรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปทดลองใช้เพื่อสรุปผล ที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบให้มีความถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

3 .ควรศึกษากลยุทธ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *คู่มือประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2554.
- ชลิต จันทรศรี. (2555). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ด. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดิเรก วรรณเศียร. (2545). *การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารศึกษา, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2547). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา : ทฤษฎีระบบ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทรงศักดิ์ โฉมเฉลา. (2557). *การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พลสุข หิงคานนท์. (2540). *การพัฒนาแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาล* สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญญา อีรทองดี. (2553). *การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ภูติศ พัดพิน. (2557). *การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารศึกษา, คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย อลงกรณ์.
- รุ่งฤดี โชติวิเชียร. (2557). *รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2523). *“ปรัชญาและพัฒนการบริหาร,”* ในหลักและระบบการบริหารการศึกษา หน่วย 1-5, เล่ม 1 หน้า 1-24. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *กลยุทธ์การจัดการสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553* กรุงเทพฯ
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. (2558). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ*.
- สมาน อัครภูมิ. (2537). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัด*. วิทยานิพนธ์- ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Deming Edward W. (1995). *Out of the crisis*. USA : The Massachusetts Institute of Technology Center Advanced Engineering Study, 1995.
- Hoy, W. K. and Miskel, C. G. (2012). *Educational administration: Theory, research, and practice* (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Kast, F. E. and Rosenzweig, J. E. (1985). *Organization and management: A systems and contingency approach* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Lunenburg, F. C. and Ornstein, A. C. (2008). *Educational administration: Concepts and practices* (5th ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Robbins, S. and Mukerji, (1990). *Organization theory: Structure, design, and applications* (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

การบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและ การพัฒนาที่ยั่งยืน*

An Alternative School Administration Based Cultural Landscape Management and Sustainable Development Concepts

จรีพร นาคสัมฤทธิ์**

jareeporn@g.swu.ac.th

ยุทธชัย เฉลิมชัย***

สิงหา แซ่ตั้ง****

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายและพรรณนา เก็บข้อมูลแบบสอบถามจากผู้บริหาร 19 คน ครู 20 คน และจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง 300 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วย PNI_{modified} และวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารของโรงเรียนทางเลือกมีค่าเฉลี่ยรวมสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{X}$ = 4.70) สูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมสภาพปัจจุบันทั้งหมด ($\bar{X}$ = 3.99) สภาพปัจจุบันได้แก่ การวางแผนบริหารจัดการที่ดี การจัดสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมของโรงเรียน การวางแผนจัดการเรียนรู้สัมมาชีพ การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การวางแผนวิชาการ สอดคล้องสภาพภูมิวัฒนธรรมของชุมชน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ได้แก่ การวางแผนบริหารจัดการที่ดี การวางแผนจัดการใช้สอยพื้นที่ทางวัฒนธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้สัมพันธ์กับหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนจัดการเรียนรู้สัมมาชีพ การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน วางแผนวิชาการสอดคล้องกับสภาพภูมิวัฒนธรรมของชุมชนและพื้นที่ตั้งโรงเรียน จัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมสอดคล้องกิจกรรมของชุมชน ใช้คติความเชื่อความคิดของชุมชนมาสืบทอด แนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การจัดองค์กรเน้นภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) การวางแผนการจัดการภูมิวัฒนธรรมด้วยการจัดภูมิทัศน์

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2558

** อาจารย์ ดร. สาขาการจัดการภูมิวัฒนธรรม วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*** ผู้ทรงคุณวุฒิ สมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย

**** ครู โรงเรียนสาธิตชุมชนการเรียนรู้สมเด็จย่า วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มศว แม่แจ่ม

วัฒนธรรมชาติพันธุ์แสดงอัตลักษณ์ เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและชุมชน ผสานหลักสูตรวัฒนธรรม การเรียนการสอนคุณค่าจากคติความเชื่อและประเพณีวัฒนธรรมตามกิจกรรมของชุมชน จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ใช้สอยพื้นที่ทางภูมิวัฒนธรรม ใช้ทุนวัฒนธรรมและทุนปัจจัย และการวางแผนการพัฒนาที่ยั่งยืน ผสานหลักสูตรอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ จัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จัดหาทุนส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพตน สร้างความมั่นคงปลอดภัยทางสังคมอย่างเท่าเทียมกัน เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากทักษะอาชีพสัมมาชีพให้อยู่รอดในท้องถิ่นได้ 3) การดำเนินการตามธรรมนูญและข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชนและโรงเรียน จัดสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ ทบทวนปรับปรุงการสอน อบรมครูให้รู้และเข้าใจการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ระดมทุนทางสังคมและทุนทรัพยากรจัดการศึกษาตามสภาพภูมิวัฒนธรรม 4) การประเมินผล จากการกำกับติดตามผลการดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนให้บรรลุผล และการกำกับติดตามผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและชุมชน

คำสำคัญ : การบริหารโรงเรียนทางเลือก การจัดการภูมิวัฒนธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

The purposes of this study were 1) to investigate the current and desired state of an alternative school administrative using the cultural landscape management and sustainable development concepts. 2) to study an alternative school administrative guideline using the cultural landscape management and sustainable development concepts. Research methodology was descriptive and narration. Data were collected from questionnaires of 19 administrators and 20 teachers and in-depth interview of 300 informants. Research instruments were questionnaire and structured interview. Data were analyzed by mean ($\bar{X}$) Standard Deviation (SD) PNI_{modified} and content analysis.

Results showed that the average values of desired state ($\bar{X}$ =4.70) were higher than those of current state ($\bar{X}$ =3.99) in all broad area. Current state were; Good governance in school planning. Cultural landscape adopt in school environment. Pedagogy planning with ethical career livelihood skill development. Academic planning with cultural landscape of local community where the school was, to build students potential. Desired states were; Good governance in school planning. Managing cultural space to be a place of learning support school curriculum. Pedagogy planning with ethical career livelihood skill development. Academic planning with cultural landscape of local community where the school was, to build students potential. Cultural teaching and learning in school by community cultural activities. Teaching and planning using folklore and local wisdom related to school subjects. Those were developed an alternative school administration consist: 1) Organizing focused on cultural landscape and sustainable development. 2) Management planning Cultural Landscape represents ethnic identity. Student learn local community history integrated school

cultural curriculum. Teaching and planning using folklore and local wisdom related school subjects. Use of community activities. Inner school fundraising to promotes community culture education. Conduct of learning and living community in cultural landscape for sustainable development. Biodiversity and conservation program are provided for students. Environmental management in schools. Funding to promote sustainable development. The students use their potential. Create a securely social equality. Good career livelihood integrated cultural landscape and sustainable development. 3) Implementation; followed the rules of the agreement of community school committees. The cultural landscape integrated curriculum. Learning objectives direct teachers to teach and training teachers to know the cultural landscape. 4) Evaluation of the implementation; monitoring the school cultural landscape management in education. Monitoring results of qualities students and the community.

Keywords : alternative school administration, cultural landscape management, sustainable development

บทนำ

การจัดการศึกษาพัฒนาศักยภาพคนให้มีสติปัญญาความรู้และมึนงานทำเพื่อพึ่งพาตนเอง การพัฒนาความทันสมัยเพื่อให้ประเทศได้ก้าวทันการเป็นประเทศที่รายได้ปานกลางสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ก่อให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ประเทศสมาชิกสหประชาชาติทั่วโลกจึงต้องทบทวนการพัฒนาที่ผ่านมาและเสริมสร้างความตระหนักในวิกฤตของการพัฒนา การศึกษาเป็นปัจจัยหลักที่จะสร้างคนสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะผู้แทนถาวรไทยประจำยูเนสโก, 2549) การจัดการศึกษาที่ผ่านมามักมีรูปแบบเดียวที่มาจากส่วนกลางเหมือนกันทั่วประเทศทั้งวิธีการ วิชาการ หลักสูตร ตำราแบบเรียน วิธีการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้เกณฑ์เดียวกัน ซึ่งมองข้ามภูมิสังคมและภูมิวัฒนธรรมตามการพัฒนาท้องถิ่น สังคมไทยมีชุมชนท้องถิ่นที่แตกต่างกันทางสภาพภูมิศาสตร์ตามแต่ละภูมิภาคของประเทศ ชุมชนท้องถิ่นมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาทางสังคมและวัฒนธรรม มีรากฐานภูมิปัญญาการพัฒนาในแบบเฉพาะของท้องถิ่นซึ่งนับวันจะถูกกลืนไป การปฏิรูปการศึกษาถึงสองรอบในยุคที่ผ่านมาตั้งแต่

ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2559) การบริหารจัดการศึกษาก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการนำพาชาติให้พ้นวิกฤตของเศรษฐกิจและความเป็นสังคมโลกาภิวัตน์ สังคมไทยต้องพึ่งพิงชุดความคิดของต่างชาติมากกว่าความคิดและภูมิปัญญาของตนเอง ทั้งๆที่ภูมิปัญญาของไทยเป็นรากฐานของการพึ่งพาตนเองได้มากเช่นเดียวกับความรู้สมัยใหม่ การพัฒนาคนให้เข้าใจในสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น การรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมของตนเองเป็นการนำภูมิวัฒนธรรมมาจัดการให้เข้ากับการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการศึกษาต้องมีการทบทวนแนวทางการพัฒนาและคิดค้นกระบวนการบริหารจัดการในแนวทางใหม่ๆ โรงเรียนทางเลือกมีแนวทางการจัดการศึกษาใหม่ๆเพื่อพัฒนาคนในสภาพภูมิสังคมภูมิวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างทั้งโรงเรียนชุมชนการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นการนำภูมิวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสู่การจัดการศึกษาที่เข้ากับวิถีชีวิตชุมชน เป็นความพยายามที่จะทำให้การศึกษาและวัฒนธรรมสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ สังคมวิทยา นิสัยใจคอ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืน การ

ใช้องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพตอบสนองการดำรงชีวิตบนฐานของความพอเพียงและสังคมแห่งคุณค่า สร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ ซึ่งจะทำให้คนไทยมีคุณภาพได้เรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขบนฐานของภูมิปัญญาวัฒนธรรมและธรรมชาติที่แวดล้อมในท้องถิ่น ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) สังคมมีความเป็นพหุวัฒนธรรม ภูมิคุ้มกันของชุมชนคือ ภูมิวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นทำให้เกิดความภาคภูมิใจมีเกียรติและศักดิ์ศรี การพัฒนาที่ยั่งยืนก็เช่นเดียวกันมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นภูมิคุ้มกันแก่คน สังคม และเศรษฐกิจของประเทศให้อยู่รอดตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การจัดการภูมิวัฒนธรรมเป็นการสะท้อนการจัดการสภาพท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวตามสภาพแวดล้อมสังคมวัฒนธรรมสู่สังคมท้องถิ่นอันมีประวัติศาสตร์มายาวนาน การรวมตัวของกลุ่มชาวบ้าน ชาวชุมชน ชาวเมือง สร้างโอกาสการเข้าถึงทรัพยากร สร้างคุณค่าจริยธรรม ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำสำคัญที่จะฟื้นฟูภูมิเหล่านี้มาพัฒนาต่อยอดให้เป็นฐานความรู้และเป็นแหล่งเรียนรู้แก่เด็กและเยาวชน สร้างกระบวนการเรียนรู้จากองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เชื่อมโยงวัฒนธรรมกับความรู้ใหม่ให้ผู้เรียนรู้ ใช้ความรู้อย่างรู้เท่าทันโลก พัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและคุณธรรม มุ่งให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข (ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553)

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนที่ตอบสนองการพัฒนาคนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางสภาพสังคมและภูมิวัฒนธรรมสู่การบริหารโรงเรียน นำอัตลักษณ์วิถีชีวิตของคนท้องถิ่น

มาเป็นปัจจัยในการบริหารเอื้อต่อการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การบริหารโรงเรียนที่ผ่านมายังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดการภูมิวัฒนธรรมมากนัก โรงเรียนมักให้ความสำคัญเรื่องวัฒนธรรมในสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ขาดการเชื่อมโยงกับภูมิวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นและการพัฒนาที่ยั่งยืนที่การศึกษาต้องพัฒนาให้ตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจที่พอเพียงและสังคมที่ดี ซึ่งเป็นการบริหารจัดการเรียนรู้จากการพัฒนาท้องถิ่น การศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกในสภาพพื้นที่แวดล้อมไปด้วยบริบทของชุมชนท้องถิ่นและวัฒนธรรม สถาปนาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมและระบบคุณค่าที่สั่งสมมายาวนานเป็นวัฒนธรรมเรียกว่า ภูมิวัฒนธรรม รวมทั้งการนำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาใช้บริหารโรงเรียนทางเลือก จะตอบสนองความต้องการการพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งชุมชนอีกทั้งยังเสริมสร้างความเข้มแข็งของคนและชุมชนต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดคือ 1) การจัดการภูมิวัฒนธรรม ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นกับถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้คน ลักษณะภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น ตำนาน ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา คติความเชื่อที่มีความหมายและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2557) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการศึกษาเรียนรู้สืบทอดกันมาตามสภาพของภูมิสังคมและภูมิวัฒนธรรมของท้องถิ่นทำให้คนในท้องถิ่นอยู่รอดพึ่งพาตนเองได้ 2) แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจที่ และการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน เป็นการจัดการศึกษาสร้างความตระหนักในการดำเนินชีวิตที่สมดุล (พทุทธ์ ศิริบรรณพิทักษ์, 2553) 3) แนวทางการบริหารโรงเรียนด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคคล และด้านทั่วไป 4) กระบวนการบริหาร

โรงเรียนที่มีการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล นำมาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยศึกษาการบริหารโรงเรียนทางเลือก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียนทางเลือก 48 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนทางเลือกจากข้อมูลการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ปกป้อง จันวิทย์และสุนทร ตันม้นทอง, 2555) และฐานข้อมูลโรงเรียนทางเลือกจากสภาการศึกษาทางเลือกไทย (ชัชวาล ทองดีเลิศ, 2558)

2) กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เป็นโรงเรียนทางเลือก 17 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนทางเลือกในระบบ และศูนย์การเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเลือกจากโรงเรียนทางเลือกที่ตั้งอยู่ในชุมชนท้องถิ่นเป็นชุมชนวัฒนธรรมที่เด่นชัดในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก โดยเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียนทางเลือกทั้งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ 19 คน และครู 20 คน รวม 39 คน

3) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในโรงเรียนทางเลือกกรณีศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งทางวัฒนธรรม นิเวศและสิ่งแวดล้อมตามสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นที่เด่นชัด โรงเรียนมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทางภูมิวัฒนธรรมในการจัดการศึกษา ผู้ให้

ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยผู้บริหาร 6 คน ครู 60 คน ผู้เรียน 180 คน ผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนทางเลือกประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองคนในชุมชน และบุคคลภายนอกที่สนใจการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือกกรณีศึกษา 54 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 300 คน โดยผู้วิจัยและคณะได้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเชิงลึก บันทึกเสียงและภาพและจดบันทึกในแบบสัมภาษณ์จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน หลังจากการติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนและได้รับคำแนะนำจากผู้บริหาร ให้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนที่ได้เข้าไปสัมภาษณ์ ซึ่งแต่ละครั้งในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยและคณะได้เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมกลุ่มใหญ่และประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับการสัมภาษณ์และสนทนากับผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนและในชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยใช้แบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และแบบสัมภาษณ์ใช้ในการสัมภาษณ์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและคำนวณหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified}) และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1) ศึกษาความต้องการและความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจากการประชุมกลุ่มผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาชุมชน ผู้นำชุมชน ครู ภูมิปัญญาและผู้เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการ

พัฒนาแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือก เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียน ครูบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนทางเลือก นำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ทางสถิติ หาค่าค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น 3) ศึกษาการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจากโรงเรียนทางเลือกกรณีศึกษา 6 แห่ง 4) ร่างแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือก ตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมจากการประชุมกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน ประกอบด้วยผู้บริหารและผู้นำโรงเรียนทางเลือกกรณีศึกษา ผู้บริหารการศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาทางเลือก ผู้นำชุมชนชาติพันธุ์ ผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้และครูผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยปรับปรุงแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือก 5) นำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีสภาพปัจจุบันมากที่สุดได้แก่ การวางแผนการบริหารจัดการที่ดีมีความโปร่งใสชัดเจนเป็นแบบอย่าง รองลงมาได้แก่ การจัดสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมรอบๆบริเวณโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้วัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน การวางแผนการจัดการเรียนรู้สร้างความเข้มแข็งชุมชนด้วยสัมมาอาชีวะเน้นการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง วางแผนการจัดการทางสังคมด้วยการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ทุกด้าน วางแผนวิชาการสอดคล้องกับสภาพภูมิวัฒนธรรมของชุมชนและพื้นที่ตั้งโรงเรียน วางแผนการจัดการพัฒนาทุนทางสังคมวัฒนธรรม

และภูมิปัญญาของชุมชน วางแผนจัดการใช้สอยพื้นที่ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ตามสภาพภูมิศาสตร์สัมพันธ์กับหลักสูตรท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีสภาพปัจจุบันต่ำได้แก่ การวางแผนจัดการเรียนการสอนโดยนำคติความเชื่อแนวคิดของชุมชนมาสืบทอดในวิชาที่เกี่ยวข้อง และการวางแผนจัดการเรียนการสอนเน้นการอนุรักษ์คุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของชุมชนและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสภาพที่พึงประสงค์ที่มากที่สุดได้แก่ วางแผนการบริหารจัดการที่ดีมีความโปร่งใสชัดเจนเป็นแบบอย่าง วางแผนจัดการใช้สอยพื้นที่ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ตามสภาพภูมิศาสตร์สัมพันธ์กับหลักสูตรท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ วางแผนการจัดการทางสังคมด้วยการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ทุกด้าน วางแผนการจัดการเรียนรู้สร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยสัมมาอาชีวะเน้นการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง วางแผนวิชาการสอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนและพื้นที่ตั้งของโรงเรียน วางแผนจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมสอดคล้องกับกิจกรรมของชุมชน นำคติความเชื่อของชุมชนมาสืบทอดในวิชาที่เกี่ยวข้อง วางแผนการจัดการระบบคุ้มครองทางสังคมให้ผู้เรียนเกิดความมั่นคงปลอดภัยมีสิทธิที่เท่าเทียมกัน วางแผนจัดการเรียนการสอนตามประเพณีวัฒนธรรมชุมชนและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ผึกอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักจากการปฏิบัติจริงในการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน และด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์ต่ำได้แก่ วางแผนจัดการเรียนการสอนเน้นการอนุรักษ์คุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของชุมชนและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และวางแผนการจัดการพัฒนาทุนทางสังคมทั้งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการ ภูมิ
วัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

การบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิ วัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	SD	แปล ความ	ลำดับ	$\bar{X}$	SD	แปล ความ	ลำดับ
1. วางแผนการบริหารจัดการที่ดีมีความโปร่งใส ชัดเจน เป็นแบบอย่าง	4.36	0.62	มาก	1	4.79	0.40	มาก	1
2. การจัดสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมรอบๆบริเวณโรงเรียนที่ เอื้อต่อการเรียนรู้วัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน	4.18	0.75	มาก	2	4.64	0.58	มาก	11
3. วางแผนการจัดการเรียนรู้สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยสัมมาอาชีพเน้นการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	4.13	0.76	มาก	3	4.74	0.49	มาก	3
4. วางแผนการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เป็นผู้มีความ สมบูรณ์ทุกด้าน	4.10	0.71	มาก	4	4.79	0.46	มาก	2
5. วางแผนวิชาการสอดคล้องกับสภาพภูมิวัฒนธรรมของ ชุมชนและพื้นที่ตั้งของโรงเรียน	4.05	0.68	มาก	5	4.74	0.49	มาก	3
6. วางแผนการจัดการพัฒนาทุนทางสังคมทั้งวัฒนธรรม และภูมิปัญญาชุมชน	4.05	0.72	มาก	6	4.59	0.63	มาก	13
7. วางแผนจัดการใช้สอยพื้นที่ทางธรรมชาติและ วัฒนธรรม เป็นแหล่งเรียนรู้ตามสภาพภูมิศาสตร์สัมพันธ์ กับหลักสูตรท้องถิ่น	4.05	0.82	มาก	7	4.79	0.40	มาก	1
8. วางแผนการจัดการระบบคุ้มครองทางสังคมให้ผู้เรียน เกิดความมั่นคงปลอดภัยมีสิทธิที่เท่าเทียมกัน	4.03	0.62	มาก	8	4.72	0.56	มาก	5
9. วางแผนจัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมสอดคล้องกับ กิจกรรมของชุมชน	3.97	0.77	ปาน กลาง	9	4.74	0.49	มาก	3
10. วางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน	3.92	0.77	ปาน กลาง	10	4.67	0.66	มาก	10
11. วางแผนจัดการเรียนการสอนตามประเพณีวัฒนธรรม ชุมชนและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ	3.92	0.83	ปาน กลาง	11	4.72	0.60	มาก	6
12. ฝึกอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักจากการ ปฏิบัติจริงในการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ ยั่งยืน	3.92	0.95	ปาน กลาง	12	4.71	0.51	มาก	7
13. วางแผนจัดการภูมิทัศน์ท้องถิ่นที่สำคัญทาง ประวัติศาสตร์จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สัมพันธ์ กับหลักสูตรท้องถิ่น	3.90	0.88	ปาน กลาง	13	4.69	0.73	มาก	9
14. วางแผนการจัดการความสามารถแข่งขันด้วยภูมิ วัฒนธรรมที่ยั่งยืน สร้างความเข้าใจ ความพร้อม จิตสำนึก ของการพัฒนาที่ยั่งยืน	3.87	0.77	ปาน กลาง	14	4.69	0.61	มาก	8

การบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิ วัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	SD	แปล ความ	ลำดับ	$\bar{X}$	SD	แปล ความ	ลำดับ
15. มีแหล่งเรียนรู้ทางภูมิวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	3.87	0.80	ปาน กลาง	15	4.64	0.58	มาก	11
16. มีการจัดองค์กรที่เน้นการจัดการภูมิวัฒนธรรมและ พัฒนาอย่างยั่งยืน	3.87	0.86	ปาน กลาง	16	4.61	0.67	มาก	12
17. วางแผนจัดการเรียนการสอนเน้นการอนุรักษ์คุ้มครอง ความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุ์สภาพแวดล้อมของ ชุมชนและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	3.82	0.85	ปาน กลาง	17	4.59	0.67	มาก	14
18.วางแผนจัดการเรียนการสอนโดยนำคติความเชื่อ แนวคิดชุมชนมาสืบทอด	3.82	0.88	ปาน กลาง	18	4.74	0.59	มาก	4
เฉลี่ยรวม	3.99		ปาน กลาง		4.70		มาก	

2. การพัฒนาแนวทางการบริหารโรงเรียน ทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการ พัฒนาที่ยั่งยืน

2.1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการ บริหารโรงเรียนทางเลือก

การศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน แยกตามการวางแผน (บริหารวิชาการ งบประมาณ บุคคล การบริหารทั่วไป) การดำเนินการ และการประเมินผล ประกอบด้วย 1. การจัดการภูมิวัฒนธรรม ที่มีการวางแผนการจัดภูมิทัศน์แสดงกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายและแสดงอัตลักษณ์ของพื้นที่ (PNI_{modified} = 0.29) การจัดการเรียนการสอนโดยนำคติความเชื่อแนวคิดของชุมชนมาสืบทอดในวิชาที่เกี่ยวข้อง (PNI_{modified} = 0.24) 2. การพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มีวางแผนการจัดการความสามารถในการแข่งขันด้วยภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน (PNI_{modified} = 0.21) วางแผนจัดการเรียนการสอนเน้นการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุ์สภาพแวดล้อมชุมชนและการใช้ประโยชน์ (PNI_{modified} = 0.20) ส่วน

3. การบริหารวิชาการจะสอดคล้องกับเรื่องการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน 4. การบริหารงบประมาณที่มีการระดมทุนภายในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการภูมิวัฒนธรรม (PNI_{modified} = 0.27) และกิจกรรมการพัฒนาที่ยั่งยืน (PNI_{modified} = 0.26) 5. การบริหารบุคคลที่มีการฝึกอบรมครูให้เข้าใจและตระหนักในการปฏิบัติจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน (PNI_{modified} = 0.20) 6. การบริหารทั่วไปของโรงเรียนทางเลือก ที่โรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ทางภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ชัดเจน (PNI_{modified} = 0.20) 7. การดำเนินการที่โรงเรียนสร้างข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของแผน และมีกลุ่มงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน (PNI_{modified} = 0.22) 8. การประเมินผลที่โรงเรียนกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามเป้าหมายของการนำภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียน และโรงเรียนมีการกำกับติดตามผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน จากการเรียนรู้ภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนและผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงมีความต้องการจำเป็นที่เท่ากัน (PNI_{modified} = 0.27) ทั้งนี้จะ

พบว่าผู้บริหารและครูต้องการพัฒนาการบริหารโรงเรียน ในประเด็นการจัดการภูมิวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมา คือเรื่องงบประมาณหรือทุน และการประเมินผลการ บริหารจัดการและผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2.2 แนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกตาม แนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกจากกรณี ศึกษา มีแนวทางการจัดการ 2 แบบ คือ 1) โรงเรียน ทางเลือกที่เป็นชุมชนหรือศูนย์การเรียนรู้ เน้นวัฒนธรรม ของชุมชนในการจัดการศึกษาและจัดการเรียนการสอน บริหารจัดการโดยนำภูมิวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสอดแทรก ในกระบวนการเรียนรู้ เช่น โรงเรียนชุมชนการเรียนรู้ สมเด็จพระเจ้า และศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนชาติพันธุ์ ได้แก่ โรงเรียนชุมชนมอวาติ โรงเรียนโงะมาโลลีฮล่า ซึ่ง โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นทางด้านวิชาการ เน้นการนำภูมิทัศน์วัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นสาระหลัก ในการจัดการศึกษา มีการจัดหางบประมาณสนับสนุน การพัฒนาครูและบุคลากรที่เหมาะสมกับสภาพภูมิ วัฒนธรรม และการบริหารทั่วไปมีการจัดสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตามภูมิทัศน์วัฒนธรรม เน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบน ฐานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ชุมชน และมีกิจกรรมการสอนที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การสอนอาชีพผสมอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง การนำอาชีพชุมชนมาเรียนรู้ และการจัดการเทคโนโลยีใน การเพาะปลูกที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การประเมิน ผลการจัดการโรงเรียนจากผลการดำเนินงานและผลที่เกิ ดขึ้นกับผู้เรียนจากผลงานและศักยภาพผู้เรียนที่มีภูมิ ภูมิ ภูมิ รู้คิด รู้ทำตามวิถีวัฒนธรรมชุมชน 2) โรงเรียนทางเลือกที่เป็น โรงเรียนเอกชนในระบบจัดการศึกษาแบบก้าวหน้า เน้น การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นหลัก มีการจัดภูมิวัฒนธรรมเป็น แหล่งเรียนรู้เสริมให้กับผู้เรียนและโรงเรียนได้ใช้ประโยชน์ จากแหล่งทางภูมิวัฒนธรรมในการจัดกิจกรรม เน้นการ พัฒนาที่ยั่งยืน การประกอบกิจการที่เกิดจากการเรียนรู้

เศรษฐกิจเพื่อพึ่งพาตนเองของผู้เรียนด้วยการปฏิบัติ ทั้ง การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และทรัพยากรทุนจากแหล่ง ต่างๆ การรักษาสิ่งแวดล้อมจากการจัดการเทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับการเกษตรและการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในโรงเรียนให้มีสภาพของธรรมชาติ ใช้วัสดุรีไซเคิล ในการทำสื่ออุปกรณ์ โรงเรียนเน้นวัฒนธรรมการสร้าง คนดีบนฐานวิถีไทยและภูมิวัฒนธรรมของท้องถิ่น และ การบริหารจัดการตนเองด้วยความโปร่งใส

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นและกรณี ศึกษา นำมาพัฒนาเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนทาง เลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิด การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการบริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิด การพัฒนาผู้เรียนได้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของ ชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ในสภาพภูมิวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์ ของท้องถิ่นและชาติพันธุ์ แนวทางการบริหารโรงเรียนจะ ประกอบด้วย 1) การจัดองค์กรโรงเรียนชุมชนการเรียนรู้ เน้นภูมิวัฒนธรรม เป็นการจัดองค์กรแบบยืดหยุ่น ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 2) การวางแผนจัดการ ภูมิวัฒนธรรมของโรงเรียนโดยจัดภูมิทัศน์ชาติพันธุ์แสดง อัตลักษณ์ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ผลิตหลักสูตรวัฒนธรรม การเรียนการสอนคุณค่าผ่าน คติความเชื่อที่ดั่งามของชุมชน ใช้ประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมของชุมชนเป็นสื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้ทุนทางวัฒนธรรมจัดการเรียนการสอนร่วมกับทุน ปัจจุบัน จัดสภาพเอื้อต่อการเรียนรู้มีแหล่งเรียนรู้ที่เป็น ธรรมชาติ ผู้เรียนเรียนรู้จากชุมชนและวัฒนธรรม มีการ ใช้สอยพื้นที่ทางภูมิวัฒนธรรม จัดการให้มีการเรียนรู้ การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพผสมอาชีพ ชุมชนที่ทำให้อยู่รอดได้ เรียนรู้การอยู่ร่วมกันสร้างความ มั่นคงปลอดภัย ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตน มีการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ การบริหาร วิชาการเน้นการจัดการภูมิวัฒนธรรมและผลิตหลักสูตร อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ มีการจัดการสิ่ง แวดล้อมในโรงเรียนและการดูแลรักษาโลก 3) การดำเนิน

การโดยโรงเรียนดำเนินการตามธรรมนูญของโรงเรียนและข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษา จัดสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมเอื้อต่อการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ ทบทวนปรับปรุงการจัดการโรงเรียนและการจัดเรียนการสอนอบรมครูผู้จัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ระดมทุนทางสังคมและทุนทรัพยากรจัดการศึกษาตามสภาพภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน 4) การประเมินผลมีการกำกับติดตามผลการดำเนินการของโรงเรียนจากภายในและโดยชุมชน ผลจากการนำภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนมาดำเนินการให้บรรลุผลในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับชุมชน โรงเรียนกำกับติดตามผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและชุมชน ทั้งทางด้านทักษะวิชาการ คุณค่า การนำไปใช้ในชีวิตรัตนให้ยู่รอดได้จากการเรียนรู้ภูมิวัฒนธรรมและกิจกรรมเรียนรู้ความยั่งยืนจากภูมิปัญญาตามสภาพภูมิวัฒนธรรม โดยการบริหารโรงเรียนทางเลือกต้องมีปัจจัยส่งเสริมในการบริหาร ได้แก่ 1) ชุมชนเสริม ในด้านแหล่งเรียนรู้ตามสภาพภูมิวัฒนธรรม และจัดการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้การพัฒนาที่ยั่งยืน 2) คนเสริม ในด้านการจัดการให้บุคคลผู้นำทางวัฒนธรรม ได้มีบทบาทหน้าที่ทางการศึกษาถ่ายทอดเผยแพร่ภูมิปัญญาความรู้ทางวัฒนธรรมในโรงเรียน ครูผู้เอื้อเป็นผู้สอนที่ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิวัฒนธรรมและพร้อมที่จะพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ กลุ่มงานจัดการศึกษาภูมิวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการศึกษาของชุมชน ทีมงานประสานช่วยเหลือจากภายในและภายนอกที่เข้ามาช่วยเหลือด้านการจัดการศึกษาภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิ

วัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วางแผนการบริหารจัดการที่ดีมีความโปร่งใสชัดเจนเป็นแบบอย่าง แสดงให้เห็นว่าในการบริหารโรงเรียนทางเลือกตระหนักถึงกระบวนการบริหารโรงเรียนที่ควรมีการวางแผนที่ดีโปร่งใสชัดเจน และเป็นแบบอย่างทางการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารของโรงเรียนของจินตนา ศักดิ์ภู่อารัม (2545) ที่อธิบายว่าการบริหารโรงเรียนต้องมีหลักคิดในการกำหนดรูปแบบ มีวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่ชัดเจน ความมีอิสระในการบริหารสามารถตรวจสอบความรับผิดชอบของโรงเรียนได้ เมื่อพิจารณารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาทางเลือกพบว่าการบริหารจัดการศึกษามักเป็นรูปแบบใหม่ ที่ตอบสนองความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับปกป้อง จันวิทย์ (2555) ที่กล่าวว่าโรงเรียนทางเลือกมีความเป็นอิสระมาพร้อมกับความรับผิดชอบ ต่อสังคม และมีศักยภาพในการสร้างนวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเป็นต้นแบบที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยนำคติความเชื่อแนวคิดชุมชนมาสืบทอด หมายความว่าโรงเรียนทางเลือกมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยนำคติความเชื่อแนวคิดชุมชนมาสืบทอดน้อยที่สุด เนื่องจากปัจจุบันความรู้สมัยใหม่ได้นำความรู้และความเชื่อของชุมชนทำให้เด็กและเยาวชนละเลยที่จะเรียนรู้คติความเชื่อเหล่านี้ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษามีได้บรรจุเป็นสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ต้องเรียนจากผู้รู้คนเฒ่าคนแก่ในชุมชนเพียงเท่านั้น รวมถึงการวางแผนจัดการเรียนการสอนเน้นการอนุรักษ์คุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุ์สภาพแวดล้อมของชุมชนและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เช่นเดียวกันมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด หมายความว่าโรงเรียนทาง

เลือกมีการบริหารจัดการศึกษาที่วางแผนการสอนเกี่ยวกับการอนุรักษ์คุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของชุมชนและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนน้อยที่สุด เนื่องจากโรงเรียนยังขาดการรวบรวมองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นระบบ และการฟื้นฟูทำได้น้อยเนื่องจากชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย (2554) ที่ศึกษาการศึกษาทางเลือกกับการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างยั่งยืนพบว่า การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่มาจากส่วนกลางไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต การทำมาหากินและฐานทรัพยากร ทำให้เกิดความไม่ใส่ใจต่อทรัพยากรไม่รักและหวงแหนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในการดำรงชีพการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการทำมาหากิน และฐานทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมส่งผลต่อผู้เรียนที่มีคุณภาพในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพฟื้นฟูชุมชนและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งโรงเรียนทางเลือกควรมีการพัฒนาแนวทางการบริหารในเรื่องนี้ให้มากขึ้น ส่วน P.R. Sarkar (1998) ยังกล่าวถึงการศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กับระบบนิเวศทำให้มนุษย์อยู่รอดได้อย่างยั่งยืน โรงเรียนทางเลือกจึงควรสร้างความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อมและนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพให้มากขึ้นควบคู่กับการจัดการภูมิวัฒนธรรมที่นำมาสู่การจัดการศึกษา

2. แนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

1) จัดองค์กรให้เป็นโรงเรียนชุมชนการเรียนรู้ เป็นการจัดองค์กรแบบยึดหยุ่นชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน จัดการศึกษาที่มีผู้นำจัดการภูมิวัฒนธรรมในโรงเรียน สอดคล้องกับศรีศักร วัลลิโภดม (2557) ที่อธิบายว่าการศึกษาวิจัยที่เดิมมาจากการพัฒนาจากภายนอกกลายเป็นทำลายตนเอง

ทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยมองเป็นเรื่องเศรษฐกิจการเมืองจากภายนอกเท่านั้น ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนทางเลือกจึงควรจัดองค์กรความสัมพันธ์ระหว่างคนต่อคนที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จัดองค์กรที่คนมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติสภาพแวดล้อมที่ตั้งถิ่นฐาน ทำให้สร้างองค์กรที่มีจิตวิญญาณของศีลธรรมความดีงามตามหลักคุณค่าท้องถิ่นที่มีมาอย่างช้านาน ปัจจุบันการศึกษาทำให้เกิดการละทิ้งสิ่งนี้ไป การบริหารโรงเรียนและองค์กรจึงควรต้องสร้างสำนักท้องถิ่น ชั่วพลว ทองดีเลิศ (2558) กล่าวว่าโรงเรียนชุมชนปกากะญอมีการบริหารจัดการที่องค์กรมีปราชญ์ชุมชนถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนทำให้สามารถใช้ภูมิรู้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และโรงเรียนชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนทุกคนในชุมชนโรงเรียนทางเลือกจึงควรสร้างองค์กรทางการศึกษาที่นำภูมิวัฒนธรรมท้องถิ่นมาพัฒนาคนต่อไป

2) การวางแผนจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการภูมิวัฒนธรรมของโรงเรียนจากการจัดภูมิทัศน์ชาติพันธุ์แสดงอัตลักษณ์ จัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผลงานหลักสูตรวัฒนธรรม จัดการเรียนการสอนคุณค่าคติความเชื่อของชุมชน ใช้ประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมของชุมชนเป็นกิจกรรมของการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับทุนปัจจัย จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ชุมชนและวัฒนธรรมใช้สอยพื้นที่ทางภูมิวัฒนธรรม จัดการให้มีการเรียนรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งเศรษฐกิจพอเพียง จัดการเรียนรู้อาชีพสัมมาชีพให้อยู่รอดได้ เรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคงปลอดภัย ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ สอดคล้องกับศรีศักร วัลลิโภดม (2557) การพัฒนาท้องถิ่นด้านการศึกษาสิ่งสำคัญจะมองจากภายในอย่างเดียวไม่ได้ต้องมองจากภายนอกด้วย ต้องยอมรับวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงมาจากภายนอก แต่จะทำอย่างไรจะทำให้สิ่งนี้มาจากภายนอกกลายเป็นท้องถิ่นและชุมชน โรงเรียน

มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้คนในชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและอยู่รอดได้อย่างมีปัญญา การศึกษาของท้องถิ่นที่เน้นการฟื้นฟูสภาพของท้องถิ่นคือ การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีศีลธรรมต่อกัน เห็นความสัมพันธ์ของคนกับคน คนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนความยั่งยืนในการทำมาหากิน สิ่งแวดล้อมได้รับการคุ้มครอง คนได้รับการคุ้มครอง การบริหารโรงเรียนทางเลือกควรมองมิติวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่สนองตอบกับการพัฒนาท้องถิ่นตามสภาพภูมิวัฒนธรรมของตนควบคู่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่มีผลมาจากการพัฒนาจากภายนอก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับจุไรรัตน์ สดรุง (2556) ที่พบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาในโครงการตามแนวพระราชดำริหลักสูตรบ่มเพาะปัญญาอาชีพ คุณธรรม ทำให้ชุมชนช่วยเหลือกัน การจัดการศึกษาเน้นการคงอัตลักษณ์ถิ่นฐานบ้านเกิด การบริหารโรงเรียนทางเลือกควรที่จะให้ความสำคัญและใส่ใจวางแผนการจัดการภูมิวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของถิ่นฐานบ้านเกิดจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน และโรงเรียนทางเลือกควรจัดการเรื่องอาชีพให้สอดคล้องกับท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนพึ่งพาตนเองได้

3) การดำเนินการ โรงเรียนดำเนินการตามธรรมนูญโรงเรียนและข้อตกลงที่มาจากจัดการศึกษาของคนชุมชน จัดสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ ทบทวนปรับปรุงการจัดการและการจัดการสอน อบรมครูผู้จัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนายั่งยืน ระดมทุนทางสังคมและทุนทรัพย์จัดการศึกษาตามสภาพภูมิวัฒนธรรมและการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับจินตนา ศักดิ์ภู่อารัม (2545) กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนว่าควรมีกฎบัตร และความรับผิดชอบตรวจสอบได้ที่ทำให้โรงเรียนดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับอภิสิทธิ์ กฤษเจริญ

(2551) ที่กล่าวถึงรูปแบบการบริหารโรงเรียนว่าควรทำตามพันธกิจ มีการกำหนดมาตรฐานจากกลุ่มเครือข่ายที่มีแนวทางร่วมกันและสอดคล้องกับจุไรรัตน์ สดรุง (2556) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาและพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีพบว่า การบริหารจัดการศึกษาควรพัฒนาครูแบบบ่มเพาะครูท้องถิ่นที่มีจิตวิญญาณครูรอบรู้วิชาการและสืบสานสังคมที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายของท้องถิ่น ดังนั้นในการบริหารโรงเรียนทางเลือกจึงควรบ่มเพาะครูให้รู้และเข้าใจการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนายั่งยืน นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนตามสภาพภูมิวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม (2545) ศึกษาวิจัยงานการเงินและงบประมาณในการบริหารโรงเรียนพบว่าโรงเรียนสามารถจัดหารายได้จากหลายแหล่ง โรงเรียนคาดคะเนค่าใช้จ่ายตามภารกิจในกฎบัตรของโรงเรียน มีการจัดทำแผนการเงินระยะต่างๆ คณะกรรมการโรงเรียนออกระเบียบข้อบังคับระบบการเงินต่างๆ ของโรงเรียนได้เอง มีการรายงานการเงินและจัดให้มีผู้ตรวจสอบภายในโรงเรียน การจัดหาทุนสนับสนุนการบริหาร สอดคล้องกับโรงเรียนทางเลือกที่เน้นการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนายั่งยืนที่มีระบบการจัดการที่ดีโปร่งใสและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ของระบบการเงิน การบริหารงบประมาณเพื่อส่งเสริมการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนายั่งยืนของโรงเรียนทำอย่างโปร่งใสแม้จะเป็นระบบบริหารจัดการตนเองก็ตาม

4) การประเมินผล โรงเรียนกำกับติดตามการดำเนินการจัดการสอนตามภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนายั่งยืนให้บรรลุผล และกำกับติดตามผลที่ได้กับผู้เรียนและชุมชนทั้งคุณค่า ทักษะ วิชาการ การนำไปใช้ในชีวิตอยู่รอดได้อย่างมีรากเหง้าวัฒนธรรมสอดคล้องกับอภิสิทธิ์ กฤษเจริญ (2551) ที่พบว่าผลการประเมินผลโรงเรียนมีมาตรฐานตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานและเกณฑ์ประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานความ

ก้าวหน้าของการดำเนินการ และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในเชิงประจักษ์เป็นการประเมินผลแบบเฉพาะของโรงเรียน การบริหารโรงเรียนทางเลือกมีการบริหารในรูปแบบเฉพาะ โรงเรียนทางเลือกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรสร้างมาตรฐานการประเมินผลการดำเนินการและการประเมินผลผู้เรียนที่เป็นผลจากการบริหารโรงเรียน ด้วยการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนให้มีความชัดเจนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนทางเลือกในแต่ละภูมิภาค นำแนวทางการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการจัดการภูมิ

วัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนไปประยุกต์ใช้ตามสภาพภูมิวัฒนธรรมที่หลากหลายของที่ตั้งโรงเรียนแต่ละพื้นที่

1.2 กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนไปส่งเสริมการบริหารโรงเรียนทางเลือกและโรงเรียนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หน่วยงานวิจัยของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ควรนำแนวทางการบริหารโรงเรียนทางเลือกนี้ไปต่อยอดการวิจัยและพัฒนาแนวทางการวัดประเมินผลความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดการจัดการภูมิวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม. (2545). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย*.

ปริญญา นิพนธ์สุขภูมิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุไรรัตน์ สุดรุ่ง. (2556). *รูปแบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริ*

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: บทเรียนจากโครงการพระราชทานความช่วยเหลือทางการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. *วารสารครุศาสตร์*. 41(2), 176.

ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ. (2558). *การศึกษาทางเลือก: การศึกษาที่เลือกได้*. นนทบุรี: สำนักงานประสานการพัฒนาสังคมสุขภาวะ.

ปกป้อง จันวิทย์และสุนทร ตันมันทอง. (2555). *โรงเรียนทางเลือกกับทางเลือกในการศึกษาของประชาชน ในยกเครื่องการศึกษาไทย:สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เอกสารสัมมนาวิชาการประจำปี 2554, 15 กุมภาพันธ์ 2555 ณ โรงแรมเซนทาราแกรนด์เซ็นทรัลเวิลด์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย*.

ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2553). *โครงการปฏิรูปการศึกษาศาสตร์:โรงเรียนสาธิตชุมชนการเรียนรู้สมเด็จย่า วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2553). *การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: พื้นฐานการศึกษาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2557). *คู่มืออุทิศความหมายของภูมิวัฒนธรรมการศึกษาจากภายในและสำนึกของท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.

- สมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย. (2554). *การศึกษาทางเลือกกับการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างยั่งยืน*
เอกสารรายงานผลการวิจัยของสมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทยปี พ.ศ. 2554. (อัดสำเนา).
- สำนักงานคณะผู้แทนถาวรไทยประจำยูเนสโก. (2549). ทศวรรษแห่งสหประชาชาติเพื่อการศึกษาสู่การพัฒนาที่
ยั่งยืน. *ยูเนสโก*. 49(3), 1-6.
- อภิสิทธิ์ กฤษเจริญ. (2551). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลในทศวรรษ
หน้า*, ปรินซ์ตันนิพนธ์, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Sarkar, P.R. (1998). *Discourses on Neohumanist Education*. Thailand: Fah Apai.

สภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7

Situations, Problems and Guided Development of Teaching –
Learning English Instruction Towards the ASEAN Community of
Secondary Schools in Sakaeo, under the Secondary Educational
Service Area Office 7

ทิตากร คำประโคน*

tisa31nangja@gmail.com

เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม**

การดี อนันต์นาวิ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำแนกตามสถานะภาพ ขนาดของโรงเรียน และประเภทโรงเรียน พร้อมทั้งศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ฝ่ายบริหาร และครูผู้สอน จำนวน 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วย Scheffe's test และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ทั้งสภาพการจัดการเรียนการสอนและปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

*นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. เปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยรวมจำแนกตาม สถานะภาพ ขนาดของ โรงเรียน และประเภทโรงเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า 'ขนาดของโรงเรียน ใน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด สระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ดังนี้ 1) ควรกำหนดนโยบายและโครงสร้างที่ชัดเจน ในการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง 2) ควรมีการวัดและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 3) ควร ส่งเสริมหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการ สอน และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน เช่น สื่อการสอน ห้องปฏิบัติการ และครูชาวต่าง ชาติ 4) ควรสนับสนุนครูให้พัฒนาตนเองตามความถนัด ความสามารถและความต้องการโดยจัดตั้งกองทุนต่างๆ หรือ ทุนการศึกษา

คำสำคัญ : สภาพ ปัญหา แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

Abstract

This research was aimed to study and compare situations, problems and guided development of teaching-learning English instruction towards the ASEAN Community of secondary schools in Sakaeo province, under the Secondary Educational Service Area Office 7 classified by status, size and type. The samples were 104 administrators and teachers. The research tools consisted of questionnaires and interviews. Statistics used for data, analyses were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one way ANOVA, Scheffe's test and Content Analysis. The findings were as follows:

1. Situations and problems of teaching-learning English instruction Towards the

ASEAN Community of secondary schools in Sakaeo province, under the Secondary Educational Service Area Office 7 in overall were at medium level.

2. The comparison of problem in teaching-learning English instruction towards the ASEAN Community of secondary schools in Sakaeo province, under the Secondary Educational Service Area Office 7 in overall was not significantly different on the other hand, considering each aspect, except the size in part of learning management was statistically different at the.05 levels of significance.

3. The guided development of teaching-learning English instruction towards the ASEAN Community of secondary schools in Sakaeo province consist of 1) Policy and scaffolding of English language skills development should be clearly defined, 2) Assessment and evaluation should be continuously proceeded, 3) Organizations and stakeholders should engage in teaching development and budget allocation for teaching materials, learning laboratory and native English teachers and 4) Promoting professional development relating to teachers interests and expertise by providing scholarship or education fund.

Keywords : Situation, Problems, Guided development of teaching – learning English

บทนำ

จากกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลก ต้องเผชิญกับความหลากหลายทั้งด้านสังคมและระบบ เศรษฐกิจซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตเป็นอย่างมาก ทำให้ หลายประเทศต้องเร่งเตรียมพร้อมโดยการสร้างกลไกและ พัฒนาคมนาคมให้มีความก้าวหน้าสูงขึ้น ให้สามารถปรับตัวและรู้ เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประเทศ ชาติก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและเท่าเทียม (พาสานา วงศ์เลขา, 2553) ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559) (2555, หน้า 3) ที่กล่าวว่า ปัจจุบันประเทศไทยต้อง เผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายในและ ภายนอกประเทศที่ปรับเปลี่ยนและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะความสำคัญในการที่ประเทศจะก้าวเข้าสู่ประชาคม อาเซียนในปี 2558 จะต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการ แข่งขันสู่ตลาดโลกเพื่อรองรับการเป็นประชาชนของ อาเซียนที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด

จากความสำคัญดังกล่าวนี้เองก่อให้เกิดจุด เปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมและมุ่ง ให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พร้อมทั้งปรับเปลี่ยน วิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิด การพัฒนาที่สมดุลสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2554) ที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อการรวมกลุ่มของ อาเซียนและการปรับตัวของอาเซียนในการก้าวสู่การเป็น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและศูนย์กลางการค้าโลก และการเตรียมความพร้อมของประชาชนสู่ประชาคม อาเซียนภายในปี 2558 โดยมาตรการสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ การรณรงค์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลัก เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนและ

ประชาคมโลกให้คนไทยสามารถสื่อสารและเปิดโลกทัศน์ การเรียนรู้อย่างกว้างขวางไร้พรมแดน เนื่องจากปัจจุบันมี คนทั่วโลกใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักจำนวน 380 ล้านคน และใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเป็นจำนวน 720 ล้าน คน รวมทั้งสิ้น 1,100 ล้านคน (วิกิพีเดีย, 2558) และภาษา อังกฤษยังเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน ตามที่ ได้ระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียน ข้อที่ 34 ว่า “The working language of ASEAN shall be English”

จากการตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ทำให้ ทุกฝ่ายตื่นตัวและเตรียมรับการเข้าร่วมประชาคม อาเซียน ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กไทยสู่ ประชาคมอาเซียนให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้อง กำหนดเป้าหมายได้แก่ คุณลักษณะที่ชัดเจนในด้าน ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติต่อประชาคม อาเซียนของเด็กไทย ให้ชัดเจน คุณลักษณะทั้ง 3 ด้าน นั้น ด้านที่จะต้องพัฒนาโดยเร่งด่วน คือ ด้านทักษะ/ กระบวนการ โดยเฉพาะในทักษะพื้นฐานที่ระบุไว้ว่า แนว ทหาการจัดการเรียนการสอนสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศเพื่อนบ้านอีกอย่างน้อย 1 ภาษา) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 6) แต่ปัญหา ที่สำคัญที่สุดและต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนนั้นคือ ความสามารถในการสื่อสารปัญหาของการจัดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาอังกฤษขาดสื่อการสอน และกลวิธีในการ เขียนแผนการสอน พร้อมกับหลักสูตร หรือตัวชี้วัด ไม่ เหมาะสมกับตัวนักเรียนเองและชุมชน ประกอบทั้งกับ ครูผู้สอนไม่ใช่ครูภาษาอังกฤษโดยตรง จึงทำให้นักเรียน ขาดความรู้ที่ถูกต้อง ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนภาษาอังกฤษต่ำลง (ปริญญญา เกษประสิทธิ์, 2550) และ บรรจงพร แยมละมุล (2553, หน้า 123) กล่าวว่า การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งต้อง อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ปัญหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า อันดับหนึ่ง

คือ ด้านความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน สอดคล้องกับ รัตนวลี แก้วม่วง (2554, หน้า 100) ที่พบว่า ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยการพูดของนักเรียน การส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียน และความถูกต้องในการลงเสียงหนัก-เบา ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2554 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสระแก้ว พบว่าคะแนนวิชาภาษาอังกฤษ ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คือร้อยละ 21.80 และค่าเฉลี่ยระดับจังหวัดสระแก้วคือ ร้อยละ 17.70 เมื่อเปรียบเทียบกับรายวิชาอื่นๆ แล้วอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดใน 8 รายวิชา (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2555) จากผลการทดสอบและงานวิจัยต่างๆ ทำให้ทราบปัญหาและระดับความสามารถของนักเรียนในการใช้ภาษาอังกฤษในจังหวัดสระแก้ว พบว่าค่าเฉลี่ยในระดับจังหวัดต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับประเทศอยู่มาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การเรียนการสอนในวิชาภาษาอังกฤษในจังหวัดสระแก้วต้องได้รับการพัฒนาและหาแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคะแนนวิชาภาษาอังกฤษให้ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยระดับประเทศ เพื่อรองรับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558

จากสภาพ และปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละโรงเรียนต้องเตรียมความพร้อมและพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมหรือสื่อการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ และส่งผล

ต่อผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประเภทโรงเรียน
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7

สมมติฐานการวิจัย

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนโรงเรียนในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียนและประเภทโรงเรียน มีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยศึกษาและเปรียบเทียบตามตัวแปร สถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประเภทโรงเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายพัฒนา มาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด และเพื่อให้การดำเนินการพัฒนาผู้เรียนสู่เป้าหมายที่กำหนดในระดับชาติ โดยยึดหลักทางการบริหารจัดการหลักสูตร(กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551) กำหนดปัจจัยที่สนับสนุนการ จัดการเรียนรู้ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2552) กำหนดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความ สามารถตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดนั้น ปัจจัย

ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) นโยบาย และโครงสร้าง 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การสนับสนุน งบประมาณและทรัพยากร และ 4) การดำเนินงานแบบมี ส่วนร่วม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 61)

2. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญ ในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครูผู้สอนต้อง วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ผู้เรียน ประกอบด้วย 1) มาตรฐานและหลักสูตร 2)

กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) สื่อกับการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลและ 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 3-4)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมุ่งศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยมีประชากรได้แก่ ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระจำนวน 14 โรงเรียน รวม 53 คน และฝ่ายครูผู้สอน 89 คน รวมทั้งสิ้น 142 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นกำหนดสถานภาพเป็นชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 คน และกลุ่มตัวอย่างของการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คนประกอบด้วย ครูผู้สอนที่สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 เป็นเวลามากกว่า 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม 1ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ 1 ฉบับ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบถาม และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert จำนวน 40 ข้อ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบพิจารณาเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิธี

หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบPearson ได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้ออยู่ระหว่าง .26 - .67 และ .26-.77 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Coefficient Alpha) ของ Cronbach (1990, pp. 202-204) ทั้งฉบับเท่ากับ .96 และ .98 และฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ใช้ในการผู้เชี่ยวชาญจากการเลือกข้อคำถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์แล้วพบค่าเฉลี่ยของปัญหาที่มีปัญหามากที่สุด 3 อันดับแรกเพื่อหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ โดยจำแนกตามสถานภาพ และขนาดของโรงเรียนโดยใช้สถิติค่าที (t-test)ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe's test และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและนำเสนอโดยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและโครงสร้าง และอยู่ในระดับปานกลาง 8 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.1 ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายและโครงสร้าง ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร และด้านการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

ขนาดโรงเรียน	X	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
		2.87	2.88	3.10	3.36
ขนาดเล็ก	2.87	-	.01	.23	.49*
ขนาดกลาง	2.88	-	-	.22	.48*
ขนาดใหญ่	3.10	-	-	-	.26
ขนาดใหญ่พิเศษ	3.36	-	-	-	-

*p<.05

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำแนกตามขนาดของ

2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมาตรฐานและหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อกับการจัดการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ และด้านการวัดผล ประเมินผล ตามลำดับ

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประเภทโรงเรียน พบว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในด้านอื่นๆ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 1

โรงเรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียน มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จากปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรกคือ ด้านนโยบายและโครงสร้าง ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ตามลำดับ ดังนี้

4.1 ด้านนโยบายและโครงสร้างมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียน ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ดังนี้ควรมีการกำหนดนโยบายหรือโครงสร้างอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง และส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งจัดให้มีการทดสอบความรู้ ความสามารถของครูผู้สอนและผู้เรียน เพื่อวัดระดับความรู้ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป และควรจัดและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้มีความหลากหลายโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่บ่อยครั้งขึ้น

4.2 ด้านการมีส่วนร่วมมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียน ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ดังนี้ควรส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และส่งเสริมและสนับสนุนในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในจัดตั้ง

โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ

4.3 ด้านการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียน ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ดังนี้โรงเรียนควรกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาทักษะทางการใช้ภาษาอังกฤษควรจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานทุนการศึกษา หรือกองทุนต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเองตามความถนัด ความสามารถและความต้องการ เพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ หรือในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และจัดให้มีครูเจ้าของภาษาหรือครูต่างชาติ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาผู้เรียนด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

อภิปรายผล

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและการสนองต่อนโยบายต่างๆ ที่กระทรวงกำหนดอยู่ในระดับมาก พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอโดยจัดให้มีงบประมาณสนับสนุนในการจ้างครูต่างชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมการใช้ทักษะทางภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้แต่ในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนนั้น ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูใช้

ภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอนแทนที่จะใช้ภาษาอังกฤษทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติกิจกร และคณะ (2550) กล่าวว่า ครูผู้สอนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนได้ตลอดทั้งชั่วโมง และในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ครูมีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการวิจัย แต่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและภาระงาน ส่งผลให้กระบวนการวิจัยนั้นไม่ได้นำมาพัฒนาการศึกษาเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยม พงษ์ผา (2551) พบว่า สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครูที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระแก้วมีการสนองต่อและปฏิบัติตามนโยบายทำให้เห็นอุปสรรคและปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งในและระหว่างกระบวนการปฏิบัติงาน ได้แก่ นโยบายของกระทรวงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง การปฏิบัติงานตามโครงการต่างๆ ไม่ต่อเนื่อง ข้าราชการครูเกิดการโยกย้ายบ่อย สอดคล้องกับ รัตน์วลี แก้วม่วง (2554, หน้า 98) พบว่า ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 มีอัตราการโยกย้าย 103 คนต่อปี จึงเป็นเหตุผลทำให้การสนับสนุนครูผู้สอนให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องนั้นเป็นไปอย่างลำบาก หรือแม้แต่การส่งเสริมครูและบุคลากรเข้าร่วมการอบรมสัมมนาต่างๆ ไม่ได้รับการตอบรับเนื่องจากครูไม่สามารถสละเวลาราชการเพื่อเข้ารับการอบรมและอาจส่งผลกระทบต่อนักเรียนเนื่องจากไม่มีครูผู้สอนในรายวิชานั้นๆ เนื่องจากครูต้องพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ จุฑามาส แสงอาวุธ และ พรนิภา จินดา (2551) ที่พบว่า ปัญหาในการพัฒนาบุคลากรคือไม่มีเวลาเข้ารับการพัฒนาเพราะไม่สามารถปลีกตัวออกจาก

งานประจำได้ อีกทั้งครูผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษขาดการเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ และครอบคลุมทั้ง 4 ทักษะดังที่ สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติกิจกร และคณะ (2551, หน้า 38) กล่าวว่า สภาพความเป็นจริงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในมุมมองของผู้เรียน พบว่า กิจกรรมในชั้นเรียนที่ผู้สอนใช้ช่วยพัฒนาทักษะเป็นกิจกรรมแบบการสื่อสารทางเดียว (One-way communication) เช่น การฟังผู้สอนบรรยาย การทำแบบฝึกหัด และการอภิปรายไวยากรณ์ แต่ยังมีการฝึกพูดน้อย

เครื่องมือที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่ทันสมัยและมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ โทรศัพท์ หรือแม้แต่สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ส่งผลให้ครูผู้สอนไม่สามารถค้นคว้าหรือจัดหาสื่อหรือเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับอาเซียนได้ สอดคล้องกับ จินตนา สุธจันนัท (2549) พบว่า สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นไม่เพียงพอ เช่น คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ ห้องสมุดไม่ทันสมัย เป็นต้น บรรจพร แยมละมุล (2553) พบว่า ปัญหาในด้านสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้แก่ ความพอเพียงและความเหมาะสมของการใช้สื่อสำหรับการฝึกทักษะต่อการฟัง พูด อ่านและเขียน การเตรียมสื่อและการสร้างสื่อใหม่ และในด้านการวัดและประเมินผล ผู้สอนมีการนำผลการวัดเพื่อนำไปประเมินผลสามารถนำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะภาระงานของผู้สอนในด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้นจึงทำให้การวัดและประเมินผลยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ประกอบกับความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลของครูผู้สอนนั้นยังไม่ชัดเจน ใช้วิธีการวัดไม่หลากหลาย เน้นการวัดผลด้านความจำอย่างเดียว สอดคล้องกับ วิภาพร นิธิปรัชานนท์ (2554, หน้า 2) พบว่า ครูไม่ได้วิเคราะห์ว่าหลักสูตรมีมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ต้องการวัดทักษะด้าน

ใด และตัวชี้วัดแต่ละตัวต้องการวัดอะไร สอดคล้องกับ รัตน์วลี แก้วม่วง (2554, หน้า 103) ที่กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการวัดและประเมินผล คือ ครูไม่มีการวิเคราะห์หลักสูตร จึงทำให้วัดและประเมินผลไม่ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตรหลักสูตร ประกอบกับสถานศึกษาไม่ได้จัดทำหรือประชุมชี้แจงระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา

3. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ปรากฏผล ในด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีปัญหาด้านการจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้มากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนที่ไม่มาก ทำให้การจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง และใกล้ชิดนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษต้องประสบกับนักเรียนมีระดับความรู้ความสามารถของนักเรียนแตกต่างกัน จำนวนนักเรียนมาก ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน ทำให้เพิ่มภาระงานของครูที่มากขึ้น และเป็นอุปสรรคในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศิริ สุระประเสริฐ (2549 อ้างถึงใน บรรจงพร แยมละมูล, 2554, หน้า 130) กล่าวว่า ในชั้นเรียนที่มีขนาดพอดีเกณฑ์ 26-35 คนต่อห้อง ครูมีโอกาสได้ใกล้ชิดนักเรียนมากกว่า มีโอกาสในการถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ ให้นักเรียนได้มากกว่าห้องที่มีนักเรียนเกินเกณฑ์ ทำให้มีโอกาสเห็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและปัญหาของนักเรียนเป็นรายบุคคล

4. แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7

4.1 ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้

4.1.1 ด้านนโยบายและโครงสร้างในการจัดทำนโยบายและโครงสร้างที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสู่อาเซียนนั้น ควรกำหนดนโยบายให้มีการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารลงในแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 7 และกำหนดให้เป็นวาระเร่งด่วน เพื่อกระตุ้นให้คนในจังหวัดสระแก้วตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการเป็นพลเมืองอาเซียน ทั้งนี้เนื่องจากภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ ทุกคนที่อยู่ในอาเซียนล้วนแล้วแต่เป็นพลเมืองของอาเซียนด้วยกันทุกคน ดังนั้น การกำหนดนโยบายและการดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งในระดับชาติระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษาต้องตระหนักและมุ่งไปในทิศทางเดียวกันในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐาน ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การจัดการศึกษามีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 8)

4.1.2 ด้านการมีส่วนร่วม ส่งเสริมหน่วยงานต่างๆ และทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ พัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน และสร้างความตระหนักให้ทุกหน่วยงานเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สร้างเครือข่าย ชมรม สมาคมเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาครูและบุคลากร ตลอดจนจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการศึกษาถือว่าทุกคนมีส่วนรับผิดชอบ โดยเฉพาะผู้ปกครอง นักเรียน ประชาชน องค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา สอดคล้องกับ พระชานนท์ จักรใจ และคณะ (2554) ที่กล่าวว่าโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านวิชาการ

4.1.3 ด้านการสนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากรเป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษ โดยกำหนดให้แต่ละโรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดทำโครงการหรือกิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และมีการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ประเมินผลงานการใช้งบประมาณในโครงการ ทั้งนี้เนื่องจาก งบประมาณและทรัพยากรเป็นปัจจัยที่คอยสนับสนุนให้องค์กรขับเคลื่อนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนวิไล แก้วม่วง (2554) ที่กล่าวว่าในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยการพูดของนักเรียน ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษให้สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับสถานการณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านนโยบายและโครงสร้าง ควรสร้าง และส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดตั้งโครงการพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูและนักเรียนทุกโรงเรียน และทุกปีงบประมาณ

1.2 ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษพัฒนาตนเองทางด้านทักษะทางภาษาอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอแล้วนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่และจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับภาษาอังกฤษหรือเพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ

1.3 ด้านการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร โรงเรียนควรจัดให้มีครูเจ้าของภาษาหรือครูที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเข้ามามีส่วนร่วมในการสอนภาษาอังกฤษ

1.4 ด้านการมีส่วนร่วม โรงเรียนควรจัดให้มีหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาเซียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และส่งเสริมให้ครูและ

บุคลากรภายในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม

1.5 ด้านมาตรฐานและหลักสูตร โรงเรียนหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศควรวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เพื่อจัดทำโครงสร้างรายวิชาอาเซียนเพื่อบูรณาการความรู้ทางภาษาอังกฤษกับเนื้อหาของประเทศต่างๆ ในอาเซียน

1.6 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้สูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพตามความต้องการ ความสนใจ ความถนัด

1.7 ด้านสื่อกับการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนควรสร้างและจัดให้มีจัดมุมหรือห้องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่เป็นภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้ได้เรียนรู้ และศึกษาข้อมูลของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยตนเองตามความสนใจ

1.8 ด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและวิธีในการวัดและประเมินให้ครอบคลุมความสามารถและทักษะทางภาษาอังกฤษ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบวิธีการวัดและเครื่องมือที่เหมาะสม

1.9 ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการวิจัย ดังนั้นโรงเรียนควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการชั้นเรียนนำมาเพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และยกระดับคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ด้านนโยบายและโครงสร้าง

2.2 ควรศึกษาปัจจัยส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ด้านมาตรฐานและหลักสูตร

2.3 ควรศึกษารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2554). *ข้อมูลทั่วไปของอาเซียน*. (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://www.mfa.go.th/web1694.php>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จินตนา สุจจันท์. (2549). *สภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ช่วงชั้นที่ 3-4 โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดเชียงใหม่*, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑามาส แสงอาวุธ และ พรนิภา จินดา. (2553). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสถานสนับสนุน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี*, วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิยม พงษ์ผา. (2551). *การศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ปีการศึกษา 2550*, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- บรรจพร แยมละมูล. (2553). *ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1*, งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปริญญญา เกษประสิทธิ์. (2550). ASEANS : Bureau of Community College dministration, สืบจาก <http://www.bcca.go.th/asean/?name=EducationPolicy>
- พระชนนัท จักรใจ, สมศักดิ์ บุญสาธ และ วิชัย ดีพร้อม, (2555). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลำสัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*, สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

- พลาภูมิ วงศ์เลขา. (2553). กลไกขับเคลื่อนการศึกษา ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน, หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, ฉบับวันที่ 2 มี.ค. 2553, สืบค้นจาก [http:// www.kus.ku.ac.th](http://www.kus.ku.ac.th)
- รัตน์วลี แก้วม่วง. (2554). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาของครูในอำเภอวัฒนานครสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิภาพร นิธิปรีชานนท์. (2554). แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2555). ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2554, สืบค้นจาก www.niets.or.th/.
- สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติกำจรและคณะ. (2550). สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษพื้นฐาน ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row. pp. 202-204.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
Administrative Factors Affecting School Effectiveness Under
The Office Of Roi-Et Primary Educationel Service Area 3

ยุวดี ประทุม*

kruyuwadee9123@gmail.com

สุรัตน์ ไชยชมภู**

ธนวิน ทองแพง**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 2) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์การโรงเรียน3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน 4) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและด้านวัฒนธรรมองค์การโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน5) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน จากปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและด้านวัฒนธรรมองค์การโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 322 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. วัฒนธรรมองค์การโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. ประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
4. ปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและด้านวัฒนธรรมองค์การโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

*นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** อาจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

5. ปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและด้านวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ มี 4 ปัจจัย ดังนี้ วัฒนธรรมองค์กรด้านการตัดสินใจ ภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการพัฒนาครู วัฒนธรรมองค์กรด้านความหลากหลายของบุคลากร และวัฒนธรรมองค์กรด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของ 4 ปัจจัย เท่ากับ 0.79 และสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ได้ร้อยละ 62.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) โดยเขียนสมการพยากรณ์รูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.021 + 0.216(X_{10}) + 0.220(X_4) + 0.194(X_{17}) + 0.118(X_{18})$$

$$\hat{Z} = 0.265(Z_{10}) + 0.267(Z_4) + 0.215(Z_{17}) + 0.14(Z_{18})$$

คำสำคัญ : ปัจจัยการบริหาร ประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

Abstract

This study aimed to determine administrative factors were focused on the instructional leadership of school administrators and organizational culture of school affecting school effectiveness under the Office of Roi-Et primary Educational Service Area 3. The sample consisted of 322 school teachers under the Office of Roi-Et Primary Educational Service area 3 by stratified random sampling and simple random sampling .The instrument was a set of questionnaires on these factors affecting school effectiveness, used for data analysis. Cronbach Alpha Coefficient was .98. Data was analyzed using mean values, standard deviation, Pearson's Product – Moment Coefficient Analysis and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The findings were as follows:

1. The instructional leadership of school administrators under the Office of Roi-Et primary Educational Service Area 3 as a total and each aspect were at a high level.
2. The organizational culture of school as a total and each aspect were at a high level.
3. The school effectiveness as a total and each aspect were at a high level.
4. The factors of instructional leadership of school administrators and organizational culture of school were correlated positively with the school effectiveness with statistically significant at .01 level

5. The multiple correlation of selective factors of school effectiveness

The decision, development teacher, the variety of personnel and the purpose of school is 0.79. All factors explained the variance of school effectiveness at 62.20 percentat highly significant level at.01. Additionally, predictive equations of raw scores and standard score were calculated as;

$$\hat{Y} = 1.021 + 0.216(X_{10}) + 0.220(X_4) + 0.194(X_{17}) + 0.118(X_{18})$$

$$\hat{Z} = 0.265(Z_{10}) + 0.267(Z_4) + 0.215(Z_{17}) + 0.14(Z_{18})$$

Keywords : Adminstrative Factors, School Effectiveness, The Office Of Roi-Et Primary Educational Service Area 3

บทนำ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ ผู้ทำทางการศึกษาในฐานะบทบาทของผู้นำทางวิชาการจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำองค์การทางการศึกษาดำเนินการไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามทิศทางที่ถูกต้อง ฉะนั้นผู้นำทางวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญในการนำองค์การทางการศึกษา (สมุทพร ชำนาญ, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของปารณทัตต์ แสนวิเศษ (2550) พบว่าตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินงานของโรงเรียน คือความสามารถในการบริหารงานวิชาการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ และศักยภาพในการบริหาร โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลการดำเนินงานของโรงเรียนร้อยละ 60.09 และสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์นิ์ สงวนนาม (2551 หน้า 131) กล่าวว่าสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของการเรียนผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารหลักสูตร การจัดหลักสูตร โปรแกรมการเรียนการสอน การร่วมกับสมาคมวิชาชีพ ความรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและมีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา

วัฒนธรรมองค์การโรงเรียน เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติของบุคลากรในโรงเรียนที่แสดงถึงวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ซึ่งใช้เป็นแนวทางปฏิบัติและบรรทัดฐานร่วมกันภายในโรงเรียน (ดวงดาว บุญกอง, 2553 หน้า 16) วัฒนธรรมโรงเรียนมีความสำคัญ คือเป็นสิ่งช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปด้วย

ความเรียบร้อย บุคลากรในโรงเรียนมีความสามัคคี ผูกพันกัน ปฏิบัติงานเป็นไปตามแนวทางเดียวกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้วัฒนธรรมองค์การของสถานศึกษาเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและผลสำเร็จในองค์การทางการศึกษาเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fyans and Machr (1990 อ้างถึงใน สมุทพร ชำนาญ, 2556) พบว่า สถานศึกษาที่มีวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็ง 5 ประการ ได้แก่ ความท้าทายทางวิชาการ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียน การยอมรับต่อผลสัมฤทธิ์ ความเป็นชุมชนของสถานศึกษา และการรับรู้เป้าหมายของสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนสูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Denison (1990) พบว่าด้านวัฒนธรรมองค์การจะส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การเป็นอย่างมาก เมื่อวัฒนธรรมนั้นก่อให้เกิดการผูกพันและการมีส่วนร่วมในองค์การ การปรับตัว และมีภารกิจและวิสัยทัศน์ขององค์การที่เหมาะสม นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา เกสร (2555) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันคือในทิศทางบวกในระดับค่อนข้างสูง

ประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการทำงาน โรงเรียนที่มีประสิทธิผล จึงหมายถึงโรงเรียนที่ดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ (เชมมารี รักชูชีพ, 2553, หน้า 23) โดยพิจารณาจากความสามารถของโรงเรียนในการจัดการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ

ตามมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข โรงเรียนสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้สำเร็จจุลวง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ Hoy and Miskel (1991, หน้า. 373) เสนอให้พิจารณาประสิทธิผลของโรงเรียนจากตัวบ่งชี้ 4 ประการ คือ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mann (1989 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหาร คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูและบรรยาภาภายในโรงเรียน และสอดคล้องกับปารณัตต์ แสนวิเศษ (2550) ที่พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินงานของโรงเรียน คือ ความสามารถในการบริหารงานวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ และศักยภาพในการบริหาร โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลการดำเนินงานของโรงเรียนร้อยละ 60.09 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Denison (1990) พบว่า วัฒนธรรมองค์การจะส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การเป็นอย่างมาก เมื่อวัฒนธรรมนั้นก่อให้เกิดการผูกพันและการมีส่วนร่วมในองค์การ การปรับตัว และมีการกิจและวิสัยทัศน์ขององค์การที่เหมาะสม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 เป็นเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ระดับประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาขยายโอกาส จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียน (O-Net) ในปีการศึกษา 2557 พบว่าโดยภาพรวมยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ คือมีโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยรวมทุกวิชาร้อยละ 50 ขึ้นไปเพียง 17 โรงเรียนจาก 217 โรงเรียน

(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3, 2558) นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของโรงเรียนเอกชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน(ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา) มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2554 จาก 19 โรงเรียน เพิ่มขึ้นเป็น 30 โรงเรียนในปีการศึกษา 2557 ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกำกับรัฐบาลที่ผู้ปกครองมองว่าไม่มีประสิทธิผลซึ่งเห็นได้จาก ผลการสอบ O-Net ปีการศึกษา 2557 การจัดเรียงลำดับโรงเรียนพบว่าใน 20 ลำดับแรก มีโรงเรียนเอกชนถึง 3 ลำดับได้แก่ลำดับที่ 8, 10 และ 13 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3, 2558) ดังนั้นโรงเรียนในกำกับของรัฐบาลจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โดยศึกษาปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การโรงเรียน เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหาร วางแผนพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์การโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3
4. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและด้านวัฒนธรรมองค์การโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3

5. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 จากตัวแปรปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและด้านวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่ได้สังเคราะห์ขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของ Greenfield (1987), Davis and Thomas (1989), Hallinger and Murphy (1985), Weber (1996), McEwan (1998), Seyfarth (1999), Maryland State Board of Education (2005), ประสิทธิ์ เขียวศรี และคณะ (2548) ไกรศิษฐ์ เปลรินทร์ (2552) และสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2545) 7 ด้านคือการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนการพัฒนาครู การส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนได้ใช้แนวคิดของ Patterson (1988) อ้างถึงใน Sergiovanni, 1988, pp.107-109) 10 ด้าน คือ ความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน การมอบอำนาจ การตัดสินใจ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ความไว้วางใจ ความมีคุณภาพ การยอมรับ ความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์สุจริต ความหลากหลายของบุคลากรประสิทธิผลโรงเรียนใช้กรอบแนวคิดของ Mott (1972 อ้างถึงใน Hoy & Miskel, 1991, p.398) 4 ด้านคือ ความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2,043 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 322 คนกำหนดขนาดโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970, หน้า 607- 610) ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียนและสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1967, p.247) แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สร้างขึ้นจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของ Greenfield (1987), Davis and Thomas (1989), Hallinger and Murphy (1985), Weber (1996), McEwan (1998), Seyfarth (1999), Maryland State Board of Education (2005), ประสิทธิ์ เขียวศรี และคณะ (2548) ไกรศิษฐ์ เปลรินทร์ (2552) และสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2545) มี 7 ด้าน คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การเรียนการสอน 4) การพัฒนาครู 5) การส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล 7) การส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารด้านวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียน สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดของ Patterson (1988) มี 10 ด้าน คือ 1) ความมุ่ง

ประสงค์ของโรงเรียน 2) การมอบอำนาจ 3) การตัดสินใจ 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน 5) ความไว้วางใจ 6) ความมีคุณภาพ 7) การยอมรับ 8) ความเอื้ออาทร 9) ความซื่อสัตย์สุจริต 10) ความหลากหลายของบุคลากร

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดของ Mott (1972 อ้างใน Hoy & Miskel, 1991, หน้า 398) มี 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม 4) ความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

การสร้างเครื่องมือวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ วัฒนธรรมองค์กร และประสิทธิผลของโรงเรียน จากนั้นนำข้อมูลต่างมาร่างแบบสอบถามเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. เสนอแบบสอบถามต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ซึ่งข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้สามารถใช้ได้

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ กับครูผู้สอนในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 แล้วนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม

คุณภาพของเครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม ได้ผลดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับ

คะแนนรวม (Item - Total Correlation) โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปใช้เป็นข้อคำถาม ในแบบสอบถามปรากฏว่าแบบสอบถามแต่ละตอนมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .45 - .83 , .36 - .85 และ .55 - .83 ตามลำดับ

2. นำแบบสอบถามทุกตอนมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (1990, pp.202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพาถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์

3. ติดตามแบบสอบถามส่วนที่ยังไม่ได้ส่งคืนด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้น 322 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. วิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรโรงเรียน ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. วิเคราะห์ประสิทธิผลของโรงเรียน ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4. วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและด้านวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

5. วิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. วัฒนธรรมองค์การโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

4. ปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและด้านวัฒนธรรมองค์การโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

5. ปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและด้านวัฒนธรรมองค์การโรงเรียนสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพของโรงเรียนได้ มี 4 ปัจจัยดังนี้ วัฒนธรรมองค์การด้านการตัดสินใจ ภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการพัฒนาครู วัฒนธรรมองค์การด้านความหลากหลายของบุคลากร และวัฒนธรรมองค์การด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของ 4 ปัจจัย เท่ากับ 0.79 และสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ได้ร้อยละ 62.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) โดยเขียนสมการพยากรณ์รูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.021 + 0.216(X10) + 0.220(X4) + 0.194(X17) + 0.118(X18)$$

$$\hat{Z} = 0.265(Z10) + 0.267(Z4) + 0.215(Z17) + 0.14(Z18)$$

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีเป้าประสงค์ที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนทุกคนให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัยและมีคุณภาพ ครูผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะที่เหมาะสมและมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานของโรงเรียนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจขอบข่ายของงานในโรงเรียน นอกจากนี้ Ronald Edmonds (อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2553) มีความเห็นว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จมีอยู่ 5 ประการ ได้แก่ ภาวะผู้นำที่เข้มแข็งของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ความคาดหวังที่สูงของครูผู้สอนต่อความสำเร็จของผู้เรียน การเน้นทักษะพื้นฐานเบื้องต้นที่จำเป็น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ และการวัดผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิเดช พลเยี่ยม (2556) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพของโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับประสิทธิภาพของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับสูงและเป็นทิศทางบวก ($r = 0.662$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยประสิทธิภาพของโรงเรียนถูกอธิบายได้ด้วยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาร้อยละ 43.824) ความมีประสิทธิภาพของ

โรงเรียนที่บริหารงานโดยผู้บริหารใหม่และผู้บริหารมืออาชีพไม่แตกต่างกัน

2. วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเป็นองค์การที่ประกอบไปด้วยบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรอื่นๆ เมื่อบุคคลเหล่านี้มาอยู่ร่วมกันในองค์การหรือโรงเรียนจะหล่อหลอมรวมค่านิยม ความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ทุกคนยอมรับและปฏิบัติต่อกันเป็นเวลานานจนกลายเป็นวัฒนธรรมโรงเรียน ซึ่งวัฒนธรรมโรงเรียนจะเป็นเครื่องช่วยให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจลักษณะการทำงาน รู้จักเลือกวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด Denison (1990) พบว่าด้านวัฒนธรรมองค์การจะส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์การเป็นอย่างมาก เมื่อวัฒนธรรมนั้นก่อให้เกิดการผูกพันและการมีส่วนร่วมในองค์การ การปรับตัว และมีการกิจและวิสัยทัศน์ขององค์การที่เหมาะสม นอกจากนี้งานวิจัยของรังสรรค์ อ้วนวิจิตร (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก วัฒนธรรมองค์การและความผูกพันต่อองค์การ ภาวะผู้นำมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยผ่านวัฒนธรรมองค์การและผ่านความผูกพันต่อองค์การ วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก แต่ไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก รูปแบบดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้ร้อยละ 42 ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา เกสร (2555) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิภาพโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนกับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันคือในทิศทางบวกในระดับค่อนข้างสูง

3. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายจัดการศึกษามุ่งเน้นไปที่ผลผลิต คือ ให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความสามารถการกระตุ้นจูงใจให้ครูได้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนางานที่ทำ มีความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนเสริมสร้างความพึงพอใจให้ครู มุ่งเทงานเพื่อคุณภาพของโรงเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของโสภณ ม่วงทอง (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญในภาคตะวันออก พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญในภาคตะวันออก เรียงลำดับค่าอิทธิพลจากมากไปน้อยมีทั้งหมด 6 ปัจจัย คือ พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร ปัจจัยบรรยากาศโรงเรียน ปัจจัยวัฒนธรรมของโรงเรียน ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงาน ปัจจัยการสื่อสาร และปัจจัยความผูกพันของครู นอกจากนี้สุภัทรา วีระวุฒิ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าอิทธิพลเรียงจากมากไปน้อย ตามลำดับ คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คุณลักษณะความเป็นครู และภาวะผู้นำของผู้บริหาร นอกจากนี้การมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนคติของครูในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ผลลัพธ์ที่น่าพอใจสำหรับการพัฒนา

คุณภาพการศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการให้เกิด จึงทำให้ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 อยู่ใน ระดับมาก

4. ปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนและด้านวัฒนธรรมองค์การโรงเรียน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 คือ วัฒนธรรมองค์การด้านการตัดสินใจ ภาวะผู้นำ ทางวิชาการด้านการพัฒนาครู วัฒนธรรมองค์การด้าน ความหลากหลายของบุคลากร และวัฒนธรรมองค์การ ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของ 4 ปัจจัย เท่ากับ 0.788 และสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 62.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่า

4.1. การตัดสินใจ เป็นภารกิจสำคัญยิ่ง อย่างหนึ่งของกระบวนการบริหาร ในการตัดสินใจผู้ บริหารควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ และผลกระทบที่ เกิดขึ้นแก่องค์การ พร้อมทั้งการมีข้อมูลสารสนเทศ ที่ เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจให้มากที่สุด นอกจากนี้ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544) ได้กล่าวว่า คุณภาพของ การตัดสินใจย่อมขึ้นกับการแจกแจงข้อมูลที่สอดคล้อง กัน ความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาระหว่างผู้นำกับผู้ ได้บังคับบัญชา โดยทั่วไปการมีส่วนร่วมจะส่งผลลัพท์ ต่อการตัดสินใจที่ดีกว่าถ้าหากว่าผู้ได้บังคับบัญชาได้รับ ข้อมูลที่สอดคล้องกัน และมีความพยายามให้ความร่วม มือกับผู้นำในการตัดสินใจที่ดี อย่างไรก็ตามการให้ความ ร่วมมือของผู้ได้บังคับบัญชาถือว่าเป็นผลดีอย่างมากที่ จะได้แบ่งปันให้กับวัตถุประสงค์ของผู้นำและผู้ได้บังคับ บัญชาเกิดสัมพันธภาพในการให้ความไว้วางใจร่วมกัน กับผู้นำซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงดาว บุญกอง (2553) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผล ต่อสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน

ฝักอาชีพรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร พบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผล ต่อสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน ฝักอาชีพรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานครในด้านผู้บังคับบัญชามี 4 ด้าน คือ วัฒนธรรมโรงเรียนด้านการยอมรับ ด้านความเอื้ออาทร ด้านการตัดสินใจ และด้านความรู้เรื่องเป็นส่วนหนึ่งของ โรงเรียนสามารถทำนายสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ของครูในโรงเรียนฝักอาชีพรุงเทพมหานคร สังกัดสำนัก พัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 79.00 ดังนั้น การที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน มีการทบทวน จุดมุ่งหมายและปรับเปลี่ยนจุดมุ่งหมายให้เป็นปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลข่าวและสารสนเทศเป็นองค์ประกอบในการ ตัดสินใจ จึงสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้

4.2. ด้านการพัฒนาครูทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ว่าครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการสอน ผลการ เรียนการสอนจะดีมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับตัวครู ผู้สอนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ครูยังใกล้ชิดกับผู้เรียน การ ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนเจตคติที่ดีให้เกิดกับ ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้อง กับงานวิจัยของสุภัทรา วีระวุฒิ (2554) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ประสิทธิผลของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี มีประสิทธิผลอยู่ใน ระดับมาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี สรุปดังนี้ 1) ปัจจัยด้าน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และคุณลักษณะของความเป็นครู มีอิทธิพลทางตรงเชิง บวกต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน 2) ปัจจัย ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

คุณลักษณะความเป็นครู และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยมีค่าอิทธิพลเรียงจากมากไปน้อย ตามลำดับ คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน คุณลักษณะความเป็นครู และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และคุณลักษณะความเป็นครู มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยส่งผ่านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งมีค่าอิทธิพลเรียงจากมากไปน้อย ตามลำดับ คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคุณลักษณะความเป็นครู และแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี ที่สร้างขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับณัฐณี เวชกุล (2551) ได้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กระดับดี : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด พบว่า 1) ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กระดับดี : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหารในด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านครูในด้านวิทยุญาณความเป็นครู ปัจจัยด้านผู้บริหารในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหารในด้านคุณธรรมจริยธรรม ประสบการณ์สอนของครู ประสบการณ์ในการบริหาร การอบรมทางการบริหาร และปัจจัยด้านผู้บริหารในด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ค่านาหนักความสำคัญของปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูในด้านประสบการณ์การสอน วิทยุญาณความเป็นครู ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารในด้านการติดต่อสื่อสารส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กระดับดี : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด อย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารในด้านภาวะผู้นำ ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กระดับดี : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.3. ด้านความหลากหลายของบุคลากรทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรคือหัวใจของความสำเร็จของโรงเรียน การที่โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความหลากหลาย และเชี่ยวชาญแตกต่างกัน ก็จะก่อให้เกิดความสมดุล และความเหมาะสมของการทำงานร่วมกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความโดดเด่นด้านต่างๆ จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งในด้านเทคนิคและวิธีการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานต่างๆ ในโรงเรียน มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น (ดวงดาว บุญกอง , 2553 หน้า 38) และการที่ครูมีค่านิยมในด้านปรัชญาหรือความเชื่อ ตลอดจนบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละคนจะมีวิธีการสอนที่ไม่เหมือนกัน มีค่านิยมในด้านการจัดการเรียน การสอนแก่นักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกันเพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการส่วนตัวของนักเรียนที่แตกต่างกันในแต่ละคน นอกจากนี้ชาญชัย อาจินสมาจาร (2543, หน้า 34) กล่าวว่า หน่วยงานที่มีความหลากหลาย (Diversity) จะมีความเข้มแข็งกว่า มีการปรับตัวได้ดีกว่าและสามารถ อยู่ได้ในระยะยาว กลุ่มทำงานที่หลากหลายจะมีการ ตัดสินใจที่มีคุณภาพสูงกว่า เพราะมีความเห็นที่หลากหลายทำให้มีทางเลือกมากขึ้น ความหลากหลายระหว่าง สมาชิกในหน่วยงานจะช่วยให้หัวหน้างานสามารถดึงเอาความสามารถพิเศษจากทีมออกมาได้มากกว่า ทำให้ภารกิจของหน่วยงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นการที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านทักษะและวิธีการปฏิบัติงาน และแต่ละบุคคลพร้อมทั้งยืดหยุ่นและผสมผสาน ความแตกต่างในรูปแบบและวิธีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลให้เข้ากับความมุ่งประสงค์ของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของงาน ทำให้โรงเรียน

เกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของชยาธิศ กัญหา (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลทางบวกสูงสุดต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงบวก รองลงมาคือปัจจัยวิสัยทัศน์ผู้บริหาร และปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงลบ ตามลำดับ และร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ร้อยละ 35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงบวก ปัจจัยวิสัยทัศน์ผู้บริหารและปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงลบ ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในขณะที่ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงบวกส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยวิสัยทัศน์ไปยังประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และส่งผลทางตรงต่อปัจจัยบรรยากาศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปัจจัยพฤติกรรมผู้นำส่งผลทางตรงต่อปัจจัยวัฒนธรรมองค์การเชิงบวก ปัจจัยวิสัยทัศน์ผู้บริหาร และปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน ส่งผลทางตรงต่อปัจจัยวิสัยทัศน์ผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับได้

4.4. ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียนทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน คือ การที่โรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรได้ทราบถึงเป้าหมายของโรงเรียนด้วยรูปแบบวิธีการต่างๆ ทำให้

บุคลากรเกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าและความสำคัญในเป้าหมายของโรงเรียน การนำเป้าหมายไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานต่างๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้เป้าหมายของโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จ(วารสารเมืองพวน ,2551) ดังนั้นการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรภายในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน การวางแผนงานหรือโครงการมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโรงเรียนและสภาพปัญหาปัจจุบัน ประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจถึงเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติงานของโรงเรียนอย่างชัดเจนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกัน ตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของเป้าหมายของโรงเรียน ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อบรรลุผลสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนเกิดประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 นั้นควรส่งเสริมด้านการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในส่วนของผู้บริหารเอง และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน

1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมาย ควรส่งเสริมให้ครู บุคลากร และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อใช้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรผู้บริหารควรนำผลการกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรมาปรับปรุงหลักสูตร และพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรส่งเสริมและกำหนดให้ครูใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้โดยกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4 ด้านการพัฒนาครู ผู้บริหารควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแก่ครูและบุคลากร

1.5 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ

1.6 ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารควรดำเนินการกำกับ ติดตามการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลการนิเทศมาพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูต่อไป

1.7 ด้านการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรกำกับ ติดตาม กระตุ้น และให้ความช่วยเหลือครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนให้มีคุณภาพ สามารถแก้ปัญหาได้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้จริง

2. วัฒนธรรมองค์การโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 นั้นควรให้ผู้บริหารเน้นการมอบอำนาจ กระจายอำนาจหน้าที่ลดหลั่นไปตามลำดับสายการบังคับบัญชาเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน

2.1 ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายและทิศทางของการพัฒนาครูและนักเรียนให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.2 ด้านการมอบอำนาจ ผู้บริหารควรต้องเน้นการกระจายอำนาจหน้าที่แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ลดหลั่นไปตามลำดับสายการบังคับบัญชาเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน

2.3 ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานประกอบการพิจารณาตัดสินใจ เพื่อให้ประสิทธิผลของการตัดสินใจมีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.4 ด้านความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ผู้บริหารควรสร้างและส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บุคลากร ให้มีความรักความผูกพันและยอมรับ ยกย่องชมเชยกันและกัน

2.5 ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารควรพิจารณาตนเองถึงจุดเด่น จุดด้อย และพัฒนา ปรับปรุงตนเอง เพื่อให้บุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวผู้บริหาร

2.6 ด้านความมีคุณภาพ ผู้บริหารควรจัดหาจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้แก่ครูได้ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ

2.7 ด้านการยอมรับ ผู้บริหารควรยอมรับในความผิดพลาดจากการปฏิบัติงานของครูและให้โอกาสครูในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.8 ด้านความเอื้ออาทร ผู้บริหารควรเอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคลากรในโรงเรียนทุกคนอย่างเต็มที่และเสมอภาค เพราะถ้าครูมีคุณภาพชีวิตที่ดีการปฏิบัติงานก็จะมีคุณภาพ

2.9 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ผู้บริหารควรเพิ่มตระหนักและรอบคอบในการให้ความเป็นธรรมในการตัดสินลงโทษหรือพิจารณาความดีความชอบแก่บุคลากร

2.10 ด้านความหลากหลายของบุคลากร ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูแสดงแนวคิดที่แตกต่างหลากหลายเพื่อเพิ่มทางเลือกในการคิดและปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น

3. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 นั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น ผู้บริหารควรสร้างความพร้อมด้านปัจจัยต่าง ๆ และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีผลการเรียนดี

3.1 ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผู้บริหารควรจัดโครงการและ

กิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3.2 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังความประพฤติที่ดีของนักเรียน

3.3 ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารควรกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูมีการใช้ระบบสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน

3.4 ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ผู้บริหารควรเน้นย้ำให้ครูนำผลการทดสอบของนักเรียนในระดับต่างๆมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมอบอำนาจภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต3

4. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

5. ควรศึกษาแนวทางพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในเชิงคุณภาพเป็นกรณีศึกษาในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลที่เป็นเลิศเพื่อค้นหาแนวทางวิธีปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

โกศิษฐ์ เพลรินทร์. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.

ชาญชัย อาจิณสมภาร. (2543). ทักษะภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : มัลติอินฟอร์เมชั่นเทคโนโลยี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประพจน์ แยมทิม. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประสิทธิ์ เชี่ยวศรี และคณะ. (2548). รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

รังสรรค์ อ้วนวิจิตร. (2554). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก.

ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

- วารสาร เมืองพน. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมสถานศึกษากับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (2558). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2558*. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2545). *การจัดการความรู้ในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมุทร ชำนาญ. (2556). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎีและปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ระยอง :พี.เอส.การพิมพ์.
- โสภณ ม่วงทอง.(2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 7(1), 18 – 29.
- อภิเดช พลเยี่ยม. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Denison, D.R. (1990). Corporate Culture and Organization Effectiveness. New York :John Wiley & Sons.
- Greenfield, Jr. William D. (1985). The Moral Socialization of School Administration : Informal Role Learning Outcomes. *Educational Administration Quarterly*. 21(4) :99 -199.
- Hallinger, P., and Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*, 86(2),218-245.
- Hoy, W.K., and Miskel, C.G. (1991). *Educational administration : Theory, research and practice*. (4th ed.).New York : McGraw-Hill.
- Krejcie, R.V.,& Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610.
- Likert, R. (1967). *The Human organization: Its management and value*. New York : McGraw - Hill.
- Seyfarth,J.T. (1999). *The Principal : New leadership for new challenges*. New Jersey : Prentice Hall, Inc.
- McEman, E.K. (1998). *Seven Steps to Effective Instructional Leadership*. California : Corwin Press.
- Sergiovanni, T. J. and Robert J. S. (1988). *Supervision : Human perspective*. (4th ed.). New York : McGraw Book Company.

เพื่อนช่วยเพื่อน: การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา รายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น

A study on Visual Arts for Industrial Design Learning Achievement of Drawing by Buddy Learning

เรวัต สุขสิกาญจน์*

srewat@wu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น โดยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้นักศึกษามีทักษะฝีมือเรื่องการวาดเส้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ประชากรที่ศึกษาคือ นักศึกษาสาขาการออกแบบอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 1 สำนักวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จำนวน 26 คน เก็บรวบรวมข้อมูลของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ เอกสารประกอบการเรียน แบบบันทึกคะแนนเก็บสะสมจากการประเมินพฤติกรรมทางการเรียนด้านต่างๆ ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล และภาพผลงานการวาดเส้น การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทดสอบเบื้องต้นด้านการวาดเส้น และจับคู่ดูแลกันทั้งในและนอกห้องเรียน โดยให้นักศึกษาที่มีทักษะฝีมือดีจับคู่กับนักศึกษาที่มีทักษะฝีมืออ่อนตามความสมัครใจ และสุดท้ายทดสอบทักษะด้านการวาดเส้นเมื่อเสร็จสิ้นเนื้อหาวิชา วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ กำหนดการแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นผ่านเกณฑ์ที่ร้อยละ 60 ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีพัฒนาการทางการเรียนดี เข้าเรียนตรงตามเวลาและเข้าเรียนทุกครั้ง ส่งงานที่มอบหมายตามกำหนดเวลา ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 100 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเก็บสะสมทางการเรียน พบว่าคะแนนเก็บสะสมทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 78.4 คิดเป็นร้อยละ 78.4 ซึ่งผ่านเกณฑ์การแปรผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นตามที่กำหนดไว้ทุกคน

คำสำคัญ: เพื่อนช่วยเพื่อน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทัศนศิลป์ การออกแบบอุตสาหกรรม การวาดเส้น

Abstract

The purpose of this research was to study visual arts for industrial design learning achievement of drawing by using buddy learning approach to improve students drawing skill the

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการออกแบบอุตสาหกรรม สำนักวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

sampling used in this study was 26 industrial design students, School of Architecture and Design, Walailak university. The instrument was learning document. Data was collected from learning activities, drawings, buddy learning both inside and outside classroom. This approach provides students with higher skills to work voluntarily with students with lower skills. At the end of the course, drawing skills were evaluated the data was statistically analyzed by mean and percentage by defining the variables achievement at 60 percent. The result showed that students had higher performances, attended class on time, submit assignment on time, participate in classroom activities which are 100 percent. Considering the learning scores, the average score was 78.4 which was higher than the expected criteria

Keywords: Buddy Learning, Learning Achievement , Visual Arts, Industrial Design, Drawing

บทนำ

รายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เป็นวิชาบังคับพื้นฐานสาขา กลุ่มวิชาการออกแบบ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาการออกแบบอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ศึกษาทฤษฎีพื้นฐานและปฏิบัติงานด้านทัศนศิลป์ อันเป็นศิลปะที่มองเห็นและสัมผัสได้ด้วยการมองเห็น ทั้งมิติ รูปร่าง โครงสร้าง และความงาม ในส่วนของเนื้อหาประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานด้านทัศนศิลป์ แยกตามกลวิธีการสร้างสรรค์และความจำเป็นของนักศึกษาที่ต้องนำมาใช้สำหรับการออกแบบ ประกอบด้วย การวาดเส้น (Drawing) จิตรกรรม (Painting) ประติมากรรม (Sculpture) ศิลปะสื่อประสมและศิลปะที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ (Mixed Media Art) จากการสอนรายวิชานี้มากกว่า 5 ปี พบว่า นักศึกษามีทักษะพื้นฐานทางด้านทัศนศิลป์แตกต่างกันค่อนข้างมาก อีกทั้งยังมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลของนักศึกษาด้านความขยันหมั่นเพียร ความตั้งใจเรียน และความรับผิดชอบในหน้าที่ ทำให้นักศึกษามีทักษะฝีมือในการสร้างสรรค์ผลงานได้ไม่เท่ากัน โดยเฉพาะด้านการวาดเส้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของสาขาวิชาทางศิลปะและการออกแบบทุกแขนง เพราะจะทำให้ นักศึกษาสามารถ

เรียนรายวิชาทางการออกแบบได้ในระดับขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนถึงขั้นการประกอบวิชาชีพทางการออกแบบต่อไปในอนาคต

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงมีส่วนสำคัญ ในการวัดผลการศึกษาในกลุ่มวิชาทักษะฝึกปฏิบัติ เพราะจะทำให้เห็นถึงพัฒนาการและความมุ่งมั่นตั้งใจที่แสดงออกตั้งแต่ต้นเทอมจนถึงปลายเทอม และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงคุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝน อบรม หรือจากการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถ หรือถามสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่าเรียนแล้วรู้เท่าใด เกิดการเรียนรู้มากขึ้นน้อยเพียงใดหลังจากเรียนในเรื่องนั้นๆ (อ้างใน ชะหน่าย มังคลารัตนศรี, 2555 : 3) ผลสัมฤทธิ์การเรียนควรประกอบด้วยสิ่งสำคัญ คือ ความรู้ ทักษะ สมรรถภาพสมองในด้านต่างๆ ผลงานการเรียนการสอน หรือผลงานที่เด็กได้จากการประกอบกิจกรรมส่วนนั้นๆ ดังเช่น การวาดเส้น (Drawing) จำเป็นจะต้องมีความรู้ทฤษฎีด้านมิติ โครงสร้าง รูปร่าง น้ำหนัก แสงเงา แล้วลงมือปฏิบัติฝึกฝนจากความเข้าใจจนเกิดความชำนาญ ถ่ายทอดมาเป็นผลงานภาพวาดที่เห็นได้ในเชิงประจักษ์ว่ามีความสวยงาม

ถูกต้องตามหลักทฤษฎีและการรับรู้ด้านสุนทรียภาพ ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นวิธีการที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการได้ เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามต้องการอย่างได้ผล

หลักในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการแสวงหาข้อมูล ศึกษาทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สร้างความหมายแก่ตนเอง สังเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อความรู้โดยมีบทบาทและส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด มีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เน้นกระบวนการควบคู่ไปกับผลงานหรือข้อความรู้ที่สรุปได้ จนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการสอนที่คิดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสอนกันเอง วิธีดังกล่าวมีรากฐานมาจากแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นยุทธวิธีในการสอนเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนบทบาทของครูและนักเรียน ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับคือการเรียนรู้ซึ่งเกิดจากการกระตุ้นภายในตัวนักเรียนขณะที่เรียนอยู่ นับได้ว่าเป็นการพัฒนาความคิด การเรียนรู้ของเด็กนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการกระจายบทบาทการสอนจากครูไปสู่เพื่อนอีกด้วย

การสอนโดยวิธีให้เพื่อนช่วยเพื่อน เป็นวิธีที่มุ่งให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจต่อการเรียนมากขึ้น เนื่องจากนักเรียนทุกคนเป็นผู้ที่มีบทบาทในกิจกรรมการเรียนการสอน วิไล พิพัฒน์มงคลพร (2535, หน้า 26) ได้รวบรวมไว้ ดังนี้ 1) เพื่อให้การเรียนการสอนมีลักษณะเป็นไปเพื่อสื่อสารมากกว่าการสอนแบบเดิม บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นกันเอง เกิดปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นทำให้นักเรียนทุกคนได้สื่อสารซึ่งกันและกันอย่างทั่วถึง 2) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในหลายสถานะ แทนที่นักเรียนจะเรียนรู้จากครูคนเดียว ก็ได้เรียนรู้จากแหล่งอื่นด้วย เช่น จากเพื่อนด้วยตนเอง หรือจากอุปกรณ์การสอนที่นำมาใช้ในชั้นเรียน 3) เพื่อสร้างแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีความกังวลในเรื่องข้อบกพร่องของตน เมื่อได้ประกอบกิจกรรมกับเพื่อนในวัยเดียวกันอาจทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น เพราะมีการสื่อสารในระดับเดียวกัน 4) เพื่อให้นักเรียนมีความรู้แม่นยำยิ่งขึ้น นักเรียนผู้สอนจะได้ทบทวนบทเรียนอีกครั้งหนึ่งในขณะทำการสอน ส่วนนักเรียนก็ได้รับประโยชน์โดยตรงจากนักเรียนผู้สอน เพราะเท่ากับว่ามีแหล่งข้อมูลสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับได้ทันที 5) เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของครู แทนที่ครูจะต้องสอนและฝึกนักเรียนทุกคนในชั้นเรียน ก็เป็นเพียงผู้แนะนำให้คำปรึกษา คอยสังเกตและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งทำให้การเรียนการสอนของนักเรียนส่วนใหญ่ดีขึ้น 6) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นหมู่คณะรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำหน้าที่อย่างมีระเบียบวินัย นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนเล็งเห็นคุณค่าของการศึกษาค้นหาความรู้ด้วยตนเอง

งานวิจัยนี้จึงได้นำแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และทันยุคสมัยโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในแบบ Active Learning โดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนเพิ่มเติมในรูปแบบของเพื่อนช่วยเพื่อน โดยจัดให้นักศึกษาจับคู่ดูแลกันระหว่างนักศึกษาที่มีทักษะฝีมือดีและนักศึกษาที่มีทักษะฝีมืออ่อนในด้าน

การวาดเส้น เพื่อช่วยเหลือกันในระหว่างการเรียนรู้ปฏิบัติ การ และการฝึกปฏิบัติการนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนา ทักษะฝีมือของทั้งสองคนให้ดียิ่งขึ้น โดยอยู่ภายใต้การ ควบคุมและดูแลของอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ ของการเรียนรู้การสอนรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบ อุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาในรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบ อุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น โดยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน
2. เพื่อให้ นักศึกษามีทักษะฝีมือในรายวิชาทัศน ศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น และ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักศึกษาในรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบ อุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น โดยวิธีการเพื่อนช่วย เพื่อน ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาทัศน ศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการ ศึกษา 2557

ประชากร คือ นักศึกษาสาขาการออกแบบ อุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 1 สำนักวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการออกแบบ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จำนวน 26 คน

เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ทำการ เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนสิงหาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน 2557

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ ฝีมือในรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น สูงขึ้น โดยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการออกแบบ อุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 1 สำนักวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการออกแบบ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จำนวน 26 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบ อุตสาหกรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 และให้ นักศึกษาจับคู่ดูแลกันตามสมัครใจ โดยอยู่ภายใต้ที่ปรึกษา และดูแลของผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เอกสารประกอบการเรียนรายวิชาทัศนศิลป์ เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น
2. แบบบันทึกคะแนนเก็บสะสมจากการประเมิน พฤติกรรมทางการเรียนด้านต่างๆ ของนักศึกษาในกลุ่ม ตัวอย่างเป็นรายบุคคล ได้แก่ ด้านการเข้าชั้นเรียน การ ส่งการบ้านงานที่มอบหมาย เรื่องการวาดเส้น
3. ภาพผลงานการปฏิบัติทางทัศนศิลป์ เรื่อง การวาดเส้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้เข้าสอนนักศึกษาสาขาการออกแบบ อุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 1 สำนักวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการออกแบบ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ที่ลงทะเบียน เรียนในรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 พร้อมทั้งทดสอบเบื้องต้น (Pre-Test) ด้านการวาดเส้น เพื่อดูผลงานว่านักศึกษา มีทักษะและฝีมือด้านการวาดเส้นเป็นอย่างไร อยู่ในระดับ ดีหรืออ่อนอย่างไร และชี้แจงเรื่องการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนว่าจะใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จับคู่ดูแล

กัน แบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยให้นักศึกษาที่มีทักษะฝีมือดีจับคู่กับนักศึกษาที่มีทักษะฝีมืออ่อนในด้านการวาดเส้น

2. ดำเนินการจับคู่ดูแลกันตามสมัครใจระหว่างนักศึกษาที่มีทักษะฝีมือดีจับคู่กับนักศึกษาที่มีทักษะฝีมืออ่อนในด้านการวาดเส้น โดยใช้ภาพผลงานการทดสอบเบื้องต้น (Pre-Test) ด้านการวาดเส้น โดยอยู่ภายใต้ที่ปรึกษาและดูแลของผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอน

3. อธิบายทำความเข้าใจถึงบทบาทของเพื่อนที่จะดูแลกันคือ ให้ช่วยดูแลแนะนำด้านการวาดเส้นช่วยเหลือเกี่ยวกับกำหนดการส่งงานและอื่นๆ ตามที่เพื่อนร้องขอ และอธิบายถึงข้อดีของการให้คำแนะนำช่วยเหลือกัน

4. กำหนดให้นักศึกษาทุกกลุ่มที่จับคู่ดูแลกัน ฝึกปฏิบัติการทัศนศิลป์ ด้านการวาดเส้น ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยให้นักศึกษามีการรายงานผลความคืบหน้าผู้วิจัยตลอดเวลา

5. ในระหว่างการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้บันทึกคะแนนสะสมจากการประเมินพฤติกรรมทางการเรียนด้านต่างๆ ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล ได้แก่ ด้านการเข้าชั้นเรียน (ขาดเรียนเข้าเรียนสาย) การส่งการบ้านงานที่มอบหมาย (ส่งตามกำหนด ช้ากว่ากำหนด)

6. ทดสอบทักษะด้านการวาดเส้น (Post-Test) หลังจากใช้วิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน เมื่อเสร็จสิ้นเนื้อหาวิชา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์การประเมินพฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล ในระหว่างการเรียนการสอน ด้านการเข้าชั้นเรียน (ขาดเรียน เข้าเรียนสาย) การส่งการบ้านงานที่มอบหมาย

(ส่งตามกำหนด ช้ากว่ากำหนด) เรื่องการวาดเส้น พิจารณาจากคะแนนสะสมทางการเรียนด้านต่างๆ แล้วนำมาคำนวณค่าเฉลี่ย (mean) และค่าร้อยละ (percentage)

2. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้แบบจับคู่ดูแลกันจากผลงานทดสอบเบื้องต้น (Pre-Test) และผลการทดสอบทักษะด้านการวาดเส้น (Post-Test) หลังจากใช้วิธีการเพื่อนช่วยเพื่อนเสร็จสิ้น

3. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้นโดยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน พิจารณาจากคะแนนเก็บสะสมทางการเรียนด้านต่างๆ ที่บันทึกไว้ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

เกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พิจารณาจากค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของคะแนนเก็บสะสมทางการเรียนด้านต่างๆ กำหนดการแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกรณีผ่านเกณฑ์ที่ร้อยละ 60

ผลการวิจัย

ข้อมูลการจับคู่โดยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อนของนักศึกษา

จากการจับคู่ดูแลกันตามสมัครใจของนักศึกษาจำนวน 26 คน ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา รายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น โดยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อนระหว่างนักศึกษาที่มีทักษะฝีมือดีจับคู่กับนักศึกษาที่มีทักษะฝีมืออ่อนในด้านการวาดเส้น โดยการทดสอบเบื้องต้น (Pre-Test) ด้านการวาดเส้น ในช่วงเรียนครั้งแรกของรายวิชานี้ ได้นักศึกษาจำนวน 13 คู่ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลการจับคู่โดยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน ของนักศึกษา

นักศึกษาคู่ที่	คะแนนการทดสอบเบื้องต้น (10)
1	8.0 กับ 6.5
2*	7.5 กับ 7.5
3	8.0 กับ 6.0
4	8.0 กับ 7.0
5	7.5 กับ 6.5
6	7.5 กับ 6.5
7	8.0 กับ 6.5
8	8.5 กับ 6.5
9	8.0 กับ 6.0
10	7.5 กับ 7.0
11	7.5 กับ 7.0
12	7.5 กับ 6.0
13	7.5 กับ 7.0

* นักศึกษาคู่ที่ 2 คะแนนการทดสอบเบื้องต้นเท่ากัน

ข้อมูลพฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษา

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล รายบุคคล ในระหว่าง การเรียนการสอน ด้านการเข้าชั้นเรียน (ขาดเรียน เข้าเรียนสาย) การส่งการบ้านงานที่มอบหมาย (ส่งตามกำหนด ช้ากว่ากำหนด) เรื่องการวาดเส้น

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเรียนด้านต่างๆ ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง เป็นรายบุคคล

นักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง	การเข้าชั้นเรียน (จำนวน 5 ครั้ง)			การส่งงาน/งานที่มอบหมาย								
	เข้า เรียน	ขาด เรียน	มาสาย	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3	ชั้นที่ 4	ชั้นที่ 5	ชั้นที่ 6	ชั้นที่ 7	ชั้นที่ 8	ชั้นที่ 9
คู่ที่ 1												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต
คู่ที่ 2												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต

นักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง	การเข้าชั้นเรียน (จำนวน 5 ครั้ง)		การส่งงาน/งานที่มอบหมาย									
	เข้า เรียน	ขาด เรียน	มาสาย	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3	ชั้นที่ 4	ชั้นที่ 5	ชั้นที่ 6	ชั้นที่ 7	ชั้นที่ 8	ชั้นที่ 9
คู่มือที่ 3												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
คู่มือที่ 4												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
คู่มือที่ 5												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
คู่มือที่ 6												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
คู่มือที่ 7												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
คู่มือที่ 8												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
คู่มือที่ 9												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
คู่มือที่ 10												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
คู่มือที่ 11												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
คู่มือที่ 12												
ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด

นักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง	การเข้าชั้นเรียน (จำนวน 5 ครั้ง)		การส่งงาน/งานที่มอบหมาย								
	เข้า เรียน	ขาด เรียน	มาสาย	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3	ชั้นที่ 4	ชั้นที่ 5	ชั้นที่ 6	ชั้นที่ 7	ชั้นที่ 8

คู่ที่ 13

ทักษะฝีมือดี	5	0	0	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	5	0	0	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต	ต

หมายเหตุ: ต หมายถึง ส่งงานตรงกำหนดเวลา

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมทางการเรียนด้านการเข้าชั้นเรียน โดยนักศึกษาเข้าชั้นเรียนทุก
ครั้ง 5 ครั้ง ทุกคน (จำนวน 26 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับด้านการส่งงาน (งานที่มอบหมายการบ้าน) พบว่า
ทุกคนส่งงานตรงตามกำหนดเวลา คิดเป็นร้อยละ 100 เช่นกัน

ข้อมูลคะแนนเก็บสะสมทางการเรียนด้านต่างๆ ของนักศึกษา

ข้อมูลเก็บสะสมทางการเรียนด้านต่างๆ ของนักศึกษา จำนวน 13 คู่ ด้านการเข้าชั้นเรียน การส่งงานที่มอบ
หมาย/การบ้าน และจากการวิเคราะห์คะแนนเก็บสะสมทางการเรียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง สรุปผลคะแนนแต่ละ
ด้านโดยพิจารณาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และการแปลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น กรณีผ่านเกณฑ์ ซึ่งกำหนดไว้ที่ร้อย
ละ 60 ได้ผลดังตารางที่ 3 และ 4 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 คะแนนเก็บสะสมทางการเรียนด้านต่างๆ ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล โดยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน ใน
รายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น

นักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง	การเข้า ชั้นเรียน (10)	การส่งงาน/งานที่มอบหมาย (90)									คะแนน รวม (100)
		ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3	ชั้นที่ 4	ชั้นที่ 5	ชั้นที่ 6	ชั้นที่ 7	ชั้นที่ 8	ชั้นที่ 9	
คู่ที่ 1											
ทักษะฝีมือดี	10	8	8.5	9	10	9	8.5	8.5	8	9	88.5
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	6.5	7	7	7.5	7.5	7	7	7	6.5	73
คู่ที่ 2	10										
ทักษะฝีมือดี	10	7.5	7.5	6.5	7.5	7	7.5	8.5	6.5	6.5	75
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า		7.5	6	7.5	7.5	7.5	7	6.5	6	6.5	72
คู่ที่ 3											
ทักษะฝีมือดี	10	8	7	8	9	8.5	8.5	7.5	8	7.5	82
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	6	6.5	8	7.5	7.5	7.5	6.5	7.5	7	74
คู่ที่ 4											
ทักษะฝีมือดี	10	8	8.5	9	10	8.5	9	8.5	8.5	9	89
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	7	6.5	8	9.5	9	7.5	7	7	7	78.5

นักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง	การเข้า ชั้นเรียน (10)	การส่งงาน/งานที่มอบหมาย (90)									คะแนน
		ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3	ชั้นที่ 4	ชั้นที่ 5	ชั้นที่ 6	ชั้นที่ 7	ชั้นที่ 8	ชั้นที่ 9	รวม (100)
คู่ที่ 5											
ทักษะฝีมือดี	10	7.5	9	8.5	9	8.5	8	7	7.5	7	82
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	6.5	7	7	7.5	7	7.5	6.5	7	6.5	72.5
คู่ที่ 6											
ทักษะฝีมือดี	10	7.5	7.5	7.5	8.5	8.5	9	7	7	7.5	80
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	6.5	6.5	7.5	8.5	8.5	7.5	7	7.5	7.5	77
คู่ที่ 7											
ทักษะฝีมือดี	10	8	8.5	8	9.5	8.5	8	7	8	8	83.5
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	6.5	7	6.5	8.5	7.5	7	7.5	6	6.5	73
คู่ที่ 8											
ทักษะฝีมือดี	10	8.5	9.5	9	10	9	8.5	9	8.5	9	91
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	6.5	9	7	8.5	7.5	7.5	7.5	6.5	6.5	76.5
คู่ที่ 9											
ทักษะฝีมือดี	10	8	9	7.5	8.5	7.5	7.5	7	7	7	79
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	6	7.5	6.5	7.5	7.5	7	6.5	6	6.5	71
คู่ที่ 10											
ทักษะฝีมือดี	10	7.5	7.5	7.5	9	8.5	7.5	7	7.5	7.5	79.5
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	7	7	6.5	7	7.5	7	7	7.5	6.5	73
คู่ที่ 11											
ทักษะฝีมือดี	10	7.5	9	8.5	8.5	9.5	8.5	7	7.5	8.5	84.5
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	7	6.5	7	7	7.5	7	7.5	7	7.5	74
คู่ที่ 12											
ทักษะฝีมือดี	10	7.5	7	6.5	8.5	7.5	7.5	7.5	7	7	76
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	6	7.5	7	7	7	7.5	6.5	7	7.5	73
คู่ที่ 13											
ทักษะฝีมือดี	10	7.5	7.5	9	7.5	8.5	8.5	9	8.5	7.5	83.5
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	10	7	6.5	8	7.5	7	7.5	8.5	7	8	77

จากตารางที่ 3 พบว่าคะแนนเก็บสะสม การเรียนด้านต่างๆ ของนักศึกษากลุ่มที่ศึกษาแต่ละ คู่ นักศึกษาที่มีทักษะฝีมือดีทั้งหมด จะมีคะแนนสูงกว่า นักศึกษาที่มีทักษะฝีมืออ่อนกว่า ทั้งๆ ที่กิจกรรมเพื่อน ช่วยเพื่อนในการเรียนการสอน เป็นปัจจัยที่ช่วยให้นักศึกษามีพัฒนาการทางทักษะฝีมือที่ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้ได้คะแนนดีขึ้นด้วย แต่ปรากฏว่ายังไม่สามารถช่วยนักศึกษากลุ่มนี้ ให้มีพัฒนาการทางด้านทักษะฝีมือและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้ทุกคน ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับวินัยทางการเรียน การฝึกฝน และใส่ใจที่จะพัฒนาตัว

เองของนักศึกษาแต่ละคน แต่เนื่องด้วยระยะเวลาในการเรียน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ของการฝึกปฏิบัติการรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น อาจจะไม่เพียงพอสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านพัฒนาทักษะฝีมือเสียทั้งหมด ยังมีอีกหลายปัจจัยที่จะต้องนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติมด้วย อาทิ พื้นฐานทักษะทางทัศนศิลป์ของนักศึกษาแรกเข้าไม่เท่ากัน หรือการปรับเพิ่มชั่วโมงเรียนของรายวิชานี้ให้เพิ่มขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาได้มีเวลาฝึกปฏิบัติการและพัฒนาทักษะฝีมือตัวเองด้านการวาดเส้นได้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์คะแนนเก็บสะสมทางการเรียนด้านต่างๆ ของนักศึกษา เป็นค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ ในรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น

พฤติกรรมทางการเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	การแปลผล
1. การเข้าชั้นเรียน	10	10	100	ผ่านเกณฑ์
2. การส่งงานที่มอบหมาย การบ้าน	90	68.4	76	ผ่านเกณฑ์
คะแนนรวม	100	78.4	78.4	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4 พบว่าคะแนนเก็บสะสมทางการเรียนทั้งหมดมีค่าเฉลี่ย 78.4 คิดเป็นร้อยละ 78.4 ซึ่งผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณาคะแนนสะสมทางการเรียนด้านต่างๆ พบว่าคะแนนการเข้าชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ย 10 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 คะแนนรวมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น มีค่าเฉลี่ย 68.4 คิดเป็นร้อยละ 76 ซึ่งผ่านเกณฑ์เช่นกัน

จากการวิเคราะห์จำนวนนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ตามการแปลผลการผ่านเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งกำหนดคะแนนเก็บสะสมทางการเรียนไว้ที่ร้อยละ 60 ได้ผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์จำนวนนักศึกษากลุ่มตัวอย่างตามการแปลผลการผ่านเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การแปลผล	จำนวนนักศึกษา (คน)	ร้อยละ
1. ผ่านเกณฑ์	26	100
2. ไม่ผ่านเกณฑ์	-	-

จากตารางที่ 5 พบว่านักศึกษาที่มีทักษะทั้งฝีมือดีและทักษะฝีมืออ่อนกว่าเมื่อได้จับคู่ดูแลกัน ปฏิบัติการรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้นแล้ว ก็สามารถมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีคะแนนเก็บสะสมมากกว่าร้อยละ 60 ทุกคน

ข้อมูลเปรียบเทียบผลการเรียนรู้โดยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน จากผลงานทดสอบเบื้องต้น (Pre-Test) และผลการทดสอบทักษะด้านการวาดเส้น (Post-Test)

นักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง	คะแนน Pre-Test	คะแนน Post-Test	ผลการเปรียบเทียบ
คูที่ 1			
ทักษะฝีมือดี	8	9	ดีขึ้น
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	6.5	6.5	เท่าเดิม
คูที่ 2			
ทักษะฝีมือดี	7.5	6.5	ลดลง
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	7.5	6.5	ลดลง
คูที่ 3			
ทักษะฝีมือดี	8	7.5	ลดลง
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	6	7	ดีขึ้น
คูที่ 4			
ทักษะฝีมือดี	8	9	ดีขึ้น
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	7	7	เท่าเดิม
คูที่ 5			
ทักษะฝีมือดี	7.5	7	ลดลง
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	6.5	6.5	เท่าเดิม
คูที่ 6			
ทักษะฝีมือดี	7.5	7.5	เท่าเดิม
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	6.5	7.5	ดีขึ้น
คูที่ 7			
ทักษะฝีมือดี	8	8	เท่าเดิม
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	6.5	6.5	เท่าเดิม
คูที่ 8			
ทักษะฝีมือดี	8.5	9	ดีขึ้น
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	6.5	6.5	เท่าเดิม
คูที่ 9			
ทักษะฝีมือดี	8	7	ลดลง
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	6	6.5	ดีขึ้น

นักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง	คะแนน Pre-Test	คะแนน Post-Test	ผลการเปรียบเทียบ
คู่ที่ 10			
ทักษะฝีมือดี	7.5	7.5	เท่าเดิม
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	7	6.5	ลดลง
คู่ที่ 11			
ทักษะฝีมือดี	7.5	8.5	ดีขึ้น
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	7	7.5	ดีขึ้น
คู่ที่ 12			
ทักษะฝีมือดี	7.5	7	ลดลง
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	6	7.5	ดีขึ้น
คู่ที่ 13			
ทักษะฝีมือดี	7.5	7.5	เท่าเดิม
ทักษะฝีมืออ่อนกว่า	7	8	ดีขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิจัย เพื่อนช่วยเพื่อน: การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา รายวิชาทัศนศิลป์ เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น พบว่า พฤติกรรมทางการเรียน นักศึกษามีพัฒนาการทางการเรียนดี เข้าเรียนตรงตามเวลา การส่งงาน งานที่มอบหมาย ตามกำหนดเวลา ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนมากขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เนื่องจากคู่เพื่อนจะช่วยเตือนกันในการเข้าชั้นเรียน การทำงานที่ได้รับมอบหมายและการบ้าน

ในส่วนของข้อมูลพฤติกรรมทางการเรียน พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมทางการเรียนด้านการเข้าชั้นเรียน โดยนักศึกษาเข้าชั้นเรียนทุกครั้ง 5 ครั้ง ทุกคน (จำนวน 26 คน) คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับด้านการส่งงาน (งานที่มอบหมาย การบ้าน) พบว่าทุกคนส่งงานตรงตามกำหนดเวลา คิดเป็นร้อยละ 100 เช่นกัน ส่วนทางด้านคะแนนเก็บสะสมทางการเรียนด้านต่างๆ ของนักศึกษาแต่ละคู่ นักศึกษาที่มีทักษะฝีมือดีทั้งหมด จะมีคะแนนสูงกว่า นักศึกษาที่มีทักษะฝีมืออ่อนกว่า ทั้งๆ ที่กิจกรรมการจับคู่

ดูแลกันในการเรียนการสอน เป็นปัจจัยที่ช่วยให้นักศึกษามีพัฒนาการทางทักษะฝีมือที่ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้ได้คะแนนดีขึ้นด้วย แต่ปรากฏว่ายังไม่สามารถช่วยนักศึกษากลุ่มนี้ให้มีพัฒนาการทางด้านทักษะฝีมือและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้ทุกคน ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับวินัยทางการเรียน การฝึกฝน และใส่ใจที่จะพัฒนาตัวเองของนักศึกษาแต่ละคน แต่เนื่องด้วยระยะเวลาในการเรียน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ของการฝึกปฏิบัติการรายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่องการวาดเส้น อาจจะไม่เพียงพอสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านพัฒนาทักษะฝีมือเสียทั้งหมด

ยังมีอีกหลายปัจจัยที่จะต้องนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติมด้วย อาทิ พื้นฐานทักษะทางทัศนศิลป์ของนักศึกษาแรกเข้าไม่เท่ากัน หรือ การปรับเพิ่มชั่วโมงเรียนของรายวิชานี้ให้เพิ่มขึ้น เพื่อให้นักศึกษาได้มีเวลาฝึกปฏิบัติการและพัฒนาทักษะฝีมือตัวเองด้านการวาดเส้นได้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเก็บสะสมทางการเรียน พบว่าคะแนนเก็บสะสมทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

78.4 คิดเป็นร้อยละ 78.4 ซึ่งผ่านเกณฑ์การแปลผล
สัมฤทธิ์สูงขึ้นที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 60 ทุกคน

2. อาจจะต้องทดลองหลายวิธี เพื่อให้
นักศึกษาที่มีทักษะฝีมืออ่อนในด้านการวาดเส้น พัฒนา
ฝีมือเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน มีผลต่อการ
พัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ไปในทางที่ดีขึ้น ดังนั้นควรนำวิธีการนี้ไปประยุกต์ใช้กับ
รายวิชาที่เกี่ยวข้อง และฝึกให้นักศึกษามีน้ำใจ จิตอาสา
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วย

3. ระยะเวลาในการเรียน และฝึกปฏิบัติการ
รายวิชาทัศนศิลป์เพื่อการออกแบบอุตสาหกรรม เรื่อง
การวาดเส้น อาจจะไม่เพียงพอสำหรับการเปลี่ยนแปลง
ทางด้านพัฒนาทักษะฝีมือเสียทั้งหมด

4. ขณะดำเนินกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน อาจารย์
ผู้สอนควรให้กำลังใจ และชมเชยในการมีวินัยทางการ
เรียนที่ดีขึ้นของนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ชนะน่าย มังคลารัตนศรี. (2555). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในวิชาชีวเคมีพื้นฐาน
เรื่อง คาร์โบไฮเดรต โดยการจับคู่ดูแลกัน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

รัฐนันท์ วุฒิเดช. (2555). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือวิชาคณิตศาสตร์
ไม่ต่อเนื่อง ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554. รายงานการวิจัยในชั้นเรียน.

เรวัต สุขสิทธิบุญ. (2557). ทักษะศิลป์เพื่อการออกแบบ. นครศรีธรรมราช: Walailak Book Center
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

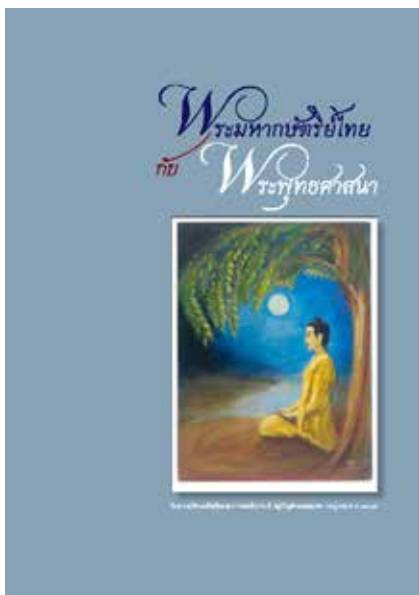
วินทภา วิเศษศิริกุล. (2546). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ระดับ ปวส. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์
ธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคนครนายก โดยการจับคู่ดูแลกัน. นครนายก : วิทยาลัยเทคนิคนครนายก. สืบค้น
จาก www.thaiall.com/research/friends/wintada_buddy_2546.pdf

วิไล พิพัฒน์มงคลพร. (2535). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 ระหว่างการสอนโดยวิธีกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนกับการสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ภาษาไทย).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

วีรกุล มิกกลางแสน. (2553). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ในรายวิชาวิศวกรรมการแปรรูป
สภาพผลิตผลเกษตร 1 ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปสภาพ
โดยวิธีการจับคู่ดูแลกัน. รายงานการวิจัยในชั้นเรียน. นครราชสีมา : คณะวิศวกรรมศาสตร์และ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. สืบค้นจาก <http://ir.rmuti.ac.th/xmlui/handle/123456789/270?show=full>

สุภารัตน์ คุ่มบำรุง. (2552) . การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์และอัลกอริทึม
โดยใช้กิจกรรมจับคู่เพื่อนดูแลกัน. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. สืบค้นจาก http://www.np.ac.th/np/clre/index.php?p=show_detail&id=26

ปริทัศน์หนังสือ เรื่อง พระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา

ตินาร์ บุญธรรม. 2555. พระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) 299 หน้า.

สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์*

kosajyaw@buu.ac.th

หนังสือเรื่อง พระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา เป็นหนังสือที่กล่าวถึงความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาและบทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยกับความเป็นองค์ครุศาสนูปถัมภ์ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังและต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 700 ปี นับแต่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในปัจจุบัน ซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาและความจงรักภักดีของประชาชนชาวไทยที่มีต่อสถาบันหลักของชาติทั้งสองสถาบันนี้ เป็นแรงบันดาลใจที่ยิ่งใหญ่ช่วยหล่อหลอมความเป็นคนไทยและความเป็น

เอกภาพแห่งชาติ ส่งผลให้พระพุทธศาสนาดำเนินสืบต่อมาด้วยความมั่นคง เป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต สร้างสมวัฒนธรรมและธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชาวพุทธแห่งวิถีชีวิตของคนไทยสืบมา

หนังสือเล่มนี้ มีสาระเน้นความสำคัญของพระมหากษัตริย์ไทยในยุคสมัยต่าง ๆ กับบทบาทของพระองค์ท่านในมิติของการพัฒนาพระพุทธศาสนา ได้แก่ การอุปถัมภ์บำรุงศาสนธรรม การอุปถัมภ์คณะภิกษุสงฆ์ การสร้างสรรค์ศาสนวัตถุ การกำหนดรูปแบบและสืบสานศาสนประเพณีและพิธีกรรมเพื่อสืบสานจรโลงพระพุทธศาสนาให้คงสืบไปด้วยบทบาทของความเป็นพุทธศาสนูปถัมภ์ตามจารีตประเพณีที่ดั่งาม

หนังสือเล่มนี้ ได้นำหลักฐานและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ที่มีการศึกษาค้นคว้าจากนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงมาจัดระบบ เรียบเรียง ให้เกิดมุมมองและมิติใหม่ที่เชื่อมโยงกับกาลเวลาไว้เป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งมีบทวิพากษ์ วิเคราะห์ และอภิปรายเชิงพรรณนาให้มีรายละเอียดเป็นเหตุเป็นผลทำให้มองเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับสถาบันศาสนาของไทยได้อย่างต่อเนื่อง ผ่านความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมาตลอดยุคสมัยอันยาวนานในประวัติศาสตร์ไทย

ภายในเล่มประกอบด้วย 7 บท บทที่ 1 เป็นการกล่าวถึงกำเนิดของพุทธศาสนาในชมพูทวีป บทที่ 2 เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากอินเดียสู่ดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน บทที่ 3 เป็นการเสนอบทบาทของ

*รองศาสตราจารย์ ดร.ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พระมหากษัตริย์ในสมัยสุโขทัยและล้านนาไทยกับความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ บทที่ 4 เป็นการเสนอ
บทบาทของพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยากับความรุ่งโรจน์ของอารยธรรมพระพุทธศาสนา บทที่ 5 เป็นการ
เสนอบทบาทของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีกับการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในสยามประเทศ บทที่ 6 เป็นการเสนอบทบาท
ของพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์กับการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา และบทที่ 7 เป็นการเสนอบทบาทของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชสยามินทราธิราชบรมนาถบพิตร กับความเป็นพุทธศาสนูปถัมภ์
แต่ละบทมีพระบรมฉายาลักษณ์ พระบรมสาทิสลักษณ์ จิตรกรรมฝีพระหัตถ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
อดุลยเดชและภาพวาดจากจิตรกรแห่งชาติหลายท่าน อาทิ คุณถวัลย์ ดัชนี คุณเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ คุณปรีชา
เถาทอง คุณกมล ทัศนัญชลี คุณพิษณุ ศุภนิมิตร คุณปัญญา วิจินธนสาร อันเป็นภาพที่หาชมได้ยาก ทำให้หนังสือมี
คุณค่าทางวิชาการเป็นหลักฐานอ้างอิงได้เป็นอย่างดี

รายชื่อกรรมการกลั่นกรอง (Peer reviewers)

รองศาสตราจารย์ ดร.กชกร ธิปัตดี
ดร.จันทพร พรหมมาศ
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี
รองศาสตราจารย์ชาลี มณีศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อลัดดา ขวัญเมือง
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์
ดร.บุญลือ ทองอยู่
ดร.บุรพาทิศ พลอยสุวรรณ
ดร.ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง เจริญจิต
รองศาสตราจารย์วิจิตพาณี เจริญขวัญ
รองศาสตราจารย์ ดร.เวชฤทธิ์ อังกะนันทพร
รองศาสตราจารย์ ดร.สาคร บุญดาว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ ไชยสุริยา
ดร.อาพันธ์ชนิต เจริญจิต
ดร.อัมรินทร์ อินทร์อยู่
รองศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ตัญคำภีร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยทักษิณ
ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ข้าราชการบำนาญ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ข้าราชการบำนาญ
ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยบูรพา
ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
ข้าราชการบำนาญ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยศิลปากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Academic Issues

- Self Leadership : The Concept of the Development for School Administrators in the 21st Century 1
- Role of Mindfulness in Buddhist Counselo

Research in Education

- Students' ways of Life with the Philosophy Sufficiency Economy in Higher Education
- Effectiveness and Acceptance of Educational Media Modules in Educating Learners on Calcium-Fortified-Soybean Milk Cooking Methods
- Happiness of Undergraduate Students in Faculty of Education at Burapha University
- The Effects of Learning Activities Based on Constructivist Theory on Mathematical Written Communication Skills and Learning Achievement on Real Number of Mathayomsuksa Six Students
- A Construction of Instructional Packages on Beginning Chinese to Develop Chinese Character Memorizing by Using Morphing Techniques and Co-operative Learning for Mathayomsuksa Four Students
- Development of an Instructional System Focusing on Experience of Bringing Local Wisdom to School at the Basic Education Level
- Mathematical Instructional Activities Using Jigsaw Technique to Enhance Problem-Solving Abilities on Measure of Central Tendency for Mathayomsuksa Five Students
- Elementary Teachers Development Model for Science Subject Instructional Design Integrated Nature of Science
- The Developing of Model for School Management According to Sufficiency Economy Philosophy for secondary schools under the jurisdiction of District 27
- An Alternative School Administration Based Cultural Landscape Management and Sustainable Development Concepts
- Situations, Problems and Guided Development of Teaching – Learning English Instruction towards the ASEAN Community of Secondary Schools in Sakaeo, Under the Secondary Educational Service Area Office 7
- Administrative Factors Affecting School Effectiveness under the Office of Roi-Et Primary Educational Service Area 3

A Study on Visual for Industrial Design Learning Achievement of Drawing by Buddy Learning

Book Review

- The King of Thailand and Buddhism